UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

SKJUTSVÄSENDETS ORDNANDE

AFGIFVET DEN 6 MARS 1877

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMITERADE.

STOCKHOLM, 1877.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

STORMÄGTIGSTE ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Jemte förmälan hurusom Riksdagen, vid pröfning af åtskilliga inom densamma framställda förslag till förändrad reglering af skjutsväsendet, med fästadt afseende på svårigheten, för att ej säga omöjligheten, af att genom en för hela riket gällande lagstiftning, derest den skulle ingå i

detaljerade bestämmelser, nå det syftade målet, ansett lämpligare sätt för ordnandet af denna angelägenhet ej finnas, än att åt de myndigheter, som kunde antagas bäst känna förhållandena inom de olika länen, eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen, öfverlemna att, efter de i den allmänna lagstiftningen fastställda grunder, hvar inom sitt län, meddela de närmare bestämmelser, som för ett fullständigt ordnande af denna angelägenhet kunna finnas erforderliga, har Riksdagen uti skrifvelse den 21 Maj 1875, beträffande de grunder, hvilka vid ett sådant ordnande borde iakttagas, i underdånighet anfört:

att Riksdagen ansett sig böra såsom hufvudregel framhålla, att den resande skall för sitt fortskaffande erlägga verkliga värdet inom den ort, der han färdas, af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet honom lemnar;

att, enär vid tillämpningen af denna hufvudregel man emellertid, af lätt insedda skäl, ej kunde öfverlemna utrönandet af skjutsens värde, eller, hvilket vore detsamma, bestämmandet för hvarje särskildt fall af skjutslegans belopp, till en öfverenskommelse mellan den resande och den, som skall fortskaffa honom, utan ett annat sätt härför måste utfinnas, Riksdagen i sådant hänseende tänkt sig anställande af entreprenadauktioner såsom den lättaste och enklaste utvägen, dervid man dock tillika och för att vinna säkerhet det någon öfverdrift ej skulle kunna äga rum, kunde åt Landstinget eller åt dem, som med den årliga markegångens sättande hafva befattning, uppdraga att för länet, eller, der omständigheterna sådant föranleda, för särskilda delar deraf, fastställa ett belopp, derutöfver legan ej finge vid entreprenadauktion stegras;

att Riksdagen antagit, att med det sålunda föreslagna sätt för skjutslegans bestämmande och sedan de nya förhållanden, som antagligen med denna genomgripande förändring af skjutsväsendet komme att uppstå, vunnit tillräcklig stadga för att tillåta nödiga beräkningar, entreprenörer, de der vore villige att endast mot erhållande af den sålunda bestämda ersättning ombestyra resandes fortkomst, icke skulle uteblifva, åtminstone ej i de orter, der skjutsen någorlunda jemnt anlitas och förty beräkningar kunde med större grad af visshet göras, samt att alltså i framtiden samfärdselns upprätthållande medelst skjuts skulle helt och hållet ankomma på den enskilda företagsamheten, hvartill äfven skulle i ej ringa mån bidraga om större lättnad, än som nu förefunnes, bereddes i möjligheten af skjutsstationers förflyttning;

att för den närmaste tiden efter förändringens genomförande, likasom äfven i sådana landsändar, der begagnande af skjuts endast sällan förekomme, jemväl för en längre tid derefter, den enskilda företagsamhetens uteslutande användande för ändamålet likväl icke torde vara att i all-

månhet påräkna, hvadan och på det ej ett alltför stort hinder i samfärdseln skulle komma att uppstå, understöd härvid från Landstingets och Statens sida torde blifva af nöden, hvilket understöd borde i ett för allt genom auktion bestämmas och tillfalla entreprenören;

att, vidkommande sättet för utgörandet af den till entreprenörerne utgående ersättning, Riksdagen ansåge det icke vara lämpligt att helt och hållet lägga denna utgift på statsverket, enär saken derigenom möjligen på en eller annan ort ej skulle omfattas med det intresse, hvari man skulle hafva att söka en motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande, hvaremot uti ett deltagande från länets eller dess representations, Landstingets, sida i ersättningens utgifvande Riksdagen trott sig finna ett särdeles tjenligt medel att åstadkomma berörda för saken nödvändiga intresse; hvarföre Riksdagen, i afseende å verkställigheten af de angifna grunderna, ville såsom en hufvudsaklig bestämmelse framhålla, att ifrågavarande ersättning skulle, med halfva beloppet af hvardera, af Landstinget och Staten utgöras, dervid efter Riksdagens åsigt borde så tillgå, att Landstinget i första hand erlade hela ersättningssumman, men sedermera af statsmedel undfinge godtgörelse för hälften af hvad det sålunda utgifvit;

samt *att*, hvad slutligen beträffade grunden för utdebitering af den skatt, Landstinget möjligen kunde finna nödigt att för ändamålet upptaga, Riksdagen ansett, att i enlighet med stadgandet i § 47 mom. 2 af Kongl. förordningen om Landsting, fördelningen borde ske i förhållande till den bevillning, som efter artikeln II Bevillningsstadgan utgår;

hvarjemte Riksdagen, under förklarande att, efter Riksdagens tanke, den sedan många år städse återkommande frågan om skjutsväsendets ordnande skulle, med tillämpning af de sålunda utaf Riksdagen antydda grunder, kunna vinna en på rättvisa och billighet hvilande lösning, samt att Riksdagen till Eders Kongl. Maj:ts förfogande ställt ett särskildt förslagsanslag af 25,000 kronor, till förändrad reglering af skjutsväsendet, i underdånighet anhållit, det Eders Kongl. Maj:t måtte täckas, så snart som möjligt, vidtaga nödiga åtgärder till regleringens genomförande enligt ofvannämnda grunder, i den mån hinder derför icke mötte af redan ingångna entreprenadkontrakt.

Sedan Eders Kongl. Maj:t, i anledning af berörda, den 11 Juni 1875 anmälda framställning inhemtat underdåniga utlåtanden från så väl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen, som de särskilda Landstingen, samt Länsstyrelserna till Eders Kongl. Maj:ts Civildepartement inkommit med infordrade uppgifter i ämnet, har Eders Kongl. Maj:t, under den 3 Mars nästlidne år, låtit sig detta ärende ånyo föredragas, samt dervid,

då den af Riksdagen för skjutsinrättningens omdaning angifna grund, enligt hvilken jordegarne skulle för framtiden befrias från uteslutande

omsorgen och kostnaderna derför, vore från den anordning, som under sekler varit i Sverige följd, så skiljaktig och för en blifvande tillämpning toge i anspråk så stor omsigt och den kännedom af de i särskilda delar af landet för handen varande förhållanden, att, hur riktig i sig sjelf densamma än månde vara, det likväl för den slutliga behandlingen af detta ärende och så framt öfvergången till ett alldeles nytt system icke skulle framkalla många och stora, säkerligen icke för det då närvarande allmänt eller fullständigt insedda och beaktade svårigheter och öfverdrifna kostnader, samt flerestädes på samfärdseln hafva en hämmande inverkan, syntes oundgängligt föranstalta om ett förberedande samarbete af personer, kallade från särskilda landsdelar och med frågan förut förtrogne;

då de utlåtanden Länsstyrelserna och Landstingen afgifvit äfven ådagalade, att så väl mellan dessa inbördes, som mellan åtskilliga af dessa och Riksdagen i flere delar förefunnes betydande meningsskiljaktigheter, hvilka hade behof af ytterligare tillfälle att komma till ett ömsesidigt utbyte, innan det kunde vara att hoppas, att i detta ytterst granlaga och länge omtvistade ärende ett resultat kunde uppnås, af beskaffenhet att tillvinna sig ett allmännare godkännande;

samt *då* uti nu gällande, tid efter annan utfärdade författningar rörande skjutsväsendet ännu qvarstode åtskilliga föreskrifter, hvilka vore till hinder för entreprenaders tillvägabringande på billiga vilkor, och dessa författningar icke heller i öfrigt blifvit bragte till full öfverensstämmelse med nuvarande tids anspråk på ändamålsenliga kommunikationsanstalter, utan i flera hänseenden bure prägeln af den aflägsna tid, då de tillkommit, hvadan behofvet kräfde att, i sammanhang med och såsom ett oeftergifligt vilkor för införandet och framgången af det föreslagna förändrade sättet för skjutsbestyrets ombesörjande, de ämnet rörande författningar i hela deras vidd gjordes till föremål för en genomförd granskning och utbyttes mot nya, mera tjenliga föreskrifter,

behagat i Nåder besluta nedsättande af en komité, hvilken, med antagande af den utgångspunkt för sitt arbete, att skjutsningsbestyret vid gästgifverierna bör ställas på entreprenad, och der sådan ej kunde tillvägabringas med mindre än att, utöfver bestämd skälig skjutslega, särskild afgift till entreprenören varder erlagd, denna afgift bör till en del gäldas af staten och återstoden drabba icke allenast den nu skjutsskyldiga jorden, utan äfven andra beskattningsföremål, hade att, efter öfvervägande så väl af hvad Riksdagens skrifvelse och de i anledning deraf afgifna utlåtanden innehålla, som ock af alla i öfrigt förekommande omständigheter och förhållanden, utarbeta och till Eders Kongl. Maj:t inkomma med betänkande och förslag till författning rörande skjutsväsendets ordnande i riket; hvarjemte Eders Kongl. Maj:t i Nåder förordnat undertecknad, Ekström, att

vara Ordförande samt undertecknade, Roos, Montgomery-Cederhielm, Holmberg, Ifvarsson och Hörnfelt, att vara ledamöter af denna komité, hvilken borde i Stockholm sammanträda den 20 i ofvannämnda månad.

I öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga föreskrift sammanträdde komiterade härstädes nyssnämnde dag, dervid komiterade fingo emottaga de från Länsstyrelserna och Landstingen inhemtade utlåtanden, äfvensom de från Länsstyrelserna, med anledning af erhållen föreskrift, till Kongl. Civil-Departementet inkomne uppgifter i ämnet. Då emellertid komiterade ansågo ytterligare upplysningar och uppgifter rörande de med skjutsväsendet inom de särskilda orterna samband ägande förhållanden vara för ärendets utredning behöfliga, hafva komiterade, med stöd af det komiterade lemnade Nådiga bemyndigande, att hos samtlige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och förvaltande myndigheter omedelbarligen äska de upplysningar och uppgifter, som för utförandet af komiterades uppdrag, funnes vara af behofvet påkallade och kunde af dem meddelas, under den 6 påföljande April anmodat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen att vidtaga åtgärd för åvägabringande af upplysningar och uppgifter i nedan omförmälda afseenden, nämligen:

1:o. Uppgift å antalet hästar, som enligt senast afslutade entreprenadkontrakt om utgörande af gästgifveri-, håll- och reservskjuts, det ålåge entreprenör att för resande tillhandahålla, samt om de tider, inom hvilka hästarne efter anfordran skola inställas:

2:o. Upplysning huruvida entreprenad, der sådan funnes inrättad, öfvertagits af gästgifvaren sjelf eller af annan person samt, i senare fallet, uppgift å det antal gästgifverier, vid hvilka detta förhållande äger rum;

3:o. Upplysning huruvida den person, som i egenskap af entreprenör fullgör skjutsning vid gästgifvaregård, tillika åtagit sig skjutsning af posten, vare sig, att denna befordras medelst diligens eller utan samband med persontransport;

4:o. Upplysning huruvida och i hvad mån, för entreprenads befrämjande, skjutsanstalt blifvit, med tillämpning af Kongl. Cirkuläret den 24 Januari 1865, från gästgifvaregård förflyttad till annat i närheten deraf belägет ställe, för den tid entreprenaden omfattar;

5:o. Upplysning om beskaffenheten af och värdet å de friheter och förmåner, som för gästgifvaregårdarne å landet finnas medgifne, särskildt för hvarje gästgifvaregård, äfvensom angående de förmåner, som till skjutsningstungans underlättande må vara städerna förunnade;

6:o. Uppgift *dels* å det antal hemman, som enligt gällande författningar äro från utgörande af gästgifveri-, håll- och reservskjuts befriade, *dels* ock å antalet sådan skjutsskyldighet underkastade a) till skjutsning indelade samt b) till skjutsning icke indelade hemman;

7:o. Uppgift å antalet under hela år 1875 från gästgifverierna å landet, särskildt för hvarje gästgifvaregård, samt från hvardera af städerna i skjuts utgångna hästar;

8:o. Upplysning om och i hvad mån med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866, ny skjutsinrättning å farväg eller vid kanal eller jernvägsstation funnes ordnad, jemte uppgift å beloppet af den för hvarje sådan skjutsanstalt betingade lega samt å det antal hästar, som skall af entreprenören tillhandahållas;

9:o. Uppgift om antalet under femårsperioden 1871—1875 till kungs- och kronoskjuts begagnade hästar, särskildt för hvarje år;

10:o. Uppgift å afstånden i hela och tiondedels mil emellan gästgifvaregårdarne;

11:o. Upplysning om den båtskjuts, som inom länet äger rum; samt

12:o. Uppgift å det antal hästar, som vid hvarje gästgifvaregård äro till skjutsning anslagne, särskildt af gästgifverihemmanen, särskildt från reservhemmanen och särskildt från hållhemmanen, der hållskjuts äger rum;

Och anhöllo komiterade, i sammanhang härmed, det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvar för sitt län, tillika måtte meddela underrättelse om de anordningar, som inom särskilda distrikt af länet kunde vara vidtagne i ändamål att emellan de skjutsskyldige utjemna bördan af detta allmänna besvär, de bestämmelser hvilka i sådant afseende lända till efterrättelse, samt hvad för öfrigt, med hänsigt till lokala förhållanden inom länet, kunde af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anses böra komma under öfvervägande för befrämjandet af ifrågavarande samhällsvigtiga angelägenhets ändamålsenliga ordnande.

Enär vid granskning af de till komiterade öfverlemnade uppgifter inhemtades, att nästan inom alla län finnas entreprenader afslutade för så lång tid, att de först under loppet af år 1880 tilländagå, men, i händelse vid förnyandet af de flera under den närmaste framtiden tilländalöpande entreprenader, kontrakten skulle komma att afslutas för den medgifna längsta tiden af fem år, denna omständighet skulle verka uppehåll för en allmän tillämpning af de bestämmelser, som genom en förändrad lagstiftning i afseende på skjutsväsendet kunde före denna tids utgång varda meddelade, hafva komiterade funnit sig böra i underdånighet hemställa, det Eders Kongl. Maj:t måtte i Nåder förordna att, vid afslutandet af förnyade entreprenader om utgörande af gästgifveri- håll- och reservskjuts, kontrakten icke finge omfatta längre tid, än som jemlikt redan gällande kontrakt om skjutsentreprenaderne funnes bestämd såsom den längsta, för hvilken entreprenad inom länet ägde rum; och har Eders Kongl. Maj:t, med bifall till denna hemställan, låtit en härmed öfverens-

stämmande föreskrift till Länsstyrelserne i samtliga länen, med undantag af Jemtlands län, hvarest de längst gällande kontrakten tilländagå med 1878 års slut, under den 31 Mars nästlidne år utfärdas.

Vidare och då de till komiterade öfverlemnade uppgifter utmärkte, hurusom inom flere af Rikets län funnes gästgifverier, deribland ensamt inom Elfsborgs län nittiotvå på landet, vid hvilka skjutsningen icke vore ställd på entreprenad, hafva komiterade, enär, bland de af Riksdagen antagna grunder för en förändrad reglering af skjutsväsendet, skjutsens ställande på entreprenad utgjorde en hufvudregel, samt, för bedömandet i hvad mån detta sätt för skjutsbestyrets ordnande kunde, med bibehållande af den nu gällande entreprenadlegan af En krona sextio öre milen för hvarje häst, vinna allmännare tillämpning, utan att särskilda tillskott derutöfver erfordrades, det syntes angeläget att, öfverallt, der så icke redan skett, försök anställdes för skjutsens upplåtande på entreprenad emot uppbärande af nämnda lega, på grund häraf och då af de från Länsstyrelserne insände, till komiterade öfverlemnade uppgifter icke tillika kunde inhemtas, huruvida, efter skjutslegans år 1874 skedda förhöjning, entreprenad-auktioner vid alla ifrågavarande gästgifverier ägt rum, funnit sig böra göra underdånig framställning i fråga om åtgärder för åvägabringande af skjutsentreprenader vid de gästgifvaregårdar, der sådana ännu icke blifvit inrättade; och har Eders Kongl. Maj:t, vid föredragning af denna underdåniga framställning, under den 12 April nästlidna år, behagat, med bifall till densamma, förordna att, derest icke entreprenadauktioner med beräkning af den förhöjda legan redan vid berörde gästgifvaregårdar hållits, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle ofördröjligen derom gå i författning, med noggrannt iakttagande af stadgandet i Kongl. Cirkulär-Brefvet den 11 December 1857, så att det antal hästar, entreprenören borde inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla, ej bestämdes högre än det af erfarenheten ådagalagda behofvet skäligen föranledde och icke i något fall högre än som under år 1875 dagligen i medeltal vid gästgifvaregården utgått, samt att för öfrigt, i ändamål att underlätta entreprenads inrättande, vilkoren för entreprenaden, med fästadt afseende å den större eller mindre trafik, som vid hvarje station ägde rum, bestämdes så lindriga som möjligt.

Under anförande att komiterade, i öfverensstämmelse med den af Riksdagen uttalade åsigt, ansåge skjutslegans belopp böra i hufvudsaklig mån göras beroende af det högre eller lägre värde, hvartill skjutsprestationen inom orten må kunna uppskattas; — att, med hänsigt till de väsendtligt skiljaktiga förhållanden, som förefunnes ej mindre emellan de olika delarne af riket, än äfven inom flere af rikets särskilda län, skjutslegan icke torde böra bibehållas vid ett för hela riket lika belopp, utan

för de särskilda orterna lämpas efter värdet af nämnda prestation; — samt att, då detta värde likväl icke uteslutande kunde läggas till grund för legobeloppets bestämmande, utan hänsyn tillika måste tagas till det allmännas kraf, att ej alltför stora hinder i samfärdseln måtte uppstå, till följd hvaraf legans belopp icke öfverallt kunde komma att motsvara skjutsens verkliga värde inom orten, entreprenader icke heller, på sätt Riksdagen äfven förutsatt, allestädes torde kunna åvägabringas med mindre särskilda bidrag komme entreprenörerne tillgodo, hafva komiterade, som för att med någon grad af tillförlitlighet kunna beräkna omfattningen af de tillskott, som kunde ifrågakomma att till entreprenörerne utgöras, ansett det vara af vigt att, utöfver de upplysningar komiterade erhållit, tillika vinna kännedom om de belopp, som inom de särskilda länen eller vissa delar deraf ansåges utgöra skjutsens verkliga värde, samt om och i hvad mån skjutslegan kunde anses böra för visst län, eller delar deraf, sättas lägre än berörda belopp, i underdånighet hemställt, att uppgifter i nyssnämnda hänseende måtte varda från vederbörande infordrade; och har Eders Kongl. Maj:t, med anledning af denna framställning, under den 2 sistlidne Juni behagat anbefalla Sine Befallningshafvande i samtlige länen att, efter vederbörande Landstings hörande, till Kongl. Civil-Departementet inkomma med yttrande i fråga om de belopp, som inom de särskilda länen eller vissa delar deraf kunde anses utgöra skjutsens verkliga värde, samt om och i hvad mån skjutslegan kunde anses böra för visst län eller delar deraf sättas lägre än berörda belopp, på det att samfärdseln icke måtte oskäligen försvåras eller andra afsevärda olägenheter föranledas.

Sedan komiterade vid deras första sammanträde, som fortgick till den 16 April, men då, enär komiténs ledamöter nödgades egna sin tid åt den pågående Riksdagens arbeten, måste afbrytas, efter hvilka arbetens slut komiterades förhandlingar den 18 Maj åter upptogos och fortgingo till utgången af samma månad, sålunda vidtagit erforderliga åtgärder för erhållande af de för komiterade nödiga upplysningar och uppgifter, jemte det förberedande öfverläggningar äfven ägt rum angående de i Riksdagens underdåniga skrifvelse framställda hufvudgrunder, sammanträdde komiterade ånyo den 3 sistlidne Oktober, vid hvilken tidpunkt de äskade uppgifterne till större delen inkommit; och få komiterade nu, efter afslutade förhandlingar, härmed till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånigt betänkande och förslag till författning i ämnet.

Till en början och innan komiterade ingå i någon granskning af berörde hufvudgrunder för en förändrad lagstiftning angående skjutsnings-

väsendet samt af de i ämnet nu gällande bestämmelser, hafva komiterade ansett sig böra meddela *dels* en utförligare redogörelse för innehållet af de utaf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen afgifne utlåtanden i anledning af Riksdagens skrifvelse, *dels* en öfversigt af förhållandena under år 1875 angående entreprenaderna inom de särskilda länen samt resultaten af de under loppet af nästlidne år enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga föreskrift förrättade entreprenad-auktioner, *dels* en redogörelse för de inom de särskilda länen hittills vidtagne åtgärder, i ändamål att åstadkomma ett utjemnande af skjutsningsbesväret å dem, hvilka på grund af nu gällande stadganden äro pligtige att i detta besvär deltaga, *dels* en öfversigt rörande de grunder, efter hvilka skjutsningsbesväret inom rikets städer utgöres, eller kostnaden derför bestrides, *dels* ock en sammanfattning af de från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen inkomne yttranden i fråga om skjutsens verkliga värde och beloppet af den entreprenadlega, som för de särskilda orterna ansetts böra fastställas.

Stockholms läns Landsting har i anledning af Riksdagens skrifvelse yttrat, att om äfven skjutsningsbesvärets ordnande på den grund, att den resande finge betala skjutsens fulla värde, kunde anses vara i regeln riktig, torde likväl denna grundsats, följdriktigt tillämpad, leda derhän, att skjutslegan å många orter komme att uppgå till ett så högt belopp, att samfärdseln derigenom försvårades. Samfärdselns befrämjande vore emellertid en för staten så vigtig angelägenhet, att det allmännas intresse syntes bjuda, att ett visst belopp, såsom hittills, bestämdes, hvarutöfver skjutslegan ej finge uppgå. Å andra sidan borde deremot den skjutsande uppbära så stor ersättning för den tjenstbarhet han lemnade den resande, som kunde anses skäligen motsvara skjutsens värde. Någon förhöjning i den genom Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874 bestämda entreprenadskjutslega af en krona 60 öre milen för hvarje häst torde derföre böra ega rum och har Landstinget ansett entreprenadskjutsens värde inom Stockholms län kunna uppskattas till två kronor milen för hvarje häst. Då erfarenheten tillika visat att skjutsväsendets ordnande genom entreprenad åstadkommit en synnerlig lindring i skjutsskyldigheten och den sålunda beträdda vägen borde fullföljas, men deremot antagas måste att skjutslegan icke kunde sättas så hög, att entreprenörer öfverallt kunde erhållas utan annan ersättning än skjutslegan, ansåge sig Landstinget böra godkänna Riksdagens åsigt att understöd för entreprenadskjutsens upprätthållande, der så erfordrades, borde lemnas af Landstingen och Staten till hälften hvardera i den ordning Riksdagen angifvit, samt att fördel-

ningen af den skatt, som Landstinget kunde finna nödigt att för ändamålet upptaga, borde ske i förhållande till den bevillning som utginge efter andra artikeln Bevillnings-Stadgan. Skulle det emellertid öfverlemnas åt Landstingen eller Deputerade för markegångssättningen att bestämma värdet af en s. k. skjutsmil, torde väl kunna befaras, att skjutslegan skulle, åtminstone i åtskilliga delar af riket, sättas orimligt hög, då det ju vore i de bestämmandes eget intresse att sätta värdet å en skjutsmil högt, emedan det understöd, som antagligen på ett ganska stort antal ställen erfordrades för entreprenadskjutsens upprätthållande, derigenom komme att så mycket mindre drabba Landstinget; men derigenom skulle samfärdseln otvifvelaktigt försvåras icke blott till följd af den dryga skjutslegan, som på åtskilliga ställen blefve bestämd, utan äfven genom den olika legan, hvilken skulle göra det nästan omöjligt för den resande att på förhand beräkna kostnaden för en längre resa, helst skjutslegan skulle årligen kunna förändras inom de särskilda länen. Af dessa skäl och då samfärdselns befrämjande inom och emellan olika delar af riket påtagligen vore en fråga af högsta allmänna vigt, ansåge Landstinget att skjutslegans bestämmande borde öfverlemnas åt Kongl. Maj:t, som genom infordrade upplysningar från Landstinget och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vore bäst i tillfälle att taga en öfverblick af de förhållanden inom rikets särskilda delar, hvilka kunde och borde inverka på skjutslegans bestämmande; och för att underlätta entreprenaders inrättande för skjutsens upprätthållande genom den enskilda företagsamheten, funne Landstinget sig böra understödja Riksdagens hemställan att en större lättnad, än som nu förefunnes, måtte i afseende på skjutsstationers förflyttning beredas.

På grund af dessa skäl har Landstinget funnit sig böra

dels hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes, efter pröfning af det belopp, som kunde motsvara skjutsens verkliga värde, bestämma det pris, som borde erläggas per mil för hvarje häst;

dels anmäla att Landstinget med hänseende till förhållandena i Stockholms län ansåge denna lega kunna bestämmas till två kronor milen för hvarje häst;

dels ock uttala sitt godkännande af de öfriga grunder Riksdagen ansett böra följas för en förändrad reglering af skjutsväsendet.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län anför, att, ehuru skjutsskyldigheten, som af ålder ålegat jorden, under sednare tid genom högst väsendtligt förbättrade kommunikationsanstalter blifvit lindrad, äfvensom statsmakterna genom stadgandena om entreprenadauktioner, förhöjd lega och tillskott af statsmedel, sett de skjutsskyldige till godo, innefattade dock detta onus för jordbruket en tunga, som på åtskilliga ställen vore

ganska dryg, hvadan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge önskvärdt att skjutsskyldigheten, så fort lämpligen ske kunde, skildes från jorden.

En annan fråga vore deremot om det allmänna nu genast borde åtaga sig alla de härmed förenade uppoffringar, innan ytterligare förberedelser skett genom ökadt antal Postdiligenser och ändamålsenligt ordnade skjutsstationer, eller om en öfvergångstid borde ega rum, under hvilken förhöjdt tillskott af statsmedel till lindring af skjutsningstungan borde anvisas. Det finge nemligen icke förbises, att vid de entreprenadauktioner, som efter gällande föreskrifter nu förrättades, då fordradt bidrag utginge från hemmanen, och, i händelse entreprenad icke komme till stånd, håll- och reservskjuts måste utgöras, spekulanter i allmänhet hade lättare att träffa aftal med närboende om tillhandahållande af hästar inom viss tid, än som fallet blefve, om all skjutsskyldighet upphörde; och med största sannolikhet kunde emotses att, under sistnämnda förutsättning, entreprenörers anspråk på godtgörelse, jemväl med ytterligare förhöjd skjutslega, åtminstone på många ställen komme att betydligt höjas utöfver den ersättning, som nu utginge.

Äfven under närvarande förhållanden mötte understundom oöfvervinnelig svårighet att åstadkomma skjutsentreprenad, såsom exempel hvarpå Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmält, att vid Tumba jernvägsstation, der på grund af Kongl. Brefvet den 24 Januari 1864 sedan flera år tillbaka varit inrättad en skjutsstation utan skjutslag, för tiden efter den 14 Mars 1875, då senast afslutade entreprenadkontraktet upphörde att gälla, förnyad entreprenad i saknad af anbud icke kunnat tillvägabringas, oaktadt för samma skjutsinrättning med ganska måttlig skjutsskyldighet vore anvisadt ett från hemman i åtskilliga mer och mindre aflägsna socknar utgående bidrag af något mera än 300 kronor samt skjutslegan icke varit inskränkt till den för gästgifveriskjuts i allmänhet bestämda.

Med visshet torde det kunna antagas, att beloppet af den ersättning Landstinget, enligt Riksdagens förslag, skulle utgifva, blefve betydligt skiljaktigt inom olika län och då obilligheten deraf, att ett Landstings bidrag för ändamålet i anmärkningsvärd grad öfverstege hvad ett annat Landsting måste utgifva, skäligen komme att framhållas, uppstode tvifvelsutan fråga, om icke denna obillighet borde utjemnas genom statens mellankomst.

Om emellertid Kongl. Maj:t skulle anse tiden vara inne att helt och hållet befria jorden från skjutsskyldigheten, instämde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti de åsigter angående skjutsväsendets ordnande, länets Landsting uttalat.

Inom *Upsala län* har *Landstinget* anfört, att ehuru grunden för skjutsväsendets närvarande anordning, såsom i sin tillämpning medförande beak-

tansvärda ojemnheter inom länets olika delar, enligt Landstingets tanke icke vore i allo tillfredsställande, Landstinget likväl icke vågade lemna sitt godkännande åt de för en förändrad reglering af skjutsväsendet af Riksdagen föreslagna grunder, enär Riksdagens förslag, om än till sitt allmänna innehåll temligen bestämdt, dock, i fråga om närmare detaljbestämmelser, vore så föga utarbetadt, att verkningarne af dess genomförande såväl med afseende å samfärdselns befrämjande, som med hänseende till kostnaderna för genomförandet, omöjligen läte sig på förhand beräkna, hvartill ytterligare komme svårigheten för Landstinget, att, på sätt Riksdagen syntes hafva afsett, vid förslagets tillämpning verksamt deltaga uti vården af den rent administrativa samhällsangelägenheten att befordra och underlätta samfärdseln, något som Landstinget ansåge rätteligen vara en statens gemensamma angelägenhet.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, som utgått från den synpunkten att, enligt Kongl. Maj:ts genom den nådiga remissen meddelade uppdrag, det ålåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att allenast yttra sig derom huruvida förhållandena inom Upsala län vore sådana, att för detta län skulle kunna vinnas beaktansvärda fördelar genom utfärdande af en lag enligt de af Riksdagen föreslagna grunder om skjutsväsendets ordnande, har, såsom en omständighet af synnerlig betydelse, fästat uppmärksamheten derpå att Landstinget, som torde få anses såsom en tillförlitlig representation af de skjutsningsskyldige inom länet, icke med något intresse omfattat Riksdagens förslag. Landstinget hade i fråga om förslaget yttrat sig afböjande, utan annan anmärkning mot nuvarande anordning af skjutsväsendet, än att ojemnheter inom länets särskilda delar deraf föranleddes. Den omständighet åter, som för Riksdagen syntes vara hufvudsak, nemligen att skjutsningsbesväret vore en svår och orättvis börda för den skattdragande jordbrukaren till enskilda resandes fördel, hade Landstinget ej ens vidrört. Då härtill komme att Landstinget betonat den mening, att samfärdselns befrämjande borde vara hela rikets gemensamma angelägenhet, torde vara klart, att skjutsningsbesväret af de skjutsskyldige inom länet sjelfve i allmänhet icke ansåges synnerligen betungande, att fördenskull en förändrad reglering af skjutsväsendet, på hvilken grund det vara måtte, åtminstone ej med någon ifver inom Upsala län åstundades, samt framför allt att man afgjordt mera fruktade den Landstingsskatt, som, enligt Riksdagens förslag, kunde påkallas till godtgörelse åt skjutsentreprenörer, än man värderade en aflyftning af skjutsningsbesväret från jordegendomen. Att skjutsningstungan inom Upsala län icke vore tryckande bestyrktes deraf, att vid nu gällande entreprenader skjutslagens bidrag till entreprenörerne ingenstädes uppgått så högt, att

något skjutslag kunnat berättigas till någon ersättning derför af statsmedel.

På grund af det sålunda anförda har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uttalat den mening, att omreglering af skjutsväsendet, enligt de grunder Riksdagen föreslagit, icke ens för de skjutsningsskyldige inom Upsala län skulle medföra beaktansvärda fördelar, hvaremot derigenom säkerligen skulle föranledas en ny, möjligen ganska motbjudande tunga för länets öfrige skattskyldige innevånare, äfvensom för Landstinget åtskilligt ovälkommet och måhända temligen brydsamt arbete.

Södermanlands läns Landsting, som ansett att den resande bör betala kostnaden för den skjuts, han begagnar, för åstadkommande hvaraf skjutsningsbestyret borde blifva en Statens angelägenhet, då Staten efter den erfarenhet af behofvet som vunnes, kunde bestämma skjutslegans belopp, har afstyrkt nådigt afseende å Riksdagens underdåniga framställning.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län har instämt med Riksdagen i den åsigt, att skjutsningsbesväret, i anseende till dess numera högeligen ojemnt tryckande beskaffenhet icke allenast i olika delar af riket, utan äfven inom samma ort, äfvensom de många betydande olägenheter för landthushållningens behöriga skötsel och utveckling, som denna bördas qvarhållande uteslutande vid jorden såsom en densamma ovilkorligt åliggande prestation medförde, borde ordnas efter andra mera billiga och rättvisa grunder än de nu gällande; äfvensom att kostnaden för skjutsningen bör godtgöras af den, som af dylikt fortskaffningssätt sig betjenar, efter det verkliga värde, hvartill en sådan tjenstbarhet blefve å hvarje ort uppskattad. Men äfven med fasthållande af dessa grundsatser har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock ansett det icke böra lemnas ur sigte, att en omreglering af skjutsbestyret borde lämpas, icke med uteslutande hänsyn till de skjutsskyldiges anspråk och intressen, utan jemväl i lika hög grad efter det allmännas fördel, som oafvisligen kräfde såsom en af statens alvarligaste omsorger, att samfärdseln i möjligaste mått gynnades och underlättades, samt att kommunikationsväsendet bringades till och bibehölles uti ett med tidens fordringar och rörelsens behof öfverensstämmande skick. I följd häraf syntes ej heller en blifvande förändrad anordning för resandes befordran med skjuts böra förbindas med sådana föreskrifter, som genom framkallande af en högre lega än som motsvarades af skjutsningens verkliga värde, kunde komma att väsendtligt försvåra anlitandet af dylika fortskaffningsanstalter, hvilka säkerligen inom många landsdelar ännu länge förblefve det hufvudsakligaste kommunikationsmedlet. På möjligheten af en dylik olägenhet och på utvägar att förebygga densamma hade Riksdagen visserligen riktat sin uppmärksamhet, men huruvida de mått och steg, som Riksdagen i detta hänseende ansett före-

trädesvis böra vidtagas, innefattade det lämpligaste sättet för vinnande af frågans lösning, trodde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig med stöd, icke af ett obevisadt antagande, utan af långvarig stadgad erfarenhet, ega skäl betvifla. De anbud, som vid entreprenadauktioner vanligast framställdes för skjutsens bestridande, utgjorde nemligen ingen mätare på detta bestyrs verkliga värde i orten, enär dessa sällan eller aldrig bestämdes efter sådan grund, utan vore beroende af flerfaldiga andra, på skjutskostnadens storlek icke inverkande omständigheter, såsom befolkningens förmögenhetsförhållanden och försörjningsutvägar, rörelsens vexlande omfattning och riktning samt skjutsstationernas läge m. m. Genom inverkan af en eller flera af dessa eller andra likartade omständigheter uteblefve vid auktionerna hvarje täflan, och skjutsersättningsanspråken stegrades derigenom vida öfver prestationens i orten gällande penningevärde, såsom exempel hvarå meddelats, att vid allenast tre af de fyratioåtta entreprenadauktioner, der under de senast förflutna fem åren anbud å skjutsningens öfvertagande erhållits, täflan emellan två eller flera anbud förekommit samt att, oaktadt den genom Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874 senast medgifna förhöjning i skjutslegan till belopp, som torde ungefärligen motsvara skjutsningskostnaden inom Södermanlands län och hvilken förhöjning trädt i tillämpning vid tjuguen af länets femtiofem skjutsstationer, skjutslagens kostnadsbidrag till entreprenören icke obetydligt ökats vid sex af de större stationerna och endast vid två mindre stationer i någon mon minskats, hvarjemte förut inrättade skjutsentreprenader måst vid en station i brist af anbud och vid en annan i följd af oskäligt ersättningsanspråk upphöra.

Då sålunda under nuvarande lagstiftningsförhållanden, när skjutslagen af eget välförstådt intresse medverkade till åstadkommande af entreprenader, stora svårigheter ändock mötte för undgående af öfverdrifna ersättningsanspråk, kunde, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, utan äfventyr af misstag beräknas, att sedan skjutsskyldigheten upphört och något enskildt intresse icke vidare verksamt ingrepe vid anordnandet af dylika entreprenader, godtgörelsen till entreprenörerne skulle i motsvarande mon växa till belopp, som icke stode i något jemförligt förhållande till värdet af den tjenstbarhet, hvilken skjutsningen utgjorde. Det korrektiv deremot, som Riksdagen velat uppställa genom den bestämmelsen, att Landstinget eller dess delegerade för markegångssättningen skulle fastställa den högsta tillåtna skjutslegan i länet, syntes Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke blifva tillfyllestgörande. Utan öfverdrift torde nemligen kunna antagas, att, om länet skulle vidkännas en del af de kostnader för allmänna skjutshållningen, som icke kunde med skjutslegan betäckas, Landstinget eller dess nyssnämnde delegerade, af skyldig omtanke

om länets bästa, bestämde skjutslegan till högsta belopp, som rimligtvis kunde ifrågakomma; men att, detta oaktadt, förutom i enstaka, särdeles gynnsamma fall, der i anseende till inträffad täflan vid auktionerna, godtgörelsen till entreprenörerne inskränkte sig till denna skjutslega, hvilken blefve den normala för länet, entreprenörerne i öfrigt, manade af den anvisning, som genom Riksdagens förslag i denna del lemnats den enskilde att på Statens och länets bekostnad bereda sig en oskälig vinst, icke läte afhålla sig från att framkomma med ytterligare, mera eller mindre höga ersättningsanspråk, hvilka alla, huru öfverdrifna de än måtte vara, måste godkännas, då annan utväg för skjutsningens uppehållande icke förefunnes. Af de missbruk, som utan tvifvel sålmedelst uppstode, blefve en gifven följd, att Staten och de särskilda länen komme att för skjutsbefordringen betungas med ansenliga kostnader, hvilka nu icke kunde ens närmelsevis beräknas. Men dermed vore icke nog. Den sannolika tillökningen i skjutslegan torde komma att framkalla väsendtligt ökade utgifter inom andra grenar af statsförvaltningen, såsom dels till förhöjda aflöningar åt de Statens tjenare, hvilka, för utöfningen af sina befattningar vore hänvisade till tjensteresor, dels till reseersättningar i de fall, då sådana af Staten bestodes, hvarjemte enskilda personer och samfund för de mångahanda förrättningar af allmän eller privat natur, som skulle af dem ersättas, icke kunde undgå att tungt drabbas af den föreslagna förändringen.

Vidkommande grunden för utdebiteringen af den skatt, Landstinget möjligen kunde finna nödigt att för ofvanberörda ändamål upptaga, skulle genom tillämpning af Riksdagens förslag de skjutsskyldige icke allenast blifva befriade från ett åliggande, som af ålder tillhört dem och sedermera genom lag blifvit uttryckligen bekräftadt, utan äfven, i anseende till den rådande olikheten i bevillning efter andra artikeln bevillningsstadgan för jordegendom och för andra beskattningsföremål, få sig tillagd en ytterligare fördel på öfriga samhällsklassers bekostnad. Detta förfarande syntes dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke stå väl tillsammans med rättvisa och billighet, på hvilkas kraf den föreslagna genomgripande förändringen i skjutsväsendet borde vara fotad, och ej heller kunna tillvinna sig något sken af berättigande endast derför att denna beskattningsgrund öfverensstämde med den i Förordningen om Landsting allmänneligen stadgade.

Med hänsigt till dessa skäl ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig icke kunna godkänna den af Riksdagen i dess skrifvelse uttryckta uppfattning af grunderna för skjutsväsendets omorganisation. Fastheldre ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den å bane bragta skjutsregleringen lämpligare kunna verkställas efter den grund, att häradet i första hand ansvarade för och godtgjorde de kostnader för skjutshållningen, som

utöfver af Staten fastställd skjutslega erfordrades, med rättighet dock för häradet att åtnjuta bidrag af statsmedel för den del af samma kostnader, hvilken öfverstege ett visst, äfvenledes af Staten bestämdt maximibelopp. Genom häradsboernas omedelbara deltagande uti och intresse för skjutsningsbestyrets ändamålsenliga anordnande medelst entreprenader skulle ofelbart vinnas den största möjliga säkerhet mot entreprenörers öfverdrifna fordringsanspråk; och häradets utgifter för skjutsväsendet syntes lämpligen kunna fördelas på de särskilda kommunerna i förhållande till folkmängden, men inom hvarje kommun utdebiteras efter de för kommunalutskylders utgörande stadgade allmänna grunder. För lämpligheten af häradets qvarhållande vid sådant åliggande hemtade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande stöd af flerårig erfarenhet utaf förhållandena härmed inom *Jönåkers härad*, der skjutsningsskyldigheten, jemte häradets öfriga ekonomiska angelägenheter, besörjdes för dess gemensamma räkning af en utaf de särskilda socknemenigheterna utsedd nämnd och skjutsningen genom denna nämnds åtgöranden bestreds medelst entreprenad vid häradets fem gästgifverier utan något kostnadsbidrag från häradets eller skjutslagens sida.

Östergötlands läns Landsting har förklarat att Landstinget, som ansåge det i hög grad önskvärdt att skjutsväsendet kunde blifva på annat sätt ordnadt, än det för närvarande vore, delade de i Riksdagens skrifvelse uttalade hufvudgrunder och motiver för skjutsfrågans lösning.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län har visserligen biträdt Riksdagens åsigt om önskvärdheten och billigheten af denna vigtiga angelägenhets ordnande så, att den icke privilegierade jorden, som nu hufvudsakligen deraf trycktes, må befrias från ett onus, hvars förhatlighet, synnerligast då det in natura måste utgöras, fullkomligt rättfärdigade aflyftandet utan ersättning af ifrågavarande börda, äfven om derigenom på öfriga samhällsmedlemmars bekostnad bereddes en skänk åt den, som vid denna jords förvärfvande beräknat eller bort beräkna detta onus och derför betalt så mycket mindre för jorden; hvarjemte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra medgifva både olikheten inom skilda landsändar af de förhållanden, som på denna fråga förnämligast inverkade, och det principenliga uti att den, som begagnade sig af skjutsen, ersatte densamma efter verkliga värdet; men häraf följde likväl icke, i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tanke, hvarken behofvet att länsvis fördela de på åtskilliga orter säkerligen icke obetydliga tillskott, som ovilkorligen fordrades för angelägenhetens ordnande på ett tillfredsställande sätt, eller nödvändigheten att, på sätt Riksdagen föreslagit, åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen öfverlåta att, olika för hvarje län, meddela erforderliga detaljbestämmelser, samt att åt Landstingen eller markegångsdeputerade öfverlemna att för länet eller delar deraf fastställa skjutsvärdet

eller det belopp, hvarutöfver den resandes skyldighet att betala skjutslega ej finge stegras.

Utom den oreda och deraf följande förvecklingar, som antagligen komme att följa af ett sådant sätt för sakens ordnande, olika icke allenast för hvarje län, utan i särskilda delar af länet, skulle detsamma äfven föranleda den orättvisa, att de delar af riket, som i följd af brist på kommunikationer i allmänhet, glesare befolkning, hårdare klimat och jordens mindre odling redan förut vore jemförelsevis vanlottade, skulle komma att hårdast känna tungan af ifrågavarande bördas aflyftande från jorden, hvilken, om skyldigheten än för densamma nu kändes tung, dock i följd af möjligheten att utan lega sjelf fullgöra skjutsen, kändes mindre tryckande, än om den nödvändigt skulle utan afseende på priset upplåtas på entreprenad. Den förhoppning Riksdagen uttalat derom, att genom bidragets utgörande länsvis det intresse, som förmenats komma att utgöra en motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande, skulle hållas vaket och nedtvinga entreprenadbeloppen, trodde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ej heller komma att förverkligas, ty huru stora än dessa bidrag skulle kunna i åtskilliga län blifva, torde de dock svårligen uppgå till sådana belopp, synnerligen om Staten skulle till hälften deruti deltaga, att enskilde personer i länet funne sin uträkning uti att för minskning af deras andel i dessa bidrag åtaga sig risken och obehaget af skjutsentreprenadens besörjande. Om det alltså, på sätt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande äfven ansåge, fortfarande borde vara ett samhällsåliggande att sörja för möjligheten af resandes fortskaffande med skjuts, så syntes detta äfven böra drabba hela samhället lika och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ville derför uttala sin öfvertygelse om det rättvisa uti att dermed förknippade utgifter drabbade Staten och icke större eller mindre kommuner.

För att åter Staten skulle kunna på ett fullt ändamålsenligt sätt, och utan att alltför mycket blottställas för prejeri, se ifrågavarande samhällsbehof till godo, borde hufvudsakligen verkställigheten deraf uppdragas åt den institution, hvars verksamhet för öfrigt icke allenast i allmänhet låge sådant närmast, utan äfven hade sina underordnade organer så spridda, att bestyret lätteligen kunde af dem både utöfvas och öfvervakas. Genom den utveckling Postverket under sista åren erhållit och utplanterande af dess tjenstemän nära nog i hvarje socken skulle detta verk bättre än de flesta andra vara i tillfälle att på ett det allmännas rätt, såvidt möjligt vore, betryggande sätt, taga äfven denna angelägenhet om hand och genom skjutsstationers förläggande till postanstalterna och inrättande af extra poster för skjutsens besörjande vid tillfällen, då resandes fortskaffande

ifrågakomme på andra tider än de vanliga postturerna, fylla ifrågavarande behof, så att jorden kunde derifrån befrias.

På grund af hvad sålunda anförts kunde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke tillstyrka bifall till Riksdagens förevarande förslag, utan ansåge ordnandet af skjutsskyldigheten, om densamma skulle aflyftas från jordbruket, böra blifva ett statsbestyr, som lämpligast torde kunna uppdragas åt postverket.

För den händelse likväl att Kongl. Maj:t skulle finna sig redan nu böra anbefalla vidtagandet af åtgärder i den af Riksdagen antydda syftning, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hemställt *dels* att icke Landstingen eller den af dem utsedda delegation för markegångens bestämmande, hvars majoriteter, med den sammansättning Landstingen för närvarande hade, alltför ensidigt torde komma att luta åt samma håll, som nu yrkade jordens befrielse, utan ersättning, från alla densamma särskildt åliggande bördor, måtte få uppdrag att bestämma det så kallade skjutsvärdet, utan att detsamma måtte bestämmas på det sätt, att länets pröfningskomité bland sina medlemmar utsåge en delegation af två stadsrepresentanter och två från öfriga delen af länet, som under ordförandeskap af pröfningskomiténs ordförande och med rösträtt äfven för denne, innan pröfningskomitén åtskildes, bestämde nämnda värde för året, *dels ock* att grunden för utdebitering af den skatt Landstinget för bestridande af länets bidrag till skjutsentreprenaderne, i den mån dessa öfverstege skjutsvärdet, kunde finna nödigt upptaga, icke måtte blifva den af Riksdagen föreslagna, utan att bidraget härtill af jordbruksfastighet måtte utgå med dubbla beloppet efter den påförda bevillningen emot hvad som egde rum efter bevillningen för andra beskattningsföremål, eller enahanda grund som vore bestämd för kommunalutskylder på landet.

Inom *Jönköpings län* har *Landstinget* yttrat, att enär skjutsväsendets ordnande på sådant sätt, att jordbruket från detta onus befriades, syntes Landstinget det enda riktiga och önskvärda, samt Landstinget för genomförande af denna grundsats funne lämpligare utväg ej gifvas än den af Riksdagen föreslagna, Landstinget för sin del icke hade något att erinra deremot att skjutsväsendet ordnades i öfverensstämmelse med de af Riksdagen godkända grunder; varande likväl af åtskilliga medlemmar inom Landstinget yrkadt, att den på Landstinget belöpande andelen i entreprenadbidragen skulle bestämmas att utgå efter enahanda grund, som för utgörande af kommunalutskylder på landet finnes stadgad.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län har anfört, att bland de allmänna grunder, som enligt Riksdagens framställning skulle vid skjutsväsendets ordnande iakttagas, hade Riksdagen ansett sig böra såsom en hufvudregel framhålla, att den resande skulle för sitt fortskaffande erlägga

verkliga värdet af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet honom lemnade. Vid denna hufvudregel ville dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande erinra, hurusom ett konseqvent genomförande af densamma icke skulle stå väl tillsammans med de anspråk på en ordnad och beqväm samfärdsel, som nutiden med fullt skäl ställde på ett civiliseradt samhälle, hvartill utan tvifvel äfven hörde att en hvar, äfven den som för enskilda angelägenheters ombesörjande behöfde färdas emellan landets skilda delar, skulle vara försäkrad om en obehindrad fortkomst emot erläggande af skälig betalning. Skjutsväsendets ordnande måste derför betraktas såsom en Statens allmänna angelägenhet, den der hvarken kunde eller borde göras beroende af den enskilda företagsamheten eller åt dess försorg öfverlemnas och det allmännas intresse kräfde otvifvelaktigt att genom *Regeringsmaktens* åtgärd ett visst belopp bestämdes, utöfver hvilket skjutslegan ej finge uppgå.

Vidkommande förslaget derom att skjutslegans belopp, ifrån att såsom hittills vara lika öfver hela riket, skulle kunna bestämmas olika för hvarje län, eller till och med för särskilda delar deraf, så stode visserligen detta förslag i full öfverensstämmelse med ofvannämnda hufvudregel, emedan skjutsens värde, eller, med andra ord, priset på ökedagsverken, vore icke obetydligt olika i de olika delarne af riket; men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge dock föga lämpligt att skjutslegan gjordes så vexlande, som med detta förslag afsåges, hvarigenom bland annat väsendtliga olägenheter skulle uppstå vid reseräkningars granskning, enär reseersättningarne åt vederbörande embets- och tjenstemän då måste i hvarje fall utgå efter den inom orten gällande lega, men icke kunna såsom nu vore förhållandet, med ett i allmänhet bestämdt visst belopp för milen utgöras. I öfverensstämmelse med gällande föreskrifter skulle taxor å bro- och färjeafgifter, hvilka borde af trafikerande erläggas, af Kongl. Maj:t fastställas, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunde icke inse något giltigt skäl för stadgande af ett annat förfaringssätt i afseende på bestämmandet af legan för befordring medelst skjuts. I alla händelser ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att legobeloppets bestämmande af Landstingen eller markegångsdeputerade icke vore lämpligt, emedan länskommunerna, enligt Riksdagens förslag, skulle erhålla ett särskildt intresse af att legan sattes till ett högt belopp.

Beträffande den ersättning, som utöfver skjutslegan skulle utgå till entreprenör i de fall att någon person icke vore villig att, ensamt mot den bestämda legans åtnjutande, ombestyra resandes fortkomst, hade Riksdagen ansett olämpligt att lägga utgiften för denna ersättning helt och hållet på Statsverket och såsom skäl dertill anfört, att saken derigenom möjligen ej skulle komma att på en eller annan ort omfattas med det in-

tresse, hvari man skulle hafva att söka en motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande. Enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förmenande skulle dock den af Riksdagen påräknade motvigten komma att sakna motsvarighet i verkligheten. Det syntes nemligen icke kunna med något sken af sannolikhet antagas, att de personer, hvilka kunde finnas hugade att göra öfvertagandet af bestyret med de resandes fortskaffande och herbergerande till föremål för spekulation, skulle egna den ringaste uppmärksamhet eller fästa minsta afseende dervid, huruvida berörda ersättning skulle komma att till dem utbetalas ensamt från Statsverket eller från Statsverket och Landstinget gemensamt. Icke heller torde Landstingen finnas villige att vid entreprenadauktioner uppställa konkurrenter med risk att sjelfve få vidkännas skjutsningens öfvertagande. Deremot skulle ett korrektiv emot entreprenadbeloppets för höga uppdrifvande möjligen kunna vinnas derigenom, att, på sätt i Norrige egde rum, tillskottet komme att till någon del bestridas utaf vederbörande skjutslag, i hvilket fall dock skjutslagen borde underkastas en annan reglering än nu förefunnes.

Emot förslaget att Landstingen skulle med halfva beloppet bidraga till entreprenörens godtgörande mötte den anmärkning, att bördan af dessa bidrag komme att mycket ojemnt drabba de särskilda länen, i förhållande till utsträckningen af de jernvägsbyggnader eller andra kommunikationsanstalter, som inom dem förefunnes till de resandes begagnande. Ju flera sådana anstalter funnes att tillgå, desto färre behöfde nemligen skjutsstationerna att vara och desto mera kunde äfven antalet af de skjutshästar, som borde för de resande tillhandahållas, inskränkas. De län, inom hvilka de resande hade andra fortskaffningsmedel än skjutsen att anlita, skulle derföre komma att befinna sig i en vida gynnsammare ställning, än de län, hvarest dessa fortskaffningsmedel ännu antingen helt och hållet saknades eller endast i ringa mån förefunnes, och just denna ogynnsamma ställning innefattade en stor frestelse för Landstingen att, genom bestämmande af en hög skjutslega, bereda sig ett skydd mot alltför dryga utbetalningar till entreprenörerne. Bidragen syntes derför böra ensamt af Statsverket betalas.

Hvad slutligen beträffade grunden för uttaxeringen af de bidrag, som för ifrågavarande ändamål kunde erfordras, hade Riksdagen ansett denna uttaxering böra ega rum med tillämpning den i § 47 mom. 2 af Landstingsförordningen stadgade grund eller i förhållande till bevillningen enligt andra artikeln bevillningsstadgan. Vid de tillfällen, då Riksdagen tillförene hos Kongl. Maj:t gjort framställning om åtgärder för aflyftande af ensamt på jorden hvilande besvär, dervid ifrågasatts att äfven andra kategorier af skattskyldige skulle för framtiden deltaga i utgörandet af dessa besvär, hade Riksdagen städse förklarat sig anse det vara af rättvisans

fordringar påkalladt, att detta deltagande »efter billiga grunder» reglerades, med iakttagande af dels vissa undantag med afseende på tjenstemäns löner och pensioner samt några andra med dem jemförliga inkomsttitlar, dels vissa modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet. Uti Riksdagens förevarande skrifvelse funnes deremot icke ett enda ord om denna billighet, utan steget vore fullständigt uttaget i syfte att frigöra jorden från skjutsningsbesväret, utan hänsigt dertill att tungan af detta besvär i stället skulle komma att i hufvudsaklig mån hvälfvas på derifrån hittils alldeles befriade samhällsklasser. Sådant skulle emellertid resultatet blifva derest ofvanberörda, af Riksdagen antagna beskattningsgrund skulle vinna tillämpning, hvilket, hvad Jönköpings län anginge, ådagalades deraf, att bevillningen enligt andra artikeln, som år 1874 för jordbruksfastighet å landet uppgick till allenast 23,445 kronor, för annan fastighet samt för kapital och arbete uppgick till 45,749 kronor, deraf 30,500 kronor ensamt för städerna. Den af minoriteten inom Landstinget uttalade åsigt att de bidrag, som af Landstingen skulle till entreprenaderne utgifvas, borde uttaxeras efter samma grunder, som för kommunalutskylder på landet vore stadgade, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig derföre böra biträda.

Långt ifrån således att frågan om skjutsväsendets ordnande skulle, med tillämpning af de utaf Riksdagen angifna grunder, vinna en på rättvisa och billighet hvilande lösning, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tvärtom, att deraf skulle framkallas ett ganska rättmätigt och befogadt missnöje. Den väg, på hvilken Riksdagen sedan 30 år tillbaka fortgått för beredande af lindring i skjutsningsbesväret, syntes ännu icke böra öfvergifvas och framför allt verkningarne af den år 1874 fastställda icke obetydliga förhöjningen af skjutslegan i någon mån afvaktas, innan nya anordningar af den beskaffenhet, Riksdagen nu föreslagit, sattes i verket.

Kronobergs läns Landsting har med afseende å önskvärdheten deraf, att frågan om skjutsväsendets ordnande måtte vinna en tillfredsställande lösning, funnit de i Riksdagens förenämnda underdåniga skrifvelse anförda skäl vara af afgörande vigt i det ifrågavarande ämnet, i följd hvaraf Landstinget förklarat sig instämma i de af Riksdagen uttalade åsigter; dock har inom Landstinget blifvit anfördt, att af Riksdagens förslag betänkliga följder skulle uppstå derigenom att hälften af den medelst entreprenadauktion bestämda ersättning till skjutsentreprenörerne skulle bekostas af Landstinget, hvilket inom län, der Landstingets andel i bränvinsminuterings- och utskänkningsafgifter vore högst obetydlig, följaktligen skulle vara nödsakadt att upptaga Landstingsskatt, hvarjemte framhållits att de afgifter, som erfordrades för skjutsväsendets ordnande på det af Riksdagen

föreslagna sätt, borde uttaxeras efter en mera billig grund, än efter andra artikeln bevillningsstadgan, helst sådan bevillning utginge för jordbruksfastighet med betydligt lägre belopp än för andra beskattningsföremål, äfvensom att det intresse för saken, hvilket Landstingets deltagande i ersättningens utgifvande till entreprenören kunde åstadkomma, ingalunda skulle komma att utgöra en tillräcklig motvigt mot ersättningsanspråkens obilliga stegrande vid entreprenadauktionerna, enär det neppeligen kunde antagas, att någon enskild af nit för Landstingsskattens nedsättning skulle vid dessa auktioner göra anbud å skjutsens öfvertagande mot lägre ersättning, än han på grund af för handen varande förhållanden eljest kunnat sig betinga.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kronobergs län har ansett det icke böra uppdragas åt Landstinget eller dess delegerade att för länet eller särskilda delar deraf bestämma det belopp, hvarutöfver legan vid entreprenadauktion ej finge stegras, helst den utgift, som Landstinget, enligt Riksdagens förslag, skulle för skjutsväsendets ordnande kunna komma att vidkännas, stode i ett omvändt förhållande till skjutslegans belopp, hvilket alltså i de fall, då det kunde befaras, att entreprenadtillskottet komme att särdeles högt uppdrifvas, antagligen skulle, för att bereda Landstinget minskning i eller befrielse från detta tillskott, sättas så oskäligt högt, att, andra olägenheter att förtiga, alltför stort hinder i samfärdseln kunde uppstå. Skulle deremot Kongl. Maj:t finna lämpligt, att olika skjutslegobelopp bestämdes för de särskilda länen eller delar deraf, syntes det vara rådligast, att detta bestämmande anförtroddes åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att efter Landstingets hörande meddela.

Visserligen hade det år 1875 inom Kronobergs län församlade Landsting, af hvars 35 medlemmar ej färre än 31 utgjordes af egare till jordbruksfastighet, funnit sig böra instämma i de af Riksdagen i dess skrifvelse i fråga om entreprenadbidragets bestämmande och uttaxerande uttalade åsigter, men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge sig dock vid förevarande frågas bedömande böra beakta jemväl öfrige samhällsklassers deraf beroende rätt och bästa. Att skjutsväsendet måtte, såvidt möjligt, ordnas på sådant sätt, att den jorden åliggande skjutsningsskyldigheten icke någonstädes blefve hårdt eller ojemnt tryckande, kunde icke vara annat än särdeles önskvärdt; och detta skulle äfven på lättaste och ginaste väg beredas derigenom, att i vidare utveckling af de anordningar, som redan vidtagits till lindring af skjutsningsbesväret, entreprenaders inrättande så mycket ske kunde underlättades och befordrades, samt att Riksdagen så ökade det till skjutsningsbesvärets lindrande vanligen utgående

anslag att skjutslagen å landet skulle kunna efter Kongl. Maj:ts bestämmande undfå bidrag till entreprenadkostnaden, icke såsom hittils med större eller mindre bråkdel af det belopp, hvarmed skjutslagens bidrag öfverstege något visst skäligt penningebelopp för hvarje helt förmedladt mantal, utan hela detta belopp, för så vidt anslaget härtill lemnade tillgång samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunde vitsorda, att den uppgifna entreprenadsumman skäligen och verkligen vid auktionen betingats och ej, såsom det mer än en gång händt, vid entreprenadauktionen bestämts vida öfver det skäliga och verkliga, på det desto större statsbidrag skulle kunna derigenom åtkommas. En sådan kontroll kunde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med biträde af sina underlydande tjenstemän, åtminstone i de flesta fall, utan svårighet handhafva; hvaremot det vore omöjligt för Landstinget att, såsom det i Riksdagens förslag förutsattes, kunna förekomma, att entreprenadsumman vid blifvande auktioner alltmera oskäligen stegrades, helst, då stort hästantal måste vara disponibelt för den till tid och omfång ovissa skjutsningens bestridande vid de i allmänhet på en eller en och en half mils afstånd från hvarandra belägna många gästgifvaregårdarne, antagligt vore, att nästan aldrig andra än de, som för närvarande vore gästgifvare eller reservskjutsskyldige, skulle uppträda såsom spekulanter på entreprenadskjutsningen, äfvensom att, om än sådana spekulanter uppträdde, de utan tvifvel skulle tillförse sig all den vinst, som af entreprenadtillskottets högsta möjliga stegring stode att erhålla, samt ingalunda för åstadkommande af nedsättning i Landstingsskatten, som i jemförelse med berörda vinst vore för dem så ytterst ringa, vid auktionerna göra anbud å skjutsningens öfvertagande mot lägre godtgörelse än de på grund af för handen varande förhållanden eljest kunde sig betinga, vare sig genom skjutsningens inropande för egen del till högsta möjliga pris eller genom emottagande af godtgörelse från medtäflande skjutslag för underlåtande att genom underbud sänka entreprenadsumman. Äfvenledes hade Riksdagen ansett sig kunna antaga, att, om skjutslegan blefve skäligen förhöjd, något afsevärdt bidrag derutöfver ej skulle af entreprenörer i allmänhet fordras; men erfarenheten ådagalade redan i viss mån motsatsen, ty de nyss afslutade förnyade entreprenadkontrakten utvisade, att, oaktadt skjutslegan numera vore bestämd till 33 $^1/_3$ procent högre, än då förra entreprenadkontrakten afslutades, entreprenörerne dock fordrat högre godtgörelse i entreprenadtillskott än förut; och när så vore förhållandet, då entreprenadanbudets antagande vore beroende af skjutslagens beredvillighet att åtaga sig de dermed förenade kostnader, hvad skulle väl då fordras, om entreprenaden, på sätt Riksdagen föreslagit, skulle bringas till stånd till hvilket pris som kunde betingas. Man hade redan erfarenhet af fall, då postverket måst höja skjutslegan till mer än dubbla belop-

pet emot hvad den för några år sedan, efter derom afslutade beting, då utgjorde, oaktadt postskjutsen, såsom erfordrande på hvarje särskild station endast ett ringa antal hästar samt medförande en på förhand säker inkomst, måste företrädesvis vara begärlig och föremål för mångas täflan, samt postverket jemväl hade sig öppet lemnadt att, om prisen alltför mycket stegrades, ifrågasätta indragning af en alltför kostsam postlinie och efter behag förändra skjutsombytesställena. Slika till entreprenadprisets sänkning ledande förhållanden vore icke för handen i fråga om gästgifveriskjutsen, utan man skulle vara nödsakad att betala hvad som fordrades intill gränsen af kostnaden för uppsättande af särskilda skjutsinrättningar; och då det till gästgifveriskjutsens bestridande anslagna hästantal vid samtliga gästgifverier inom Kronobergs län öfverstege 1,400, måste ock i allmänhet tillskottet utöfver skjutslegan, när inga tillförlitliga utvägar att hålla detsamma inom skäliga gränser förefunnes att anlita, alltför oskäligt stegras. Skulle sedan hälften af detta tillskott, såsom Riksdagen föreslagit, gäldas af Landstingen, hvartdera för sitt område, komme såväl i Kronobergs som i öfriga län, i hvilka Landstingens inkomster af andelar i bränvinsutskänknings- och minuteringsafgifterna vore så ringa, att nästan hvarje utgift utöfver Landstingens egna förvaltningskostnader måste föranleda uttaxerande af Landstingsskatt, den nya beskattningen för skjutshållningen att icke allenast drabba dessa län ojemförligt svårare, än andra, utan äfven inom samma län medföra den ytterligare orättvisan, att beskattningen, såsom utgående efter andra artikeln bevillningsstadgan, skulle drabba beskattningsföremålen inkomst af kapital eller arbete samt andra fastigheter än jordbruksfastighet dubbelt eller nära dubbelt mer än sistnämnda slag af fastigheter; och resultatet af en sådan reglering af skjutsväsendet, som Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse föreslagit, skulle således blifva, att man i den lofvärda afsigten att lindra det onus, som skjutsningsskyldigheten nu lagligen tillskyndade vissa innehafvare af jordbruksfastighet, skulle ställa så till, att desse skjutsskyldige genom att sjelfve öfvertaga skjutsentreprenader mot särdeles höga ersättningsbelopp skulle kunna förvandla sitt nuvarande, dem lagligen åliggande onus till en ganska gifvande inkomstkälla, under det att de detta skjutsningsbesvär ej underkastade beskattningsföremålen inkomst af kapital eller arbete samt annan fastighet än jordbruksfastighet skulle komma att betala dubbelt eller nära dubbelt högre beskattning för skjutsentreprenadtillskottet, än som komme att drabba sistnämnda slag af fastigheter. Ett slikt sätt att lösa den så mycket afhandlade skjutsfrågan vore väl ej det rätta; och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande såge sig således föranlåten att hemställa, att hvad Riksdagen i förberörda hänseenden föreslagit icke måtte vinna Nådigt bifall.

Inom *Kalmar län* har *Landstinget* för dess *norra Landstingsområde* hufvudsakligen yttrat, att Landstinget äfven för sin del ville vitsorda riktigheten af den utaf Riksdagen uppställda hufvudregel, att den resande skulle betala skjutsens verkliga värde inom den ort, der han färdas, men att emot den af Riksdagen uttalade åsigt att detta värde skulle nöjaktigt kunna genom entreprenadauktioner utredas, kunde anmärkas att den sålunda lägst erbjudna skjutslegan dock icke utgjorde någon verklig värdemätare på alla de ställen, der någon egentlig täflan icke uppstode, enär genom öfverenskommelse närboende emellan, som säkert mångenstädes icke skulle uteblifva, man då vid entreprenadauktionerna skulle stanna vid ett prisbelopp, som vida öfverstege det annars gällande verkliga värdet. Detta syntes ock Riksdagen hafva insett, då densamma i sin underdåniga skrifvelse upprepade gånger talade om »ersättningsbeloppens obilliga stegrande» samt sökt ett korrektiv deruti, att genom Landstingen eller deras delegerade för markegångssättningen skulle fastställas ett belopp, hvarutöfver legan ej finge vid entreprenadauktion stegras. Härigenom skulle visserligen för den resande vinnas skydd mot öfverdrifna anspråk; men när Riksdagen ytterligare föresloge att, derest vid entreprenadauktion skjutslegan öfverstege det värde, som borde af den resande erläggas, entreprenören skulle vara berättigad att för skilnaden mellan samma värde och legans belopp erhålla godtgörelse af allmänna medel, eller ock viss ersättning i ett för allt, så syntes det som om Riksdagen härigenom lemnat entreprenören vägen öppen, att på allmän bekostnad kunna tillskansa sig en öfverdrifven vinst. Emot det af Riksdagen framstälda förslag att nämnda godtgörelse skulle entreprenören godtgöras till hälften af Staten och till hälften af Landstinget kunde med fog anmärkas, att dessa ersättningsbelopp lätteligen skulle kunna stiga till en ansenlig summa, betungande för Statsverket och för Landstingets andel tagande i anspråk dess tillgångar så betydligt, att många andra omsorger skulle blifva eftersatta eller också Landstingsskatten oskäligt stegrad. Då Riksdagen derjemte ansett att grunden för Landstingens uttaxering borde vara andra artikeln Bevillningsstadgan, skulle en fullständig rubbning ega rum i hvad lag nu stadgade, dels derom, att skyldigheten till utgörande af håll- och reservskjuts ålåge vissa hemman, under det andra vore derifrån befriade, dels ock att sådan befrielse jemväl tillgodokomme personer, beklädda med vissa tjenster, för de hemman de bebo, hvarför Landstinget funnit betänkligt att biträda Riksdagens åsigt, att frågan om skjutsens ordnande på det sålunda föreslagna sättet »skulle vinna en på rättvisa och billighet hvilande lösning». Landstinget ville dock icke förneka att skjutsningsskyldiga hemman nu, genom landets tilltagande industri och samfärdsel, vore hårdt betungade och att den kraftiga fordran på rättelse

häruti, som länge gjort sig gällande, vore både rättvis och billig; och ansåge Landstinget fördenskull, lika med Riksdagen, att »lämpligare sätt för ordnandet af ifrågavarande angelägenhet ej funnes, än att åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen öfverlemna att efter de i den allmänna lagstiftningen fastställda grunder, hvar inom sitt län, meddela de närmare bestämmelser, som för ett fullständigt ordnande af denna angelägenhet kunna finnas erforderliga». I fråga om den ort särskildt, som Landstinget representerar, har Landstinget uttalat den förmodan, att den nödiga rättelsen enklast och med minsta rubbning af bestående förhållanden skulle vinnas om entreprenadauktion på skjutshållningsskyldigheten öfverallt och för vissa år anställdes samt ett maximibelopp bestämdes, hvilket Landstinget för sin del och för närvarande ville fastställa till en krona 80 öre milen för hvarje häst, samt i fall antagligt anbud, ej öfverstigande denna summa, icke erhölles, skjutsens utgörande fortginge på det sätt som nu genom dels gästgifveri- och dels reservskjuts vore bestämdt, men legan antoges till förenämnda maximisumma. Utan tvifvel skulle de skjutsningsskyldige härmed i allmänhet vara belåtne och den grundregel vore då iakttagen, som Riksdagen uppstält, att nemligen den resande skulle betala skjutsens verkliga, men vexlande värde, på samma gång som både Statsverket och Landstinget befriades från den oberäkneliga utgift, Riksdagen icke dragit i betänkande att vilja dem pålägga och som så lätt skulle urarta till missbruk.

Landstinget inom *Kalmar läns södra Landstingsområde* har funnit sig böra gilla de af Riksdagen framstälda grundsatser att den resande bör betala skjutsens verkliga värde, äfvensom att anställande af entreprenadauktioner i allmänhet erbjöde den enklaste och lättaste utvägen att bestämma detta värde, men att, till förekommande af för samfärdseln hämmande, alltför öfverdrifvet höga skjutsningskostnader, som dock sannolikt icke vore att befara genom entreprenader inom Landstingsområdet, borde nödvändigt fastställas ett belopp, hvarutöfver den resande ej på något ställe inom distriktet, äfven om högre entreprenadanbud der blifvit gjordt, skulle vara skyldig erlägga skjutslega. Deremot ansåge Landstinget, att Landstingen genom det sätt hvarpå de äro organiserade och den korta begränsade tid, hvarunder de äro samlade, vore alldeles olämpliga att utöfva någon verksam kontroll eller annan närmare befattning med skjutsväsendets ordnande och upprätthållande, hvarför bestyret med bestämmandet af ofvanberörda maximibelopp för skjutslegan borde lemnas icke åt Landstingen, utan åt deputerade för markegångssättningen inom hvarje markegångsdistrikt, äfvensom att, då besörjandet af skjutsning och annan trafik måste anses ligga utom egentliga området för Landstingens verksamhet, Landstingens medel ej borde för sådant ändamål användas, samt att i följd häraf skil-

naden i värde emellan de betingade entreprenadvilkoren och den skjutslega, som den resande skulle erlägga, borde på det sätt godtgöras, att ett anslag af statsmedel för en gång, eller med å auktion bestämdt visst årligt entreprenadbelopp, dertill borde lemnas; hemställande Landstinget slutligen att skjutsväsendet borde ordnas länsvis eller, der ett län utgöres af flera Landsting, för hvarje Landstingsområde särskildt.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i nämnda län har anfört, att för Staten, hvilken måste anses pligtig att för sina medlemmars gemensamma bästa befordra och underlätta den allmänna samfärdselns ostörda fortgång inom landet, ej torde finnas andra utvägar att för sådant ändamål anlita, än antingen att sjelf öfvertaga detta kommunikationsväsende, eller att öfverlåta det åt den enskilda företagsamheten, eller ock att ålägga vissa af medborgarne att detsamma ombesörja. I sjelfva verket torde öfverallt alla tre förenämnda medel vara i viss mån begagnade, och sådant måste företrädesvis inträffa i ett land med stor utsträckning och i förhållande dertill gles befolkning, såsom Sverige. Derföre hade ock i Sverige icke allenast i gamla tider och förrän vare sig Staten eller den enskilda företagsamheten åstadkommit jernvägar och ångbåtsfart, utan ock sedermera funnits nödigt, att för resandes fortskaffande å de allmänna farvägarne anlita de derinvid närmast boende, hvilka såsom jordinnehafvare vore med erforderliga fortskaffningsmedel försedda, hvarvid i senare tider dem lemnats tillfälle att genom inrättande af så kallad entreprenadskjuts få detta besvär för hvarje skjutslag öfverflyttadt på en enda person, som för sådant ändamål egde uppbära förhöjd skjutslega samt, om han ej dermed åtnöjdes, särskildt tillskott af de skjutsskyldige, i vissa fall med bidrag af statsmedel. Då sålunda skjutsningsväsendet, till följd af omständigheternas makt, som genom lagstiftningen vunnit helgd, blifvit, lika med andra dermed jemförliga onera, en jorden åliggande prestation, hvilande på urgammal sed och ständigt tagen i beräkning vid jordens försäljning man och man emellan, tvekade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att instämma i den åsigt, som under åberopande af rättvisa och billighet yttrats, att skjutsningsbesväret, äfven om det godtgjordes efter dess fulla värde, ändock borde utan vederlag aflyftas från de skjutsningsskyldiga och i denna egenskap med särskilda friheter i viss mån gynnade hemmanens innehafvare, hvilken åsigt icke syntes vara fullt befogad, så framt icke sådan aflyftning läte sig åstadkomma utan förfång för samhällets öfriga medlemmar, vare sig dem, som icke vore jordegare, eller dem, hvilka innehade från samma besvär författningsenligt befriad jord. En lycklig lösning af frågan vore tvifvelsutan funnen, om det kunde antagas att, på sätt Riksdagens underdåniga skrifvelse åtminstone såsom framtida förhoppning antydde, öfverallt funnes att tillgå entreprenörer villige att öfvertaga

skjutsbestyret för en lega motsvarande skjutsens verkliga värde; men då Riksdagen ansett ett så gynsamt resultat icke för det närvarande kunna påräknas, hade Riksdagen föreslagit den bestämmelsen, att Staten och Landstingen borde åtaga sig att bestrida skilnaden emellan nyssberörda maximibelopp och det lägsta entreprenadanbudet. En dylik anordning skulle dock, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uppfattning, medföra den verkan, att i alla de fall, der lägsta entreprenadanbudet komme att öfverstiga det för länet bestämda maximibeloppet, skjutsningstungan faktiskt komme att hvila till väsentlig del på andra än de nu skjutsningsskyldige, och syntes det så mycket mindre antagligt att Landstingens förpligtelse att med Staten deltaga i gäldandet af det entreprenörerne tillkommande ersättningsbelopp skulle kunna motverka detta belopps obilliga stegring, som Landstingen icke egde i sin makt att inverka på entreprenadspekulanternes anspråk eller entreprenadauktionernes utgång, med mindre Landstinget bestämde skjutslegan så hög, att särskild ersättning derutöfver icke kunde ifrågakomma, hvilket åter förvisso skulle hämmande inverka på samfärdseln. Äfven vore den åsigten rigtig att skjutslegan borde motsvara skjutsbesvärets verkliga värde, hvilket dock för närvarande icke allestädes inträffade, åtminstone icke der, hvarest skjutsningen ännu bestredes medelst håll- och reservskjutslag. Kunde detta värde utrönas, vore ock dermed gifven den skjutslega, som borde tillkomma de skjutsskyldige och desse torde i sådant fall icke hafva grundadt skäl till klagan. Att entreprenadauktionens utgång i och för sig skulle angifva hvad skjutsprestationen vore i orten verkligen värd ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke kunna obetingadt antagas. Vid mången gästgifvaregård i riket vore belägenheten sådan, att inga andra hemmansegare än de, som bebodde gästgifverihemmanet och ett eller annat närbeläget hemman, skulle kunna åtaga sig entreprenaden, äfven om skjutsstationen blefve för sådant ändamål flyttad, hvilken flyttning icke gerna kunde få ega rum till något från gästgifvaregården aflägset ställe, enär skjutshållen derigenom kunde blifva antingen för långa eller för korta. Då det således i allmänhet vore endast några få hemmansegare, emellan hvilka täflan kunde ifrågakomma, blefve det naturligtvis för dem lätt att genom träffad öfverenskommelse hålla lägsta entreprenadanbudet oskäligen högt. Att så skulle komma att flerestädes inträffa, vore så mycket mera påtagligt, som det redan nu icke så sällan visat sig, att man vid skjutsentreprenadauktioner sökt att genom fingerade aftal om orimligt höga bidrag af skjutslaget, bereda sig en obehörigt stor andel af det till skjutsentreprenaders underlättande beviljade statsanslag. I detta afseende borde äfven märkas, att ganska många gästgifvaregårdar, och inom Kalmar län de allra flesta, vore belägna vid vägar, å hvilka resande, som begagna skjuts, sällan färdades. Å dylika statio-

ner skulle enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt ingen vilja nedsätta sig för att såsom yrke eller näringsfång betjena vägfarande med skjutsning; och den, som möjligen hade något sådant i syfte, skulle ofta vara urståndsatt att å gästgifvaregården eller i dess grannskap skaffa sig de härtill behöfliga hus och öfriga för en skjutsinrättning erforderliga förnödenheter, hvilket sistnämnda förhållande gällde jemväl i fråga om gästgifverierna vid länets större farvägar. Vid ingen af sistnämnda stationer å landet utginge till skjutsning flera än omkring 100 hästar i månaden, men å flertalet af dem vore hästantalet för hvarje månad inskränkt till 40 och 50. Vid jemförelse med förflutna årens anteckningar befunnes nemligen att skjutsfreqvensen betydligen minskats och då denna minskning egt rum redan förr än jernvägar inom länet för persontrafik öppnades, torde den vara att tillskrifva hufvudsakligen skjutslegans stegring, hvilken föranledt dels inställandet af mindre nödiga resor och dels ett mera allmänt anlitande af såkallad ackordsskjuts. Att sistberörda utväg till erhållande af skjuts numera oftare än förr begagnades, vore en känd sak och utgjorde i någon mån ett bevis derpå att, åtminstone på flera ställen inom länet, skjutsningens värde icke torde mycket, om ens något, öfverstiga nu varande högsta skjutslegan. Hvarje ytterligare förhöjning af denna lega skulle otvifvelaktigt öka anledningarne för de vägfarande att bereda sig fortkomst annorledes än genom skjutsstationers anlitande och detta åter måste hafva till följd en ökad svårighet att genom skjutsentreprenadauktioner framkalla andra spekulanter, än innehafvarne af gästgifvaregårdarne och närmast derintill belägna hemman, hvilka således i de flesta fall, oberoende af andras medtäflan, kunde sätta anbudet obegränsadt högt, och om äfven de resande undsluppe att betala skjutsen högre än efter den för orten fastställda taxan, skulle, efter Riksdagens förslag, entreprenadanbudet likväl, huru öfver måttan högt det än vore, ligga till grund för entreprenörens ersättning af Staten och Landstinget, hvilket ingalunda syntes vara med rätt och billighet förenligt; och äfven om genom förändrad lagstiftning större lätthet än hittils för möjligheten af skjutsstationers flyttning kunde, såsom Riksdagen antydt, beredas, vore likväl en dylik flyttning så beroende af flerfaldiga lokala förhållanden, att sannolikt endast undantagsvis skjutsentreprenaders upprättande skulle sålmedelst kunna befrämjas.

Deremot syntes det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lämpligt att åt Landstingen och Länsstyrelserna öfverlemnades att bestämma skjutslegans belopp, i fråga hvarom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i olikhet mot länets södra Landsting, hyste den mening, att åt Landstinget, sammansatt af ett större antal af ortens erfarnaste och med dess förhållanden mest förtrogne män, syntes företrädesvis ett dylikt granlaga uppdrag böra

anförtros och hellre än åt markegångsdeputerade, hvilka dels vore till antalet färre och dels, hvad anginge sådana län, som vore delade i två Landstingsområden, derigenom skulle försättas i den ställning att de samfäldt komme att besluta i en fråga, som rörde hvartdera Landstingsområdet särskildt. Vidare kunde, om så ansåges tjenligt, föreskrift meddelas derom, att, till ledning för Landstingets omdöme, priskuranter å skjutslegan, upprättade för fögderierna och städerna inom Landstingets område, skulle insändas, ungefär såsom nu tillginge i afseende å markegångssättningen och syntes skjutslegan, till förekommande af alltför ofta skeende rubbningar, böra bestämmas för någon längre tid i sender, såsom t. ex. tre år.

Då emellertid hvarje hittils yppad fråga om skjutslegans förhöjning blifvit afgjord genom Kongl. Maj:ts eget nådiga beslut och Kongl. Maj:t likaledes förbehållit sig pröfningen af frågor om taxor å afgifter för begagnandet af andra, den allmänna samfärdseln befrämjande anstalter, såsom rikets post, jernvägar, kanaler, hamnar m. m., samt, om än, vid det förhållande att skjutslegan, som hittils varit bestämd lika för hela riket, syntes med afseende på lokala skiljaktigheter böra rättas efter sig företeende omständigheter i hvarje särskild landsort, pröfningen häraf i första hand må öfverlemnas åt vederbörande Landsting, det dock torde vara betänkligt att göra en så vigtig angelägenhet uteslutande beroende på den kommunala myndighetens beslut, och det så mycket hellre, som skjutslegans belopp inverkade icke endast på ortsinnevånarnes rätt, utan gällde för resande i allmänhet och hade inflytande på beloppet af de ersättningar, Staten lemnade för hvarjehanda tjensteresor, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig böra hemställa, huruvida icke, derest förslaget i denna del för öfrigt vunne nådigt godkännande, Landstingets eller markegångsdeputerades beslut om skjutslegans belopp borde för hvarje gång pröfvas af Kongl. Maj:t eller åtminstone af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och med eller utan förändring godkännas, innan det finge gå i verkställighet.

Slutligen och under erinran att i de flesta städer underhållet af skjutshästar vore drygare än på landet, samt att i följd häraf skjutslegan torde böra bestämmas något högre i stad, än för gästgifvaregårdar på landet, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förklarat sig, med iakttagande af de sålunda framställda anmärkningarne, hufvudsakligen instämma i det yttrande som af länets norra Landsting afgifvits, hvarvid dock, beträffande samma Landstings hemställan att om entreprenadanbud ej kunde erhållas utan annan fördel för entreprenören än åtnjutande af derför fastställd skjutslega, med skjutsningens uppehållande borde förfaras på samma sätt som förut, men med rätt för de skjutsande att uppbära betalning med

enahanda belopp, som entreprenör tillkomme, Länsstyrelsen ansåge sig böra i underdånighet erinra, att då hittils funnits lämpligt att å skjutsstationer, der entreprenad varit införd, sätta skjutslegan högre än å öfriga, hvarest, med gamla skjutsordningens tillämpning, skjuts ej behöft framskaffas med lika stor skyndsamhet, som på de förra, det antagligen skulle motverka ett mera allmänt åvägabringande af skjutsentreprenader, om icke sådan entreprenad medförde rättighet till åtnjutande af skjutslega med ett något högre belopp än eljest, på grund hvaraf Länsstyrelsen ansåge att skjutslegan vid entreprenader borde sättas något högre än vid de stationer, der sådan icke kunnat åvägabringas.

Gotlands läns Landsting, som gillat Riksdagens framställning till alla delar och som ej ansett sig behöfva afgifva något yttrande öfver hvarje punkt särskildt, utan endast öfver dem, i hvilka Riksdagen uppstält alternativa förslag, har tillstyrkt *dels* att bestämmandet af det belopp, hvarutöfver den skjutslega, som borde af den resande erläggas, ej finge gå, måtte, enär man utan tvekan kunde förutsätta, att inom Landstingen skulle förefinnas en vida fullständigare kännedom om förhållandena i distrikten, än inom de vida fåtaligare markegångsnämnderna, och då en sådan kännedom vore af största vigt, enär man antagit att särskilda bestämmelser om skjutsväsendet kunde behöfva fastställas för särskilda delar af ett län, öfverlemnas åt Landstinget, *dels ock* att i de fall, der understöd från det allmännas sida kunde erfordras för skjutsväsendets uppehållande, detta understödsbelopp måtte bestämmas genom auktion att, i form af ett årligt anslag, under entreprenadtiden utgå.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har först, beträffande frågan om öfverflyttning af skjutsskyldigheten såsom ett hittils varande realt onus till ett allmänt sådant, erinrat, att dervid förekomme, å ena sidan, den obilligheten att fastigheter, som hittils färvärfvats under full kännedom derom, att detta onus vore fästadt vid fastigheten, skulle blifva från denna tunga befriade, ett förhållande, som föranledde att innehafvarne af dessa fastigheter skulle, om Riksdagens förslag bifölles, göra en väsendtlig vinst på andra skattdragandes bekostnad, men att å andra sidan företedde sig dock det ostridiga förhållande, att, till följd af samfärdselns utsträckning och de stora farledernas förändring under senare tider, detta onus blifvit på några orter i större eller mindre mån minskadt och på andra orter utvidgadt, och att fastigheter, som förut icke haft denna tunga, fått sådan sig ålagd, utan att dess utskylder eller andra besvär i mån deraf lindrats. Medgifvas måste äfven att skjutsbestyret och de dermed förenade olägenheter ofta låge tungt på den del af befolkningen, som i allmänhet färdas med egna dragare och sålunda måste fullgöra ifrågavarande onus till största delen för deras gagn, hvilka icke vore skjutsskyldige, af hvilka skäl Kongl.

Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra förorda att skjutsväsendet omregleras så, att detta onus aflyftas från jorden och kostnaden derför på alla skattdragande medlemmar fördelas.

Om nu emellertid denna åsigt skulle vinna nådigt bifall, återstode den mest svårlösta frågan, huru skjutsväsendet skulle under sådana förhållanden ordnas så, att det icke för vissa orter och för vissa medborgare blefve alltför betungande, och att skjutslegan icke måtte kunna uppdrifvas så högt att samfärdseln derigenom, till mehn för det allmänna, hämmades. I afseende härå ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig böra instämma uti den åsigten, att ersättning för skjutshållningen utöfver skjutslegan borde i ett för allt å auktion bestämmas och att hvarje ort för sig, t. ex. hvarje län, måtte berättigas stadga priset å skjutslegan eller skjutsens värde; dock som Landstingen i allmänhet visat sig vara så sammansatta att deras fleste ledamöter vore fastighetsegare, hvilke oftast reste med egna hästar och sålunda ej anlitade skjuts, vore sannolikt att befara, det skjutsvärdet, om det finge af Landstinget bestämmas, blefve, till mehn för samfärdseln, till för högt belopp uppskattadt; men om detta värde finge sättas af Pröfningskomitéerna, hvilkas ledamöter alltid vore från skilda delar af länet och skulle bestå af olika klasser af medborgare, kunde sannolikt ett mera tillfredsställande beslut vara att förvänta. Och ehuru för beskattningsfrågor det blifvit stadgadt, att besvär öfver Pröfningskomiténs beslut skola fullföljas i Kammar-Rätten, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl, för den händelse Pröfningskomitén finge uppdrag att stadga skjutsvärdet, hinder icke möta för meddelande af den föreskrift, att klagan öfver deras beslut i sistnämnda hänseende finge hos annan myndighet fullföljas. Då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sålunda ansåge det vara olämpligt att Landstinget finge bestämma skjutsvärdet, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande det vara ännu olämpligare att lemna detta uppdrag åt markegångsnämnderna, som af Landstingets pluralitet utsåges och i allt fall vore alltför fåtaliga och dessutom i allmänhet utsåges bland sådana män, som bodde residensstaden nära.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har jemväl ansett det vara betänkligt att bestämma olika pris på skjutsen inom ett och samma län. Dels omvexlade nemligen icke förhållandena så mycket inom hvarje län, att sådant kunde anses nödigt, och dels skulle det för dem, som hafva att kontrollera reseräkningar, blifva förenadt med stor svårighet att bedöma deras riktighet, om olika delar af vissa län finge olika skjutslega, då deremot kontrollen förefölle enklare och säkrare, om Pröfningskomitén för hvarje län för 3 eller 5 år i sender satte ett för hela länet gällande skjutsvärde, om hvilket allmän kungörelse då inom samma års början borde till samtlige vederbörande utgå.

Enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt vore det naturligt, att uti vissa orter, såsom t. ex. i Norrland, der få konkurrenter funnes, entreprenadsumman, som genom auktion skulle i ett för allt bestämmas, blefve oskäligt högt uppdrifven. Dessutom, om skjutsskyldigheten såsom ett fastighetsonus komme att upphöra, följde deraf att de nuvarande skjutsskyldige icke, såsom hittils, egde intresse af att blifva entreprenörer af skjutsen, om icke för att göra en vinst derpå. De hade hittils åtagit sig entreprenad derföre att, om entreprenad ej kunnat åstadkommas till förhöjd skjutslega, skjutsskyldigheten ändock dem ålegat mot en lägre skjutslega, och de hade sjelfva vid auktionen nedtryckt entreprenadsumman, om spekulant, som ej tillhört skjutslaget, uppträdt, enär denna summa skolat af detsamma gäldas. Derföre hade de skjutsskyldige ansett med sin fördel öfverensstämmande att åtaga sig entreprenadskjuts, hvarigenom vunnes högre lega och dertill ofta kontant ersättning af statsverket, hvaraf en naturlig följd blefve, att entreprenadsummorna för framtiden, om skjutsskyldigheten upphörde, i allmänhet komme att högt uppdrifvas, helst om skjutsstationerna skulle fästas på en bestämd punkt eller vid gästgifvaregårdarne.

Ett sätt att i någon mån förekomma en alltför hög entreprenadsumma vore, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, att skjutsstationerna finge skiljas från gästgifverihållningen och gästgifvarens åligganden inskränktes till att endast emottaga resande. Om det nemligen blefve medgifvet, att Länsstyrelserna för hvarje gång, innan nya entreprenadauktioner skulle hållas, finge bestämma ett visst område vid vägen, hvarinom skjutsstationerna kunde få vara belägne, förestälde sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att flera spekulanter kunde uppstå. Naturligtvis borde stadgas att dessa områden icke finge vara annorlunda belägna i förhållande till angränsande skjutsstationer, än att afståndet blefve två, högst två och en half mil och ej kortare än t. ex. en à en och en half mil. Närmaste tillsynen öfver och ansvaret för hvarje skjutsstation skulle i sådant fall tillkomma entreprenören i stället för gästgifvaren och kontrollen öfver honom kronobetjeningen. På skjutsstationen borde dagboken finnas att tillgå samt ett eldrum, uti hvilket resande kunde vistas innan skjutsen framskaffades. Om detta förslag vunne bifall, kunde deraf äfven blifva den fördel, att skjutsstationernas antal flerestädes kunde inskränkas, såsom t. ex. på Gotland, hvarest omkring hälften af gästgifvaregårdarne låge endast en mil och derunder från hvarandra. Dessutom vunnes den fördel, att entreprenörerne i allmänhet finge längre skjutshåll, hvarigenom deras skjutsinkomster förhöjdes och till följd deraf äfven entreprenadsumman kunde blifva lägre.

Vidkommande förslaget att för hvarje Landstingsområde entreprenadsummorna skulle i första hand utbetalas af Landstinget och att Statsverket deraf borde återgälda hälften, så funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande deremot intet vara att erinra, men i fråga om det belopp, hvarje Landstingsområde borde återbekomma af de utbetalade entreprenadsummorna, hyste Kongl. Maj:ts Befallningshafvande en från Riksdagens åsigt afvikande mening. Genom bifall till Riksdagens förslag skulle nemligen föranledas den ojemnhet i beskattningen för olika län, att några län, som hade högt bevillningstaxeringsvärde, ringa storlek, tät befolkning samt få skjutsstationer, komme att erhålla ringa Landstingsskatt för skjutsväsendet emot andra län, för hvilka förhållandet blefve motsatt. Sålunda skulle Landstingsområdena i Norrland blifva i oerhörd grad mera betungade af skjutsväsendet än de södra och mellersta länen, och det kunde hända att Landstingsskatten för skjutsväsendet å förstnämnda orter blefve så betungande, att svårighet någon gång kunde inträffa att densamma utgöra. Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes mening vore derföre, att sedan samtliga inom riket för visst år utgående entreprenadersättningsbelopp blifvit sammanslagna och från denna summa afdragits hälften, som af statsverket skulle utbetalas, samtliga Landstingsområdena skulle vidkännas andra hälften i mån af hvartdera Landstingsområdets beskattning efter andra artikelns bevillning, såsom följd hvaraf, sedan utredt blifvit huru stor andel för skjutsväsendet på hvarje Landstingsområde belöpte, detta skulle af Statsverket återbekomma skilnaden emellan det belopp, hvartill sagde andel uppginge och det belopp, som Landstinget för skjutsväsendet förskjutit, derest sistnämnda belopp öfversköte det förra, hvaremot, för den händelse förskjutna summan understege meranämnda andel, Landstinget skulle till Statsverket inbetala skilnadssumman, eller så stort belopp af berörda medel, som Landstinget icke för skjutsväsendet inom dess område förskjutit. Om man nemligen utginge från den grunden, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge vara den rätta, eller att skjutsväsendet borde vara föremål för allmän beskattning, så blefve denna beskattning icke allmän och fullt rättvis, om den icke beräknades lika för hela riket; och det förhållande att inom en ort, som oftast vore den fattigaste, behöfdes flera skjutsstationer, hvilka medförde drygare kostnader, borde, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, icke anses utgöra rimlig grund för att denna ort ensam skulle godtgöra kostnaden, eller rättare den del deraf, som icke af Statsverket utbetalades; med anledning hvaraf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra hemställa, att den hälft af kostnaderna för skjutsväsendet, som skulle af Landstingsområdena ersättas, måtte på ofvan omförmälda sätt utgå.

För att ådagalägga, hurusom beskattningen för skjutsväsendet komme att blifva betungande och jemväl orättvis för dem, som vore påförde bevillning för inkomst af kapital och arbete, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förmält, hurusom Visby stad, som år 1874 utgjorde bevillning efter andra artikeln med 14,278 kronor 6 öre, komme att utbetala omkring $^{14}/_{29}$ af skjustkostnaderna inom Gotland, som hade något öfver 54,000 innevånare, då landet, som deraf hade omkring 48,000 och utgjort bevillning efter nämnda artikel med endast 15,551 kronor 67 öre, finge vidkännas allenast omkring $^{15}/_{29}$ af berörde kostnader. Enär samma missförhållande mellan stad och land torde förefinnas äfven inom andra län, skulle det, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes mening, vara billigt, att inom hvarje Landstingsområde någon särskild grund för denna beskattning blefve bestämd, så att t. ex. beskattningen komme att utgå af inkomst för kapital och arbete med hälften emot hvad som utginge för fast egendom.

Landstinget i Blekinge län har instämt uti det af Riksdagen framställda förslag, under uttrycklig förutsättning likväl, att Landstinget må ega dels att fastställa beloppet af skjutslegan, dels ock att, jemlikt 47 § i Kongl. Förordningen om Landsting den 21 Mars 1862, bestämma grunderna för utgörande af de bidrag, hvilka för regleringens genomförande kunde komma att af Landstinget lemnas; och *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet* har för sin del anfört att, då reglerandet af skjutsväsendet på det sätt Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse framhållit, obestridligen hvilade på en rättvis och billig grund och, med afseende på verkställigheten, frågan syntes löst på ett synnerligen praktiskt sätt, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge sig böra hemställa, att skjutsväsendet måtte genom allmän författning ordnas efter de grunder samt på sätt och med vilkor, Riksdagen föreslagit.

Inom *Christianstads län* hafva såväl *Landstinget*, som *Landshöfdinge-Embetet* icke framställt någon anmärkning, utan sammanstämmande tillstyrkt, att Kongl. Maj:t måtte i nåder godkänna de åsigter, Riksdagen uti sin underdåniga skrifvelse i frågan uttalat.

Landstinget inom Malmöhus län har, med erinran derom att Landstinget redan år 1865 ansett skjutsens ordnande länsvis vara ändamålsenligt, uttalat den mening, att denna angelägenhet kunde bäst och ändamålsenligast af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen i de olika orterna ordnas; och då Landstinget för sin del funne sig böra godkänna den af Riksdagen i ämnet gjorda underdåniga framställning, hemställde Landstinget, att Kongl. Maj:t måtte till densamma lemna nådigt bifall, så att omsider det länge erkända behofvet af skjutsväsendets reglering måtte kunna afhjelpas.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har förklarat sig icke hafva något att erinra emot Riksdagens förslag, för så vidt detsamma anginge Malmöhus län.

Inom *Hallands län* har *Landstinget* förmält sig icke hafva funnit något att påminna mot de i Riksdagens skrifvelse uttalade grundsatser för skjutsningens reglerande.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har väl ansett sig böra afstyrka förslaget om skjutslegans bestämmande af dem, hvilka med den årliga markegångens sättande hafva befattning, men för öfrigt hemstält, att de af Riksdagen antydda grunder måtte i nåder gillas, dock att Landstingens beslut rörande skjutslegans fastställande borde underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Göteborgs och Bohus läns Landsting har yttrat, att i betraktande af ändrade tids- och prisförhållanden, af en förut ej anad tillökning i samfärdseln, den stora utveckling landets kommunikationsanstalter genom jernvägsanläggningar och ångbåtsförbindelser m. m. tagit, äfvensom af den stora olikhet i lokalt hänseende, som vårt land företedde, samt af den billiga fordran på ett jemnare, enklare och rättvisare beskattningssystem, äfven i hvad anginge fördelningen af så kallade allmänna besvär, hvartill skjutsskyldigheten å en viss jordnatur räknades, Landstinget, som i likhet med Riksdagen ansåge, att en förändrad reglering af skjutsväsendet, icke endast och allenast för en jemnare och rättvisare fördelning af skjutsskyldigheten, utan äfven för resandes beqvämlighet och en lättare samfärdsel vore både önskvärd och af behofvet påkallad, till alla delar förenade sig i Riksdagens derom yttrade åsigt, dock med särskild vigt lagd vid den jemväl af Riksdagen uttryckta önskan, att större lätthet bereddes i möjligheten af skjutsstationers förflyttning på det entreprenadskjuts allmänt och billigare måtte kunna åstadkommas; hvarjemte Landstinget, i fråga om sättet huru en ny och förändrad reglering af skjutsväsendet skulle anordnas, delade Riksdagens derom uttalade mening, dock med den olikhet, att Landstinget för sin del ansåge, att det ifrågasatta bidraget till understöd åt entreprenörerne borde utgå af Landstingsmedel, enligt den för hvarje särskildt Landsting gällande grund för Landstingsskattens utgörande och icke ovilkorligen efter andra artikeln bevillningsstadgan, till hvilken förändring så mycket mera skäl förefunnes, hvad särskildt Göteborgs och Bohus län anginge, som i detta län genom Landstingets vid dess första möte år 1863 fattade och sedermera allt framgent vidhållna beslut, Landstingsskatten utginge enligt den genom Kongl. Kungörelsen den 15 December 1863 förändrade grunden för kommunalutskylders å landet utgörande, eller med dubbelt belopp för bevillning af jordbruksfastighet mot bevillningen af annan fastighet samt af inkomst utaf kapital och

arbete; varande dock emot Landstingets i ämnet fattade beslut reservation afgifven af sexton ledamöter.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har i afgifvet utlåtande yttrat, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, huru önskvärdt ett snart verkställdt och på billiga grunder bygdt ordnande af skjutsväsendet än vore, likväl ej kunde instämma i det af Landstinget fattade beslut, emedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i likhet med reservanterne inom Landstinget, ansåge såväl att rättvisa och billighet kräfde att, sedan skjutslagen blifvit vederbörligen omreglerade till större distrikt, innefattande alla enligt lag skjutsskyldiga hemman och således jemväl dem, hvilka nu, på grund af läge eller andra förhållanden icke blifvit tagna i anspråk för fullgörande af det inom länet i allmänhet ringa skjutsningsbesväret, dessa nybildade skjutslag tillförbundes deltaga med en tredjedel i den ersättning, som kunde varda bestämd att tillgodonjutas af skjutsentreprenören utöfver den behörigen fastställda skjutslegan och af hvilken ersättning de öfriga två tredjedelarne skulle utgöras af Staten och Landstinget till hälften hvardera, som ock att endast derigenom att skjutslagen blefve omedelbart intresserade i ersättningsbeloppets utgörande, det blefve möjligt att förekomma dettas oskäliga uppdrifvande till förfång för Kronan och Landstinget. Den af reservanterne, på grund af erfarenhet uttryckta farhåga, att så kunde komma att tillgå, delade äfven Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, och enär denna erfarenhet vunnits under nu rådande förhållanden, då sannolikheten att komma i åtnjutande af något understöd från de af Riksdagen anslagna medel för lättande af skjutsningstungan endast vore ringa, låge det antagande nära, att ersättningsbeloppet oftare skulle oskäligt uppdrifvas, då visshet förefunnes att detta alltid komme att utgå vare sig af Staten eller Landstinget, hvadan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra endast på följande sätt tillstyrka nådigt afseende å Riksdagens underdåniga skrifvelse, nemligen:

att skjutslegan måtte bestämmas utgöra det belopp, som motsvarar verkliga värdet inom närliggande ort af den tjenst, som genom skjutsandet lemnas;

att genom dem, som besörja markegångssättningen, måtte länsvis för bestämda tidsperioder fastställas det belopp, som i öfverensstämmelse härmed finge högst såsom skjutslega fastställas;

att skjutsningsbesväret måtte genom entreprenadauktion till den minstbjudande öfverlemnas;

att då entreprenör mot den fastställda högsta skjutslegan ej kan erhållas, en ersättning derutöfver i ett för allt, som genom auktionen fastställes, må tilldelas entreprenören;

att sådan ersättning bör, då den ej kan aldeles undvikas, utgå till en tredjedel från Statsverket, en tredjedel från Landstinget och en tredjedel från skjutslaget; samt

att genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg gränserna för skjutslagen måtte regleras så, att den kostnad för skjutsningsbesväret, som sålunda fortfarande skulle komma att drabba dem, blefve emellan alla enligt gällande lag till deltagande i skjuts skyldiga hemman så rättvist som möjligt fördelad.

Derjemte har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i fråga om Landstingets förslag att det ersättningsbelopp, som komme att af Landstingsmedel utgöras, icke ovilkorligen måtte uttaxeras på grund af Bevillningsförordningens andra artikel eller enligt Landstingsförordningens 47 §, utan efter den grund för Landstingsmedlens uttaxerande, som inom hvarje särskildt Landstingsområde tillämpades, förordat den af Landstinget i berörda hänseende gjorda hemställan.

Elfsborgs läns Landsting har instämt uti de af Riksdagen uttalade åsigter, med den ändring likväl, att Landstinget ansett, att Landstingen, men icke de, som med den årliga markegångssättningen hade befattning, borde bestämma den afgift, som den resande högst borde erlägga.

Landshöfdinge-Embetet inom samma län har uti afgifvet utlåtande anfört, att hvad först anginge förslaget, att Landstinget eller de, som med den årliga markegångssättningen hade befattning, skulle för länet eller, der särskilda omständigheter sådant föranledde, för särskilda delar deraf fastställa det belopp, hvarutöfver skjutslegan ej finge vid entreprenadauktion stegras, så tvekade Landshöfdinge-Embetet att tillstyrka denna utväg. Enligt de grunder, hvarpå förordningarne om kommunalstyrelse och särskildt den om Landsting hvilade, tillkomme visserligen Landstinget att besluta om för länet gemensamma angelägenheter och bland dessa om anstalter för kommunikationsväsendets befordrande samt att för dessa ändamål pålägga afgifter, som efter en i lagen bestämd norm skulle af länets samtlige innevånare uttaxeras; men fastställandet af taxor, hvartill skjutslegan måste hänföras, inginge icke bland föremålen för Landstingets beslutande rätt, utan hade hittils och med skäl ansetts böra läggas i Kongl. Maj:ts hand, vederbörande endast medgifvet, att derom framställa underdåniga förslag, att af Kongl. Maj:t pröfvas. Med erinran att Elfsborgs läns Landsting bestode till fyra femtedelar af personer, tillhörande en samhällsklass, har Landshöfdinge-Embetet vidare anfört, att ofvannämnda myndigheters sammansättning icke lemnade tillräcklig garanti derför att besluten fattas med behörigt afseende å andra samhällsklassers intressen, helst bestämmandet af en hög skjutslega enligt förslaget skulle förebygga äfventyret för Landstinget, att få vidkännas hälften af kostnaden utöfver

legan för entreprenadskjutsen. Inom Elfsborgs län med icke mindre än »220» gästgifvaregårdar, å hvilka till följd deraf att dels landet vore mindre tätt bebygdt och dels jordbrukarne icke alltid egde hästar, hittils oöfvervinneliga hinder mött för åstadkommande af entreprenadskjuts, kunde med en måttlig skjutslega berörda kostnad för Landstinget komma att uppgå till ett betydligt belopp; och till förekommande häraf kunde det hända att Landstinget fastställde maximum för skjutslegan så oskäligt högt, att, då något annat medel att derunder nedbringa legan icke funnes, än konkurrensen, hvartill hittils vid de för öfvertagande af entreprenadskjuts hållna auktioner icke visat sig något tecken, det blefve för allmänheten omöjligt att af skjutsanstalterna sig begagna. Äfven om enligt 58 § af Landstingsförordningen Kongl. Maj:ts godkännande skulle anses erforderligt, för att gifva beslutet om skjutslegan gällande kraft, torde detta icke göra tillfyllest, med mindre Kongl. Maj:t förbehölles rätt, att, i olikhet med hvad som egde rum beträffande Landstingets beslut, ändra detsamma och således nedsätta taxan, emedan i annat fall kunde inträffa, att ett af Landstinget fattadt beslut om en alltför hög skjutslega på *en* ort omöjliggjorde sakens genomförande inom hela länet; och Landshöfdinge-Embetet ansåge på grund häraf, att Riksdagens förslag icke kunde utan förändring i nämnda del af Landstingsförordningen sättas i verket. Slutligen har Landshöfdinge-Embetet uttalat den åsigt, att förslagets genomförande måtte föregås af ett allmänt ordnande af skjutsstationerna inom länet, hvarest emellertid, i följd deraf att hållskjuts icke funnes och andra kommunikationsleder flerestädes åstadkommits, skjutsningsbesväret icke medförde den tunga, hvaröfver på andra orter klagas.

Inom *Skaraborgs län* har *Landstinget* förklarat, att det till alla delar biträdde den af Riksdagen i sin skrifvelse uttalade åsigt, hvarjemte *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* yttrat, att det i Riksdagens skrifvelse skönjbara syftemålet att befria jordbruket från skjutsningstungan, med afseende å öfrige skattdragande, lämpligen syntes kunna bringas till verkställighet på det af Riksdagen föreslagna sätt, äfvensom att, beträffande sättet för skjutsstationers flyttning efter förändringens genomförande. det torde blifva behöfligt, att åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemna, att derom med afseende å lokala förhållanden och rörelsens riktning efter omständigheterna förordna.

Vermlands läns Landsting har yttrat, att Landstinget lika med Riksdagen utgått från den åsigt, att, med afseende å den inom landets särskilda orter rådande olikhet i samfärdsel, prisförhållanden och andra lokala omständigheter, det borde åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen öfverlåtas att, hvar inom sitt län, meddela de närmare bestämmelser, som för ett fullständigt ordnande af skjutsväsendet funnes er-

forderliga, dock ville Landstinget hafva nämnda myndigheters befogenhet utsträckt derhän, att de, der omständigheterna sådant föranleda, skulle ega indela länen i skjutsdistrikt med särskilda, efter olika ortförhållanden inom länet lämpade bestämmelser för hvarje distrikt.

Beträffande grunden för betäckandet af de med skjutsbesväret förbundna kostnader, erkände Landstinget ej mindre den principiela giltigheten af den utaf Riksdagen uppstälda hufvudregel, att den resande borde i skjutslega erlägga verkliga värdet inom den ort, der han färdas, af den tjenstbarhet, som den skjutsande honom lemnade, än äfven skjutsbestyrets utbjudande på entreprenadauktion såsom lämpligaste sättet att utröna detta värde; men deremot ansåge Landstinget bestämmandet för hvarje skjutsdistrikt inom länet af det maximum, hvarutöfver legan vid auktionen icke finge stegras, ej böra åt markegångsdeputerade, utan åt Landstinget uppdragas.

Med afseende å möjligheten deraf, att vid entreprenadauktion något anbud på skjutsbestyrets öfvertagande mot ett belopp, inom den af Landstinget fastställda maximilegan, icke skulle vinnas, och sålunda behof inträda af en särskild ersättning till entreprenören utöfver samma lega, tvekade Landstinget, vid valet emellan de två af Riksdagen föreslagna alternativ, ej att uttala sig för det förslag, att ersättningens belopp borde i rundt tal bestämmas; och ansåge Landstinget detta böra, på samma sätt som i fråga om legan, ske vid entreprenadauktion, om hvars förrättande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet skulle hafva att draga försorg.

Jemte det Landstinget förklarat sig dela den mening, att öfvertagandet af skjutsbestyret på entreprenad i väsentlig mån skulle underlättas genom möjlighet till skjutsstationers förflyttning, har Landstinget vidare anfört, att Landstinget, som förestält sig, att, om med öfvertagandet af entreprenaden ej blefve förbunden skyldigheten att från ett visst bestämdt ställe tillhandahålla skjuts, utan i stället medgåfves valfrihet mellan flera utefter landsvägen belägna ställen såsom möjligen blifvande skjutsstationer, flere spekulanter derigenom skulle lockas till konkurrens om den ifrågasatta entreprenaden, *dels* ville såsom sin mening uttala, att före entreprenadauktionen borde genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmas, hvilka hemman, som vid auktionen kunde komma att såsom blifvande skjutsstationer i fråga sättas, *dels*, till förekommande af godtyckliga och skadliga förflyttningar af stationer, hvarifrån skjuts en gång börjat bestridas, förorda, att i en blifvande lag det stadgande, som redan funnes uti nu gällande författning, intoges, nemligen att sådan förflyttning ej utan vederbörande myndigheters tillstånd finge ega rum.

Hvad vidare anginge sättet för anskaffande af den ersättning utöfver maximilegan, som i vissa fall kunde varda entreprenör tillerkänd, så bi-

trädde Landstinget så mycket heldre det af Riksdagen framstälda förslag, att densamma borde erläggas med lika belopp af Staten och Landstinget, som enligt Landstingets åsigt skjutsinstitutionen, om ock närmast en länets, dock äfven måste såsom en Statens angelägenhet anses, samt Landstingets ersättningsbidrag, hvilket i form af Landstingsskatt skulle komma att upptagas inom kommunerna, blefve för dessa ett motiv att vid entreprenadauktionerna söka förebygga skjutslegans och ersättningssummans öfvermåttliga stegring, liksom Landstinget äfven i fråga om grunden för uttaxeringen af det på Landstinget belöpande ersättningsbidraget, med instämmande i Riksdagens åsigt, ansåge att, i enlighet med stadgandet i 47 § 2 mom. af Kongl. Förordningen om Landsting den 21 Mars 1862, fördelningen borde ske i förhållande till den bevillning, som efter andra artikeln Bevillningsstadgan utginge.

Vidkommande slutligen det af Riksdagen framstälda förslag, att Statens hälft af omförmälda ersättning skulle af Landstinget förskjutas, så, enär för Landstinget, som icke alltid skulle innehafva tillräckliga penningar för utbetalande af hela ersättningsbeloppet och derför nödgades företaga utdebitering förskottsvis, samt, utom den härigenom uppkommande förlust af ränta å det belopp, som utgjorde förskott för Staten, äfven finge underkasta sig besväret med en vidlyftigare bokföring, olägenheterna af en sådan anordning skulle blifva större, än att de uppvägdes af fördelarne för statsverket, i hvars kassor alltid funnes medel, tillräckliga att utan svårighet verkställa utgifter, jemförelsevis så obetydliga som ifrågavarande, har Landstinget uttalat den önskan, att hela ersättningsbeloppet måtte förskjutas af Staten, som sedermera egde att af Landstinget uppbära godtgörelse för hvad utöfver egen andel blifvit af Staten utgifvet.

Lika med Riksdagen och Landstinget har *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet* ansett, att det vore lämpligast, att åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen öfverlemnades att, hvar inom sitt län, meddela de närmare bestämmelser, som för ett fullständigt ordnande af skjutsväsendet funnes erforderliga; och då den befogenhet, som sålunda skulle lemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förmenande, innebure att nämnde myndigheter skulle ega att på lämpligaste sätt ordna skjutsväsendet inom hvarje härad med afseende å de olika förhållanden, som inom det ena eller andra häradet kunde förekomma, men det ingalunda syntes lämpligt att, med förbigående af häradsindelningen, ordna skjutsväsendet för vissa distrikt, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande Landstingets inom länet hemställan om utsträckt befogenhet för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen med afseende å skjutsväsendets ordnande distriktsvis både obehöflig och olämplig.

I afseende åter å de grunder, hvilka vid skjutsväsendets ordnande borde iakttagas, torde giltigheten af den åsigt, Riksdagen såsom hufvudregel uttalat, att den resande borde erlägga skjutsens verkliga värde, icke någonsin hafva varit bestridd, lika litet som den uttalade hufvudregeln kunde anses såsom något nytt uppslag för ordnandet af skjutsväsendet. Tvifvelsutan hade i alla tider riktigheten af denna grundsats varit erkänd och det hade antagligen endast varit omöjligheten att i praxis genomföra densamma, som hindrat dess fulla tillämpning.

Ehuru Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke ville bestrida, att tillräfventyrs inom vissa orter med en särdeles liflig samfärdsel det kunde blifva möjligt att, utan någon särskild ersättning, uteslutande ordna skjutsväsendet efter förberörda grundsats, så vågade dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl bestämdt påstå, att detta icke läte sig göra inom Vermland, och beviset härför hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke svårt att finna, då provinsens vidsträckthet med många glest befolkade orter, hvarinom någon lifligare samfärdsel ej vore rådande, lika väl som de höga summor, hvilka af skjutslagen på många ställen betalades till entreprenörerne, uppenbarligen talade för riktigheten af detta antagande. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vågade derföre, äfven med fästad uppmärksamhet på den större lättnad, som för skjutsväsendet skulle uppstå, om större frihet än hittils beviljades i skjutsstationernas flyttning, bestämdt påstå, att, åtminstone för ännu en ganska lång tid framåt, det icke läte sig tänka att endast på den enskilda företagsamheten grunda beräkningen på betäckandet af de med skjutsningsbesväret förenade kostnader; och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande funne sig alltså vid frågans bedömande böra utgå från det antagande, att nästan i hvarje fall, derest icke samfärdseln skulle till ytterlighet försvåras, understöd till skjutsentreprenören utöfver maximilegan blefve af nöden.

I fråga om sättet för utgörande af den till entreprenören utgående ersättning, hvilken Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett böra genom entreprenadauktion bestämmas, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, ehuru väl vetande att dess ord icke vägde tungt i vågskålen, icke kunnat underlåta att uttala sin förundran deröfver, att man utan alla betänkligheter och utan den ringaste hänsyn till andra personers rätt, som vore i fråga, velat lyfta tungan af hela skjutsväsendet från jordbruket, hvarå samma tunga, lag och författningar likmätigt, hvilade, på andra samhällsklasser, som måste så mycket hårdare deraf drabbas, som deras bevillning till Staten och följaktligen äfven till de allmänna behofven utginge med flerdubbelt större belopp än af jordbruksfastighet.

Att utgörande af skjuts under tiden före de i lag gifna bestämmelserna om inrättande af entreprenadskjuts varit ett i hög grad förhatligt

onus kunde icke bestridas, men sedan genom skjutsens ställande på entreprenad det blifvit hvarje skjutslag möjligt att genom erläggande af ett kontant belopp till entreprenören befria sig från denna olägenhet, vore den tunga, som genom skjutsväsendet hvilade på jorden, endast en vanlig skatt, till hvars utgörande, enligt Riksdagens förslag, andra samhällsklasser hädanefter skulle i så rikt mått deltaga, att t. ex. inom Vermland en löntagare eller industriidkare med 12,000 kronors inkomst om året skulle i Landstingsskatt för skjutsens bestridande inom provinsen betala mer än hälften af den inom länet belägna Elfsbacka socken. Obilligheten, för att icke säga orättvisan, af en dylik skatternas fördelning på samhällsklasserna, eller rättare af ett dylikt skatternas öfverflyttande från den ena samhällsklassen på den andra, hade synts Kongl. Maj:ts Befallningshafvande så uppenbar, att, oaktadt de lätt förklarliga sympatier en sådan åtgärd rönt från såväl Riksdagens, som Landstingets sida, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke tvekade att härutinnan uttala sin uppfattning. Dermed ville Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke hafva förnekat, att tungan af skjutsen på vissa orter vore alltför tryckande, likasom att den vore ojemnt fördelad, hvarför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge att ur billighetens synpunkt en lindring deri kunde vara af nöden, och en sådan lindring funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vara efter behofvet alldeles tillräckligt beredd, om halfva beloppet af ifrågavarande ersättning utginge af Statsverket, hvaremot den skatt, som för den andra hälftens bestridande skulle af Landstinget såsom Landstingsskatt utgöras, borde uttaxeras enligt grunderna i 47 § 1 mom. af Kongl. Förordningen om Landsting af den 21 Mars 1862, i stället för, såsom Riksdagen och Landstinget föreslagit, efter 2 mom. af samma paragraf, eller med andra ord efter hemmantalet i stället för efter bevillning. Utom rättvisan i en dylik fördelning af Landstingsskatten för ifrågavarande ändamål, syntes derigenom faran för en öfverdrifven stegring af entreprenadsumman genom sammangaddning af de hemmansegare. inom hvilkas områden skjutsstationen skulle förläggas, vara förebygd, enär med den erfarenhet, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande redan nu egde om de försök, som från skjutsskyldige blifvit gjorda att genom fingerade entreprenadsummor, efter aftal med skjutsentreprenören, uppdrifva desamma till det belopp, att skjutslaget måtte komma i åtnjutande af det utaf Staten beviljade anslag till hårdt anlitade skjutslag, det i annat fall ganska lätt läte tänka sig, att nämnde hemmansegare skulle uppdyrka entreprenadsumman till det belopp, att de genom den inkomst, de beredde sig för skjutsens bestridande, hölle sig skadeslösa för det jemförelsevis ringa belopp, hvarmed de finge i entreprenadsummans utgörande deltaga; instämmande Kongl. Maj:ts Befallnings-

hafvande slutligen i det af Landstinget framstälda förslag, att ersättningssumman måtte af Statsverket förskjutas.

Landstinget inom *Örebro län* har anfört, att Landstinget, som sökt göra sig reda för ej mindre de syftemål, hvilka genom Riksdagens förslag vore afsedda att uppnås, än ock för de förändrade förhållanden rörande skjutsningsbesvärets utgörande, som af förslagets antagande skulle framkallas, eller eljest deraf betingades, ansett sig, under förhoppning att skjutsningstungan enligt förslaget skulle kunna så ordnas, att en alltför hög och oskälig beskattning icke må uppkomma, böra gilla och biträda Riksdagens ifrågavarande framställning och det syfte, som derigenom vore afsedt att vinnas, dock under förutsättning, att följande bestämmelser i förslaget infördes:

att skjutslegans belopp bestämdes genom entreprenadauktion, omfattande en tid af högst fem år och med Landstinget förbehållen rätt, att, vare sig för hela länet eller, der omständigheterna sådant föranledde, för särskilda delar deraf, fastställa ett belopp, hvaröfver legan ej finge vid entreprenadauktionen stegras;

att, derest utöfver den sålunda bestämda legan understöd för skjutsningsskyldighetens öfvertagande skulle erfordras, sådant borde till beloppet i hvarje fall genom auktion bestämmas till en viss summa i ett för allt, att fördelas till årlig utbetalning i förhållande till den tid, entreprenaden omfattar;

att detta understödsbelopp skulle förskotteras af Landstinget, som dock borde återfå hälften af Staten;

att, såsom grund för debitering af den skatt, som i enlighet med hvad sålunda föreslagits, Landstinget kunde finna nödigt att för ändamålet upptaga, måtte lända till efterrättelse hvad uti § 47 mom. 2 af Kongl. Förordningen om Landsting den 21 Mars 1862 härutinnan bestämdes;

att skjutsstationerna såvidt möjligt vore och lagenligen kunde låta sig verkställa, gjordes mera flyttbara, än de för närvarande vore, äfvensom att nu i lag bestämda längsta skjutsningsafstånd utsträcktes något längre;

samt *att* Landstinget gåfves rätt, att med afseende å de belopp, hvartill entreprenadsummorna visade sig sålunda uppgå, vidtaga de åtgärder, Landstinget, till förekommande af missbruk, kunde finna nödiga.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har yttrat, att Riksdagens förslag, sådant det blifvit af länets Landsting vidare utveckladt, syntes hufvudsakligen komma att medföra de förändringar i hvad rörande skjutsväsendet nu vore stadgadt, att ansvaret för skjutsens uppehållande, som nu hvilade på de till hvarje gästgifvaregård indelade skjutsskyldiga hemman, skulle öfverflyttas på hela länet, att skjutslegan för länet eller vissa delar deraf skulle bestämmas af Landstinget och att hvad entreprenör

utöfver skjutslegan kunde betinga sig skulle, med rätt att återfå hälften af Staten, betalas af Landstinget och uttaxeras efter andra artikelns bevillning i stället för på de nu skjutsskyldige.

Om det nu skulle finnas lämpligt och billigt, att på en gång öfverflytta den hufvudsakliga tungan af skjutsen från de nu skjutsskyldige till helt andra samhällsmedlemmar, mötte visserligen icke något väsentligt hinder för utförande af ifrågavarande förslag; men, utom det att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande betviflade rättvisan och billigheten af ett sådant förfarande, syntes det likväl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att Landstinget icke vore den myndighet, som borde i sista hand bestämma högsta skjutslegan för länet eller delar deraf, utan torde, efter det Landstinget och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lemnats tillfälle att i frågan sig yttra, föreskrift derom böra af Kongl. Maj:t meddelas; helst erfarenheten visat att förhöjning i skjutslegan, dertill Landstinget icke torde vara obenäget, icke förekomme förhöjning i entreprenadsumman, utan tvärtom. Genom öfverflyttande på Staten och Landstinget af ansvaret och kostnaden för skjutsens uppehållande skulle dessutom gå förloradt allt intresse hos ortens innebyggare vid skjutsentreprenaderne och entreprenadafgifternes hållande inom rimliga gränsor, hvaremot man hade att befara sammansättningar af de gästgifverierna närmast boende till entreprenadernas uppdrifvande, så att någon sannolik beräkning icke kunde göras, hvar de skulle stanna. För att, med undvikande eller åtminstone minskande af dessa olägenheter, utjemna och lätta tungan af skjutsen för de nu skjutsskyldige, syntes Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lämpligast att, i stället för de nuvarande skjutslagen, de nu skjutsskyldige inom större trakter af länet, t. ex. ett eller flera härad, förenades till skjutslag med skyldighet att ansvara för skjutsens uppehållande medelst entreprenad vid de inom området befintliga eller blifvande gästgifvaregårdar; att skjutslegans högsta belopp inom hvarje skjutslag, efter det Landstinget och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lemnats tillfälle att i frågan sig yttra, af Kongl. Maj:t bestämdes; och att hvad entreprenör kunde för skjutsens uppehållande betinga sig utöfver den för skjutslaget bestämda skjutslega betaltes till hälften, med lika andelar hvardera, af Staten och Landstinget och till den andra hälften af de nu skjutsskyldige inom skjutslaget, hvilkas sednare direkta deltagande, om ock endast till någon del, i ansvaret och kostnaden för skjutsens uppehållande, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge så mycket nödvändigare, som entreprenader på de flesta ställen eljest icke torde kunna till rimligt pris erhållas.

Vestmanlands läns Landsting har ansett, att, i betraktande af såväl kommunikationsväsendets oerhörda utveckling, som ock de i lika betydlig grad förändrade förmögenhetsförhållandena i vårt land, som nu inträdt,

emot vid tiden för skjutsningsskyldighetens första uppkomst, den hufvudregel, som Riksdagen uppstält, att den resande skall betala skjutsens verkliga värde inom den ort, der han färdas, vore riktig; i följd hvaraf Landstinget uttalat sitt godkännande af hufvudgrunderna i Riksdagens skrifvelse, hvarigenom skjutsfrågan skulle komma att på det enklaste och mest tillfredsställande sätt vinna sin lösning; dock har Landstinget hemstält, att afseende dervid måtte fästas å följande bestämmelser:

att, då Kongl. Maj:t, efter inhemtade upplysningar från de särskilda länen, bäst torde vara i tillfälle att bestämma det belopp, som kunde inom hvarje ort motsvara verkliga värdet af skjutsens utgörande, Kongl. Maj:t måtte fastställa det pris, som skulle erläggas för hvarje häst per mil;

att, med hänseende till förhållandena inom länet, skjutslegan inom detsamma icke måtte bestämmas till högre belopp, än 2 kronor för mil och häst;

att, jemte det önskliga deruti att större lättnad bereddes i möjligheten för skjutsstationers förflyttning, än hvad erfarenheten inom Vestmanlands län gåfve vid handen, Landstinget, som i och med den nya ordningens införande i väsentlig mån komme att inträda i de förra skjutslagens skyldigheter, också måtte förbehållas rätt att efter befogenhet öfverklaga beslut rörande skjutsningsbesvärets ordnande; och

att Landstinget jemväl af nyss antydda skäl skulle ega att vid entreprenadauktioner, hvarigenom skjutsningen för viss tid upplåtes, och hvilka auktioner icke borde omfatta längre tid än fem år i sender, genom ombud tillstädesvara och sin rätt bevaka.

I fråga om sättet för utgörande af den till entreprenörerne utgående ersättning, har Landstinget hemstält, att, enär svårighet för Landstinget att förskjuta hela beloppet skulle kunna uppstå och redan efter entreprenadauktionernas hållande kunde beräknas beloppet af den ersättning, hvarmed Landstinget och Staten för ifrågavarande ändamål skulle bidraga, det på Staten belöpande bidraget måtte, så snart det blifvit kändt, få af Landstinget från Statskontoret reqvireras; instämmande Landstinget slutligen i den af Riksdagen uttalade mening att Landstingets andel i berörda ersättning borde efter andra artikelns bevillning uttaxeras.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inom Vestmanlands län anför, att Landstinget, hvilket i och med den nya ordningens införande skulle komma att inträda i skjutslagens skyldigheter, i följd deraf borde ega såväl rättighet att, efter befogenhet, anföra besvär i frågor rörande skjutsväsendet, som ock att, i händelse Landstinget så ansåge nödigt, genom ombud närvara vid entreprenadauktioner; samt att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i öfrigt icke hade något att tillägga vid hvad Landstinget yttrat.

Landstinget inom Kopparbergs län har deremot förklarat sig icke kunna biträda de åsigter, som funnes uttryckta i Riksdagens skrifvelse och ansett förslaget om Landstingets befattning med skjutsväsendet icke vara förtjent af bifall. För sakens ordnande funnes, enligt Landstingets åsigt, ej bättre utväg, än den af Riksdagen redan beträdda, nemligen att höja entreprenadskjutslegan och öka statsanslaget för lindrande af de skjutsskyldiges bidrag; och borde jemväl åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lemnas större frihet i afseende på gästgifvaregårdars förflyttning, än den, som genom Kongl. Förordningen den 14 December 1866 vore åt bemälde myndigheter uppdragen; afstyrkande Landstinget på dessa grunder det af Riksdagen framstälda förslag.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i nämnda län har andragit, att om flerestädes uti landet den af Riksdagen åberopade grundsats, att den resande bör för sin fortkomst vidkännas hela kostnaden för den tjenstbarhet, som påfordras, redan kunde vinna tillämpning genom fortskaffningsmedlens tillhandahållande, uteslutande genom den enskilda företagsamheten, åtminstone med det understöd, som Riksdagen föreslagit, hvilket Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge billigt, särdeles hvad beträffade resor, som företagas för nöje, så torde likväl tillämpningen deraf icke finnas lämplig, i det fall att resan vore en följd af tjenstepligt eller företoges för andra vigtiga allmänna eller enskilda angelägenheter, eller inom orter med förhållanden sådana, som inom Kopparbergs län och säkerligen flera trakter inom landet förekomma, då värdet af dagsarbetet med häst och karl, i allmänhet högt, der nyligen, till följd af särskilda konjunkturförhållanden, varit stegradt ända till tolf à femton kronor och derutöfver i vissa händelser samt uppgått ända till tjugofem kronor i andra. Der måste det medgifvas, att sådana förhållanden ännu ej vore för handen, att skjutshållningen kunde öfverlemnas åt den enskilda omtanken, utan att göra samfärdseln omöjlig, så att all styrelseverksamhet upphörde, samfärdseln äfven i de vigtigaste angelägenheter omöjliggjordes och landet, med samhällsordningens upplösning, återfölle till naturtillståndet. Den ersättning, som nu af Staten utginge till lindrande af skjutsningsskyldighetens tunga, vore inom Kopparbergs län redan nu anmärkningsvärdt hög, under det skjutslagen till gästgifverierna måste hafva sin fördel af att entreprenadkostnaden icke stegrades högre, än att anspråket kunde såsom billigt godkännas, till undvikande deraf att de sjelfve finge vidkännas alltför betungande utgifter eller att skjutsningen måste utan statsunderstöd fullgöras; men om skjutslagen komme att befrias från berörda deras åliggande, så kunde det icke betviflas, att den ersättning, som af allmänna medel måste till entreprenören erläggas, skulle blifva till helt och hållet oberäkneligt belopp stegrad, såvida icke skjutslegan, som af Landstinget bestämdes,

sattes så hög, att dess verkningar måste blifva enahanda med de här ofvan antydda, och för öfrigt åtminstone komma att mångdubbla Statens utgifter för resor, åliggande dess tjenstemän, som ingalunda vore aflönade så, att de derförutan kunde sina åligganden i berörda hänseende fullgöra.

En fortsatt tillämpning af de åsigter, som Landstinget inom länet uttalat i fråga om sättet för lindring af skjutsningstungan, så länge som klagan öfver densamma kunde komma att förspörjas, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som dock icke hade något att erinra mot skjutslegans höjande i den mån penningevärdet nedginge, kunna förr eller senare leda till enahanda missförhållanden, hvilka, på sätt ofvan blifvit antydt, syntes blifva, åtminstone i vissa orter, följden af de åtgärder, som Riksdagen i ofvanberörda måtto föreslagit, derest icke andra föreskrifter tillika meddelades, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som, på grund af förut framstälda förhållanden, ansåge sig, lika med Landstinget, böra i underdånighet afstyrka nådigt bifall till Riksdagens ifrågavarande förslag, funne sig, i afseende på de åtgärder, som lämpligen borde kunna leda till det åsyftade målet, böra vidhålla de af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vid föregående tillfällen uttalade åsigter i ämnet, hvilka återfunnos i det af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den 16 November 1865 afgifna underdåniga yttrande i anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus län då framstälda förslag till skjutsningsbesvärets ordnande. Med afseende på de olika grunder, hvarefter bevillning enligt andra artikeln bevillningsstadgan utginge för värdet af i mantal satt jord och för annan fastighet, samt för kapital ech arbete, borde bidrag af ifrågavarande beskaffenhet, i stället för att påföras alla beskattningsföremål till lika belopp, i förhållande till dess bevillning efter andra artikeln, utaf jordbruksfastighet utgöras med tre gånger högre belopp, än af annan fastighet, och då, fastän det personliga arbetets kapital vore lika beskattadt, som annan fastighet, än jordbruksegendom och penningens kapital, det förra likväl i varaktighet icke i allmänhet kunde anses motsvara desamma till mera än en tredjedel, syntes ock det personliga arbetets kapital blott i förhållande derefter böra vidkännas bidrag till lindring i skjutsningsbesvärets tunga.

Slutligen och till ådagaläggande af orättvisan och obilligheten af att från jorden, som skjutsningstungan på grund af häfd och lag, hittils ålegat, fastän den på senare tider blifvit för jordens innehafvare högst betydligt lindrad, öfverflytta detta besvär medelst Landstingsskatt i väsentlig mån på alla dem, som erlägga bevillning efter andra artikeln, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anfört, att, enligt verkställd uträkning på grund af sista sammandraget öfver länets bevillning, det visade sig att i Kopparbergs och Vester Bergslags fögderier samt Falu stad, som på grund af sin bevillning skulle komma att i Landstingsskatten för skjutsningstungans

aflyftande från jordbruket deltaga med tillsammans 55 procent, skjutsentreprenadkostnaderna senast utgjort inom Kopparbergs fögderi 11,474 kronor 19 öre, Vester Bergslags fögderi 10,458 kronor 25 öre och i Falun 250 kronor eller tillsammans 21,932 kronor 44 öre, under det att i Ofvan Siljans fögderi, som i den föreslagna Landstingsskatten skulle komma att deltaga med endast 4 procent, skjutsentreprenadkostnaderne senast uppgått till 23,175 kronor 85 öre.

Landstinget inom Gefleborgs län har yttrat, att, äfven med gillande af den grundsats Riksdagen uppstält, att den resande bör för sitt fortskaffande erlägga skjutsens verkliga värde, Landstinget dock icke kunde frånse vigten af den anmärkning, att derigenom skjutslegan i en eller annan ort skulle, om ej förhindra, åtminstone i hög grad försvåra samfärdseln och att sålunda, på sätt jemväl blifvit föreslaget, åt Landstinget eller annan vederbörande borde uppdragas att fastställa det belopp, hvaröfver skjutslegan vid de särskilda skjutsstationerna inom länet ej finge stegras. Med ett sådant förfarande och med afseende jemväl å den högst vigtiga omständigheten att bereda lättnad uti möjligheten af skjutsstationers förflyttning samt inrättandet af nya sådana, hvaraf behofvet alltmera känbart framträdde, ju större tillgångar på nya kommunikationsmedel sig yppade, stode dock i nödvändigt sammanhang skapandet af utvägar till betäckande af de utgifter för skjutshållningens bestridande, som erfordrades utöfver sjelfva skjutslegans belopp; och i afseende på det förslag, som härom blifvit framstäldt, så, om äfven det borde kunna antagas, att genom ett deltagande från Landstingets sida i dessa utgifter, Landstingets intresse skulle komma att utgöra en motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande, hyste Landstinget emellertid tvekan i afseende på Landstingets förmåga att göra ett sådant intresse på verksamt sätt gällande, hvilket åter måhända skulle kunna tillfredsställande bevakas genom att en del af den anpart i ersättningsbeloppet, som nu vore föreslagen att från Landstinget utgå, lades på de kommuner, hvarinom en sådan ersättning ifrågakomme och fördelades på dess innevånare i förhållande till deras bevillning efter andra artikeln bevillningsstadgan. Om äfven genom en sådan åtgärd den utjemning af olikheterna uti bördan af skjutshållningen, som vore afsedd att genom det framstälda förslaget vinnas, icke skulle i sina yttersta konseqvenser ernås, torde emellertid den qvarstående ojemnheten vara af en försvinnande obetydlighet och fullkomligt uppvägas af den fördel, som skulle beredas genom den möjlighet, som de i entreprenadauktionernas utgång intresserade kommunerna egde, att genom sin närbelägenhet och sin kännedom om alla på frågan inverkande förhållanden ordna för och bidraga till dessa förrättningars både för Staten, Landstinget och dem sjelfva fördelaktiga resultat.

Ehuru Landstinget funnit sig böra föreslå vidtagandet af en sådan förändring i det öfverlemnade förslaget, har Landstinget dock tillika förklarat, att, för den händelse derigenom skulle uppstå förhållanden, som skulle omintetgöra eller till en aflägsnare framtid uppskjuta den lifligt önskade och länge motsedda omregleringen af skjutsväsendet inom landet, Landstinget dock heldre läte de framstälda betänkligheterna falla och tillstyrkte bifall till Riksdagens förslag i oförändradt skick; hemställande jemväl *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet* att Riksdagens ifrågavarande framställning måtte vinna bifall.

Vester-Norrlands läns Landsting har anfört att, ehuru skjutsväsendets ordnande på de i Riksdagens skrifvelse angifna grunder torde inom länet kunna medföra olägenheter, dels i det afseende, att i åtskilliga orter inom länet, i anseende till ringa odling och befolkningens gleshet, svårighet att erhålla lämpliga entreprenörer möjligen skulle kunna uppstå, dels ock deruti, att, af enahanda skäl, skjutsbidraget utöfver legan skulle kunna på ett eller annat ställe obilligt uppdrifvas, Landstinget likväl, enär dessa olägenheter syntes kunna om icke helt och hållet undanrödjas, dock i väsentlig mån förminskas genom den enskilda af Landstinget understödda företagsamheten, helst om större lättnad bereddes i möjligheten af skjutsstationernas förflyttning samt ett obehörigt stegrande af entreprenadbidraget dessutom torde kunna förekommas genom skjutslegans höjande eller inskränkning i entreprenadtiden, vid frågans bedömande funnit omförmälda betänkligheter icke böra tillmätas någon större betydelse, till följd hvaraf och då, efter Landstingets förmenande, genom antagandet af Riksdagens förslag, frågan om skjutsväsendets ordnande skulle vinna en på rättvisa och billighet hvilande lösning, Landstinget icke tvekade att för sin del biträda samma förslag, dock under det förbehåll, att, med afseende å de flere förhållanden, som vid skjutslegans bestämmande borde tagas i betraktande, och hvilka vid de särskilda skjutsstationerna inom länet vore högst olika, Landstinget tillerkändes rättighet att, särskildt för hvarje skjutsstation, bestämma det belopp, hvarutöfver skjutslegan ej finge vid entreprenadauktion stegras, äfvensom att tiden för blifvande entreprenader ej måtte utsträckas längre, än af Landstinget eller dess deputerade medgåfves; och hade Landstinget i sammanhang härmed uttalat den åsigt, att, då med Riksdagens skrifvelse afsåges icke blott skjutsningstungans aflyftande från jordbruket, utan jemväl underlättandet i allmänhet af samma börda, sistnämnda ändamål skulle i väsentlig mån befordras, derest omregleringen af skjutsningsskyldigheten sattes i sammanhang med en revision af gällande skjutsförfattningar, såväl i allmänhet, som särskildt rörande de så kallade väntpenningarne samt vigten och beskaffenheten af de resandes åkdon.

Uti en inom Landstinget afgifven och vid dess betänkande fogad reservation har Kommissions-Landtmätaren m. m. C. A. Engblom af anförda skäl yrkat, att uti Landstingets underdåniga utlåtande måtte införas följande bestämmelser:

att Landstinget, i anseende till den glesa befolkningen uti vissa delar af länet och deraf uppkommande svårigheter att erhålla skjutsentreprenörer vid åtskilliga skjutsstationer, ansåge det vara af sannskyldig nytta, om Landstinget erhölle rätt att bestämma skjutslegan vid de olika skjutsstationerna, såväl då skjutsen utgjordes genom entreprenörer, som genom håll och reserv; samt

att, till förekommande af oskäliga afgifter till skjutsentreprenörer, hvilka till följd af skjutsstationernas belägenhet och andra orsaker saknade konkurrens, skjutsen måtte, der Landstinget så pröfvade nödigt, kunna bestridas af förut befintliga skjutslag, men att i sistnämnda fall Landstinget måtte efter befogenhet dervid understödja skjutslaget med penningebidrag.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, som förordat nådigt bifall till Riksdagens underdåniga skrifvelse, har dock fästat uppmärksamheten på vissa för Vester-Norrlands län, och måhända äfven för de öfriga nordligare länen, egendomliga förhållanden, hvilka svårligen medgåfve tillämpning af den utaf Riksdagen för skjutsväsendets ordnande godkända hufvudgrundsats i dess fulla utsträckning och utan modifikation. Antagligheten af Riksdagens förslag hvilade nemligen på den förutsättning, att genom konkurrens bland flera spekulanter skjutsentreprenader skulle kunna komma till stånd, utan att skjutslegan i allmänhet behöfde uppgå till så högt belopp, att den kunde anses blifva hinderlig för samfärdseln. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vore ock öfvertygad om det berättigade uti en sådan förutsättning och att densamma skulle vinna bekräftelse af en blifvande erfarenhet i fråga om de föreslagna nya bestämmelsernas verkan inom de södra och mellersta delarne af riket, till följd af de flerahanda förhållanden, som derstädes samverkade för att till måttligt belopp nedsätta värdet af den tjenstbarhet, hvarom här vore fråga, såsom det måste inträffa inom orter, som redan egde jernvägskommunikationer, hvilka minskade behofvet af skjuts, eller der, hvarest jordbruket vunnit en högre utveckling, kostnaden för dragares framfödande vore lägre, trafiken jemnare o. s. v. Helt annorlunda ställde sig likväl saken inom Vester-Norrlands län, hvarest ett motsatt förhållande i nyssnämnda hänseenden egde rum. Det vidsträckta länet, omfattande mera än tvåhundra qvadratmil, egde ännu endast en enda jernväg af omkring sex mils längd. Landet vore glest befolkadt, jordbruket stode i allmänhet på en låg ståndpunkt, den högt uppdrifna trävarurörelsen toge dragarne i anspråk, utfodrings-

kostnaden vore hög, tjenstehjonen dyrlegda o. s. v. Alla dessa omständigheter bidroge gemensamt till höjande af skjutsvärdet, dock vore det gifvet att förhållandena måste ställa sig något olika i olika delar af länet. Utefter de mera befolkade kustorterna, likasom äfven utmed de tätare bebygda större floddalarne, hvarest trafiken, ehuru olika för olika årstider, dock i allmänhet vore mera jemn, borde det icke uppstå synnerlig svårighet att erhålla entreprenörer, hvilka ville åtaga sig att för en måttlig lega, eller åtminstone emot åtnjutande derutöfver af något mindre entreprenadbidrag uppehålla skjutsen. Deremot kunde med visshet förutsägas, att i de inre, mera aflägsna delarne af länet entreprenadbidragen skulle blifva betydligt stegrade och på vissa ställen komma att uppgå till så höga belopp, att entreprenadanbuden icke kunde antagas, utan särskilda undantagsanordningar för samfärdselns uppehållande måste vidtagas. Ett sådant förhållande skulle antagligen inträffa öfverallt, hvarest farvägar genom obebygda trakter vore anlagda för att förmedla kommunikationen emellan tvenne, på längre afstånd från hvarandra belägna, odlade bygder. Dessa vägar kunde sträcka sig flera mil genom öde skogstrakter, hvarest förhållandena hittills icke medgifvit att till skjutslag indela mer än ett eller annat enstaka hemman. Särskildt vore detta händelsen med den delvis på Statens bekostnad nyanlagda, så kallade Ströms-Ramsele-vägen, hvilken sammanbunde Ströms vattendal i Jemtlands län med Södra Ångermanelfvens eller Faxelfvens floddal i Vester-Norrlands län och inom sistnämnda län upptoge en längd af omkring fyra mil. Utefter denna väg vore inom Vester-Norrlands län inrättade fyra skjutsstationer, hvardera bestående af endast några smärre hemmansdelar med ett ringa antal åboer och dragare. Vid dessa stationer hade under de senare åren entreprenader icke kunnat komma till stånd, hvadan äfven till följd af omständigheternas tvång samfärdseln till stor del endast medelst beting till höga priser kunnat fortgå. Enahanda måste förhållandet blifva framdeles utefter de hittils saknade, men af behofvet högt påkallade och derför redan undersökta vägar, hvilka vore afsedda att i skilda riktningar befordra samfärdseln med de angränsande länen, såsom t. ex. Torps-Ramsjövägen m. fl. Det vore naturligt att, vid inrättandet af skjutsstationer vid dylika vägar, valet blefve inskränkt till de få hemman, hvilka vore belägna invid vägen och att till följd deraf, och då några konkurrenter icke kunde ifrågakomma, skjutsen i sjelfva verket blefve monopoliserad hos de få åboer, hvilka egde dessa hemman. Det vore detta monopol, som, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, omöjliggjorde en ovilkorlig tillämpning af den utaf Riksdagen godkända nya grundsats för skjutsväsendets ordnande. Det låge nemligen i sakens egen natur att, äfven om legan vid alla skjutsstationer af nyssnämnda beskaffenhet kunde afpassas *så*, att den innefattade full er-

sättning för skjutsens värde, egennyttan likväl måste fresta alla de åboer, hvilka vore i tillfälle att på entreprenad öfvertaga skjutsen, att vid entreprenadauktionerna sammanrota sig för att tillförsäkra sig det högsta möjliga bidrag ända intill den gräns, der bidraget blefve så stort, att spekulanter från aflägsnare orter kunde finna med sin fördel förenligt att såsom ett vinstgifvande näringsfång öfvertaga skjutsentreprenaden. Det behöfde knappast anmärkas, att åboernes anspråk måste kunna stegras orimligt högt, innan det stadium inträdde, då utsigten till en vinstgifvande rörelse skulle kunna mana fjerran boende spekulanter att uppträda i täflan med åboerne på stället. Men, äfven vid de undantagsfall att en sammanrotning af åboerne i syfte att till ett oskäligt belopp uppdrifva entreprenadbidraget icke egde rum, måste i allt fall inträffa, att detta bidrag blefve högt. Då nemligen entreprenören städse måste vara försedd med ett visst antal hästar, fordon och betjening för resandes fortskaffande, blefve häraf en följd, att entreprenören, om han skulle erhålla godtgörelse för dermed förenade kostnader, icke kunde åtnöjas med den betalning, hvartill skjuts efter beting kunde lemnas af den, hvilken icke vore skyldig att skjutsa och således icke behöfde vidkännas entreprenörens skjutsomkostnader. Legan vid dessa stationer kunde följaktligen icke sättas så högt, att densamma innefattade full ersättning för skjutsens värde, sådant det ställde sig för entreprenören, enär, om legan stegrades utöfver skjutsens betingsvärde, det alltid blefve billigare för den resande att söka fortskaffa sig medelst ackord, i hvilket fall entreprenörens hästar finge stå obegagnade och den i den höga legan påräknade ersättningen för entreprenadomkostnaderna uteblefve eller förminskades. Entreprenören vågade alltså icke att åtaga sig skjutsen med beräkning att uti en hög skjutslega få sina kostnader ersatta. Ett slående bevis på riktigheten af detta antagande lemnade erfarenheten inom de orter, der man på grund af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 sökt åstadkomma skjutsentreprenader med fri lega. Det hade nemligen här och hvar visat sig, att, i trots af den fria legan, entreprenader icke kunnat komma till stånd. Då entreprenören alltså i här ofvan förutsatta fall icke vågade beräkna att för sina kostnader få godtgörelse genom en hög lega, så måste entreprenören företrädesvis söka betryggande för dessa omkostnader uti entreprenadbidraget, hvilket derför alltid vid stationer af ofvannämnde beskaffenhet måste blifva högt. Enda utvägen att i möjligaste mått nedtvinga bidraget syntes derför vara, att afpassa legan så, att den resande kunde begagna entreprenadskjutsen.

De svårigheter, hvilka sålunda mötte för att inom vissa orter ordna skjutsväsendet på de af Riksdagen gillade grunder, hade öfvertygat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande om nödvändigheten, att för vissa fall måtte

medgifvas afvikelse från dessa grunder, i syfte dels att åt Landstinget inrymma friare händer vid ordnandet af denna angelägenhet, dels ock att anlita Statens mellankomst i vidsträcktare omfattning än Riksdagens förslag afsåge; ty att, i likhet med reservanten inom Landstinget, hemställa att ansvarigheten för skjutsens uppehållande måtte fortfarande hvila å de gamla skjutslagen, vore att uppgifva det egentliga ändamålet med reformen, skjutsens skiljande från jordbruket. Deremot förestälde sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande möjligheten, att Landstinget kunde erhålla rätt, att i alla de fall, då entreprenad icke kunde utan oskäligt högt bidrag åstadkommas, omedelbart gå i författning om skjutsens uppehållande på lämpligaste sätt, med rätt för Landstinget ej mindre att af den resande uppbära viss lega, än äfven att derutöfver af Staten undfå bidrag till det belopp, som Kongl. Maj:t efter pröfning för hvarje särskildt fall kunde komma att i nåder bestämma. Likaså torde skjutsen vid de ifrågavarande stationerna i de flesta fall kunna blifva på ett någorlunda tillfredsställande sätt ordnad, om densamma sattes i samband med Statens postforsling eller genom inrättande af diligensturer på vissa dagar i hvarje vecka. Slutligen ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingenting böra hindra, att med fortfarande tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 låta legan vara fri och af den resande till fullo betalas vid alla de stationer, der skjutsens uppehållande på sådant sätt kunde åstadkommas, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunde finna skäl att sådant medgifva.

Inom *Jemtlands län* har *Landstinget* förklarat sig i allo instämma i Riksdagens hemställan i ämnet. Af *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* har anförts att, så framt meningen med Riksdagens förslag, att åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen borde öfverlemnas att, efter de genom den allmänna lagstiftningen fastställda grunder, hvar inom sitt län, meddela de närmare bestämmelser, som för ett fullständigt ordnande af ifrågavarande angelägenhet kunde finnas erforderliga, kunde anses vara, att båda de nämnda myndigheterna skulle *gemensamt* meddela sådana bestämmelser, — om lämpligheten af hvilken gemensamhet tvifvel kunde förefinnas — borde åtminstone genom den allmänna lagstiftningen stadgas hvilkendera myndigheten, i fall af skiljaktiga meningar, afgörandet skulle tillkomma. Lämpligare syntes vara antingen att endera myndigheten uteslutande erhölle berörda uppdrag, eller att hvardera finge ett visst verksamhetsområde sig anvisadt, allt efter beskaffenheten af de bestämmelser, som utöfver de allmänna grunderna erfordrades.

Beträffande Riksdagens förslag till dessa grunder, ansåge sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande böra först fästa uppmärksamheten på den väsentliga brist deri, att föreskrift saknades, huru förfaras skulle, derest för

någon skjutsstation intet entreprenadanbud erhölles. Förhållandena inom Jemtlands län, likasom säkerligen inom flera andra, gåfve anledning befara, att sådant *möjligen* kunde inträffa, i det fall nemligen, att en skjutsstation icke lämpligen kunde förläggas annorstädes än till en enda enstaka gård, belägen på så långt afstånd från närmaste till gästgifveri tjenliga hemman åt båda hållen, att, om innehafvaren af en sådan gård under inga vilkor ville på entreprenad åtaga sig skjuts- och gästgifverihållningen, densamma omöjligen kunde anordnas, åtminstone icke utan känbart men för såväl skjutsande som resande.

Äfven om antagligt vore, att ett sådant fall endast högst sällan skulle inträffa, syntes likväl blotta möjligheten att sådant kunde inträffa, böra påkalla anvisandet i den allmänna författningen af någon utväg dervid. Såsom en sådan hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tänkt sig att, såvidt det lämpligen kunde ske, de till gästgifveri och reservlag tjenliga hemman skulle, på sätt nu tillginge, i detta undantagsfall dertill indelas mot åtnjutande af högsta legan och den ersättning, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande funne skäligt bestämma, men att, derest en sådan anordning, i anseende till befintliga förhållanden, ej lämpligen kunde vidtagas, Landstinget skulle hafva skyldighet att, mot enahanda förmån, ordna skjuts- och gästgifverihållningen vid denna station, med rättighet *dels* att få den till nödiga hus erforderliga jordrymd, efter kronobetjentes och gode mäns utsyning, sig upplåten å det till skjutsstation tjenliga hemmanet mot ersättning, som finge bestämmas, antingen af synemännen, eller i den ordning expropriationsförfattningarne angåfve, *dels* att för kommande regleringsperioder och intilldess Landstingets byggnadskostnader blifvit betäckta, fortfarande få, der Landstinget så önskade, behålla gästgifveriet. Ersättningen till Landstinget kunde ock, om så lämpligare syntes, utgå efter bestyrkt räkning. Äfven i det fall, att blott ett enda orimligt högt anbud gjordes, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att Landstinget borde ega att på ofvan angifna sätt öfvertaga ordnandet af gästgifveriet.

I frågan, huruvida uppdraget, att fastställa legans högsta belopp, skulle anförtros åt Landstinget eller markegångsdeputerade, talade skäl för såväl det ena som det andra och syntes valet vara temligen likgiltigt.

Enligt den af Riksdagen antagna grund för utdebiteringen af en för ändamålet möjligen nödig Landstingsskatt, hvilken grund äfven skulle gälla den på Staten belöpande andel i ersättningsbeloppet, syntes med nu gällande bestämmelser i bevillningsförordningen å ena sidan egare af sådan jordbruksfastighet, som hittils uteslutande haft skjutsningsbesväret sig ålagdt, komma att åtnjuta en alltför stor lättnad och å andra sidan en obilligt stor andel af hela den för bestyrets ordnande utgående ersättning komma att trycka andra beskattningsföremål. Flertalet af de för desse

senare skattskyldige, som icke, i likhet med nämnde fastighetsegare, vore i tillfälle att för nödiga resor hålla egna hästar, skulle i dubbelt mått drabbas af den ifrågavarande förändringen i skjutsväsendets ordnande, nemligen både genom en för många orter säkerligen högst betydlig skjutslega och en dryg andel i den utgående, antagligen ej heller obetydligare ersättningen. Framför andra skulle förändringen komma att hårdt trycka sådana tjenstemän, hvilka vore pligtige att, utan särskild ersättning, göra åtskilliga, särdeles inom de norra länen ganska vidsträckta tjensteresor. Då den skjutsskyldiga jordbruksfastigheten erhölle en väsentlig lindring i skjutsningsbestyret redan derigenom, icke blott att skjutslegan kunde höjas till hvad för hvarje ort ansåges i allmänhet motsvara skjutsens värde, utan äfven att den till entreprenadens åstadkommande i öfrigt erforderliga ersättning komme att jemväl på andra beskattningsföremål utdebiteras, syntes åtminstone grunden för denna utdebitering böra uppställas så, att den nämnda fastigheten finge draga större andel, än enligt nu föreslagna grund skulle densamma tillkomma.

Landstinget inom *Vesterbottens län* har yttrat, att Landstinget lika med Riksdagen ansåge att såsom princip borde uppställas, att den resande bör betala fulla värdet af den skjuts han begagnar, men att, då ej på tillfällig öfverenskommelse mellan den resande och den skjutsande kunde få bero, att bestämma skjutslegans belopp, utan denna måste på förhand och i allmänhet vara bestämd och till följd häraf fortfarande, såsom hittills, kunde ifrågakomma, att bidrag till skjutsningens upprätthållande måste lemnas skjutsentreprenörerne, Landstinget desto heldre ansåge sig böra afstyrka bifall till Riksdagens framställning, att understöd till skjutsväsendets upprätthållande borde till hälften af Landstingets medel utgå, som, genom vidtagande af en sådan åtgärd, skjutsningstungan skulle blifva alltför tryckande för dem, som erlade bevillning efter andra artikeln för inkomst af kapital och arbete och särdeles inom Vesterbottens län, der afstånden vore stora och bevillningen efter andra artikeln mindre än i andra län, hårdare än inom dessa län trycka dem, hvilka utgjorde nämnde bevillning; i följd hvaraf Landstinget hemstält, att derest bidrag till skjutsväsendets upprätthållande fortfarande borde ifrågakomma, dessa bidrag måtte helt och hållet lemnas af Staten.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesterbottens län har anfört, att visserligen riktigheten af Riksdagens uttalade åsigter, dels att svårigheter torde möta att genom en för hela riket gällande lagstiftning, derest den skulle ingå i detaljbestämmelser, nå det åsyftade målet, dels ock att, i afseende på grunderna för ordnandet af denna angelägenhet, såsom hufvudregel borde fasthållas att den resande skulle för sitt fortskaffande erlägga verkliga värdet för skjutsen inom den ort, der han färdades, icke torde

kunna bestridas, men att, äfven om, på sätt Riksdagen yttrat, det vore obevisadt, att genom tillämpning af sistnämnda grundsats skjutslegan i en eller annan ort skulle komma att stiga till så högt belopp, att det skulle, om ej förhindra samfärdseln, åtminstone i hög grad försvåra densamma, det dock vore Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes fullkomliga öfvertygelse, att sådant skulle inträffa åtminstone vid en mängd skjutsstationer inom Vesterbottens län, i händelse den resande der skulle betala verkliga värdet af ifrågavarande tjenstbarhet och skjutsningsskyldigheten icke vore obligatorisk.

Värdet af nyssnämnda tjenstbarhet berodde i väsentlig mån på tillgång i skjutsstationens närhet af hästar, som ej vore för hemmansbruket uteslutande eller för andra vinstgifvande näringar behöfliga, på större eller mindre svårighet och kostnad för hästarnes utfodrande sommar- och vintertid, på en någorlunda jemn trafik af de resande samt på tillfälle till annan inkomst medelst arbete af folk och dragare. Detta värde vore och måste blifva ganska olika i olika delar af länet och ställde sig vid åtskilliga skjutsstationer, der skjutslagen vore små och dit hållhästar icke skäligen kunde förläggas, i anseende till det ringa och ojemna antalet resande, antagligen mycket högt, utan att man dock skäligen ens kunde ifrågasätta, att dylika mindre skjutsstationer skulle indragas, enär de vore belägna vid härads- och andra allmänna vägar i lappmarken eller i socknar, som icke låge vid kusten, samt såväl embets- och tjenstemän i och för sina tjenstegöromål, som ock andra behöriga resande måste anses lagligen berättigade till skjuts och fortkomst efter dessa vägar.

Då det i Riksdagens skrifvelse vidare yttrades, att hvarje till den resandes förmån påbjuden nedsättning af skjutslegan under dess verkliga värde vore en honom på andra skattdragande medborgares bekostnad tillskyndad vinst, så syntes just detta förhållande inträffa med trafiken å Statens jernvägar i mellersta och södra delarne af riket, till hvilka jernvägars byggande och underhåll de skattdragande medborgarne i de Norrländska länen bidragit och bidroge, utan att af nämnda kommunikationsmedel hafva någon direkt fördel. Och om det icke kunde anses billigt och rättvist att af nämnda anledning påyrka, att trafiken å jernvägarne borde upphöra, syntes det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vara lika orättvist och obilligt att ifrågasätta, att samfärdseln inom mindre lyckligt lottade bygder, som ännu vore glest bebyggda och föga befolkade, skulle, till men och skada i flera hänseenden för orten, upphöra derför att skjutslegan icke kunde sättas så högt, att den motsvarade värdet af den tjenstbarhet, som genom skjutsningen komme den resande till del. Här vore det enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt just Staten, som borde mellankomma, för att i någon mån lindra den tunga, som skjutsnings-

skyldigheten särdeles i vissa delar af länet obestridligen medförde, och utjemna missförhållandet i detta afseende emellan olika delar af riket.

Att skjutsningsskyldigheten i de Norrländska länen och Vermland, eller de län, som hade största arealen och jemförelsevis minsta folkmängden, vore vida mera tryckande, än i rikets öfriga län, kunde man bland annat finna af Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär den 24 September 1875, i fråga om fördelningen af det reservationsanslag för år 1874 å 125,000 kronor, som 1873 års Riksdag ställt till Kongl. Maj:ts disposition, att användas till lättnad i skjutsningstungan uti de fall, der skjutsen genom entreprenad bestredes och funnes särdeles betungande. Det visade sig nemligen deraf, att utaf nämnda anslag, som medgifvit utdelning af understöd på landet till belopp af $^{3}/_{10}$ af skjutslagens tillskott utöfver 16 kronor å hvarje helt förmedladt mantal, jemförelsevis obetydliga belopp tillfallit Rikets mera rika och befolkade län, hvartill orsaken otvifvelaktigt vore att söka i der befintliga många jernvägar, som gjort så många skjutsstationer öfverflödiga och hvarigenom åter i sin ordning skjutslagen i de folkrika länen kunnat blifva större och skjutsningsskyldigheten mindre betungande. Då man emellertid af den andel i anslaget, som, enligt samma Cirkulär, fallit på de skjutsskyldige i Vesterbottens län, skulle kunna sluta dertill, att skjutsningsskyldigheten derstädes skulle trycka mindre, än i en del andra Norrländska län, såsom Vesternorrlands, Jemtlands, Gefleborgs och Kopparbergs län, ville Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, jemte uttalande af den öfvertygelse att detta icke vore händelsen, upplysa att nämnda förhållande torde härleda sig dels deraf att för år 1874 vid 14 skjutsstationer inom Lappmarken, der förnyad skjutsreglering så väl vid nyanlagda vägar, som inom en del kommuner i öfrigt, på senare åren försiggått, entreprenadskjutsning egt rum endast under sex månader om året, dels deraf att kontrakt om entreprenadskjutsning vid ytterligare tio stationer, der skjutsningsskyldigheten förut fullgjorts medelst reservhästar, blifvit afslutade först under år 1875 och slutet af år 1874, dels ock deraf att de skjutsskyldige, med undantag kanske af dem, som vore förlagda till skjutsning vid allmänna kustlandsvägen, i allmänhet och med kännedom om den skyldighet, som i förevarande fall enligt lag åligger jorden, tåligt och utan alltför stora anspråk på ersättning och understöd droge sin börda. Men att densamma vore i vissa delar af länet ganska tryckande lede intet tvifvel, hvarjemte den verkade menligt på jordbrukets och den dermed förenade ladugårdsskötselns utveckling.

Såsom exempel på denna skjutsningsskyldighetens tryckande börda har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopat, hurusom till Lögdasunds gästgifveri i Fredrika församling, beläget vid den häradsväg, som utginge

från Umeå stad och genomlöpte Umeå, Wännäs, Bjurholms, Fredrika och Åsele socknar samt hade sin ändpunkt vid Wilhelmina kyrka, anslagits ett skjutslag af endast 4 hästar, deraf 2 i Lögdasund, 1 i Strömbäcks kronohemman på $^1/_{32}$ mils afstånd och 1 häst från lägenheten Strand på en mils afstånd från skjutsstationen. Flera hästar funnes ej att tillgå i närheten och att till skjutsstationen förlägga hållhästar hade ansetts olämpligt, dels för de långa afstånden och dels i anseende till den mindre betydliga och ojemna trafiken af resande. Från och med den 1 Juli 1875 hade dock skjutsningen vid Lögdasund varit ombesörjd af entreprenör, som derför betingat sig en ersättning af 800 kronor för året. Något annat skjutslag inom länet vore ej i lika hög grad betungadt, men många af dem, i synnerhet vid sidovägarne, måste känna skjutsningsbesväret rätt tryckande, och att detsamma ej vore jemnt fördeladt ådagalades deraf, att ända till 30 mantal och derutöfver vore förlagda till åtskilliga skjutslag för skjutsstationer vid allmänna landsvägen, då deremot en del skjutslag vid härads- och sidovägarne bestode af ett mantal och derunder. För att afhjelpa detta missförhållande hade inom ett eller annat härad eller kommun, entreprenadsummorna vid alla dess skjutsstationer blifvit sammanslagna och efter skatt fördelade på häradets eller kommunens skjutsskyldige innebyggare, ett förfarande, som syntes fotadt på rättvisa och billighet, och kanske lämpligen borde utsträckas till de skjutsskyldige inom hela länet, för såvidt lag och författningar derför ej lade hinder i vägen.

Hvad anginge Riksdagens förslag, såväl att Landstinget måtte för länet eller särskilda delar deraf fastställa ett belopp, hvaröfver skjutslegan ej finge vid entreprenadauktion stegras, som ock att genom auktion skulle bestämmas den ersättning i ett för allt, hvilken utöfver skjutslegan borde entreprenören tillfalla, så och under antagande att inom Vesterbottens län skjutsentreprenörer i allmänhet icke skulle, åtminstone ej förr än i en mera aflägsen framtid, vara villiga att endast emot den bestämda skjutslegan ombesörja de resandes fortkomst, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nämnda förslag hafva skäl för sig. Men då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ej hade hopp att samfärdselns upprätthållande inom länet medelst skjuts skulle ännu på lång tid kunna åt den enskilda företagsamheten öfverlåtas, i följd hvaraf ersättning till skjutsentreprenörerne utöfver den fastställda skjutslegan erfordrades, vore Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, lika med Landstinget, af den åsigt, att denna ersättning i sin helhet billigtvis borde utgå af statsmedel och icke, såsom Riksdagen föreslagit, till hälften drabba Landstinget, emedan rättvisan fordrade, att, i och för underlättande af samfärdseln inom de Norrländska länen, hvaraf deras utveckling och framåtskridande vore i väsentlig mån beroende, rikets

öfriga län borde vidkännas någon uppoffring, desto heldre som de hade stora fördelar af de på Statens bekostnad der anlagda jernvägarne.

I Vesterbottens län, der nära 100 skjutsstationer redan funnes och flera dylika komme att inrättas vid de allmänna vägar, som dels vore under byggnad och dels säkerligen framdeles blefve anlagda, skulle bördan blifva alltför tryckande om hälften af tillskottet till skjutsentreprenörerne skulle utgå af Landstingsmedel och särskildt vore det i hög grad obilligt, att utdebitera detta tillskott efter andra artikeln i bevillningsförordningen, enär derigenom embets- och tjenstemän, hvilka i allmänhet ej hade större löneförmåner, än som för deras nödtorftiga utkomst vore erforderliga, skulle på ett högst betänkligt sätt få vidkännas tyngden af skjutsningsskyldigheten, som i stället nästan helt och hållet aflyftades från jorden. Deremot torde det ej sakna skäl, att de, som skattade för rörelse och näring och som just i och för densamma kanske i främsta rummet hade behof och gagn af skjutsväsendet, på något sätt bidroge till detsammas underlättande.

Landstinget i Norrbottens län har yttrat, att Landstinget, som hufvudsakligen delade de af Riksdagen uttalade åsigter, likväl ansåge, att genom tillämpningen af regeln om skjutsens betalande efter verkliga värdet, legan skulle i en eller annan ort komma att stiga till så högt belopp, att samfärdseln skulle, om ej förhindras, åtminstone i hög grad försvåras; att med afseende å Norrbottens läns kustland antagas kunde, att vid åtskilliga skjutsstationer resandes fortskaffande torde komma att bestridas endast mot erhållande af den bestämda skjutslegan, men att deremot i det öfra landet, der antalet resande vore och sannolikt i den närmare framtiden blefve ringa, samt således inkomsten af skjutsningen oansenlig, det kunde vara att befara, att de från Landstingets sida för ändamålet erforderliga utgifter kunde blifva högst kännbara och möjligen öfverstigande Landstingets krafter; men att Landstinget till fullo uppskattade vigten deraf att skjutsstationer inom öfra landet måste finnas och ordnas i den mån kommunikationsväsendet utvecklades, till stor fördel för landets uppodling och ännu större för tillgodogörandet af Statens der belägna dyrbara och vidsträckta skogar samt för ökandet af de sistnämndas redan så högst betydliga afkastning, dock syntes det med rättvisa och billighet vara förenligt att Statsverket, i händelse af behof, vidkändes deltagande i de för skjutsningens uppehållande derstädes erforderliga utgifter i något större utsträckning, än af Riksdagen föreslagits, i synnerhet om det visade sig, att Norrbottens län i förevarande hänseende komme att vidkännas jemförelsevis större tunga, än hvad förhållandet kunde blifva inom öfriga län i riket.

I afseende å sättet för utgörande af den till entreprenörerne utgående ersättning förklarade Landstinget sig hysa den åsigt, att det ej vore lämp-

ligt att lägga samma utgift helt och hållet på Statsverket, utan att Landstinget borde deltaga i förberörda ersättning, hvilken, så vidt den från Landstinget utginge, borde utdebiteras i enlighet med den af Riksdagen föreslagna grund.

I likhet med Landstinget har *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län* förklarat sig tro, att de allmänna grunder, på hvilka Riksdagen ansett en förändrad reglering af skjutsväsendet böra byggas, vore rigtiga och borde i allmänhet kunna tillämpas, utan att samfärdseln derigenom skulle komma att hämmas, samt att de i sin tillämpning skulle jemnare fördela den börda, som för samfärdselns uppehållande hvilade på jorden, men att, ehuru Kongl. Maj:ts Befallningshafvande således i allmänhet instämde med Riksdagen, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock, med fästadt afseende på förhållandena inom länet, funne sig böra framställa några betänkligheter mot det för omregleringen föreslagna sätt, hvilka hvarken af Riksdagens eller Landstingets yttrande kunnat häfvas.

I ett län, så vidsträckt som Norrbottens, med en öfver dess yta så ojemnt fördelad befolkning, vore det påtagligt, att mycket skilda förhållanden skulle förekomma. Ett vilkor för länets jemnare uppodling inom de trakter, der sådan vore möjlig, vore att samfärdseln underlättades genom vägars uppbrytning och genom inrättande af skjutsstationer, på lämpligt afstånd från hvarandra, utefter dessa vägar. En väg förlorade nemligen mycket af den nytta, som med dess anläggning vore afsedd, om icke efter densamma kunde inrättas ombytesställen, der vägfarande kunde taga in och erhålla hästar för vidare fortkomst. Under de senare årtiondena hade derför flera väganläggningar inom Norrbottens län blifvit utförda, genom hvilka länets förnämsta inre bygder förbundits med kusten och skjutsstationer hade efter de flesta af dessa vägar blifvit upprättade, hvarigenom antalet stationer år från år förökats. Landets allmänna skaplynne vore nemligen sådant, att de bästa odlingsmarkerna och till följd deraf den tätaste bygden låge vid kusten, sträckande sig från den inåt landet några få mil samt derefter följande floddalarne, till dess de stora höjningarne af landet vidtoge. Dessa, som började något nedanför gränsen mot Lappmarken, fortsatte flera mil in emot Lapplands stora sjö- och myrland. Här mötte åter i allmänhet en bygd, ännu i jemförelse med kustens obetydlig, men dock genom de ganska rika tillfällen till jordbruk och boskapsskötsel, som der funnes, mäktig af ej ringa utveckling. Landet mellan dessa två bygder, som intoge en bredd af 5 à 6 mil, vore deremot i allmänhet mindre bördigt samt erbjöde derföre få lägenheter, lämpliga för en bofast befolknings utkomst. Detta förorsakade äfven att få hemman uppstått i denna trakt, att de låge milslångt från hvarandra och att i hvart och ett af dem blott en eller två åboer sitta. Deraf vore en följd,

att vid de vägar, som ginge mellan kusten och den inre bygden, under det de löpte genom denna trakt, bebyggda ställen sparsamt förekomme och att man i och för skjutsstationers inrättande knappast hade något val, utan både med afseende på afstånd mellan skjutsstationerna och ställena för dem vore hänvisad till de flesta af de hemman, som låge invid vägen. Vid sådant förhållande vore äfven uppenbart, att man i denna trakt vid uppgörelser om åtagande att fortskaffa resande vore nästan helt och hållet beroende af deras godtycke, som bodde invid vägen och att någon täflan icke komme i fråga vid en entreprenadauktion. Fogades nu dertill, att samfärdseln efter dessa vägar vore mycket ojemn och oberäknelig, i det den än vore betydlig, än månader igenom ingen, så låge deruti ett ytterligare skäl för den, som till exempel förbundit sig tillhandahålla resande en häst genast efter tillsägelse, en häst efter en timmes och en häst efter sex timmars tillsägelse eller förbud, och hvilken således måste hålla en häst ständigt på stall, att fordra stor ersättning för sitt åtagande. Denna ersättning blefve derför alltid öfver måttan hög i förhållande till det antal hästar, som utginge, och det verkliga värdet af den tjenstbarhet, till hvilken entreprenören sig förbundit, blefve jemväl stort i förhållande till densammas värde vid skjutsstationer, der skjutsningen vore jemn och beräknelig. Det verkliga värdet af en skjutsmil eller med andra ord af den tjenstbarhet, som en skjutsentreprenör sig åtoge, vore derför inom olika trakter af Norrbottens län mycket olika, hvarjemte detta värde öfverskredes i de trakter, der man för uppgörelse om entreprenadaftal vore inskränkt till ett fåtal personer.

Af de uppgifter, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i fråga om skjutsväsendet insändt, framginge den ojemnhet, med hvilken skjutsningsbesväret tyngde på den i skatt ingångna jorden och att det just vore i de längre från kusten liggande, fattigare, till befolkning fåtaligare, men till ytinnehållet större socknarne, som detta besvär vore verkligt stort och nästan outhärdligt för dem, på hvilka det hvilade. Ehuru behof af flera skjutsstationer inom dessa socknar vore för handen och inrättande af sådana genom laga kraft egande Utslag vore påbjudet, hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl ansett sig böra inskränka stationernas antal till de mest behöfliga för att bereda befolkningen någon lindring. Såsom exempel härpå har åberopats Pajala socken, som med en vidd af 56 qvadratmil, en befolkning af 3,500 personer, ett skattetal af omkring 16 mantal, hade fem gästgifverier, der skjutsningen bestredes af entreprenör och dertill sex dylika, der, enligt i vederbörlig ordning tillkommet beslut, skulle finnas gästgifverihållning. Till följd af dessa skiljaktiga förhållanden inom särskilda delar af Norrbottens län och till hvilka något liknande icke torde kunna visas från andra delar af riket, skulle det blifva nästan omöjligt

för Landstinget eller markegångsdeputerade att fastställa ett belopp, öfver hvilket skjutslegan icke finge vid entreprenadauktion stegras, lika öfver hela länet, emedan detta då inom de mest befolkade trakterna antagligen skulle blifva för högt och i de mindre befolkade det oaktadt komme att kräfva mycket stora tillskott från Statsverket och Landstinget, utan torde legan böra fastställas till olika belopp för olika delar af länet. Den gräns, utöfver hvilken legan icke finge stegras, för att icke på samma gång samfärdseln skulle hämmas, borde det blifva Landstingets eller dess deputerades skyldighet att bestämma. Uti Landstingets skyldighet att deltaga uti den utgift, som utöfver denna lega alltid i de mindre befolkade trakterna skulle erfordras för skjutsningens åtagande, låge en fara, att det skulle öfverskrida denna gräns, hvarigenom således i sådana trakter samfärdseln skulle hämmas. Det antagandet låge jemväl nära, att Landstinget, af fruktan för stora utgifter för skjutsväsendets ordnande inom länet, skulle motsätta sig tidsenlig utveckling af detsamma, söka förekomma nya skjutsstationers inrättande och motverka kommunikationsväsendets förbättrande, synnerligast som de delar af länet, hvilka vore mest i behof af denna utveckling, vore uti tinget representerade af ett fåtal i jemförelse med de delar af länet, der detta behof åtminstone icke i någon nämnvärd grad förefunnes. Om emellertid vid genomförandet af den föreslagna regleringen af skjutsväsendet Norrbottens län kunde, till följd af de särskilda förhållanden, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sålunda vidrört, erhålla någon större andel af statsmedel, än Riksdagen föreslagit, hyste Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock den förhoppning, att regleringen skulle kunna genomföras utan att menligt inverka på den så vigtiga samfärdselns uppehållande och utveckling.

Med ledning af de från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända uppgifter få komiterade vidare meddela en redogörelse *dels* angående förhållandet med skjutsentreprenaderna inom hvarje län under år 1875 samt om der befintliga, med tillämpning af Kongl. kungörelsen den 14 December 1866 inrättade skjutsanstalter, *dels* angående resultaten af de åtgärder för entreprenaders åvägabringande, som med anledning af Eders Kongl. Maj:ts, på komiterades underdåniga framställning, meddelade föreskrift, blifvit vidtagna.

Stockholms län. Inom detta län, hvarest finnas tillsammans 62 gästgifverier, af hvilka 6 i städerna och 56 på landet, var skjutsningen under år 1875 ordnad medelst entreprenad i 4 af städerna samt vid 52 gästgifverier å landet. Legan utgjorde vid 34 entreprenader å landet, till-

komne före den genom Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874 i entreprenadlegan medgifna förhöjning, 1 krona 20 öre, och vid de öfriga 18, på grund af nyare kontrakt, 1 krona 60 öre. Utaf sagde entreprenader voro allenast två utan tillskott. Inom städerna utgjorde legan 1 krona 50 öre vid tre gästgifverier, deraf två med tillskott, samt 1 krona 60 öre vid ett gästgifveri, likaledes med tillskott.

Till följd af den Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelade föreskrift, att, der auktion med tillämpning af den förhöjda entreprenadlegan icke egt rum, foga anstalt om auktioners anställande, hafva sådana hållits för gästgifverierna i städerna *Sigtuna* och *Waxholm* samt vid fyra gästgifverier å landet. Å dessa auktioner afgafs icke något anbud å skjutsningen vid två landgästgifverier och ej heller i staden Sigtuna; hvaremot entreprenader afslutats för *två* gästgifverier å landet samt för staden *Waxholm*, allt mot lega af 1 krona 60 öre, men utan tillskott.

Utaf de inom länet inrättade entreprenader äro alla, utom 14, afslutade med gästgifvarne. Vid förnyad auktion har under år 1876 lyckats att vid *Tumba* jernvägsstation ordna skjutsanstalt mot en lega af 1 krona 75 öre milen för hvarje häst jemte det entreprenören uppbär särskildt tillskott af 300 kronor. Flyttning af skjutsstation med tillämpning af Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 har ej egt rum.

Upsala län. Vid dervarande 28 gästgifverier, af hvilka 26 på landet, voro år 1875 entreprenader öfver allt afslutade, med undantag af en enda gästgifvaregård på landet. Legan utgjorde vid 12 entreprenader å landet 1 krona 20 öre och vid 13 sådana 1 krona 60 öre, alla de senare tillkomna efter den år 1874 skedda förhöjningen i entreprenadlegan och bland dessa allenast *en* utan bidrag af skjutslaget. För skjutsningen i städerna egde entreprenörerne i lega uppbära i *Enköping* 1 krona 50 öre, men i *Upsala* 1 krona 60 öre, på båda ställena med tillskott.

Vid alla gästgifverierna, med undantag allenast af sex, hafva gästgifvarne åtagit sig skjutsningen. Extra skjutsstationer med fri lega finnas inrättade vid fyra af länets jernvägsstationer nemligen:

vid *Bergsbrunna* emot en lega af 3 kronor per mil:
» *Tierps* » » » » 2 » 25 öre » »
dock att skjuts icke för kortare väg lemnas, utan att minst 1 krona betalas.
» *Wattholma* emot en lega af 2 » » »
» *Örbyhus* » » » » 2 » » »

dock att minst 1 krona 50 öre skall erläggas huru kort väg än skjutsen begagnas. För två hästar betalas 2 kronor 50 öre per mil.

Vid 2 entreprenader å landet har flyttning af skjutsstation skett.

Södermanlands län. Inom detta län, med 49 gästgifverier på landet och 6 i städerna, funnos år 1875 entreprenader inrättade vid 39 gästgifverier å landet och vid 4 i städerna. Af entreprenaderna å landet utgjorde legan 1 krona 60 öre vid 9, deraf 5 utan bidrag, 1 krona 20 öre vid 28, deraf 6 utan bidrag, samt 1 krona vid två gästgifverier. I städerna utgjorde legan vid alla entreprenaderna 1 krona 50 öre, deraf 3 med bidrag.

Under år 1876 hafva ytterligare entreprenader åstadkommits vid 9 gästgifverier å landet, alla med lega af 1 krona 60 öre och mer eller mindre dryga tillskott af skjutslagen, samt vid gästgifveriet i *Torshälla*, likaledes med lega af 1 krona 60 öre och 100 kronor entreprenadbidrag. Deremot hafva entreprenader icke kunnat åstadkommas i *Trosa*, der skjutsen är ringa i anseende till stadens afskilda läge samt vid *Strångsjö*, der likaledes skjutsen är obetydlig och skjutslaget af sådan anledning vägrat att lemna något bidrag till entreprenad. Inom länet, der alla entreprenaderna, utom två, äro afslutade med gästgifvarne sjelfve, finnes blott en skjutsstation utan skjutslag, nemligen vid *Sparreholm*, der skjutsen betalas med 1 krona 60 öre milen för hvarje häst.

Flyttning af skjutsstation i samband med entreprenad har icke förekommit.

Östergötlands län. Vid 53 af de 62 gästgifverierna på landet inom detta län var skjutsningen i fråga varande år öfvertagen utaf entreprenör, deraf vid 33 med en lega af 1 krona 20 öre och vid 20 med den förhöjda legan af 1 krona 60 öre. Vid 44 gästgifverier hade entreprenörerne betingat sig tillskott, och sådant utgick vid alla de gästgifverier, der den högre legan var gällande. Inom alla städerna i länet var skjutsningen ordnad på entreprenad, med den högre legan i *Linköping* och *Skenninge* samt den lägre i *Norrköping*, *Söderköping* och *Vadstena*. Vid alla entreprenaderna, utom i Söderköping, der entreprenören åtnjuter förmånen af till honom upplåten stadsjord, 14 tunnl. 26 kappl. åker och äng samt 16 tunnl. 18 $^1/_2$ kappl. betesmark, utgingo tillskott i penningar.

Till följd af de enligt erhållen föreskrift förrättade entreprenadauktionerna hafva entreprenader under nästlidne år åstadkommits vid ytterligare *sex* gästgifverier på landet emot en betingad lega af 1 krona 60 öre, men vid allenast *två* utan tillskott. Orsaken dertill att icke entreprenad kunnat åvägabringas äfven vid de *tre* återstående gästgifverierna har uppgifvits vara, att det ena ansetts icke vidare vara behöfligt och att vid de båda andra icke någon spekulant infunnit sig. Entreprenadkontrakten äro afslutade med gästgifvarne sjelfve, utom vid 14 gästgifverier.

Inom Östergötlands län finnes icke någon skjutsstation med fri lega; men vid två entreprenader hafva skjutsstationerna förflyttats till annat ställe.

Jönköpings län hade år 1875 skjutsen ordnad medelst entreprenad vid 35 af de 69 gästgifverierna på landet samt i alla länets tre städer. Vid 25 landtgästgifverier, deraf 21 med entreprenadbidrag, utgjorde legan 1 krona 60 öre, och vid 10 gästgifverier, deraf 9 med bidrag, 1 krona 20 öre. I *Jönköping*, med lega af 1 krona 60 öre, och i *Eksjö*, med lega af 1 krona 50 öre, uppbära entreprenörerne bidrag, men i *Grenna*, der legan utgår med det lägre beloppet, 1 krona 50 öre, enligt äldre kontrakt, åtnjuter entreprenören icke något särskildt tillskott.

Till följd af under år 1876 hållna entreprenadauktioner äro entreprenader vid ytterligare 13 gästgifverier å landet afslutade, alla med lega af 1 krona 60 öre och blott 2 utan bidrag. Vid *åtta* gästgifverier förklarade skjutslagen sig med afseende å den ringa skjutsåtgången icke vilja underkasta sig något bidrag, äfven af mindre belopp, för entreprenads åvägabringande, och vid *Skillingaryds* intill Kongl. Jönköpings regementes mötesplats belägna gästgifveri har skjutslaget likaledes vägrat att antaga afgifvet anbud, betingande ett bidrag af 104 kronor per helt mantal. Öfriga å landet belägna gästgifverier, med undantag af *Torps*, som är under omreglering, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett kunna, såsom för den ringa trafiken obehöfliga, indragas. Entreprenadkontrakten äro vid 13 gästgifverier afslutade med andra personer, än gästgifvarne och vid *Stockaryds* jernvägsstation finnes en skjutsanstalt utan skjutslag ordnad, dervid dock icke betingats högre lega än 1 krona 60 öre per mil. För åstadkommande af entreprenad har flyttning af skjutsstation icke egt rum.

Kronobergs län, med 68 gästgifverier på landet, hade år 1875 entreprenader vid 39, deraf 33 med lega à 1 krona 20 öre och endast 6 med lega à 1 krona 60 öre, af hvilka senare 4 med bidrag. Vid 23 gästgifverier med lega à 1 krona 20 öre hade entreprenörerne betingat sig särskilda bidrag. I *Vexiö* stad, der skjutsen öfverlemnats till entreprenör med rättighet att uppbära en lega af 1 krona 50 öre, hade entreprenören likaledes betingat sig särskildt bidrag.

Vid de år 1876 förrättade entreprenadauktionerna hafva entreprenaderna ökats med 11, deraf 3 med och 8 utan bidrag, hvaremot entreprenader icke kunnat åstadkommas vid 18 gästgifverier; varande anledningen härtill, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, att söka deruti, att de skjutsande, då skjuts ej oftare utgår, med lätthet kunna, utan åsidosättande af andra körslor, jemväl fullgöra skjutsningen och derigenom bereda sig en kontant inkomst, samt att de jemväl befara, hvilket icke sällan händer der entreprenad inrättats, att andre hästegare mot beting

åtaga sig den resandes fortskaffande mot lägre lega, då väglaget är godt, åkdonet lätt, samt ej skördetid eller annan för landtbrukaren brådskande tid är för handen, hvaremot entreprenören under andra förhållanden får ensam uppehålla skjutsen. Vid *åtta* gästgifverier hafva andra personer, än gästgifvarne åtagit sig skjutsens fullgörande och vid *två* entreprenader har flyttning af skjutsstation i sammanhang med entreprenadkontraktets afslutande egt rum.

Extra skjutsstationer, utan skjutslag, äro inrättade på tre ställen, nemligen:

vid *Moheda* jernvägsstation emot en lega af 1 kr. 20 öre milen per häst
» *Wieslanda* d:o » » » » 1 kr. 50 d:o d:o
» *Holmborna*, å den nyanlagda vägen emellan Wieslanda och sjön Bolmen 1 kr. 20 d:o d:o

Kalmar län. Å landet inom detta län finnas 98 gästgifvaregårdar, af hvilka år 1875 blott 40 hade skjutsningen ordnad medelst entreprenad, dels med, dels utan bidrag, utgörande de förras antal 24 och de senares 16. Af entreprenaderna med bidrag betaltes skjutsen vid halfva antalet efter en lega af 1 krona 60 öre och vid den andra hälften med 1 krona 20 öre milen. Af entreprenaderna utan bidrag var legan vid 11 bestämd till 1 krona 60 öre och vid 5 till 1 krona 20 öre. I alla länets städer, utom *Wimmerby*, besörjdes skjutsningen af entreprenörer, mot en lega af 1 krona 50 öre i *Kalmar* och *Westervik*, men 1 krona 60 öre i *Oskarshamn* och *Borgholm*, jemte särskilda bidrag i Kalmar, Westervik och Oskarshamn.

Genom de under år 1876 vidtagna åtgärderna åvägabragtes ytterligare 27 entreprenader, hvaremot auktionerna vid de öfriga 39 gästgifverierna på landet blefvo utan verkan. Entreprenörerne hafva vid alla stationerna betingat sig den högre legan och dessutom vid nio stationer särskild ersättning af skjutslagen. Orsaken till att så få entreprenader kunnat inrättas vore, enligt Landshöfdinge-Embetets uppfattning, att söka i helt andra omständigheter, än svårigheten att fullgöra de stadgade vilkoren, hvilka blifvit bestämda så lindriga, som möjligen kunnat ske och med så rymliga tider i afseende på hästarnes tillhandahållande, att entreprenörerne kunnat bereda sig biträde af närboende hästegare. Vid de flesta af de gästgifverier, der entreprenad icke kunnat afslutas, vore nemligen skjutsningen redan nu, då legan vore låg, ganska ringa och skulle, om entreprenad med förhöjd skjutslega infördes, sannolikt blifva ännu mindre. För inkomsten af en så obetydlig skjutsning ville svårligen någon medlem af skjutslaget vara bunden i afseende på sina hästars begagnande, utan föredroge måhända hellre att mot låg skjutslega utgöra den med mer eller mindre långa mellanskof förekommande turskjutsningen. Att genom förbehåll om särskildt årligt bidrag af skjutslaget bereda sig ersättning för

entreprenadbesväret hade man flerestädes sannolikt ansett fruktlöst, enär det förutsetts, att skjutslaget ej skulle på sådant vilkor ingå. Der entreprenad med betydligare tillskott af skjutslaget åvägabringats, hade skjutslagets benägenhet att sådant medgifva antagligen föranledts af så beskaffade särskilda lokala förhållanden, såsom exempelvis stark efterfrågan af dragare för varutransporter, som gjorde att skjutsningsbesväret kändes mer än vanligt betungande och att man till undslippande deraf gerna underkastade sig en större årlig uppoffring, på hvilken deremot annorstädes mängden icke skulle vilja ingå.

Bland entreprenaderna å landet är ett större antal, 29, öfvertagna af icke-gästgifvare, men flyttning af skjutsstation har blott skett på ett enda ställe. Vid *Målilla* jernvägsstation är skjutsanstalt utan skjutslag inrättad för en tid af två år, med skyldighet att tillhandahålla sex hästar dagligen emot en lega af 1 krona 80 öre för hvarje häst.

Inom *Gotlands* län, hvarest 55 gästgifverier finnas på landsbygden, var skjutsningen år 1875 vid 31 af dessa gästgifverier öfvertagen på entreprenad, deraf vid 12 med lega af 1 krona 20 öre och vid 19 med lega af 1 krona 60 öre, af hvilka samtliga entreprenader endast fyra bland dem med den högre legan voro förenade med särskild ersättning af skjutslagen.

Skjutsningen i staden *Wisby* var likaledes öfvertagen af entreprenör emot den äldre legan af 1 krona 50 öre och särskild ersättning derutöfver.

Vid under år 1876 anstälda auktioner hafva ytterligare *nio* entreprenader kunnat åstadkommas, vid hvilka allestädes betingats den medgifna högsta entreprenadlegan, men särskild ersättning derutöfver allenast vid *ett* enda gästgifveri. Anledningen till att entreprenader icke kunnat åstadkommas vid de öfriga *15* gästgifverierna har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett vara, att skjutsning vid dem sällan förekommer och att afståndet mellan gästgifverierna i allmänhet är ringa, så att entreprenören icke af den korta skjutsningen kan hemta behöflig inkomst, med afseende å hvilket senare förhållande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förmält sig vara betänkt på en omreglering af gästgifverierna så att afstånden blifva längre och följaktligen en högre inkomst af skjutsningen må kunna påräknas. Å Gotland finnes icke någon skjutsstation med högre lega inrättad och icke heller har flyttning af skjutsstation i förening med entreprenads afslutande förekommit. Entreprenadkontrakten äro, med undantag för *en* station, afslutade med gästgifvarne.

Blekinge län. Vid åtta af detta läns 19 landtgästgifverier fanns skjutsningen år 1875 ordnad medelst entreprenad och utgjorde legan vid 5 äldre entreprenader 1 krona 20 öre, men vid tre nyare 1 krona 60 öre,

hvarjemte vid 7 särskild ersättning af skjutslagen betingats, deribland de 3 gästgifverier, der legan utgår med det förhöjda beloppet. Skjutsen i länets tre städer hade äfven öfvertagits af entreprenörer emot uppbärande i *Karlskrona* och *Karlshamn* af den äldre legan, 1 krona 50 öre, men i *Sölvesborg* af 1 krona 60 öre, jemte särskilda tillskott från städerna.

Under år 1876, vid då förrättade auktioner, ökades antalet entreprenader med *5*, samtliga med en skjutslega af 1 krona 60 öre, jemte särskilda bidrag vid *tre* af dessa entreprenader, hvaremot vid de öfriga gästgifverierna entreprenad icke kunnat, i saknad af anbud, åvägabringas. Entreprenaderna äro vid 12 stationer afslutade med andra än gästgifvare; någon flyttning af skjutsstation, för den tid entreprenad eger rum, har icke förekommit och ej heller finnes inom Blekinge län särskild skjutsanstalt utan skjutslag anordnad.

Kristianstads län. Utaf de 35 landtgästgifverierna inom detta län funnos år 1875 entreprenader inrättade vid 22, alla med särskilda tillskott af skjutslagen. Legan utgjorde vid 13 äldre entreprenader 1 krona 20 öre, men vid de 9 nyare 1 krona 60 öre. Inom länets tre städer var skjutsningen ställd på entreprenad, likaledes med särskilda tillskott utöfver legan, som i *Simrishamn* och *Engelholm*, enligt äldre kontrakt, utgick med 1 krona 50 öre, men i *Kristianstad* med 1 krona 60 öre.

Vid de, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts föreskrift, förlidna år hållna auktioner hafva entreprenader kommit till stånd vid *11* gästgifverier, der entreprenad förut icke egde rum, hvaremot sådan icke kunnat förnyas vid *tre* af de förut varande, enär, såsom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagit, skjutsningsbesväret vid dessa tre gästgifverier icke af de skjutsskyldige ansetts vara så betungande att de, för vinnande af befrielse derifrån, velat underkasta sig att utgifva något nämnvärdt bidrag till entreprenör. Vid samtliga de nya entreprenaderna har den högsta legan betingats och derjemte särskilda bidrag vid alla, utom vid Marklunda gästgifveri. Flyttning af skjutsstation i följd af entreprenad har icke egt rum, men vid 20 gästgifverier å landet hafva andra personer, än gästgifvare, åtagit sig entreprenaden.

Särskilda skjutsanstalter utan skjutslag finnas ordnade:

vid *Bromölla* med en lega af 2 kronor per mil
» *Hästveda* » » » » 2 » » »
» *Länsboda* » » » » 2,10 » » »
» *Näsum* » » » » 2 » » »
» *Oppmanna* » » » » 1,75 » » »
» *Tomelilla* » » » » 2,50 » » »

Malmöhus län. Inom detta län funnos år 1875 vid 23 af länets 30 landtgästgifverier entreprenader inrättade, deraf 10 med lega af 1 kr. 20

öre och 13 med den förhöjda legan af 1 kr. 60 öre. Vid alla entreprenaderna, med undantag af en, der den äldre legan var gällande, hade särskilda bidrag af entreprenörerne betingats. Inom länets städer, med undantag af Skanör, var skjutsen likaledes ställd på entreprenad, med lega af 1 krona 50 öre i *Malmö*, *Lund*, *Helsingborg* och *Trelleborg*, samt af 1 krona 60 öre i *Landskrona* och *Ystad*. Dessutom egde entreprenörerne i Malmö, Landskrona, Ystad och Trelleborg att uppbära särskilda bidrag. Från och med 1876 års början öfvertogs äfven skjutsen i *Skanör* af entreprenör mot högsta lega och särskildt bidrag.

Vid de år 1876 hållna auktioner å skjutsningen vid *Fleninge*, *Glumslöf*, *Saxtorp*, *Everlöf* och *Weberöd* kunde icke entreprenad åstadkommas, hvartill anledningen ansetts vara, att vid de i fråga varande gästgifverierna, såsom belägna emellan städer, hvilka äro medelst jernväg förenade, endast föga skjutsning eger rum. Ett bland de gästgifverier, vid hvilka entreprenad icke eger rum, har ansetts kunna indragas. Vid åtta gästgifverier äro entreprenörerne icke-gästgifvare; men någon flyttning af skjutsstation för den tid entreprenaden omfattar har icke förekommit.

Vid *Billeberga*, *Stehag*, *Eslöf* och *Örtofta* jernvägsstationer hafva skjutsanstalter utan skjutslag funnits inrättade, men upphört af uppgifvet skäl, att icke någon för någorlunda skälig ersättning velat åtaga sig skjutsningen. Sådana skjutsanstalter finnas för närvarande

vid *Wallsjö* med en lega af 1 krona 80 öre per mil
» *Stora Svedala* » » » » 1 » 60 » » » .

Hallands län. På landet inom detta län finnas 31 gästgifverier, af hvilka 20 år 1875 hade skjutsen ställd på entreprenad, deraf 17 med bidrag. Legan utgjorde vid 12 1 krona 20 öre och vid 5 1 krona 60 öre. Inom alla städerna besörjdes skjutsen af entreprenör emot uppbärande af den förhöjda legan i *Halmstad*, *Laholm* och *Kungsbacka*, men emot 1 krona 50 öre i *Varberg* och *Falkenberg;* hvarjemte särskilda bidrag i alla städerna, utom Kungsbacka, betingats. Vid de nästlidne år hållna auktionerna hafva ytterligare fyra entreprenader å landet tillkommit, alla med bidrag, hvaremot sådana icke kunnat åstadkommas vid de öfriga *sju* gästgifverierna, hvartill anledningen uppgifvits vara, dels att så ringa skjutsning förekommer, att entreprenaden ej lönar sig, dels att de skjutsskyldige antingen icke velat lemna något bidrag eller ock erbjudit alltför ringa tillskott.

Förnyad entreprenad af skjutsen i staden *Falkenberg* har under förlidne år afslutats emot den förhöjda legan samt en mindre tillökning i det utgående bidraget. Entreprenadkontrakten äro i allmänhet afslutade med gästgifvarne, utom vid sex stationer, men flyttning af sådan har icke förekommit. Skjutsanstalt utan skjutslag finnes icke inom länet.

Göteborgs och Bohus län. Af de talrika landtgästgifverierna inom detta län, uppgående till ett antal af 89, fanns år 1875 skjutsen vid 47 ställd på entreprenad, af hvilka 24 med den äldre legan af 1 krona 20 öre och 23 med den förhöjda legan. I olikhet med hvad i allmänhet är förhållandet, hafva alla dessa entreprenader, med undantag blott af *två*, kunnat afslutas, utan att entreprenörerne betingat sig särskilda bidrag.

Vid de förlidne år hållna auktionerna hafva ytterligare *sju* entreprenader kunnat inrättas, likaledes utan särskilda bidrag, men mot uppbärande af den förhöjda legan. Att vid alla de öfriga 35 gästgifverierna å landet entreprenader icke kunnat komma till stånd, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett bero derpå, *att*, der skjutsningen vore jemförelsevis betydlig, svårighet mötte att finna någon person, som disponerade öfver det erforderliga antalet hästar; *att*, till följd af de goda sjökommunikationer länet egde under största delen af året, skjutsen utginge mycket ojemnt, så att somliga månader icke någon sådan i fråga komme, hvarför det ej kunde löna sig att endast för skjutsens verkställande under de tider af året, då den mera toges i anspråk, underhålla då erforderliga hästar; *att* under sommaren hästarne befunne sig på bete i de ofta aflägset från hemmanen belägna utmarkerna, hvarför en skjutsentreprenör icke kunde påräkna hjelp i skjutsningens utförande från angränsande hemman; *att* den nuvarande högsta tillåtna skjutslegan ansåges för låg för att någon skulle finna det öfverensstämma med sin fördel att, äfven mot billiga vilkor, åtaga sig skjutsskyldigheten utan särskildt bidrag af de skjutsskyldige, hvilka åter icke vore villige att utgifva sådant bidrag, utan hellre funne sig uti att emot den lägre legan sjelfve i tur och ordning fullgöra den icke så ofta förekommande skjutsningen, samt *att* vid de gästgifverier, der endast ett fåtal hästar utginge, samt vid de icke så få gästgifverier, der månget år icke någon häst utgått, vederbörande ansåge tvånget, att vid påfordran genast eller inom en half eller hel timme hålla häst i beredskap, vara alltför betungande, hvarför de skjutspligtige äfven der föredroge att sjelfve mot den lägre legan verkställa den skjuts, som de påräknade icke behöfva utgöra oftare än en gång hvart eller hvartannat år.

Hvad städerna beträffar, förekommer entreprenad endast i *Uddevalla*, der skjutsen betalas med 1 krona 60 öre, jemte det entreprenören eger uppbära särskild ersättning. Staden *Marstrand* har endast båtskjuts.

Vid *tre* gästgifverier hafva andre personer, än gästgifvare åtagit sig entreprenaden. Flyttning af skjutsstation har ej i fråga kommit och någon skjutsanstalt med tillämpning af Kongl. kungörelsen den 14 December 1866 finnes icke inom länet ordnad.

Elfsborgs län. Näst Wermlands län har Elfsborgs län det största antalet gästgifverier på landet, men antalet entreprenader har inom ifråga-

varande län städse varit mycket ringa och under år 1875 funnos af 115 landtgästgifverier entreprenader inrättade vid allenast 23, deraf 16 med den högre och 7 med den lägre entreprenadlegan samt 9 utan och 14 med bidrag af skjutslagen. — Sedan, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts befallning om åtgärders vidtagande till åvägabringande af skjutsentreprenader vid de gästgifvaregårdar, der sådana icke funnes inrättade, men auktioner icke hållits med beräkning af den förhöjda legan, åtgärder blifvit genom Länsstyrelsens försorg vidtagne, har Landshöfdinge-Embetet anmält, att entreprenader kunnat åstadkommas vid ytterligare 30 gästgifverier på landet, dervid å alla stationerna betingats den högre legan af 1 krona 60 öre, men deremot vid allenast åtta stationer fordrats särskildt bidrag och dessa alla af mindre betydande belopp.

Angående anledningarne dertill att vid de återstående 62 gästgifverierna de hållna entreprenadauktionerna varit utan framgång har Landshöfdinge-Embetet uppgifvit, att detta härrörde deraf att *dels* några anbud på skjutsens öfvertagande icke kunnat erhållas, *dels* de skjutsningsskyldige icke varit villige att för ändamålet vidkännas någon utgift, samt *dels*, i några färre fall, de tillskott, som derför erfordrats, varit så stora, att de skjutsningsskyldige förklarat sig obenägne dem erlägga; och ansåge Landshöfdinge-Embetet bristen på anbud vara grundad somligstädes på felande företagsamhet hos befolkningen och på andra ställen derpå, att, i anseende till de många jernvägskommunikationerna inom länet, skjutsning vid en del gästgifvaregårdar numera ganska sällan påkallas.

Bland länets städer äro entreprenader inrättade i *Alingsås* och *Borås*, med särskilda tillskott, hvaremot skjutsningen i *Wenersborg*, *Ulricehamn* och *Åmål* utgöres af städerna sjelfva.

Utaf de äldre entreprenaderna å landet voro 10 öfvertagna af icke-gästgifvare; men förhållandet i detta afseende, hvad angår de nya entreprenaderna, är icke uppgifvet.

Flyttning af skjutsstation i följd af ingånget entreprenadaftal har skett på ett enda ställe. Någon skjutsstation utan skjutslag finnes icke inom länet inrättad.

Skaraborgs län. Antalet landtgästgifverier inom detta län uppgår till 71 och vid 67 af nämnda gästgifverier finnes skjutsningen öfvertagen af entreprenörer, med rättighet att uppbära, vid 50 gästgifverier, den förhöjda legan, men vid de återstående 17 den lägre entreprenadlegan. Att icke ensamt den förhöjda legan ansetts lemna tillräcklig godtgörelse utvisas deraf, att vid 44 af de gästgifverier, der skjutsen betalas efter sistnämnda lega, särskilda bidrag dessutom måste af skjutslagen utgöras. Vid de auktioner, som förrättats å skjutsen vid de öfriga 4 landtgästgifverierna, har entreprenad icke kunnat åvägabringas, emedan skjutslagen

icke velat betala den, i förhållande till skjutsens obetydlighet, höga ersättning, som spekulanterne fordrat.

Inom länets städer är skjutsningen öfvertagen på entreprenad, med rättighet för entreprenören, att uppbära särskildt tillskott, äfven der den förhöjda legan är gällande, såsom förhållandet är i *Skara* och *Hjo*.

Af entreprenörerne äro 25 icke-gästgifvare, men flyttning af skjutsstation har icke egt rum.

Med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 äro skjutsanstalter ordnade

vid *Töreboda* med en lega af 1 kr. 90 öre per mil
» *Tidaholm* » » » » 2 » » »
» *Håkanstorp* » » » » 1 » 60 » » »
» *Wara* » » » » 1 » 60 » » »

Vermlands län. Bland alla rikets län har Vermlands det största antalet gästgifverier å landet, nemligen 136.

Vid 103 af dessa gästgifverier var år 1875 skjutsen ställd på entreprenad, och utgjorde legan vid 29 gästgifverier 1 kr. 20 öre, vid 73 gästgifverier 1 kr. 60 öre, men vid ett, *Malöga*, allenast 1 krona. Af alla entreprenaderna hade endast 17 kunnat åstadkommas utan bidrag, men vid de öfriga 86 hade entreprenörerne betingat sig särskilda tillskott af skjutslagen, och blott vid 10 gästgifverier hade entreprenad kunnat afslutas ensamt emot uppbärande af den förhöjda skjutslegan.

Genom de förlidne år med anledning af Eders Kongl. Maj:ts befallning föranstaltade auktioner inom länet hafva ytterligare entreprenader kommit till stånd vid 12 gästgifverier, alla mot uppbärande af den förhöjda legan, men endast vid 4 gästgifverier utan bidrag. Å de ställen, der entreprenadauktioner i öfrigt egt rum, erhöllos dels icke alls några anbud, dels icke sådana, att desamma blefvo af skjutslagen antagna. I anseende till förändrad reglering af skjutslagen hafva entreprenadauktioner vid åtskilliga gästgifverier inom Nordmarks och Jösse härad icke förrättats.

Inom länets tre städer var skjutsningen likaledes år 1875 ställd på entreprenad.

Vid 94 gästgifverier har entreprenaden öfvertagits af gästgifvarne sjelfve och vid 9 af andre personer; men endast vid 2 gästgifverier hade skjutsningen förflyttats till annat ställe för den tid entreprenaden omfattar.

Inom Vermlands län finnes icke någon skjutsanstalt inrättad med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866.

Örebro län. Inom detta län äro entreprenader inrättade vid alla landtgästgifverierne, 46 till antalet, med rättighet för entreprenörerne att uppbära den förhöjda skjutslegan, derutöfver särskilda tillskott vid alla gäst-

gifverierna af skjutslagen erläggas, hvilka tillskott väsentligen öfverstiga de bidrag, som utgingo under den föregående entreprenadperioden, ehuru legan då var lägre.

Vid gästgifverierna i städerna är skjutsningen likaledes ställd på entreprenad, som icke heller kunnat åstadkommas utan särskilda bidrag till entreprenörerne.

Entreprenadkontrakten äro i allmänhet afslutade med gästgifvarne, utom vid femton stationer, der andra personer öfvertagit entreprenaden, men vid endast *en* gästgifvaregård har skjutsen för entreprenadtiden förflyttats till annat ställe.

Inom länet finnes icke någon skjutsanstalt utan skjutslag inrättad; men anordnandet af en sådan anstalt är afsedt vid *Hyltans* jernvägsstation.

Vestmanlands län. Antalet gästgifverier å landet inom detta län uppgick år 1875 till 30, vid hvilka, med undantag af två, *Forneby* och *Wånsjö*, skjutsen var ställd på entreprenad, med den lägre legan vid 14 och den högre legan likaledes vid 14 gästgifverier. Vid 26 stationer hade entreprenörerne betingat sig särskilda tillskott af skjutslagen.

Forneby gästgifveri är med 1876 års slut indraget och de vid *Wånsjö* anställda försök att åstadkomma entreprenad hafva icke lyckats; varande skjutsningen vid detta gästgifveri af mindre betydenhet. Inom länets fyra städer är skjutsningen likaledes öfvertagen på entreprenad, men sådan har icke på något ställe kunnat ordnas ensamt mot uppbärande af den förhöjda legan.

Med tillämpning af Kongl. Cirkuläret den 24 Januari 1865 har flyttning af skjutsstation egt rum på sju ställen och, der sådan flyttning skett, hafva egarne af gästgifverihemmanen under tiden icke någon befattning med gästgifverihållningen, utan äro entreprenörerne förordnade till gästgifvare. På alla andra ställen å landet hafva gästgifvarne sjelfve öfvertagit entreprenaden.

Vid Uttersberg, ändpunkten af Köping—Uttersbergs jernväg, har varit inrättad skjutsanstalt utan skjutslag med lega af 4 kronor milen; men sedan början af förlidne September månad har fullständigt gästgifveri der öppnats.

Kopparbergs län. Å landet inom detta län finnas 57 gästgifverier och vid 56 af dem är skjutsen ordnad medelst entreprenad. Bidrag utgår öfver allt till entreprenörerne, äfven vid de stationer, 42 till antalet, der skjutsen betalas efter den förhöjda entreprenadlegan. Inom städerna är skjutsen likaledes ställd på entreprenad, men äfven i dem med särskilda tillskott till entreprenörerne.

Af entreprenörerne äro 15 icke-gästgifvare och vid två ställen hafva skjutsstationerna förflyttats under den tid entreprenaden omfattar.

Inom länet finnas särskilda skjutsanstalter ordnade:

vid *Krylbo* jernvägsstation, med en lega af 4 kr. 50 öre milen för hvarje häst, samt vid *Brenäs*, ångbåtsstation vid Insjön, med skyldighet att inställa hästar till erforderligt antal för skjuts till Helgbo, $^4/_{10}$ mil, mot 1 krona 50 öre per häst.

Gefleborgs län. Vid länets alla gästgifverier å landet, 42 till antalet, äro entreprenader afslutade och hafva entreprenörerne allestädes betingat sig särskilda bidrag äfven vid de gästgifverier, der skjutsen betalas med tillämpning af den förhöjda skjutslegan. I städerna har skjutsningen likaledes öfvertagits på entreprenad, men äfven der med särskilda bidrag till entreprenörerne. Vid sju af gästgifverierna besörjes skjutsningsbestyret af annan person än gästgifvaren, deribland äfven inberäknadt gästgifveriet i Hudiksvalls stad; men endast vid ett gästgifveri, *Harmånger*, är skjutsningen från gästgifveriet förlagd till entreprenörens bostad, som dock är i gästgifvaregårdens omedelbara närhet. Å landet inom Gefleborgs län finnas endast fem fasta skjutsstationer, nemligen vid *Gysinge*, *Westanhede*, *Fremlingshem*, *Sundsbro* och *Kårböle*, men för öfrigt hafva sedan längre tid tillbaka gästgifvaregårdar icke funnits inrättade på det sätt, som angifves i 28 kap. 2 § Byggninga-Balken, utan hafva de skjutsskyldige för hvarje skjutslag aftalat med någon person att mot viss ersättning, hvarvid understundom jemväl ingått upplåtelse af erforderlig lägenhet för gästgifveriet, åtaga sig gästgifveri- och skjutsskyldigheten. Enär de förmåner, som åtfölja gästgifverihållningen, ansetts uppväga de med densamma förenade skyldigheter, hafva entreprenörer af skjutsningen äfven funnits benägne att öfvertaga gästgifverihållningen, under vilkor att denna jemte skjutsningen finge utöfvas i entreprenörens hemvist, hvilket åtagande underlättats af den omständigheten, att mangårdsbyggnaden å hemmanen i allmänhet är tilltagen större, än som för gårdsegarens dagliga bruk erfordras. Skjutsningsbestyret har sålunda, jemte gästgifverihållningen, öfvertagits än af den ene än af den andre åboen i samma by.

Någon ny skjutsinrättning å farväg, vid kanal- eller jernvägsstation har ej med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 blifvit inom länet ordnad.

Wester-Norrlands län. Å landsbygden inom detta län finnas 77 gästgifverier och vid 70 af dessa gästgifverier var skjutsningen emot 1875 års slut ordnad medelst entreprenad. De under loppet af samma år vid sex af de återstående gästgifverierna förrättade auktioner ledde icke till inrättande af entreprenad, och har Länsstyrelsen, hvad angår fyra af berörde gästgifverier, *Nässjö*, *Flyn*, *Krokfors* och *Täxan*, ansett detta härröra deraf, att dessa gästgifverier, belägna å den nyanlagda Ramsele—Ström—Jemtlandsvägen, icke ännu fått sig tillagda nödiga skjutslag, hvil-

ken fråga dock vore under handläggning. Vid auktion å skjutsen vid *Hämra* gästgifvaregård afgafs icke något anbud, och det å skjutsningen vid *Östanbäcks* eller *Skarpeds* gästgifveri afgifna har Länsstyrelsen förklarat icke kunna antagas, enär anbudet afsåg att flytta stationen till olämpligt beläget ställe.

Vid förlidet år förrättade auktioner å skjutsen vid *Sillre* har entreprenad afslutats, mot högsta legan och särskildt bidrag af 3,120 kronor eller 312 kronor per helt hemman, men vid *Boda* blef anbudet, betingande ett särskildt bidrag af 384 kronor för helt hemman, eller 3,840 kronor för hela skjutslaget, af detsamma förkastadt.

Enligt de af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till Komitén insända uppgifter finnas hvarken inom *Norra Ångermanlands* eller inom *Södra Ångermanlands Öfre och Nedre fögderier* några till gästgifverier särskildt indelade hemman, eller ständiga gästgifverier, utan har gästgifverihållningen besörjts af den, som på entreprenad öfvertagit skjutsskyldigheten vid stationen, som understundom flyttats från ett hemman till ett annat, med rättighet för den, som besörjer gästgifverihållningen, att uppbära derför anslagna rotefrihetsafgifter och löningsräntor.

Inom *Medelpads* fögderi har entreprenaden öfvertagits vid 5 gästgifverier af gästgifvarne sjelfve, men vid 10 af andra personer. För befrämjande af entreprenad har skjutsningen flyttats från sju gästgifverier till annat i närheten deraf beläget ställe.

Vid det öfvervägande antalet stationer, äfven med den förhöjda legan, utgå särskilda bidrag från skjutslagen.

Inom städerna *Hernösand* och *Sundsvall* besörjes skjutsningen äfven genom entreprenör mot den högre legan och särskilda bidrag.

Någon skjutsanstalt har icke med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 blifvit inom länet ordnad vid farväg, kanal- eller jernvägsstation.

Jemtlands län. Till följd af de åtgärder, som med anledning af Kongl. Cirkulärbrefvet den 13 Augusti 1810, innefattande föreskrifter i ändamål att åvägabringa skjutsentreprenader, blefvo vidtagne, har skjutsväsendet inom Jemtlands län sedan ofvannämnde tid varit ordnad såsom en gemensam angelägenhet, *dels* för provinsen Jemtland och *dels* för hvartdera af de båda tingslagen inom provinsen Herjeådalen. Dessa regleringar hafva vanligen uppgjorts för fem år i sender gemensamt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och, hvad angår provinsen Jemtland, de af provinsens vid så kallade Landsjemnadsting utsedde Fullmägtige, dervid gästgifvarne tilldelats viss ersättning i penningar och hö, hvars myckenhet bestämts i förhållande till det antal hästar, som hvarje gästgifvare bort tillhandahålla, jemte särskilda, i räntor eller kontant, af statsmedel till gäst-

gifverierna i länet utgående anslag. Detta förhållande förklarar att inom länet icke finnas några till gästgifverihållning för alltid indelade hemman med undantag för $^1/_4$ mantal Bräcke byn, hvilket såsom kronohemman härtill anslagits; varande hemmanet likväl sedermera till skatte försåldt.

För gästgifverihållningen inom provinsen Herjeådalen anvisades redan år 1764 särskilda statsmedel, utgående såsom kronolöner till gästgifvarne, hvilka löner, enligt beslut vid Riksdagen 1840, blifvit till beloppen förhöjde.

Med tillämpning af de år 1844 och sedermera utfärdade föreskrifter har inom *provinsen Jemtland* gästgifveri- och skjutsningsbestyret af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fortfarande ordnats i samråd med Landstingets ombud sålunda, att sedan entreprenadauktion för viss regleringsperiod hållits för samtlige gästgifverier, vare sig att dessa ansetts böra bibehållas å förut varande ställen eller flyttas till andra för samfärdseln lämpligare belägna, anbuden pröfvats af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och bemälde ombud. För de gästgifverier, vid hvilka antingen icke några eller icke antagliga anbud erhållits, hafva närbelägna hemman indelats till gästgifveri och skjutshållning medelst reserv och mot ersättning, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämts, hvarmed vanligen vederbörande låtit sig nöja, så att på detta sätt entreprenad i de flesta fall kommit till stånd. Hela ersättningsbeloppet, vanligen utgående i hö, har derefter fördelats på samtlige skjutsskyldiga hemman, hvilka, för utgörande af den på dem belöpande ersättning, indelats till närbelägna gästgifverier, dock med iakttagande att aflägsnare hemman fått för höet erlägga lösen i penningar, efter markegångspris, hvilka medel, jemte särskilda å hemmanen debiterade penningar, der sådana blifvit för gästgifverierna medgifna, genom Landstingsombudens försorg blifvit till vederbörande utbetalta.

Inom *provinsen Herjeådalen*, der båda tingslagen *Hede* och *Sveg*, hvart för sig, bilda en gemensamhet i fråga om skjutsväsendet, har hufvudsakligen enahanda förfarande egt rum, med den skilnad, att de skjutsskyldige blifvit inför Häradsrätten hörde öfver entreprenadanbuden eller de förslag till skjutsningens ordnande medelst reserv, som i saknad af entreprenadanbud utaf kronobetjeningen upprättats, hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag i ärendet förordnat. Kostnaden för entreprenaderna har fördelats på alla skjutsskyldiga hemman.

Med hänsigt till dessa för Jemtlands län säregna förhållanden har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fästat synnerlig vigt dervid, att, i händelse skjutsskyldigheten komme att från jorden skiljas, tillfyllestgörande bestämmelser varda meddelade för det inom mera glest bebygda orter sannolikt ofta nog förekommande fall, att för ett eller annat gästgifveri entre-

prenadanbud ej kunde erhållas och tillfälle till gästgifveriets förflyttning ej heller förefunnes.

Vesterbottens län. Inom detta län finnas 92 gästgifverier på landsbygden, af hvilka år 1875 skjutsningen vid 85 besörjdes af entreprenörer, hvilka samtlige, med undantag blott af 3, betingat sig tillskott för skjutsningens öfvertagande. Den lägre entreprenadlegan var gällande vid 41 gästgifverier, eller halfva antalet entreprenader med tillskott, och den förhöjda legan vid de öfriga. För att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts derom meddelade föreskrift, söka åvägabringa entreprenad vid de 7 gästgifverier, samtlige belägne i lappmarken, der sådan icke egde rum, hafva auktioner hållits, dervid entreprenader kommit till stånd vid gästgifvaregårdarne *Lomsjö*, *Lafsjö* och *Sorsele*, emot uppbärande af den förhöjda legan samt tillskott af 400 kronor årligen vid de begge förstnämnda stationerna, hvaremot entreprenören af skjutsen i Sorsele icke betingat sig något tillskott. De vid auktionerna å skjutsningen vid *Bergvattnets* och *Storlögda* gästgifverier afgifna lägsta anbud, nemligen 500 kronor årligt bidrag vid den förra och 350 kronor vid den senare stationen, hafva icke blifvit af skjutslagen antagne; och anledningen dertill har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagit vara, att de skjutsskyldige ansett mindre betungande att sjelfve fullgöra den sällan förekommande skjutsningen.

Hvad angår de återstående två gästgifverierna, benämnda *Tallberget* och *Lill Lögda*, om hvilkas inrättande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den 22 Januari 1875 meddelat beslut, så hafva, efter deröfver anförda, till Eders Kongl. Maj:t fullföljda besvär, och sedan genom anställda entreprenadauktioner anbud erhållits å skjutsningens bestridande mot 2 kronor milen för hvarje häst eller bärare vid Tallberget, samt 2 kronor 25 öre milen för hvarje häst eller bärare vid Lill Lögda, skjutslagen befriats från den dem ålagda skjutsskyldighet och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande erhållit föreskrift att godkänna de afgifna entreprenadanbuden.

Skjutsningen i staden *Umeå* är likaledes ställd på entreprenad mot uppbärande af den förhöjda entreprenadlegan och särskild ersättning af staden.

Vid entreprenadauktionerna hafva på 28 ställen andra personer än gästgifvarne åtagit sig skjutsningens fullgörande; men flyttning af skjutsstation till annat ställe under entreprenadtiden har icke egt rum. Någon särskild skjutsanstalt, med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866, finnes icke inom länet inrättad, utöfver de båda ofvannämnda entreprenaderna vid *Tallberget* och *Lill Lögda*, hvilka torde böra till sådana anstalter hänföras, med beräkning hvaraf de verkliga gästgifveriernas antal utgör 90.

Norrbottens län. Vid alla 65 landtgästgifverierna inom länet äro entreprenader inrättade, med allenast ett enda undantag, nemligen vid *Idivuoma* i Enontekis lappmark. Betalningen erlägges vid 28 efter den högre legan och vid 36 efter den lägre. Endast vid fem gästgifverier har det kunnat erhållas antagligt anbud, utan att särskild ersättning af entreprenörerne betingats. Skjutsningen vid städernas gästgifverier är likaledes öfvertagen på entreprenad, dervid i alla städerna särskilda bidrag måste till entreprenörerne utgöras.

Vid 25 gästgifverier hafva andra personer än gästgifvarne åtagit sig entreprenaden; men endast vid fem gästgifverier är skjutsen förflyttad till annat ställe under entreprenadtiden.

Med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 hafva skjutsanstalter utan skjutslag inrättats *dels* vid *Salmi*, hamnplats vid Haparanda, emot en lega af 3 kronor milen för hvarje häst, och *dels* vid *Sjulnäs*, enligt Kongl. Resolutionen den 5 November 1875, å vägen emellan Roknäs och Arvidsjaurs lappmark, emot en lega af 2 kronor milen för hvarje häst.

De åtgärder, som, till fullgörande af Eders Kongl. Maj:ts Länsstyrelserna meddelade föreskrift, blifvit nästlidne år vidtagne, i ändamål att med tillämpning af den förhöjda legan söka åvägabringa entreprenader, hafva sålunda medfört det resultat, att entreprenader åstadkommits vid ytterligare 153 gästgifverier, deraf 75 med bidrag och 78 utan bidrag. Vid dessutom å skjutsningen vid 225 gästgifverier förrättade auktioner hafva entreprenader deremot icke kunnat afslutas, af orsak att *dels* icke alls något anbud afgifvits, *dels* skjutslagen icke velat lemna något, äfven ringare, bidrag, *dels* de fordrade bidragen befunnits vara oskäligt höga.

Angående förhållandena med skjutsväsendet under år 1875 åberopa komiterade i öfrigt det vid detta betänkande under Litt. A bilagde *Sammandrag af inkomne uppgifter*, jemte dertill hörande *specialtabeller*, utvisande förhållandena, särskildt för hvarje gästgifveri i städerna och på landet.

Under år 1875 utgingo vid samtliga gästgifverierna i riket 596,609 hästar och sammanräknade kostnaden för entreprenadbidragen uppgick samma år till 965,743 kronor 12 öre, enligt den fördelning å de särskilda länen, som nedanstående tabell utvisar. De till skjutslagen anordnade ersättningar af statsmedel utgjorde tillhopa 179,940 kronor 31 öre.

Län.	År 1875 utgångna hästar från gästgifverierna			År 1875 utgående entreprenadbidrag från skjutslagen.			Af Statsmedel anvisade ersättningar.
	på landet	i städerna	Summa	på landet	i städerna	Summa	
Stockholms	20,667	1,677	22,344	19,038,67	1,260,00	20,298,67	22,32
Upsala	5,408	1,884	7,292	9,176,49	2,582,66	11,759,15	——
Södermanlands	21,937	2,648	24,585	8,185,00	1,250,00	9,435,00	356,71
Östergötlands	28,205	11,910	40,115	22,237,78	12,991,00	35,228,78	1,978,88
Jönköpings	12,135	1,801	13,936	12,597,50	5,300,00	17,897,50	2,366,93
Kronobergs	7,812	795	8,607	5,701,05	500,10	6,201,15	830,00
Kalmar	19,591	3,582	23,173	6,553,96	3,100,00	9,653,96	1,320,04
Gotlands	5,010	840	5,850	447,00	640,00	1,087,00	84,48
Blekinge	5,194	1,643	6,837	3,725,40	3,540,00	7,265,40	760,30
Kristianstads	14,736	2,319	17,055	15,897,42	3,944,58	19,842,00	3,594,65
Malmöhus	16,267	8,525	24,792	21,601,40	11,666,24	33,267,64	1,613,87
Hallands	6,192	2,722	8,914	4,162,34	3,240,00	7,402,34	638,72
Göteborgs och Bohus	12,115	3,001	15,116	1,064,88	700,00	1,764,88	66,79
Elfsborgs	17,437	4,160	21,597	6,028,05	2,375,00	8,403,05	950,73
Skaraborgs	11,593	2,958	14,551	18,798,14	2,420,00	21,218,14	812,61
Vermlands	46,528	4,504	51,032	90,197,20	8,595,00	98,792,20	23,146,82
Örebro	14,338	2,922	17,260	43,181,00	4,260,00	47,441,00	6,812,97
Vestmanlands	12,188	3,332	15,520	21,973,98	3,045,00	25,018,98	2,680,83
Kopparbergs	46,743	5,266	52,009	96,348,03	2,750,00	99,098,03	22,802,65
Gefleborgs	51,400	5,691	57,091	119,667,25	11,400,00	131,067,25	27,496,33
Vester-Norrlands	59,104	3,189	62,293	147,166,83	14,237,50	161,404,33	41,664,88
Jemtlands	34,955	2,066	37,021	104,900,30	3,206,00	108,106,30	26,550,96
Vesterbottens	26,597	1,076	27,673	46,013,37	1,200,00	47,213,37	8,666,36
Norrbottens	19,014	2,932	21,946	34,237,00	2,640,00	36,877,00	4,621,48
Summa	515,166	81,443	596,609	858,900,04	106,843,08	965,743,12	179,940,31

Nedanstående sammandrag utvisar antalet af de till gästgifveri-, håll- och reservskjuts åren 1855, 1865, 1870 och 1875 inom samtliga länen utgångne hästar:

		1855.	1865.	1870.	1875.
Stockholms	län	59,189	19,134	10,010	22,344
Upsala	»	38,054	13,862	10,680	7,292
Södermanlands	»	65,534	22,430	11,599	24,585
Östergötlands	»	125,832	32,530	27,749	40,115
Jönköpings	»	72,641	13,533	8,243	13,936
Kronobergs	»	47,574	9,400	6,388	8,607
Kalmar	»	63,882	17,720	15,369	23,173
Gotlands	»	15,758	4,521	3,183	5,850
Blekinge	»	30,907	6,247	4,692	6,837
Kristianstads	»	62,875	17,382	9,868	17,055
Malmöhus	»	92,974	23,675	13,309	24,792
Hallands	»	34,842	6,722	5,684	8,914
Göteborgs och Bohus	»	50,630	12,499	7,570	15,126
Elfsborgs	»	95,130	14,292	10,029	21,597
Skaraborgs	»	69,098	14,135	9,066	14,551
Vermlands	»	102,566	58,632	35,953	51,032
Örebro	»	63,407	23,643	12,823	17,260
Vestmanlands	»	49,374	15,301	9,014	15,520
Kopparbergs	»	53,619	36,229	29,124	52,009
Gefleborgs	»	52,096	37,901	32,174	57,091
Vester-Norrlands	»	54,067	47,611	45,455	62,293
Jemtlands	»	15,003	19,581	18,316	37,021
Vesterbottens	»	29,738	20,037	14,946	27,673
Norrbottens	»	23,562	12,493	12,064	21,946
	Summa	1,366,352	499,510	363,308	596,609

Af berörde sammandrag framgår att, oaktadt under åren 1870—1875 jernvägsanläggningarne inom landet vunnit en betydlig utsträckning, antalet utgångna hästar likväl i *alla* länen, med undantag af Upsala län, väsendtligen ökats.

För ådagaläggande hurusom de från skjutslagen utgående entreprenadbidrag, af belopp att understöd af statsmedel kunnat ifrågakomma, under perioden 1865—1875 vuxit, meddelas följande öfversigt rörande de för åren 1865, 1870 och 1875 hos Kongl. Maj:t anmälda och godkända entreprenadbidragen, äfvensom rörande beloppet af de till skjutslagen för nämnda tre år från statsmedel anvisade understöd.

Län	1865.		1870.		1875.	
	Anmälda entreprenadbidrag	Beviljade statsbidrag	Anmälda entreprenadbidrag	Beviljade statsbidrag	Anmälda entreprenadbidrag	Beviljade statsbidrag
Stockholms	2,942,13	1,415,06	149,00	99,33	76,42	22,32
Upsala	2,590,97	1,295,48	248,68	165,79	—	—
Södermanlands	224,27	112,13	209,93	139,96	1,114,68	356,71
Östergötlands	7,332,83	3,666,42	6,724,15	4,482,76	6,265,20	1,978,88
Jönköpings	7,646,00	3,823,00	9,868,70	6,579,13	7,715,97	2,366,93
Kronobergs	670,68	335,34	2,172,18	1,448,13	3,322,52	830,00
Kalmar	514,46	257,22	1,827,52	1,218,35	4,215,15	1,320,04
Gotlands	260,00	130,00	—	—	266,50	84,48
Blekinge	736,38	368,19	668,40	445,60	2,408,37	760,30
Kristianstads	10,952,60	5,476,30	6,016,12	4,010,75	11,238,92	3,594,65
Malmöhus	10,580,70	5,290,32	3,272,92	2,181,94	5,890,04	1,613,87
Hallands	1,102,34	144,84	1,079,86	719,91	2,360,33	638,72
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	256,88	66,79
Elfsborgs	2,320,62	1,160,31	1,158,54	772,37	2,971,01	950,73
Skaraborgs	1,077.33	538,66	1,038,60	692,39	2,540,00	812,61
Vermlands	18,788,29	9,394,15	33,224,17	22,149,44	67,888,25	23,146,82
Örebro	18,008,90	9,004,45	14,302,90	9,535,24	21,290,61	6,812,97
Vestmanlands	5,801,75	2,900,87	4,443,38	2,962,26	8,377,64	2,680,83
Kopparbergs	39,646,11	19,823,10	36,574,18	24,382,75	71,258,18	22,802,65
Gefleborgs	16,160,09	8,080,03	16,424,00	10.949,30	86,106,24	27,496,33
Vester-Norrlands	19,939,11	9,969,49	27,079,42	18,052,95	130,242,19	41,664,88
Jemtlands	7.329,29	3,664,64	13,759,31	9,172,88	88,374,86	26,550,96
Vesterbottens	9,101,93	4,550,96	9,898,11	6,598,74	27,846,56	8,666,36
Norrbottens	7,724,46	3,862,23	4,091,58	2,727,72	14,441,83	4,621,48
Summa kronor	191,451,22	93,263,19	194,231,65	129,487,69	565,623,33	179,940,31

I sammanhang med de ofvan meddelade uppgifterne angående förhållandet med skjutsentreprenaderne inom de särskilda länen, hafva komiterade ansett sig jemväl böra intaga en redogörelse för de anordningar, som, enligt erhållna uppgifter, inom särskilda distrikt finnas vidtagne i ändamål att emellan de skjutsskyldige utjemna bördan af ifrågavarande allmänna besvär.

Inom *Södermanlands* län förekommer i sådant afseende, att uti hvartdera af *Jönåkers*, *Daga* och *Selebo* härad, hvarest skjutsningen vid alla gästgifverierne är upplåten på entreprenad, kostnaderna för skjutsningsbesvärets utgörande, enligt träffade öfverenskommelser emellan vederbörande skjutsskyldige, utgå, oberoende af de särskilda skjutslagens storlek, med lika belopp af hvarje till häradet hörande skjutsskyldigt helt hemman och i förhållande derefter af mindre hemmansdelar. De belöpande afgifternas fördelning och uppbärande är anförtrodd, i de båda sistnämnda häradena, åt kronofogden i orten, men i *Jönåkers* härad åt en af de särskilda socknemenigheterna för handhafvandet af häradets alla gemensamma angelägenheter tillsatt så kallad Förvaltningsnämnd, hvilken tillika i denna sin egenskap besörjer om anskaffandet af entreprenörer vid de särskilda skjutsstationerna i häradet.

Wermlands län. Inom *Kils* och *Frykeruds socknar* af Kils härad samt hela *Grums härad* utgår entreprenadbidraget, der sådant eger rum, efter hemmanens taxeringsvärden, men inom *Ransäters, öfra* och *nedra Ulleruds* socknar samt *Karlstads tingslag* efter förmedlade mantalet.

För skjutsningstungans utjemnande inom *Fryksdals härads öfre tingslag* och *Elfdals härads nedre tingslag* hafva regleringar emellan de skjutsningsskyldige blifvit inför Häradsrätten upprättade och af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda. Enligt den inom förstnämnda tingslag bestämda reglering af den 15 April 1872, som eger gällande kraft till den 1 Januari 1878, äro af tingslagets skjutsskyldiga hemman $5^{356}/_{960}$ mantal indelade till gästgifveriskjuts, $6^{4489}/_{5750}$ mantal indelade till reservskjuts och återstående $13^{451}/_{1152}$ mantal icke till skjuts indelade. De gästgifveri- och reservskjutsskyldige erhålla för det dem pålagda onus en kontant ersättning, uppgående för samtliga skjutslagen till 2,550 kronor, hvilken ersättning utbetalas af tingslagets samtlige skjutsningsskyldige hemman efter dem år 1872 åsatta taxeringsvärden. Enahanda reglering är i Maj 1871 för en tid af 10 år träffad inom Elfdals härads nedre tingslag, så att de till gästgifveri- och reservskjuts indelade hemman, utgörande tillhopa $18^{716}/_{960}$ mantal, erhålla en kontant ersättning uppgående för alla skjutslagen till 4,190 kronor, hvilken ersättningssumma utbetalas af tingslagets samtlige skjutsningskyldige hemman efter dem år 1871 åsatte taxeringsvärden.

Emot åtnjutande ensamt af ofvanberörda ersättningar hafva likväl entreprenader ej kunnat åvägabringas, utan hafva reservlagen derutöfver måst tillskjuta ganska betydliga belopp. Så utbetala de skjutsningskyldige inom Fryksdals öfre tingslag till de derstädes inrättade åtta entreprenader årligen 9,800 kronor, utom ofvannämnde bidrag af 2,550 kronor, och af skjutslagen inom Elfdals nedre tingslag erläggas till dervarande nio entreprenader 790 kronor årligen, utöfver ofvanberörde bidrag af 4,190 kronor från tingslaget.

Inom *Elfdals härads öfre tingslag* har någon reglering af omförmälda beskaffenhet icke kunnat, i anseende till ortens medellöshet, åstadkommas, utan äro här alla hemman, huru aflägse från gästgifveriet de än må vara belägne, indelade till skjutsning. Den högt uppdrifna ersättningen för skogskörslorna och deraf föranledd lätthet för befolkningen att å dylika körslor för sina hästar erhålla en hög dagspenning, i förening med bristen på sommarbeten, som tvingar en stor del af jordegarne att under sommaren efter slutad andtid drifva kreaturen på bete å utskogarne och fjellen, har dock verkat till åstadkommande af entreprenader vid tingslagets 10 gästgifverier, hvilka entreprenader för tingslagets skjutsskyldige nu medföra en utgift af 18,389 kronor årligen.

Kopparbergs län. För skjutsningsbesväret inom *Wenjans, Mora, Sofia Magdalena, Elfdals* och *Orsa socknar* af *Ofvan Siljans* fögderi är en gemensam reglering fastställd genom Kongl. Resolutionen den 26 Februari 1858, i enlighet hvarmed all skjutskostnad, beräknad, der entreprenad eger rum, efter hvad till entreprenören skall erläggas, men, der skjutsen af skjutslaget utgöres, efter särskildt stadgade grunder, till lika belopp fördelas på hvarje till nämnda socknar hörande soldatrote, så att tungan af skjutsningen i möjligaste måtto lika drabbar hvarje skjutsskyldig lägenhet.

Inom *Säters fögderi*, innefattande *Stora Tuna, Gustafs, Gagnefs* och *Säters* socknar finnes en reglering, som den 30 Augusti 1854 erhållit Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes fastställelse, träffad på följande grunder, nemligen: att hvarje socken skall ansvara för den socknen åliggande skjutsning, dock så, att Stora Tuna och Gustafs socknar utgöra ett skjutslag; att från detta gemensamma skjutslag blifvit frånskild en intill Säters socken belägen soldatrote, som förenats med Säters skjutslag, dock att den å nämnda soldatrote belöpande kostnad för skjutsen betalas af förstnämnda socknars skjutslag, samt att kostnaden för skjutsen utgöres i Gagnefs samt Stora Tuna och Gustafs socknar inom hvartdera skjutslaget efter reduceradt tunnland jord, men i Säters socken och den med nämnda socken för skjutsningen förenade soldatrote efter stigtalet, med skyldighet för delegarne i samma rote att med öfrige jordegare inom Stora Tuna

och Gustafs socknar lika deltaga i alla de skjutshållningskostnader, som af dem utgifvas.

För att åstadkomma en jemnare fördelning af skjutsskyldigheten inom *Nedan Siljans fögderi*, som genomskäres af vägen emellan Falun och Leksand, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, genom Utslag den 31 December 1873, som vunnit laga kraft, förordnat, att entreprenadafgifterna vid samtliga de stationer, der skjutsningen bestrides af jordegare inom berörde fögderi, skola, i mån som dessa afgifter derifrån utgöras, lika fördelas på alla till skjutsning anslagna rotar inom fögderiet, med iakttagande att, till förekommande af entreprenadafgifternas obehöriga stegrande, de rotar, som redan blifvit till en viss skjutsstation anslagne, skola sjelfve utgöra en femtedel af kostnaden för entreprenaden derstädes, men återstoden fördelas på samtlige rotarne inom fögderiet, på det sätt, att från hela entreprenadkostnaden först afräknas det anslag, som erhålles från de till lindring i skjutsningsbesväret af Riksdagen anvisade medel, och, från hvad derefter återstår för hvarje skjutslag, den femtedel deraf, som skjutslaget enskildt skall vidkännas, hvarefter det öfriga lika fördelas på alla rotarne i fögderiet, att, jemte öfriga roteafgifter, deribland skjutslagsrotarnes särskilda bidrag, af hufvudbonden i roten uppbäras och aflemnas till kronofogden, som har att bidragen vederbörande entreprenörer tillhandahålla.

Vesterbottens län. I ändamål att emellan de skjutsskyldige utjemna bördan af skjutsningstungan har inom *Skellefteå*, *Byske*, *Norsjö*, *Jörns*, *Burträsks*, *Öhrträsks*, *Lycksele*, *Stensele*, *Åsele*, *Fredrika* och *Wilhelmina* socknar träffats den öfverenskommelse, att alla entreprenadsummorna vid gästgifverierna inom hvarje socken efter skatt fördelas på socknens skjutsskyldige hemman, utan afseende deråt om hemmanet är indeladt till skjutsning vid det ena eller andra gästgifveriet.

Norrbottens län. Inom flera socknar af detta län finnas icke skjutslag vid de särskilda gästgifverierna indelade, utan fördelas kostnaden för skjutsningen på alla i skatt ingångna hemman.

Gefleborgs län. Andra anordningar för ifrågavarande ändamål äro inom detta län icke vidtagne, än att från större socknar en del hemman förlagts till gästgifveriet i närmaste mindre socken. Så äro 312 öresland af Ljusdals socken anslagne till gästgifveriet i Färila, 471 öresland 17 penningland af Jerfsö socken anslagna till Undersviks gästgifveri, 45 öresland 18 penningland af Bollnäs socken anslagne till Arbrå gästgifveri o. s. v. Det skjutslag inom länet, som är mest betungadt af skjutsning, är *Kårböle* i Färila socken af Vestra Helsingland, hvilket skjutslag utgöres af allenast 24 öres- 16 penningland, motsvarande 1,54 mantal, utöfver hvilket antal, i anseende till de långa afstånden, flere hemman icke kunnat

anslås till deltagande i skjutsningen. Enligt Kongl. Resolutionen den 26 November 1858 erhåller dock skjutslaget bidrag af alla öfriga skjutsskyldiga hemman inom Ljusdals tingslag, på det sätt, att hemmanen förpligtats att, gemensamt med Kårböle skjutslag, efter öretal deltaga i underhållet hvarje dygn af två hästar, med 2 pund hö och en kappe hafre för hvarje häst i dygnet, hvilka bidrag erläggas med penningar, enligt ortens markegångspris, i sammanhang med kronoutskylderne.

Uti *Kalmar* län finnes vid tvenne gästgifvaregårdar inom skjutslagen den öfverenskommelse aftalad, att innehafvare af till reservskjuts indeladt hemman icke behöfver i hvarje omgång inom reservlaget afvakta skjutsbudning mer än ett visst antal dygn, hvarefter turen, äfven om någon skjutsning under dessa dygn icke ifrågakommit, öfvergår till nästa hemman, hvilka öfverenskommelser blifvit af Kongl Maj:ts Befallningshafvande fastställde.

Huru inom *Jemtlands* län skjutsningsbesväret sedan längre tid tillbaka varit ordnadt såsom en provinsiel angelägenhet, är redan omförmäldt.

Angående de grunder, efter hvilka *skjutsningsbesväret inom rikets städer* utgöres eller kostnaden derför bestrides få komiterade meddela följande:

A. *Stockholms stad.*

För att i *Stockholm* betjena allmänheten med körslor funnos redan i äldre tider antagne »Formän och Herbergerare» för hvilka »Ordning» den 16 Juli 1638 af Borgmästare och Råd utfärdades. År 1662, den 10 Januari, utkom en »Stadga och Ordning för Formän, Båt- och Skutefärder, såsom ock Åkare, angående skjutsväsendet i den Kongl. Residensstaden Stockholm» innehållande, bland annat, att en Direktör skulle tillsättas, som borde hafva ett vaksamt öga på Åkarne och Formännen; att den, som hade lust att för penningar skjutsa, skulle angifva sig hos Direktören, hvilken ålåge att, så framt den sökande funnes duglig, honom i Societeten antaga och rotera, samt att, på det Åkarne och de, som under deras Societet sorterade, desto bättre skulle kunna sig nära och försörja, ingen utom Åkare-Embetet egde makt att någon häst, släpa, kärra eller vagn för penningar nyttja till hvarjehanda körsel och försel, som i staden förefölle.

Enär emellertid andre personer företogo sig att biträda allmänheten med körslor, Åkare-Embetet till förfång, utfärdades vid särskilda tillfällen förbud häremot och genom Kungörelse af den 26 April 1746 åtvarnade Borgmästare och Råd »alla i gemen och hvar och en i synnerhet att ej med sådant olofligt skjutsande eller forors körande för lega här uti staden sig befatta, vid Fyratio mark silfvermynts böter och legans förlust.»

Allmogen i den staden omgifvande landsbygden ägde dock att med skjuts från staden betjena de personer, som den derom anmodade; men då erfarenheten visade att skjuts icke alltid kunde på detta sätt erhållas, förordnades genom Kongl. Brefvet den 20 Juli 1762 att, i fall nog hästar under bergningstiden icke skulle från landet till staden inkomma, stadens Åkare äfven borde vid påfordran skaffa hästar, till så väl norra som södra sidan af staden, hvarföre ock Magistraten borde tillse, att Åkarnes antal måtte blifva så tillräckligt, som härvid fordrades, fastän det ock skulle ske med någon minskning af hyrkuskar, hvarjemte stadgades vissa ordningsföreskrifter till iakttagande af dem utaf allmogen, som infunno sig i staden för att med skjutsning tillhandagå. Genom Öfverståthållare-Embetets Kungörelse den 21 Juli 1787 meddelades ytterligare ordningsstadganden i detta hänseende.

Tid efter annan hafva stadens Åkare-Embeten hos Kongl. Maj:t anhållit att varda befriade från skyldigheten att besörja skjutsningen, men denna anhållan har städse blifvit afslagen, enär Åkarne, för åtnjutande af den dem förunnade förmån att utöfva åkareyrket, äro skyldige att för skjutsningens fullgörande ansvara. Likaledes har Kongl. Maj:t, genom Nådigt Bref af den 20 April 1850, förklarat en af Åkare-Embetena då gjord framställning om Hyrkusk-Societetens förpligtande att i skjutsningen deltaga icke kunna, emot nämnda Societets bestridande, bifallas.

Deremot medgafs genom berörde Nådiga Bref att det Åkarne åliggande skjutsningsbestyr finge med iakttagande af de genom Kongl. Cirkuläret den 2 Aug. 1844 meddelade föreskrifter, så vidt de härvid vore tillämplige, på entreprenad, för Åkare-Embetenas räkning och under förbindelse för dem att skjutsningsskyldigheten, när så kunde blifva nödigt, åuyo öfvertaga, för viss tid upplåtas, dock att skjutslegan per mil för hvarje häst under tiden icke finge uppgå till högre belopp, än hvad den i medeltal efter taxa för fem nästföregående år utgjort, utom den lega för åkdon, som i gällande Taxa funnes upptagen. Då emellertid den efter berörde grund uträknade legan icke utgjorde mera än 38 skillingar $1^{4}/_{5}$ runst. per mil samt detta belopp ansågs för lågt för att framkalla anbud å skjutsningens öfvertagande, medgaf Kongl. Maj:t, uppå Öfverståthållare-Embetets derom gjorda framställning, under den 12 Oktober 1850, att maximibeloppet af skjutslegan från hufvudstaden till närmast derintill be-

lägna gästgifvaregårdar finge, för det fall att skjutsen ställdes på entreprenad, bestämmas till 1 Riksdaler Banco milen för hvarje häst. Vid de anställda försöken att åstadkomma entreprenad å skjutsningen erhölls dock icke något anbud och skjutsningen utgöres fortfarande af åkarne sjelfve.

Genom Kongl. Brefvet den 16 December 1859 bemyndigades Öfverståthållare-Embetet att fastställa Taxa å skjutslegan till de närmast hufvudstaden belägna gästgifvaregårdar; dock med iakttagande af en utaf Kongl. Maj:t fastställd normaltaxa, hvilken sedermera förändrats. Enligt den nu gällande, af Öfverståthållare-Embetet den 23 December 1874 utfärdade, Åkare-Taxa för Gästgifveriskjuts utgör legan för en häst, per mil, Två kronor.

Under senare tiden hafva två gästgifvaregårdar funnits inom staden anordnade, den ena å Södermalm och den andra å Norrmalm, af hvilka likväl den förra blifvit under år 1876 indragen; varande Reglemente för gästgifveriföreståndaren af Öfverståthållare-Embetet utfärdadt den 29 November 1862.

Antalet af de från gästgifverierna i Stockholm utgångna hästar utgjorde:

År 1871	790.
» 1872	668.
» 1873	858.
» 1874	1,030.
» 1875	1,265.

B. *Städerna inom de särskilda länen.*

Stockholms län. I sammanhang med träffade aftal om likställighet i afseende å kommunala rättigheter och skyldigheter har skjutsväsendet inom städerna *Öregrund, Östhammar, Norrtelge, Södertelge* och *Waxholm* ordnats såsom ett kommunen samfäldt åliggande besvär, hvilket bestrides efter enahanda grund, som andra kommunens gemensamma utgifter. För staden *Sigtuna* uppehålles skjutsningen af åboerne på några för utgörande af reservskjuts staden tilldelade hemman, utan att staden sjelf fått vidkännas någon kostnad för skjutsningens utgörande, hvarföre, enligt hvad Magistraten förmält, något ordnande af eller beslut om skjutsväsendets bestridande inom staden icke varit af behofvet påkalladt. Af länets öfriga städer har endast staden *Norrtelge* biträde af skjutslag från hemman å landet, $80^1/_2$ mantal.

Upsala län. Vid den emellan *Upsala* stads invånare träffade, af Kongl. Maj:t fastställda öfverenskommelse om likställighet i fråga om kommunala rättigheter och skyldigheter, har något undantag icke gjorts för skjutsväsendet. Till stadens biträde vid skjutsningens utgörande äro, såsom håll, anslagne $220^{5}/_{8}$ förmedladt mantal inom Waksala och Ulleråkers härad; men den nuvarande skjutsentreprenören, hvars kontrakt omfattar tiden till den 1 April 1881, har åtagit sig att bestrida skjutsningen ensamt mot de af staden upplåtne boningslägenheter och stallrum, jemte nyttjanderätten af 11 Tunnl. 6,6 kappl. stadsjord, utan tillskott från hålllaget. Inom staden *Enköping*, som jemväl har biträde af hemman å landet, $201^{68}/_{81}$ mantal, hvilar skjutstungan uteslutande på innehafvarne af den s. k. donationsjorden.

Södermanlands län. Inom städerna *Nyköping*, *Eskilstuna*, *Strengnäs*, *Mariefred* och *Thorshälla* bestridas utgifterna för skjutshållningen efter enahanda grund, som kommunens öfriga gemensamma utgifter. I staden *Trosa* har frågan om skjutsningsskyldighetens utgörande icke ingått i aftalet om likställigheten, utan besörjes skjutsningen derstädes af den, åt hvilken gästgifverihållningen öfverlemnas, med rättighet att utöfver skjutslegan uppbära en särskild ersättning af 1 krona 12 öre för hvarje häst, som i skjuts utgår, hvilket tillskott utbetalas af Drätselkammaren från »dertill uttaxerade medel».

Östergötlands län. Skjutshållningen inom städerna *Norrköping*, *Wadstena* och *Skenninge*, hvilken sistnämnda stad har biträde af $33^{3}/_{8}$ mantal å landet, utgör numera ett kommunen samfäldt åliggande besvär. Inom staden *Linköping*, som har tillagts skjutslag från landet, $207^{7}/_{30}$ mantal, besörjes skjutsningen af Hotellbolaget derstädes, enligt kontrakt, som utlöper den 1 Oktober 1881, emot rättighet att, för fullgörande af det staden åliggande skjutsningsbesvär, jemte gästgifverihållningen, nyttja en för ändamålet anslagen jordrymd af stadsjorden, äfvensom begagna en rättighet till försäljning af spirituösa drycker. Ehuru i sammanhang med aftal om likställighet i kommunalt hänseende något ordnande af ifrågavarande besvär icke egt rum, har Magistraten dock ansett det vara otvifvelaktigt att detsamma, från och med nämnda tidpunkt, bör betraktas såsom kommunen samfäldt åliggande och bestridas efter enahanda grund, som andra kommunens gemensamma utgifter,

Den staden *Söderköping* åliggande skjutsningsskyldighet, för hvars utgörande $12^{1}/_{4}$ mantal från Hammarkinds härad äro anslagne staden till hjelp, bestrides för närvarande emot afgiftsfritt begagnande af staden tillhörig jord, men hvilar fortfarande på borgerskapet.

Jönköpings län. Inom städerna *Jönköping* och *Eksjö* bestridas utgifterna för skjutsningsbesvärets fullgörande efter enahanda grund, som sta-

dens andra allmänna utgifter, hvaremot i staden *Grenna*, som enligt Kongl. Resolutionen den 26 Juni 1817 har sig tilldeladt ett skjutslag af 27 hästar från landet, skjutsskyldigheten är fördelad på borgerliga rörelsen och åttingsjorden. Skulle vid förnyad entreprenad af skjutsningen bidrag erfordras, kommer hvad som belöper å de nio hästar, hvilkas tillhandahållande nu åligger den borgerliga rörelsen, att af stadens allmänna kassa betalas.

Kronobergs län. Skjutsningsbesväret i staden *Wexiö* har, i sammanhang med derstädes träffad öfverenskommelse om likställighet i kommunalt hänseende, ordnats såsom ett kommunen gemensamt åliggande besvär, derför kostnaden bestrides efter enahanda grund, som andra kommunens gemensamma utgifter.

Kalmar län. I utgifterna för skjutshållningen inom städerna *Kalmar*, *Westervik*, *Oscarshamn* och *Wimmerby*, hvilken sistnämnda stad har understöd af skjutslag från angränsande hemman å landet, $5^1/_2$ mantal, deltaga inom hvarje kommun samtlige till kommunen hörande medlemmar efter de för kommunala utgifter i allmänhet gällande bestämmelser. I staden *Borgholm* utgöres skjutsningen af 4 mantal i Kolstads by, med skyldighet för staden att ansvara för kurirers och förbuds fortskaffande.

Gotlands län. I staden *Wisby* är skjutshållningen likaledes ordnad såsom ett kommunen gemensamt åliggande besvär.

Blekinge län. Inom städerna *Karlskrona*, *Karlshamn* och *Sölvesborg* har jemväl skjutshållningen öfvergått till ett gemensamt åliggande för kommunens samtlige medlemmar.

Kristianstads län. Enahanda förhållande äger rum inom städerna *Kristianstad* och *Simrishamn*, hvaremot i staden *Engelholm* skjutsningsbesväret utgöres af stadens hus-, tomt- och jordegare. Vid skjutsningen biträdes staden Kristianstad af *Näsby* och *Nosaby* jordfjerdingar samt Engelholm af *Skörpinge* och *Rebbelberga* byar.

Malmöhus län. Af städerna inom detta län hafva *Malmö*, *Landskrona*, *Trelleborg* och *Ystad* skjutsen ordnad såsom en gemensam angelägenhet för stadskommunens samtliga invånare, hvilka i kostnaden derför deltaga efter den för kommunens gemensamma utgifter stadgade grund.

Inom städerna *Lund*, *Helsingborg*, *Falsterbo* och *Skanör* har deremot skjutsväsendet icke ordnats såsom ett kommunen samfäldt åliggande besvär. Till skjutsinrättningen i staden *Lund* finnes sedan äldre tider anslagen viss andel af den så kallade Vestra Vagnmansjorden invid staden, utgörande 679 qv.refvar 61 qv.stänger, hvilken jord uttarrenderats till enskild person, emot ett årligt arrende af 1,512 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn att lösas efter markegång, samt med skyldighet att ansvara för och fullgöra den staden nu eller framdeles under arrendetiden

åliggande gästgifveriskjutsningen i hela dess vidd. I staden *Helsingborg* bestriddes skjutsen i äldre tider af ett vagnmanslag, som till ersättning härför innehade en del af stadsjorden. Denna har sedermera återtagits af staden och vagnmanslaget upphört. Skjutsningstungan hvilar nu på jorden, så väl kommunens, som enskildas, och ersättningsbeloppet till entreprenören fördelas på jordinnehafvarne efter arealen, enligt en i äldre tider verkställd taxering af jorden. Utmarksjordarne erlägga den ena hälften och inegojorden den andra hälften af berörda ersättning. Den på städerna *Skanör* och *Falsterbo* hvilande skjutsningsskyldighet har utgjorts af ett reservlag, bestående af åttatio hela gårdtal, deraf hvarje gårdtal haft skyldighet att skjutsa med två hästar. Sedan med början af år 1876 entreprenör öfvertagit skjutshållningen, deltager staden i öfrigt jemväl i utgiften på det sätt, att entreprenadbidraget, Tvåhundra kronor, utgöres till den ena hälften af reservlaget och till den andra af stadens gemensamma kassa.

Hallands län. Inom städerna *Laholm* och *Kongsbacka*, af hvilka den senare fått sig doneradt hemmanet *№* 2 Kolla i Tölö socken, jemte dess ränta, till understöd för gästgifveri- och skjutshållningen, och dessutom har biträde af skjutslag från hemman å landet, $30^{1}/_{6}$ mantal, bestridas, på grund af träffade öfverenskommelser, utgifterna för skjutsväsendet af stadens gemensamma kassa. Genom Kongl. Brefven den 5 December 1862 och den 24 September 1867 beträffande aftal om likställighet i kommunalt hänseende inom staden *Halmstad* och reglering af de fastigheterna derstädes åliggande onera, har skjutsväsendet inom staden ordnats såsom ett kommunen samfäldt åliggande besvär, hvilket efter enahanda grund, som kommunens gemensamma utgifter bestrides, dock så, att derjemte jordskatt årligen utgår till stadens kassa, *dels* af inegojorden med 2 kronor för 1,000 kronors taxeringsvärde, mot befrielse från utgörande af den nämnda jord förut åliggande andel i skjutsskyldigheten, båtsmansvakansafgiften samt smörränta, *dels* af utmarksjorden, med 1 krona 10 öre för 1,000 kronors taxeringsvärde, mot befrielse från skjutsbidrag. Beträffande förhållandet med skjutsväsendet i staden *Falkenberg*, har Magistraten derstädes meddelat, att, enligt Kongl. Brefvet den 1 Juli 1864, angående likställighet emellan stadens invånare i afseende å kommunala rättigheter och skyldigheter, sådan likställighet beträffande skjutsningsbesväret anses äga rum, »enär detsamma väl icke må hänföras till de i berörda Kongl. Bref från likställigheten undantagne åligganden, som dittills varit med ägande- och besittningsrätt till fastighet i Falkenberg förenade,» samt att, likasom skjutsskyldigheten från längre tid tillbaka utgjorts efter den för stadens allmänna utgifter och behof verkställda årliga skattpenningesättning för rörelse och fastighet, de bidrag, som till skjutsentreprenören

erlagts, både före och efter år 1864 utgått från allmänna stadskassan. Med staden deltager hemmanet *Herting* i skjutsningen till $^{2}/_{15}$ af utgiften.

I staden *Warberg* utgöres skjutsningsbesväret, enligt sedan äldre tider bestående grunder, på det sätt, att utgifterna härför bestridas till en tredjedel af de stadens innevånare, hvilka erlägga bevillning efter andra artikeln bevillningsstadgan, samt till två tredjedelar af odaljorden.

Göteborgs och Bohus län. I sammanhang med träffade aftal om likställighet i kommunalt hänseende har skjutsväsendet inom städerna *Göteborg* och *Uddevalla* ordnats såsom ett kommunen samfäldt åliggande besvär. För staden *Kongelf* har ett sådant gemensamhetsförhållande sedan längre tid tillbaka ägt rum. En del af den staden tillhöriga jord, de så kallade skjutslotterne, har varit anslagen såsom ersättning till den eller de personer, hvilke åtagit sig att besörja skjutsen; men sedan vid allmän Rådstuga den 3 Mars 1873 beslut fattats om dessa lotters utarrendering för stadens räkning, erlägges från stadskassan kontant ersättning till den, som åtagit sig skjutsningens utgörande. Till biträde härvid äro trettio hästar från landet staden anslagne. Staden *Marstrand* har endast båtskjuts, enligt af Kongl. Maj:t fastställd Taxa, senast utfärdad genom Kongl. Brefvet den 29 Januari 1875.

Vidkommande staden *Strömstad* äger det särskilda förhållande rum, att den staden åliggande skjutsningsskyldighet bestrides utaf den person, som innehar besittningsrätten till ett mantal Boyan, hvilket hemman under Konung Fredrik den Förstes regering donerades till staden, med föreskrift att hemmanet skulle innehafvas af stadens Fyratio äldste borgare, för odlande af tobak. Utmarken ligger nu till mulbete, men den, som innehar inägojorden, är skyldig att ansvara för skjutsningen i staden med sex hästar dagligen.

Elfsborgs län. Sedan inom staden *Wenersborg,* jemlikt Kongl. Brefvet den 8 Januari 1864, full likställighet inträdt mellan stadens alla medlemmar i fråga om kommunala rättigheter och skyldigheter, bestrides kostnaden för skjutsningsbesväret derstädes efter samma grund som stadens öfriga gemensamma utgifter. Enahanda förhållande äger rum inom städerna *Åmål* och *Ulricehamn.* Deremot är i staden *Alingsås,* som till biträde vid skjutsningens utgörande tillagts skjutslag från landet, $12^{3}/_{4}$ mantal, skjutsningsbesväret icke inbegripet i gällande aftal om likställighet i kommunalt hänseende, utan åligger detta besvär stadsjorden, på hvars ägare eller innehafvare det erforderliga hästantalet, eller afgiften derför, är i förhållande till taxeringsvärdet å jordlotterna fördeladt. Icke heller inom staden *Borås* utgöres skjutshållningen såsom ett kommunen gemensamt åliggande besvär, utan bestrides kostnaden härför på det sätt, att det för ändamålet erforderliga belopp uttaxeras till en tredjedel af hus

och tomter, en tredjedel af jord och annan fastighet, samt en tredjedel af kapital och arbete, efter den enligt andra artikeln påförda bevillning.

Skaraborgs län. I sammanhang med införande af likställighet i kommunala förhållanden inom städerna *Skara*, *Lidköping* och *Hjo*, hvilken sistnämnda stad äger biträde af skjutslag från $45^{1}/_{2}$ mantal å landet, har skjutshållningen öfvertagits såsom ett kommunens gemensamma åliggande, derför utgifterna bestridas efter enahanda grund, som andra kommunala utgifter. Den staden *Mariestad* åliggande skjutsningsskyldighet utgöres utaf innehafvarne af stadens tomtjord. I afseende å staden *Falköping* har Magistraten upplyst, att skjutshållningen derstädes uteslutande hvilat på jordägarne, intilldess för tvänne år tillbaka skjutsningen i staden öfvertogs af entreprenör, då Stadsfullmägtige åtogo sig att betala bidraget till entreprenören, Femtio kronor, med skyldighet för jordägarne att, enligt deras erbjudande, bestrida den skjuts, som må erfordras utöfver de två hästar, entreprenören är skyldig att hålla, hvilken öfverenskommelse blifvit nästlidne år för ytterligare två år förnyad.

Den staden *Sköfde* åliggande skjutsningsskyldighet hvilar ensamt på egare och innehafvare af jord, hvilke i förhållande till arealen bidraga till den med berörda skyldighets fullgörande förenade kostnad. Hufvudsakligaste skjutsningen i staden besörjes dock af hemmanen inom Sköfde landsförsamlingars pastorat, $86^{1}/_{4}$ mantal, hvilke hafva skyldighet att fullgöra all den om söckendagarne förekommande skjuts. Stadens bidrag till entreprenören utgår följaktligen med endast en sjundedel af kostnaden.

Wermlands län. Till biträde vid skjutsningens fullgörande hafva alla städerna inom detta län tilldelats skjutslag från hemman å landet. Inom städerna *Karlstad* och *Kristinehamn* har skjutsningsbesväret, i sammanhang med införandet af likställighet i kommunalt hänseende, öfvertagits såsom ett gemensamt åliggande för kommunens samtlige medlemmar; men inom staden Filipstad besörjes skjutsningen ensamt af fastighetsägarne efter taxeringsvärdet å hus, tomter, jord och skog.

Örebro län. Inom tre af detta läns städer, nemligen *Örebro*, *Askersund* och *Nora* har skjutshållningen öfvertagits såsom ett kommunens gemensamma åliggande, hvaremot inom staden *Lindesberg* skjutsningsskyldigheten hvilar uteslutande på stadens tomtägare. Vid fullgörandet af denna skyldighet åtnjuter staden biträde af $34^{11}/_{12}$ mantal å landet, hvilka utgöra hållskjuts vid stadens gästgifveri. Äfven städerna *Nora* och *Askersund* hafva biträde af skjutslag å landet; varande härför anslagne till den förra staden $59^{7}/_{10}$ och till den senare $60^{73}/_{264}$ mantal.

Vestmanlands län. Uti *Westerås* har den staden åliggande reservskjuts af gammalt och jemlikt senast den 9 Februari 1863 bekräftad förening utgjorts efter fördelning till $^{3}/_{6}$ på borgerligt öre, till $^{2}/_{6}$ på gårdtalet och

till $^1/_6$ på den donerade jorden; men i följd af träffad och den 14 Juli 1865 af Kongl. Maj:t fastställd öfverenskommelse, angående likställighet i kommunalt hänseende emellan borgerskapet och stadens öfrige innevånare, har den på borgerskapet hvilande ansvarigheten härför öfverflyttats på kommunen, såsom ett samfäldt åliggande, hvaremot den gårdtalet och den donerade jorden åtföljande andra hälft i skjutskostnaden fortfarande uttaxeras efter fördelning på fastighetsbevillningen i allmänhet, utan åtskillnad på jordbruks- eller annan fastighet. Inom städerna *Sala*, *Arboga* och *Köping* är deremot likställigheten fullständigt genomförd, så att kostnaden för skjutsväsendet i dessa tre städer utgöres i likhet med andra kommunala utgifter.

För att lemna biträde vid skjutsningens fullgörande äro från hemman å landet anslagne till *Westerås* 260 mantal, till *Arboga* $175^1/_4$ och till *Köping* $141^1/_4$ mantal. *Sala* stad utgör gemensamt skjutslag med *Kila*, *Möklinta* och *Norrby* socknar, samt *Sala* landsförsamling.

Kopparbergs län. Vid genomförandet af likställigheten i kommunalt hänseende emellan invånarne i städerna *Falun* och *Hedemora* har skjutsskyldigheten derstädes öfvergått till ett gemensamt åliggande för hela kommunen, hvadan den med denna skyldighets fullgörande förenade kostnad numera utgöres efter enahanda grund, som andra kommunala utgifter. Inom staden *Säter* åligger deremot berörda skyldighet ensamt tomtägarne och har den till utgiftens bekostande erforderliga summan med visst belopp årligen å hvarje tomt uttaxerats. Till understöd för staden vid skjutsningens fullgörande äro anslagne af hemman å landet 22,23 mantal.

Gefleborgs län. Inom länets samtliga städer, *Gefle*, *Söderhamn* och *Hudiksvall*, bestrides skjutshållningen efter enahanda grund, som andra kommunala utgifter, i de båda förstnämnda städerna på grund af ingånget aftal i sammanhang med införande af kommunal likställighet, men i Hudiksvall enligt särskild öfverenskommelse.

Vester-Norrlands län. Utgifterna för skjutshållningen i staden *Hernösand* ingå icke bland kommunens gemensamma utgifter, utan bestridas på det sätt, att $^1/_3$ af kostnaden utgår af jordbruksfastighet efter taxeringsvärdet, $^1/_3$ af annan fastighet, likaledes efter taxeringsvärdet, samt återstående $^1/_3$ af stadens innevånare, efter deras bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan. Deremot har i staden *Sundsvall* jemlikt träffadt aftal, angående likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter, skjutsväsendet öfvergått till en kommunens gemensamma angelägenhet, för hvilken kostnaden bestrides efter enahanda grund, som andra kommunala utgifter. Åtta hemman äro anslagna till stadens understöd vid skjutsningens fullgörande.

Jemtlands län. Bidragen till kostnaden för skjutsningen i staden *Östersund*, hvilken icke ordnats såsom ett kommunen samfäldt åliggande besvär, utgår af dem som derstädes erlägga bevillning för borgerlig näring, hus och jord.

Vesterbottens län. I staden *Umeå*, som för skjutsskyldighetens fullgörande tillagts biträde af hemman å landet, $20^{45}/_{64}$ mantal, har detta besvär, i sammanhang med införande af fullständig likställighet i kommunalt hänseende, öfvergått till en stadskommunens gemensamma angelägenhet. *Skellefteå* har icke gästgifveri, utan besörjes skjutsningen från staden af den närliggande gästgifvaregården Sunnanå.

Norrbottens län. Beträffande staden *Luleå* har skjutsningen vid dervarande gästgifveri redan före införandet af likställighet i kommunala förhållanden utgjort ett staden samfäldt åliggande besvär; och har i afseende å staden *Piteå* uppgifvits att, ehuru aftal om skjutsskyldighetens utgörande såsom ett gemensamt åliggande icke derstädes träffats, stadens utgifter för ifrågavarande skyldighets fullgörande likväl uttaxeras efter den i § 57 mom. 1 af gällande Förordning om kommunalstyrelse i stad stadgade grund. Staden *Haparanda* har likaledes skjutsningen ordnad såsom en gemensam angelägenhet samt betalar en tiondedel af entreprenadsumman. Från hemman å landet äro anslagne till Piteå 19,81 mantal och till Haparanda 12,88 mantal, hvilka utgöra hållskjuts.

Af de till komiterade öfverlemnade underdåniga utlåtanden, hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samtliga länen, efter inhemtande af vederbörande Landstings yttranden, afgifvit i fråga om skjutsens verkliga värde och beloppet af den entreprenadlega, som för de särskilda orterna lämpligen må böra fastställas, få komiterade meddela följande sammanfattning.

Stockholms läns Landsting har yttrat att, med hänsyn till förhållandena inom länet, Landstinget ansåge Två kronor milen för hvarje häst utgöra beloppet af skjutsens verkliga värde inom hela länet samt att skjutslegan icke borde för någon del af länet sättas under detta belopp; och har *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* derstädes anfört, att då för erhållande af entreprenad, äfven efter nuvarande förhöjda lega, bidrag af skjutslagen, i den mån nya kontrakt upprättades, måste fortfarande nästan öfverallt erläggas, deraf syntes följa, att skjutsens verkliga värde öfverstege gällande lega och att antagligt vore att detta värde för de flesta skjutsställena i länet kunde beräknas till Två kronor milen för hvarje häst; men att, då en lega af En krona 60 öre milen redan vore

temligen hög, och de bidrag, skjutslagen lemnade, icke för närvarande kunde anses vara af särdeles tryckande beskaffenhet, någon ytterligare förhöjning af legan tillsvidare icke borde ega rum, åtminstone icke till högre belopp än till En krona 80 öre milen för hvarje häst.

Landstinget i Upsala län har förklarat, att, om än någon olikhet i skjutsens verkliga värde förefunnes inom olika delar af länet, denna olikhet dock ej syntes vara af sådan beskaffenhet, att icke ett för hela länet gemensamt medelvärde af denna tjenstbarhet kunde och borde såsom skäligt betraktas; samt att Landstinget ansåge skjutsens verkliga medelvärde inom länet i dess helhet kunna skäligen uppskattas till Två kronor 25 öre för mil och häst; men att Landstinget likväl funne sig böra tillstyrka att, till förmån för samfärdseln och den allmänna rörelsen inom länet, skjutslegan icke måtte sättas högre än Två kronor för mil och häst; uti hvilket utlåtande *Landshöfdinge-Embetet* inom länet förmält sig till alla delar instämma.

Södermanlands läns Landsting har såsom sin åsigt uttalat, att högsta beloppet af skjutslega för en häst borde bestämmas till En krona 60 öre milen; att genom anställande af entreprenadauktioner bäst skulle utrönas huruvida nedsättning häri på något ställe kunde åstadkommas; att skillnad emellan stad och land ej syntes böra göras, äfvensom att några lokala olikheter inom länet icke förekomme, som kunde lända till olikhet i detta afseende; hvarjemte *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* anfört att, för så vidt skjutsprestationens vid de serskilda skjutsstationerna till och med inom samma ort vexlande värde kunde till medeltal för länet uppskattas, detta torde böra upptagas till En krona 60 öre milen, men att skjutslegan för någon eller några delar af länet likväl icke kunde anses böra sättas lägre än till nyssberörda belopp, enär inga särskilda omständigheter någonstädes gåfve tillräcklig anledning till minskning uti samma belopp.

Landstinget inom Östergötlands län har förmält sig, för beräkning af skjutsens verkliga värde under år 1875, icke kunnat finna annan grund än dels de vid hvarje af länets skjutsstationer under nämnda år skjutsade mil, dels den vid hvarje station fastställda skjutslega för milen och slutligen beloppen af de under samma år utaf skjutslagen lemnade tillskott. Enligt de uppgifter, som härom varit för Landstinget tillgängliga, hade under sagda år vid länets sextioåtta skjutsstationer tillsammanlagdt »utskjutsats» 47,961,8 mil, för hvilka uppburits i skjutslega 66,304 kronor hvarjemte från de skjutsskyldige samtidigt i entreprenadbidrag utgått 33,410 kronor, eller tillsammans 99,714 kronor; och, om denna summa dividerades med det utskjutsade milantalet, skulle den qvot, som härvid uppkomme, eller Två kronor 8 öre, enligt Landstingets förmenande, vara det belopp, som, med största grad af tillförlitlighet borde motsvara skjut-

sens verkliga värde inom länet, hvadan Landstinget med stöd af denna beräkning antagit skjutsens verkliga värde inom Östergötland vara Två kronor 8 öre per mil. I fråga åter om det belopp, hvartill legan borde bestämmas för att icke samfärdseln skulle oskäligen försvåras eller andra afsevärda olägenheter föranledas, hade Landstinget ej kunnat utfinna några faktiska uppgifter till utgångspunkt för bedömande, huru högt skjutslegan möjligen skulle kunna sättas, utan att ofvannämnda olägenheter uppstode. Landstinget ansåge dock för sin del, att skjutslegan borde sättas lägre än skjutsens verkliga värde, ity att, om densamma bestämdes till Två kronor 8 öre per mil, rubbningar i många förhållanden och menliga följder för samfärdseln lätteligen kunde uppkomma. Att åter sätta denna lega till En krona 60 öre per mil, eller det nuvarande priset vid många af länets stationer, skulle leda till för stora uppoffringar från det allmänna; och Landstinget hade derföre fästat sig vid ett mellanliggande belopp, i öfverensstämmelse hvarmed Landstinget ansett skjutslegan inom länet böra sättas till En krona 80 öre milen för hvarje häst.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har för sin del ansett det värde, hvartill skjutsprestationen inom orten kunde uppskattas, icke böra sättas lägre än det belopp, hvartill Landstinget kommit; att skjutslegan icke kunde, utan att samfärdseln blefve oskäligt betungad, bestämmas till högre belopp, än En krona 80 öre per mil samt att några särskilda omständigheter, föranledande till bestämmande af olika skjutslega inom olika delar af länet, icke förefunnes.

Jönköpings läns Landsting har funnit skjutsens verkliga värde inom länet kunna anses utgöra Två kronor för hvarje mil, men att skjutslegan, till befrämjande af gagnelig samfärdsel, borde, åtminstone tillsvidare, sättas till endast En krona 75 öre för milen i hela länet.

Landshöfdinge-Embetet i samma län har anfört, att ehuru, vid det förhållande att inom länet entreprenad kunnat bringas till stånd och för närvarande uppehölles utan bidrag af skjutslaget med skjutslega vid en gästgifvaregård af allenast En krona 20 öre och vid sex gästgifvaregårdar af En krona 60 öre, under det sammanlagda antalet af de från dessa gästgifvaregårdar under år 1875 utgångna hästar uppgått till 1,463 stycken eller i medeltal 209 hästar från hvarje gästgifvaregård, hvaremot från öfriga gästgifvaregårdar i länets landsbygd i medeltal under samma år utgått allenast 173 hästar från hvarje, det skäligen kunde ifrågasättas, huruvida icke En krona 75 öre borde kunna anses fullt motsvara värdet af skjutsprestationen inom orten, beräknad för en mil, Landshöfdinge-Embetet likväl ansåge sig icke böra, emot Landstingets uttalade åsigt, stadna vid berörda belopp, utan ville äfven för sin del instämma i den af Landstinget gjorda uppskattningen af skjutsens värde till Två kronor

milen under tillstyrkande tillika att skjutslegan måtte bestämmas till högst En krona 70 öre för milen inom hela länet.

Med fästadt afseende dels å värdet i allmänhet inom *Kronobergs län* af ett ökedagsverke, dels ock å den inkomst, som jordbrukaren för häst och karl under vanliga förhållanden kunde påräkna genom forslande af skogseffekter eller verkställande af andra körslor, samt då någon väsentlig skillnad i dessa fall inom särskilda delar af länet icke förefunnes, har *Landstinget* inom nämnda län ansett, att skjutsens verkliga värde inom hela länet borde uppskattas till En krona 60 öre milen för hvarje häst, äfvensom att detta belopp icke vore högre, än hvad som af de resande borde erläggas, utan att samfärdseln derigenom i någon väsentlig mån försvårades; och har *Landshöfdinge-Embetet inom länet*, i likhet med och på enahanda skäl som Landstinget, ansett skjutsens verkliga värde inom hela länet böra uppskattas till En krona 60 öre milen för hvarje häst, samt att någon nedsättning i detta belopp för länet eller delar deraf icke torde erfordras.

Kalmar läns norra Landsting har ansett skjutsens verkliga värde inom den ort, Landstinget representerade, kunna uppskattas till En krona 80 öre per mil, hvarjemte Landstinget tillstyrkt, att någon olikhet i skjutslegan inom Landstingsområdet icke måtte ega rum.

På grund af anställd beräkning af dels det antal hästar, som skall vid hvarje skjutsningsställe tillhandahållas och den tid, hvarinom hästarne skola inställas, dels det pris, hvarför häst kunde underhållas och körsven anskaffas, dels ock den nytta och inkomst för öfrigt, som de för skjutsning afsedda dragare kunde tillskynda sin egare, har *Kalmar läns södra Landsting* omfattat den åsigt, att skjutsens verkliga värde, der entreprenadaftal förefunnes, uppginge till En krona 60 öre per mil för hvarje häst och att någon nämnvärd olikhet i detta afseende inom Landstingsområdets särskilda delar ej förefunnes, äfvensom att detta värde, der entreprenad ej vore inrättad, borde beräknas tjugofem procent lägre.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län har yttrat, att skjutsprestationens verkliga värde inom en ort naturligtvis vore beroende af flera lokala förhållanden, hvaribland företrädesvis den större eller mindre tillgången på hästar, äfvensom foder och beten till dem, samt i hvad mån hästarne toges i anspråk ej blott för jordbrukets vanliga behof, utan derjemte äfven för särskilda körslor. I dessa afseenden förefunnes icke så obetydlig skilnad emellan länets norra och södra Landstingsområden, af hvilka det senare hade i jemförelse med det förra ett större antal hästar och i allmänhet ej blott rikligare tillgång på hö- och halmfoder, utan ock bättre och mera närbelägna betesmarker, hvarjemte inom de flesta trakter af norra Landstingsområdet skogs- och brukskörslor förekomme i större om-

fattning än i södra området. Men äfven inom detta senare, särskildt för sig betraktadt, företedde sig en väsentlig skiljaktighet, i det att på den till detta område hörande ön Öland dels underhölles en relativt långt större mängd hästar än på fastlandet och dels sällan förefunnes anledning till deras användande för annat ändamål än jordbruket, hvilket der hufvudsakligen besörjdes med hästar. I betraktande af dessa omständigheter ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att skjutsens verkliga värde torde böra beräknas inom norra Landstingsområdet till något högre belopp än i det södra områdets fasta land och derstädes sättas högre än på Öland. Att, utan trängre territorialbegränsningar, än de nu angifna, finna de rätta penningebeloppen vore dock icke lätt, enär, om man än antoge att skjutsvärdet icke borde mycket öfverstiga det vanliga priset för så kallad ackordsskjutsning, detta pris vore inom olika trakter af hvarje ort ganska omvexlande och jemväl beroende på årstid, väglag och andra tillfälligheter; men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande trodde likväl att man komme det lämpliga och skäliga närmast, om man under nuvarande förhållanden antoge skjutsprestationens värde per häst och mil motsvara inom norra Landstingsområdet En krona 80 öre, inom det södra Landstingsområdets fasta land En krona 60 öre och på Öland En krona 40 öre, allt med afseende fästadt icke blott på de skjutsandes fördel, utan äfven på vigten af den allmänna samfärdselns befordrande och tillgodoseendet af de resandes anspråk att varda utan oskälig kostnad fortskaffade, samt under förutsättning tillika, att skjutsningen vore ställd på entreprenad och att skjuts således måste anskaffas med större skyndsamhet, än eljest, hvaremot på station, der entreprenad ej kunnat åvägabringas, skjutsvärdet torde böra beräknas till endast tre fjerdedelar eller 75 procent af de nu angifna beloppen. Ehuru det till En krona 80 öre milen uppskattade värdet af skjuts efter en häst inom länets norra Landstingsområde vore något högre än den nu gällande entreprenadskjutslegan, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl skjutslegans förhöjning till nyssnämnda belopp icke vara af sådan betydenhet, att denna förhöjning kunde med visshet antagas föranleda till samfärdselns oskäliga försvårande eller till andra afsevärda olägenheter, likasom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke heller funne sig hafva skäl till antagande att, för undvikande af sådana olägenheter inom öfriga delar af länet, skjutslegan derstädes behöfde sättas lägre än skjutsens ofvan angifna verkliga värde, allt dock för skjuts, som efter entreprenad utgjordes.

Gotlands läns Landsting har ansett Två kronor för häst och mil motsvara skjutsens verkliga värde inom hela länet samt att farhågor för samfärdselns oskäliga försvårande eller andra afsevärda olägenheter icke för

länet eller delar deraf kunde påkalla skjutslegans sättande lägre, än till detta belopp.

Kongl. Maj:ts Befallnigshafvande i länet har yttrat, att, hvad anginge skjutsens verkliga värde, omdömet derom torde böra grunda sig hufvudsakligast dels på den omständigheten, under hvilka vilkor skjutsningen vid länets gästgifvaregårdar på entreprenad öfvertoges, dels ock på de vilkor, hvarunder annan skjuts inom länet kunde betingas; och har, efter framställning af de förhållanden, som i dessa afseenden inom länet äga rum, dervid bland annat anförts, hurusom i Wisby skjutslegan för stadens ganska stora antal åkarehästar utginge med högst Tre kronor milen för två hästar med åkdon, hvilket i allmänhet vore täckt droska; att äfven till mindre belopp, eller Två kronor 50 öre milen, sådan skjuts kunde hos Åkare derstädes under vissa tider af året betingas; att på landsbygden, synnerligast för längre färder, och då anspråk ej ställdes på finare åkdon, skjuts kunde anskaffas för än billigare pris; att ett ökedagsverke med två hästar och vagn betingades i Wisby i allmänhet för fem till sex kronor och å landet för fyra till fem kronor, samt att markegången derå för länet upptoge ett pris af Fyra kronor 50 öre — Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett deraf vara uppenbart, att skjutsens rätta värde inom länet icke rimligen kunde uppskattas högre än till En krona 60 öre milen för hvarje häst.

Beträffande åter frågan, huruvida skjutslegan inom länet kunde anses böra sättas lägre än skjutsens uppskattade värde, så enär det belopp, hvartill Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagit detta värde, eller En krona 60 öre, vid entreprenader i allmänhet utgjorde det pris, som för närvarande inom hela landet för skjutsningar utginge, funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, ehuru denna skjutslega vore särdeles hög och för den allmänna samfärdseln betungande, sig ändock icke böra tillstyrka att skjutslegan nedsattes under detta belopp.

Landstinget inom *Blekinge län*, äfvensom *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes* hafva ansett skjutsens verkliga värde inom länet utgöra En krona 60 öre milen för hvarje häst med åkdon, samt att skjutslegan icke för länet eller viss del deraf borde sättas lägre än berörda belopp.

Kristianstads läns Landsting har förklarat sig anse skjutsens verkliga värde inom länet utgöra Två kronor per mil för hvarje häst, vagnslegan deri inberäknad, men icke yttrat sig om det belopp, hvartill legan borde för länet fastställas. *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* har deremot ansett verkliga värdet af skjutsen inom hela länet böra antagas till En krona 90 öre milen för hvarje häst, synnerligast som vid de på senare tider anstälda auktioner för åstadkommande af skjutsentreprenader visat sig, att vid de skjutsstationer, till hvilka skjutsskyldiga hemman icke funnes an-

slagna och vid hvilka bidrag af skjutslagen således icke vore att påräkna, högre lega icke betingats än Två kronor milen för hvarje häst, vagnslegan oberäknad; och funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande några omständigheter, som innefattade skäl för att skjutslegan inom länet i dess helhet eller vissa delar deraf borde sättas lägre än ofvanberörda belopp, En krona 90 öre milen, icke vara för handen.

Landstinget i Malmöhus län har afgifvit det yttrande att Landstinget, som funne den af Riksdagen uti dess underdåniga skrifvelse den 21 Maj 1875 framställda grundsats, att den resande för sitt fortskaffande borde erlägga verkliga värdet inom den ort, der han färdas, af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet honom lemnade, vara riktig, ansåge Två kronor milen för hvarje häst utgöra skjutsens verkliga värde inom länet och att, genom skjutslegans bestämmande till nämnda belopp, samfärdseln icke i någon mån komme att försvåras eller andra afsevärda olägenheter föranledas, helst samfärdseln derstädes hufvudsakligen besörjdes genom de snart sagdt alla länets delar genomgående jernvägarne; uti hvilket yttrande *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* instämt.

Hallands läns Landsting har förklarat, att, ehuru Landstinget icke tilltrodde sig att med ens någorlunda tillförlitlighet kunna uppskatta skjutsens verkliga värde, Landstinget likväl, med ledning af i allmänhet inom länet gällande pris för körslor, antoge värdet för skjuts med en häst böra sättas till minst Två kronor för milen, utöfver hvilket belopp skjutslegan i allmänhet icke heller för närvarande torde kunna bestämmas, utan att samfärdseln derigenom komme att försvåras. De olikheter, som i afseende på skjutsens värde kunde förefinnas, vore hufvudsakligen beroende af lokala förhållanden och lämpade sig icke för särskilda värdebestämmelser distriktvis inom länet.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har afgifvit det utlåtande, att skjutsens verkliga värde, såsom Landstinget yttrat, icke med ens någorlunda tillförlitlighet kunde uppskattas; att verkningarne af den till En krona 60 öre milen för hvarje häst förhöjda skjutslegan ännu icke vore möjliga att bedöma; att nämnda belopp emellertid syntes vara det högsta, som borde ifrågakomma, derest samfärdseln icke skulle oskäligen betungas samt att, om skjutslegan än sattes högre, entreprenader ändock icke torde kunna inrättas utan bidrag af de skjutsskyldige.

Göteborgs och Bohus läns Landsting har anfört, att för utrönande af skjutsens verkliga värde måste tagas i betraktande dels det antal gästgifvaregårdar, der entreprenad kunnat åvägabringas med den nu gällande skjutslegan, jemfördt med det antal gästgifvaregårdar, der entreprenad icke kunnat komma till stånd och dels det pris, hvartill man i skilda delar af länet kunde på enskild väg betinga sig skjuts; ty ehuru det

visat sig icke vara fullt tillförlitligt att medelst entreprenadauktion utröna skjutsens verkliga värde, vunne man dock på detta sätt en icke ovigtig ledning för bedömande af skjutsens värde i allmänhet, likasom man genom kännedom om det pris, som i de skilda orterna på enskild väg betingades för skjutsning, äfven kunde draga berättigade slutsatser om skjutsens värde, då ju alltid måste antagas att båda parterna, såväl den resande, som den skjutsande, bevakade sina intressen. Om då afseende fästades vid de olägenheter, som för en skjutsentreprenör uppstode genom oftast ojemnt och alltid okändt antal resande, under det att det bestämda antalet hästar alltid måste stå till de resandes förfogande, funne man att värdet af den tjenstbarhet, som af entreprenören lemnades den resande, vore för olika delar af länet *varierande*, såsom resultaten af de gjorda försöken till entreprenaders ordnande visade. Med den fastställda skjutslegan af En krona 60 öre milen hade entreprenad, med jemförelsevis obetydliga tillskott från skjutslagen och det allmänna, kunnat ordnas vid 56 af de 94 gästgifvaregårdar, som funnes inom länet, under det att vid de återstående sådan uppgörelse icke kunnat åstadkommas. Vid mera än hälften af länets gästgifvaregårdar funnes således entreprenader inrättade och detta i alla häraderne, hvadan Landstinget icke tilltrodde sig att nämna någon särskild ort, der svårigheten att åvägabringa entreprenad varit större än annorstädes. Deremot funnes, efter hvad Landstinget hade sig bekant, olikheter i de skilda delarne af länet i afseende å skjutslegan, i hvad densamma på enskild väg bestämdes. Så utginge den i Tanums, Wette och Bullarens härader samt Inlands Södre härad med Två kronor milen, under det att i mellersta delen af länet, äfvensom i norra delen af Inlands fögderi, skjuts utan särdeles svårighet erhölles för ett pris, icke öfverstigande den nu i lag bestämda högsta skjutslegan, eller En krona 60 öre.

Hvarken det belopp, hvarmed legan nu utginge för entreprenadskjuts eller något af de olika prisen, hvartill skjuts enskildt kunde anskaffas, torde emellertid enligt Landstingets åsigt kunna betraktas såsom skjutsens verkliga värde, ty å ena sidan kunde åtskilliga omständigheter föranleda en entreprenör att åtaga sig skjutsningen för en lega, alltför låg att kunna uppväga den tjenstbarhet, som lemnades de resande, och å andra sidan kunde det högre pris, som betingades på enskild väg vara beroende af tillfälligheter, såsom olika årstider, brist på skjutsare m. m.; och ehuru man af den omständigheten, att vid mera än halfva antalet af länets gästgifverier funnes inrättad entreprenadskjuts, skulle kunna vara berättigad antaga att entreprenörerne funne sig godtgjorda med den lega, som nu utginge, eller En krona 60 öre, måste man dock, i betraktande framförallt af de för hvarje år stigande prisen på tjenstefolk, bereda sig på att icke för detta pris kunna ordna skjutsentreprenader, utan vore det myc-

ket sannolikt att anbud icke erhölles till lägre pris än Två kronor milen, men sistnämnda belopp, fastställdt såsom skjutslega, skulle otvifvelaktigt i hög grad försvåra samfärdseln, hvarföre skjutslegan syntes böra sättas något lägre.

På grund af hvad sålunda anförts har Landstinget, med förklarande att Landstinget funne något undantag för viss del af länet icke vara nödigt, såsom sitt yttrande uttalat, att verkliga värdet af skjutsningsbesväret inom länet i medeltal kunde anses vara En krona 60 öre per mil, hvadan skjutslegan ej borde någonstädes sättas högre, under det att behofvet ej heller kräfde, att densamma bestämdes lägre, hvarvid Landstinget dock tillika anmärkt, att, som entreprenadskjuts å en betydlig del af gästgifvaregårdarne inom länet ej hittils kunnat mot ofvan angifna skjutslega, utan tillskott från skjutslaget eller det allmänna, ordnas, så torde, för att uppgörelse om skjutsningsbesvärets öfvertagande på entreprenad temligen allmänt skulle kunna träffas, ett tillskott af i medeltal omkring 40 öre per mil blifva erforderligt; och har *Landshöfdinge-Embetet* i länet förklarat sig icke hafva något att för egen del tillägga utöfver hvad Landstinget sålunda anfört.

Landstinget inom *Elfsborgs län*, hvars yttrande *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* biträdt, har såsom sin åsigt uttalat, att verkliga värdet af skjutsbesväret inom länet vore En krona 80 öre, men att, på det samfärdseln icke måtte oskäligen försvåras, skjutslegan likväl icke borde bestämmas till högre belopp än En krona 60 öre.

Detta beslut fattades med 35 röster emot 31, hvilka afgåfvos för den mening att skjutsens verkliga värde borde anses utgöra Två kronor per häst och mil, men skjutslegan bestämmas till allenast En krona 80 öre.

Skaraborgs läns Landsting har uti sitt utlåtande besvarat den framställda frågan sålunda: *att* skjutsens värde icke kunde anses vara nämnvärdt olika inom skilda delar af länet; *att* detta värde kunde antagas utgöra omkring En krona 90 öre per häst, samt *att* skjutslegan, under förutsättning af skjutsstationernas flyttbarhet, icke borde sättas högre än till En krona 60 öre skjutsmil för en häst, då antagligt vore, att täflan vid entreprenadauktionerna borde i allmänhet kunna nedtvinga skjutsens värde till detta belopp; och har *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande* i detta Landstingets yttrande instämt.

Wermlands läns Landsting har anfört, att så väsentligt skiljaktiga förhållanden förefunnes inom de olika delar af det stora Landstingsområde, som utgjordes af nämnda län, att man icke med anspråk på någon noggrannhet kunde uppgifva, att skjutsens verkliga värde kunde anses vara ungefär detsamma i hela länet. Sanningen häraf bekräftades, bland annat, af den omständigheten, att vid en gästgifvaregård å kustlandet invid We-

nern skjutsningsbestyret intill allra sista tiden varit upplåtet på entreprenad, utan att de skjutsningsskyldige nödgats utfästa något särskildt bidrag till entreprenören och att denne åtagit sig skjutsningsbestyret mot en lega af endast En krona per mil, under det att deremot vid gästgifvaregårdar i Filipstads bergslag icke allenast legan måst bestämmas till nuvarande maximum, En krona 60 öre per mil, utan äfven entreprenörerne betingat sig årliga bidrag af de skjutsningsskyldige, uppgående till högst betydliga belopp per mantal eller hytta, och vore Landstinget öfvertygadt, att den med förhållandena inom länet något förtrogne icke skulle kunna förneka att ett för hela länet gemensamt värde å skjutsen icke kunde uppgifvas.

Hvad anginge frågan i huru många olika distrikt länet kunde böra delas med afseende å bestämmandet af skjutsens värde, vore enligt Landstingets åsigt riktigast att indela länet i tre särskilda distrikt. Det *första* af dessa skulle innefatta slätt- och kustbygden vid Wenern, der det i allmänhet sommar och vinter lika priset å körslor vore lägst och tillgången på förtjenst genom körslor ringa, jordbruk nästan den enda näringen, samt spanmål och foder producerades till en myckenhet, som icke så obetydligt öfverstege ortens eget behof, hvarför också dessa varor i denna ort såldes till ett pris, som i allmänhet vore lägre än i bergslagen och norra Wermland. Det *andra distriktet* åter skulle omfatta vestra och mellersta Wermland med undantag af bergslagen, inom hvilket distrikt värdet å körslor kunde anses vara högre under vintern, än sommaren, hvilket hafvudsakligen berodde af behofvet å dylika körslor till och från bruken. Hufvudnäringarne vore nemligen här å ena sidan bruksrörelse och förädling af skogsalster, men å andra sidan jordbruket, som äfven här intoge ett vigtigt rum. Till *tredje distriktet* komme slutligen att höra återstoden af länet, innefattande områden af temligen olikartad beskaffenhet. I bergslagen vore tillgången på förtjenst genom körslor riklig både sommar och vinter samt priset derå ständigt högt, hvaremot inom Elfdals härad, der priset på körslor äfven ständigt vore högt, tillgången på körslor endast under vintermånaderna vore stor. Priset fölle nemligen der icke i någon väsentlig mån under sommaren, emedan hemmanen gemenligen icke egde betesmarker på nära håll intill bostäderna i den dalgång, hvarigenom Klarelfven framginge, samt hemmansegarne i följd deraf måste släppa kreaturen på bete å långt aflägsna sätrar och skogar. De kreatur, som under sommaren bibehölles vid sjelfva hufvudgårdarne, måste derföre till största delen födas inomhus, hvilket naturligtvis blefve ofantligt dyrbart, då här, liksom i bergslagen, en stor del af ortens behof af spanmål och foder måste hemtas från främmande håll. På gränsen mellan andra och tredje distriktet stode Fryksdals härad, hvars nedra tingslag synts Landstinget lämp-

ligen böra räknas till det andra distriktet, då deremot det öfra tingslaget närmast liknade öfra Elfdalen, utom möjligen i afseende på inköp af foder och således borde föras till det tredje. Skjutsens verkliga värde inom de olika distrikten vore under olika tidsföljder högst väsentligt vexlande i följd af olika konjunkturer för handeln med trä- och jerneffekter, och vid angifvandet af detta värde hade Landstinget derföre ansett sig böra hålla sig till de nu för närvarande rådande förhållandena dervid Landstinget utgått från den åsigt, att ungefärligen en half dag åtginge och förspildes för häst och körsven till den naturaprestation, som lemnades genom att en mil fortskaffa en resande. Värdet af ett dagsverke för häst och fullt arbetsför karl borde enligt Landstingets åsigt för första distriktet bestämmas till Tre kronor och för de båda öfriga i medeltal, för vinter och sommar, till Fyra kronor i det andra och till Fem kronor i det tredje. Då dagspenningen för fullt arbetsför karl i allmänhet icke i hela provinsen understege Två kronor, skulle således legan för hästen jemförelsevis blifva för liten, derest man antoge, att vid skjutsning körsvennen alltid måste vara sådan fullt arbetsför karl; men då så icke vore förhållandet, utan jemväl ynglingar, hvilkas arbetskrafter icke vore fullständigt utvecklade, kunde vid skjutsning användas, syntes hästens arbete hafva blifvit till sitt fulla värde genom nyssanförda siffror uppskattadt.

I anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, ansåge Landstinget sig böra afgifva det yttrande:

att inom Wermlands län verkliga värdet af den tjenstbarhet, som den skjutsande lemnade, genom att med en häst fortskaffa den resande en mil, utgjorde inom:

a) Wisnums, Ölme, Wäse, Grums och Näs härader samt Karlstads tingslag En krona 50 öre;

b) Gillbergs, Nordmarks, Jösse och Kihls härader samt Fryksdals härads nedra tingslag, Två kronor samt

c) Fernebo, Nyeds och Elfdals härader, äfvensom Fryksdals härads öfra tingslag, Två kronor 50 öre; samt

att Landstinget ville såsom sin åsigt uttala önskvärdheten deraf, att skjutslegan per mil för en häst icke måtte bestämmas högre än till En krona 50 öre för det första, En krona 80 öre för det andra och Två kronor för det tredje af ofvannämnda distrikt.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län, har yttrat att enligt dess uppfattning den af Landstinget gjorda uppskattning af skjutsens verkliga värde i de särskilda delarne af länet ingalunda kunde anses för högt beräknad och att följaktligen den af Landstinget jemväl föreslagna legan ej syntes obillig.

Örebro läns Landsting har ansett skjutsens verkliga värde för hela länet böra uppskattas till Två kronor för milen, men att, för samfärdselns underlättande, skjutslegan borde bestämmas till En krona 60 öre milen för hela länet.

Landshöfdinge-Embetet i länet har varit af skiljaktig mening och ansett att, då vid senast upprättade entreprenader å postskjuts inom länet, sådan å trettiotvå ställen erhållits till pris vexlande från En krona 20 öre till En krona 98 öre för mil, men endast å sexton ställen uppgått till Två kronor och deröfver, högst Två kronor 50 öre, detta förhållande syntes berättiga till den slutsats, att det af Landstinget angifna värde å skjuts af Två kronor för mil vore nog högt samt att detta värde, för hela länet räknadt, icke torde böra skattas högre än till En krona 75 öre för milen. Då skjutslegans förhöjning från En krona 20 öre till nu allmänt gällande En krona 60 öre medfört ej ringa minskning i skjutsfreqvensen och således visat sig hämmande för den allmänna samfärdseln, syntes en högre skjutslega icke böra på något ställe inom länet ifrågakomma, än En krona 60 öre, helst postskjuts erhållits till lägre belopp å sexton af ofvannämnda stationer.

Landstinget inom Vestmanlands län har antagit skjutsens verkliga värde inom länet utgöra Två kronor för hvarje mil i slättbygden och Tre kronor för milen i bergslagsorterna; men, på det ej samfärdseln måtte för mycket försvåras, har Landstinget, med fästadt afseende å fördelen af såväl lika skjutslega inom samma län, som dennas öfverensstämmande, såvidt möjligt vore, med skjutsersättningen inom angränsande län, hemstält att skjutslegan öfver hela länet måtte bestämmas till En krona 80 öre för milen; till hvilket yttrande *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inom länet* förmält sig icke hafva något att tillägga.

Kopparbergs läns Landsting har förklarat att i afseende å den fråga, hvarom Landstingets utlåtande äskats, det vore mycket svårt, ja omöjligt att gifva ett för hela länet allmängiltigt svar. Vare sig att för bestämmande af skjutshållningens verkliga värde afsåges kostnaderna för användande af häst och karl per dag, i hvilket afseende förhållandet i olika delar af länet och under olika årstider vore mycket olika, eller att hänsyn toges till entreprenadsummorna vid de särskilda gästgifverierna, hvilka gjorda och antagna entreprenadanbud mångenstädes berodde på säregna omständigheter, gåfves för frågans bedömande på dessa grunder ingen eller åtminstone icke stor ledning. Emellertid hade Landstinget ansett kunna antagas att för närvarande skjutshållningens verkliga värde vore i norra delen af länet, d. v. s. de tre öfverst liggande fögderierna Fyra kronor och i södra delen d. v. s. de öfriga fyra fögderierna Tre kronor för häst och mil; men på det att samfärdseln icke skulle oskäligen försvåras eller

andra afsevärda olägenheter föranledas, ansåge dock Landstinget skjutslegan för länet i sin helhet icke böra bestämmas högre än till Två kronor för mil och häst.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län har yttrat, att i fråga om det belopp, som inom länet eller särskilda delar deraf kunde anses utgöra skjutsens verkliga värde, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som ansåge ett tillförlitligt och noggrant svar på denna fråga icke kunna meddelas, funne sig sakna skäl att afvika från de uppgifter, som Landstinget i detta afseende meddelat eller att skjutsens verkliga värde per mil kunde sättas i Nedan-Siljans, Ofvan-Siljans och Vester-Dals fögderier till Fyra kronor och i de öfriga fyra fögderierna, nemligen Kopparbergs, Säters, Näsgårds och Vesterbergslagens, till Tre kronor, som motsvarade för hela länet ett medeltal af Tre kronor 43 öre; hvarjemte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upplyst, att under sistlidna och de fyra föregående åren har uti länets markegångstaxa värdet af ett kördagsverke, i taxan förekommande under benämning »vindhästdagsverke», varit upptaget 1876 till 3 kronor 75 öre, 1875 till 4 kronor, 1874 till 5 kronor, 1873 till 4 kronor 50 öre och 1872 till 3 kronor 25 öre.

Lika med Landstinget hölle Kongl. Maj:ts Befallningshafvande före, att förhållandena inom länet rättfärdigade skjutslegans bestämmande till Två kronor per mil, men att den icke, utan att samfärdseln oskäligen försvårades, kunde bestämmas högre; likasom ock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge att i detta afseende samma bestämmelse borde blifva gällande för hela länet.

Landstinget i Gefleborgs län har förmält att, ehuru visserligen olikheter förekomme emellan förhållandena inom länets båda provinser, i så måtto att, under det länets sydliga och mindre del, Gestrikland, redan blifvit tillgodosedd med jernvägar i olika riktningar, hvilka, efter norra Stambanans öppnande till Ugglebo, komme att uppnå en sammanlagd längd af omkring tretton mil, hade den större delen, Helsingland, ännu endast tre kortare jernvägar, gående från kusten inåt landet, med en längd af tillsammans tre à fyra mil, samt att värdet af de för hästars utfodring nödiga artiklarne hafre, hö och halm i allmänhet ansåges något fördelaktigare för Gestrikland, än för Helsingland, Landstinget likväl icke tvekade att antaga skjutsens verkliga värde vara lika för båda provinserna, till stöd för hvilken åsigt åberopats att skjutsens verkliga värde i vida högre grad torde vara beroende af den industriela rörelse, som inom länets olika delar drefves och som toge dragarnes krafter i anspråk, än af de resandes antal; att förhållandet i sådant hänseende ställde sig temligen lika mellan de skilda delarne af länet, enär den lifliga trävarurörelsen i den norra motvägdes af den högt drifna jern-

och ståltillverkningen i den södra, samt att länets markegångstaxa upptoge värdet för ett ökedagsverke af en karl och två hästar lika för både Helsingland och Gestrikland, hvilket värde senast blifvit satt till Sex kronor 75 öre.

Om nu för bestämmandet af skjutsens värde lades till grund ofvan anförda pris Sex kronor 75 öre för ett ökedagsverke, samt beräknades att en häst dagligen kunde med skjuts tillryggalägga en och en half mil, så skulle legan för en häst per mil blifva Två kronor 25 öre; men enär vid beräknandet af ökedagsverkets värde äfven värdet af ett mansdagsverke måst deruti inräknas, hvilket icke för skjutsandet af en och en half mil till fullo toges i anspråk, syntes berörda belopp kunna utan obillighet nedsättas till Två kronor per mil, så mycket heldre som vid en anställd beräkning öfver de årliga omkostnaderna för underhållet af en häst i det närmaste samma belopp eller Två kronor per mil erhållits.

Beträffande frågan om det lämpliga beloppet af skjutslegan, så, ehuru det nyss angifna skjutsvärdet, enligt Landstingets åsigt, komme sanningen så nära som möjligt, skulle dock, om en så afsevärd höjning i skjutslegan genast tillämpades, olägenheter kunna uppstå, som ej vore lätta att förutse. Enligt hvad Landstinget inhemtat, hade för postens fortskaffande aftal kunnat träffas på en del ställen till pris, som understege Två kronor per mil och ej så mycket skilde sig från den nu gällande legan af En krona 60 öre per mil. Derjemte borde ej förbises, att alla de resor, som gjordes i statens och kommunernas tjenst, af hvilka en ej ringa del fullgjordes med egna hästar, komme att kräfva en icke obetydligt ökad utgift af såväl staten som kommunerna, om skjutslegan på en gång så betydligt förhöjdes och har Landstinget, i betraktande af dessa förhållanden, ansett skjutsens verkliga värde inom Gefleborgs län böra antagas till Två kronor per mil för en häst samt hemstält att skjutslegan för närvarande icke måtte bestämmas högre än till En krona 60 öre milen.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har ansett sig böra instämma uti den af Landstinget sålunda uttryckta åsigt.

Uti sitt i ämnet afgifna yttrande har *Wester-Norrlands läns Landsting*, med åberopande, hurusom vid jemförelse emellan de allmänna arbetsprisen inom länet samt med hänsigt till de arbetsförtjenster, som i de särskilda landskapen erbjödes, Landstinget funnit förhållandet i detta hänseende vara i det närmaste lika för *Norra Ångermanland* och *Södra Ångermanlands nedra fögderi*, der skjutsningskostnaden stälde sig något lägre, samt att *Medelpad och Södra Ångermanlands öfra fögderi*, inom hvilka orter denna kostnad vore något högre, vore med hvarandra jemförliga, på grund häraf och då icke flera än tvenne olika skjutsvärden för länet lämpligen borde komma i fråga, änskönt undantag för några få gästgifverier möj-

ligen kunde förekomma, hemställt att skjutsens verkliga värde måtte beräknas för Norra Ångermanland och Södra Ångermanlands nedra fögderi till Två kronor 50 öre samt för Södra Ångermanlands öfra fögderi och Medelpad till Tre kronor per mil, hvarigenom de skjutsande under nuvarande förhållanden borde anses blifva skäligen godtgjorde, utan att några afsevärda olägenheter för samfärdseln deraf skulle föranledas.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har i så måtto förenat sig med Landstingets yttrande, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett skjutsens verkliga värde inom länet kunna antagas utgöra för Norra Ångermanlands och Södra Ångermanlands nedra fögderi Två kronor 50 öre samt för Södra Ångermanlands öfra fögderi och Medelpad Tre kronor per mil, dervid Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl erinrat, att skjutsens värde i vissa delar af länet och särskildt den del af Ramsele socken, som genomskures af den nyanlagda Ströms—Ramselevägen, måste beräknas vida högre eller ända till Fem kronor, enär vid anstälda försöksauktioner till inrättande af entreprenad å gästgifvaregårdarne vid nämnda väg det visat sig omöjligt att åstadkomma entreprenad till lägre lega, hvadan jemväl samfärdseln å ifrågavarande väg måst fortgå med legobetingelser. Hvad deremot anginge beloppet af skjutslegan, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förklarat sig ingalunda kunna biträda Landstingets åsigt derutinnan, att skjutslegan skulle kunna sättas till så höga belopp, som de för skjutsens verkliga värde beräknade, utan att härigenom några afsevärda olägenheter för samfärdseln skulle föranledas, enär efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förmenande en så hög skjutslega måste verka *i högsta måtto* hinderligt för samfärdseln och derigenom bidraga att hämma den utveckling i ekonomiskt hänseende, som under de senare åren i flera skilda riktningar inom länet uppstått, hvilken utveckling, derest densamma bland annat genom kommunikationsväsendets utvidgande och *samfärdselns underlättande* ostördt finge fortgå, bebådade en löftesrik framtid för länet. Då Staten under de senaste tjugo åren genom omfattande jernvägsanläggningar underlättat kommunikationsväsendet i nästan alla delar af mellersta och södra riket, så att derigenom skjutsningstungan betydligt lindrats och personaltrafiken på jernvägarne befordrades till pris, hvilka uppginge till endast en fjerdedel eller en femtedel af den skjutslega, hvilken, derest Landstingets åsigt gjorde sig gällande, skulle komma att af den resande inom länet betalas, vore det endast en fordran af den enklaste rättvisa att Staten jemväl inom Wester-Norrlands län, som ännu icke hugnats med jernvägar på Statens bekostnad och hvarest sådana kommunikationsmedel till erforderlig utsträckning först i en måhända aflägsen framtid torde komma till stånd, trädde emellan för att underlätta samfärdseln. Ur sådan synpunkt funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skjutslegan icke i

någon del af länet böra bestämmas till högre belopp än En krona 75 öre per mil; och det återstående fyllnadsbeloppet i skjutsens värde borde tillhandahållas vederbörande entreprenörer, enligt de grunder, som för detta fall blifvit i Riksdagens skrifvelse i ämnet angifna.

Jemtlands läns Landsting har förklarat, att med afseende å nuvarande förhållanden skjutsens verkliga medelvärde kunde anses utgöra Tre kronor inom provinsen Herjeådalen och Två kronor 50 öre inom provinsen Jemtland milen per häst, men att skjutslegan för hela länet torde böra bestämmas till Två kronor milen.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har anmärkt, hurusom det resultat, hvartill Landstinget kommit i afseende på uppskattningen af skjutsens värde, erhållits genom att jemföra medelpriset för ett hästdagsverke med det miltal, hvartill en häst ansetts kunna dagligen i gästgifveriskjuts begagnas, men att, om man sökte detta värde genom att fördela hela kostnaden för den på entreprenad ordnade gästgifverihållningen inom länet för ett år t. ex. 1875 på utgångna hästarnes antal och skjutshållens medellängd med tillägg af gällande skjutslega, ett i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes tanke tillförlitligare resultat skulle vinnas; och hade vid en i enlighet härmed anställd beräkning skjutsens värde visat sig motsvara Tre kronor, men något högre inom Herjeådalen. För öfrigt instämde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Landstingets förslag angående fastställande af skjutslegans belopp till Två kronor inom hela länet.

Vidare har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anfört, att, äfven om skjutslegan höjdes ända till det beräknade värdet och prisförhållandena inom orten förblefve oförändrade, skjutsningsbesväret, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, dock ingalunda skulle kunna ordnas utan serskildt bidrag åt entreprenörerne, alldenstund vid flertalet gästgifverier den utgående skjutsen vore alltför obetydlig för att legan derför skulle kunna betäcka kostnaderna för tillhandahållande af det antal hästar, som dagligen måste finnas att tillgå, jemte öfriga med gästgifverihållning förenade kostnader och besvär. För närvarande utgjordes skjutsningen vid alla gästgifverier inom länet på entreprenad och skjutslagens bidrag uppgingo för sistlidet år till 106,888 kronor, då värdet af det hö, hvarmed entreprenörerne hufvudsakligen aflönats, beräknats efter markegångspris. Äfven om en alltjemt fortgående prisstegring å arbets- och lefnadsförnödenheter inom orten ej toges i beräkning, trodde emellertid Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att skjutslegans höjande till det belopp, här ofvan föreslagits, ej skulle, åtminstone till en början, medföra någon synnerlig minskning i det erforderliga bidraget, dels af skäl, som ofvan blifvit antydda, dels ock enär det nu utgående bidraget i någon och ej så obetydlig mån nedtrycktes derigenom att entreprenörernes anspråk motvägts af farhågan

att åläggas skjutsning medelst indelande till reserv. Erfarenheten hade äfven visat, att förhöjning i skjutslegan mången gång just af entreprenörerne motsetts med misstroende genom befarad minskning af de resandes antal; och då härtill ytterligare komme, att vid många gästgifverier inom länet, till följd af lokala förhållanden, konkurrens mellan flere entreprenörer knappt kunde ifrågakomma, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande det erforderliga bidraget, oberoende af den större eller mindre förhöjning skjutslegan kunde komma att undergå, ej böra beräknas lägre än till förutnämnda summa.

Landstinget inom Vesterbottens län har till en början erinrat, att skjutsen inom länet utgjordes på två väsentligt olika sätt, nemligen dels med häst och åkdon, hvilket skjutsningssätt förekomme nästan öfverallt, der körbar väg funnes och dels derigenom att till den resandes disposition ställdes bärare, som der farbara vattendrag funnes, tillika tjenstgjorde såsom roddare och hvilket skjutsningssätt användes, der körbara vägar icke funnes att tillgå.

Enär efter närvarande förhållanden ett hästdagsverke kunde beräknas i värde till Fyra kronor samt med en häst två mils skjuts om dagen kunde utgöras, har Landstinget vidare ansett värdet af skjuts med häst och åkdon böra beräknas till Två kronor per mil. Om skjutslegan höjdes till detta belopp, skulle samfärdseln dock betydligt försvåras, utan att någon motsvarande fördel i minskade entreprenadbidrag skulle tillskyndas dem, som hade att ansvara för skjutsen. Att döma efter hittills vunnen erfarenhet ville det tvärtom synas som om med förhöjning i skjutslegan följde förhöjning i entreprenadbeloppen. Entreprenörer hade ock uppgifvit, att i den mån skjutslegan höjdes sökte resande att genom beting förskaffa sig skjuts och derigenom uppstode för entreprenörerne större förluster till följd af minskning i skjuts, än som ersattes genom den högre skjutslegan; och då likväl hästar måste tillhandahållas och vanligast äfven vore behöfliga just under de tider, då landtmannagöromål eller andra mera vinstgifvande körslor sysselsatte dem, som vore skjutsskyldige, så måste ersättningen sökas i förhöjda entreprenadtillskott. Af denna anledning ansåge ock Landstinget, att den skjutslega, som före sista förhöjningen senast gällt, eller En krona 20 öre per mil, borde ånyo fastställas, dock så att skjutslegan borde blifva lika för stad och landsbygd, enär om någon prisskilnad dem emellan förekomme, denna vanligast vore till fördel för städerna i de hänseenden, som här kunde komma i fråga.

I afseende åter å den andra arten af skjutsinrättningar hade Landstinget, med ledning af den erfarenhet, som vunnits vid resor i de trakter, der fortskaffning genom bärare eller rodd förekomme, ansett sig böra beräkna verkliga värdet af skjutsen till En krona milen och en till detta

belopp bestämd skjutslega skulle, efter Landstingets tanke, ej lägga större hinder i vägen för samfärdseln, än sjelfva resesättet innebure.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län har andragit, att då värdet af skjutsen i väsentlig mån vore beroende dels på tillgång i skjutsstationens närhet af hästar, som ej vore för hemmansbruket uteslutande eller för andra vinstgifvande näringar behöfliga, dels på större eller mindre svårighet och kostnad för de till skjuts afsedda hästarnes utfodrande sommar- och vintertid; dels på en någorlunda jemn trafik af resande, dels ock på tillfälle till annan inkomst medelst arbete af folk och dragare m. m., svårighet mötte att bestämdt uppgifva skjutsens verkliga värde, hvilket kunde vara olika inom olika delar af länet och inom samma fögderi samt vara högre det ena året, då god skörd erhållits och höga trävaruvärden uppdrefve prisen å vissa ställen på både mans- och hästdagsverken än det andra året, då så kallade svagår inträffade och trävarukonjunkturerna försämrats med deraf föranledd inskränkning i afverkningen.

Då man således uti ifrågavarande hänseende borde taga ett medelpris för flera år, ansåge Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter inhemtade upplysningar i ämnet från vederbörande Kronofogdar och med den kännedom, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande egde om förhållandena inom länet, att värdet å skjutsen efter allmänna landsvägen eller i kustsocknarne borde sättas till Två kronor och i öfriga delar af länet till Två kronor 50 öre.

Hvad skjutslegan beträffade, så syntes det klart att densamma, till förekommande deraf att samfärdseln försvårades, icke kunde bestämmas till skjutsens här ofvan föreslagna värden, utan måste sättas lägre. I sådant afseende och ehuru skjutsens verkliga värde ansåges icke vara lika öfver hela länet och det således kunde sättas i fråga, att äfven skjutslegan borde vara olika, vore Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl af den åsigt, att densamma öfver hela länet borde utgå med samma belopp eller En krona 60 öre per mil, emedan ett annat förhållande, eller skjutslegans olikhet i skilda delar af länet, antagligen skulle medföra trassel och obehag samt föranleda till samfärdselns minskande just i de delar af länet, der den bäst behöfde upparbetas.

Enär Landstinget, af uppgifven anledning, att erfarenheten skulle hafva visat att med förhöjning i skjutslegan följde förhöjning i entreprenadbeloppen, ansett den skjutslega, som före den sista förhöjningen senast gällt, eller En krona 20 öre per mil, böra ånyo fastställas, ville Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fästa uppmärksamheten deråa, att, om äfven entreprenadsummorna vid en del skjutsstationer under årens lopp stundom stigit, orsaken dertill för ingen del vore att söka deri, att resande, när skjutslegan blifvit höjd, mera allmänt sökte att genom beting förskaffa

sig skjuts, enär resandes fortskaffande efter beting hörde till undantagen. Entreprenadbeloppen vore vid en del stationer lägre än de voro för femton à tjugo år sedan; men att de vid andra stationer åter vore höjda, härledde sig icke från den af Landstinget antydda orsaken, utan från penningens minskade värde och andra förhållanden, som inverkade på entreprenadsummans bestämmande vid åtskilliga stationer.

Vid resor i lappmarken på sommaren eller den tid af året, då slädföre ej funnes, måste den resande, der körvägar ej vore att tillgå, anlita personer, som från den ena till den andra skjutsstationen fortskaffade den resandes effekter och, då farbara vattendrag möta, fortskaffa den resande och hans effekter med båt; och för den händelse att det nådiga Cirkuläret äfven skulle afse ett dylikt de resandes fortskaffningssätt, ville Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddela att värdet deraf icke kunde anses understiga En krona 20 öre milen, hvilket belopp derföre af den resande borde betalas.

Norrbottens läns Landsting har förenat sig om den åsigt att någon olikhet i förevarande afseende emellan lappmarkerna och länets kustsocknar ej borde ega rum; att skjutsens verkliga värde för hvarje mil kunde anses utgöra Två kronor samt att skjutslegans belopp icke borde sättas högre än högst En krona 75 öre för hvarje mil.

I fråga om beräknande af skjutsens verkliga värde har *Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i samma län* instämt i den af Landstinget uttalade åsigt; men hvad deremot anginge skjutslegans högsta belopp, så funne Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sig ej kunna dela Landstingets yttrade mening. Då genom Kongl. Kungörelsen den 5 December 1873 allmänna vägarnes längd skulle beräknas i hela och tiondedels mil, syntes det till en början Kongl. Maj:ts Befallningshafvande mindre lämpligt, att skjutslegans högsta belopp ej blifvit bestämdt i med hänsyn dertill jemnadt öretal. Erfarenheten inom länet hade derjemte visat, att de tid efter annan skedda förhöjningarne i skjutslegans belopp verkat motsatsen af hvad man haft att vänta eller alltjemt stegrade fordringar i afseende på den betingade entreprenadsumman. Detta förhållande läte åtminstone inom lånets inre delar, der antalet resande ej vore särdeles stort, förklara sig deraf, att många resande i anseende till den höga skjutslegan ej använde skjuts, utan funne det med sin fördel mera förenligt att fortskaffa sig med egna hästar eller medelst beting. Detta åter hade till följd att entreprenören mera sällan finge skjutsa; men då han i allt fall vore enligt sitt kontrakt förbunden att hålla det bestämda antalet hästar tillhands, funne han de med kontraktet förenade skyldigheter, trots den höga skjutslegan, synnerligen betungande samt stegrade följaktligen sina fordringar på entreprenadsumman; och har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på

grund häraf funnit sig böra hemställa, att skjutslegan inom länet för närvarande ej måtte bestämmas högre än den nu högst gällande, eller till En krona 60 öre för hvarje mil.

För att underlätta öfversigten af hvad i omförmälde afseenden blifvit af de särskilda Landstingen och Länsstyrelserna beräknadt och föreslaget hafva komiterade upprättat nedanstående tabell:

Län.	Landstinget		Kongl. Maj:ts Befallningshafvande	
	skjutsens verkliga värde.	föreslagen högsta skjutslega.	skjutsens verkliga värde.	föreslagen högsta skjutslega.
Stockholms	2,00	2,00	2,00	1,80
Upsala	2,25	2,00	2,25	2,00
Södermanlands	ej uppg.	1,60	1,60	1,60
Östergötlands	2,08	1,80	2,08	1,80
Jönköpings	2,00	1,75	2,00	1,70
Kronobergs	1,60	1,60	1,60	1,60
Kalmar a)	1,80	1,80	1,80	1,80
b)	1,60	1,60	1,60	1,60
c)	—	—	1,40	1,40
Gotlands	2,00	2,00	1,60	1,60
Blekinge	1,60	1,60	1,60	1,60
Kristianstads	2,00	ej uppg.	1,90	1,90
Malmöhus	2,00	2,00	2,00	2,00
Hallands	»minst 2 kr.»	»högst 2 kr.»	ej uppg.	1,60
Göteborgs och Bohus	1,60	1,60	1,60	1,60
Elfsborgs	1,80	1,60	1,80	1,60
Skaraborgs	1,90	1,60	1,90	1,60

a) = *Kalmar läns norra Landstingsområde.*
b) = *D:o södra d:o.*
c) = *Öland.*

Län.	Landstinget		Kongl. Maj:ts Befallningshafvande	
	skjutsens verkliga värde.	förcslagen högsta skjutslega.	skjutsens verkliga värde.	föreslagen högsta skjutslega.
Vermlands ..... d)	1,50	1,50	1,50	1,50
e)	2,00	1,80	2,00	1,80
f)	2,50	2,00	2,50	2,00
Örebro	2,00	1,60	1,75	1,60
Vestmanlands ..... g)	2,00	1,80	2,00	1,80
h)	3,00		3,00	
Kopparbergs ..... i)	4,00	2,00	3,43	2,00
k)	3,00			
Gefleborgs	2,00	1,60	2,00	1,60
Vester-Norrlands ..... l)	2,50	2,50	2,50	1,75
m)	3,00	3,00	3,00	
Jemtlands ..... n)	3,00	2,00	3,00	2,00
o)	2,50			
Vesterbottens ..... p)	2,00	1,20	2,00	1,60
q)			2,50	
Norrbottens	2,00	1,75	2,00	1,60

d) = *Wermlands läns första distrikt* = Wisnums, Ölme, Wäse, Grums och Näs härad samt Karlstads tingslag.

e) = *D:o andra distrikt* = Gillbergs, Nordmarks, Jösse och Kihls härad samt Fryksdals härads nedra tingslag.

f) = *D:o tredje distrikt* = Fernebo, Nyeds och Elfdals härad samt Fryksdals härads öfra tingslag.

g) = *Westmanlands läns slättbygd.*

h) = *D:o bergslag.*

i) = *Kopparbergs läns tre nordligaste fögderier*, Nedan-Siljans, Ofvan-Siljans och Vesterdals fögderier.

k) = *D:o öfriga delar.*

l) *Vester-Norrlands län.* Norra Ångermanlands och södra Ångermanlands nedra fögderi.

m) *D:o* södra Ångermanlands öfra fögderi och Medelpad.

n) *Jemtlands län.* Provinsen Jemtland.

o) *D:o* D:o Herjeådalen.

p) *Vesterbottens läns kustsocknar.*

q) *D:o öfriga delar.*

Då det komiterade meddelade nådiga uppdrag afser att utarbeta förslag till skjutsväsendets ordnande med iakttagande af den hufvudgrund, att skjutsningsbestyret vid gästgifverierna bör ställas på entreprenad, hafva komiterade ansett sig böra meddela en öfversigt af de lagstiftningsåtgärder, som, med afseende på skjutsentreprenaders åstadkommande inom landet, tid efter annan blifvit vidtagne.

Skjutsväsendets ordnande medelst entreprenaders inrättande har sedan lång tid tillbaka varit ett städse återkommande öfverläggningsämne inom Riksdagen och af densamma esomoftast gjorts till föremål för Regeringsmaktens förfoganden. Redan uti en vid 1809—1810 årens Riksdag gjord underdånig framställning rörande förbättrad ordning vid gästgifveriskjutsningen i riket anhöllo Rikets ständer, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måtte anbefallas att, hvar i sitt län, så fort möjligen ske kunde, sammankalla vissa från hvarje håll- och reservlag valde deputerade af jordägare och skjutsningsskyldige på landet samt borgare i städerne och med dem jemte öfrige tillstädes varande landtbrukare och andre upplyste män, hvilke det borde vara obetaget att, likväl utan beslutande rätt, sammankomsten bevista, rådslå och öfverlägga om möjligheten att indraga håll- och reservskjutsen, om *besörjandet deraf genom entreprenad*, der lokalen sådant medgåfve, samt om vidtagande af öfriga utvägar, som kunde fylla det vanliga eller vid särskilda påkommande tillfällen ökade behofvet af skjutshästar och med ortens beskaffenhet vore förenliga; dock att, i händelse länets samtlige invånare ej skulle vid dessa öfverläggningar blifva ense, sådant likväl icke borde utgöra hinder för det eller de härads invånare, som kunde åstunda att i entreprenad om skjutsningen för sina hemman ingå.

Med anledning af denna framställning förordnade Kongl. Maj:t under den 13 Augusti 1810, att sammanträden och öfverläggningar i ämnet skulle inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ega rum med iakttagande, *att* de deputerade skulle väljas och befullmäktigas af de skjutsskyldige jordegarne sjelfve; *att* så väl håll- som reservlaget för hvarje skjutsombyte förut borde vara bestämdt och gifvet, och att ej allenast de till håll- och reservskjuts verkligen indelade, utan *äfven alla andra skjutsskyldige hemman, som till äfventyrs för aflägsenhet eller andra omständigheter dittills varit från sådan skjutsning fritagne, borde lika med de andre i kostnaden till entreprenaden deltaga; att* gästgifvare borde deruti taga del i mån af det antal hästar, han dittills varit skyldig att för skjutsen dagligen tillhanda hålla; och *att* vid gästgifvaregårdar på de mindre vägar, der inga hållhästar bestodes, utan skjutsen bestredes blott af gästgifvare och reserv, ej allenast desse, utan jemväl öfrige skjutsskyldige, som kunde anses ligga inom distriktet och ej vore på andra gästgifverier indelade, borde till en-

treprenören i mån af sitt hemmantal kontribuera; *att* entreprenörerna skulle ikläda sig samma skyldigheter till de resandes forthjelpande, som efter författningarne ålåge gästgifvarne, och *att*, der städer ensamme bestrede skjutsen utan stadgad rättighet till biträde från landet, öfverläggningen endast ankomme på de skjutsskyldige i städerne, huru skjutsen skulle besörjas; och skulle det åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvar för sitt län, att inom fyra år derefter afgifva underdånig berättelse öfver verkställigheten af de vidtagne anstalterne samt verkan af den genom Kongl. Förordningen den 28 Juni 1809 förhöjda skjutslegan, jemte förslag, huru skjutsningsskyldigheten i framtiden kunde förändras.

I sammanhang härmed förordnades *dels* att, i händelse vederbörande kunde öfverenskomma med någon gästgifvare eller entreprenör att ensam åtaga sig håll- och reservskjutsen, en viss afgift, lämpad efter det antal hästar, han skulle vara skyldig att underhålla, skulle till honom erläggas af hvarje hemman hvilket en dylik skjuts ålegat, *dels* att hvad sålunda stadgats skulle endast provisoriskt till nästa lagtima riksdag blifva gällande.

De berättelser, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, jemlikt meddelad föreskrift, afgåfvo rörande resultaten af de vidtagne försöken till håll- och reservskjutsens utgörande genom entreprenad, utmärkte emellertid, att dessa försök i allmänhet icke medfört åsyftad verkan; att länens skjutsskyldige invånare på de flesta ställen vägrat att ingå på förslaget af fruktan, att kostnaden derför skulle blifva ännu mera känbar, än den som med den förut varande skjutsinrättningen vore förenad; att likväl i Jemtlands samt på åtskilliga ställen i andra län denna anstalt blifvit införd och bragt i gång; samt att de fleste Länsstyrelser ansett betydliga hinder mot förslagets verkställande då förekomma, men deremot några trott, att detsamma åtminstone vid de större farvägar, der hållskjuts utgjordes, skulle kunna efter hand införas.

Vid 1815 års riksdag aflät Bondeståndet en särskild underdånig framställning om ändringar och jemkning i skjutsinrättningen genom *entreprenaders* tillvägabringande samt tillökande i sådant afseende af skjutslegan, men denna framställning föranledde icke någon omedelbar åtgärd; och uti den skrifvelse angående skjutsväsendet, hvarmed Rikets åren 1817—1818 församlade Ständer ånyo gjorde denna fråga till föremål för Kongl. Maj:ts ompröfning, förklarade Rikets Ständer, att »upphäfvandet af en inrättning, som från urminnes tider tillhört nationen och likasom införlifvat sig ej mindre med sättet att sköta handel och näringar, än med sjelfva folkets vana och lynne, syntes böra med stor varsamhet företagas, om ej brytningen skulle blifva för stark, resultaterna falska och det goda ändamålet just derigenom förfelas,» samt att, »af de tvenne utvägar, som i fråga om skjutsväsendet framställde sig, nemligen enskilda entreprenader af

skjutsinrättningen, sådan den då vore, och allmänna forvagnar, Rikets Ständer trodde sig hufvudsakligen böra fästa sig vid den senare utvägen, då den förra, tillstyrkt af 1809 års Ständer och på flera ställen utbjuden samt äfven försökt, syntes icke hafva uppfyllt hvad man väntat, ehuru den i en framtid och sedan saken kommit i vederbörlig fart, troligen skulle här, som i andra länder, blifva det säkraste botemedlet.»

Sedan förslag till förändringar i allmänna skjutsinrättningen blifvit ånyo framställde vid 1823 års Riksdag, anförde Rikets Ständer i skrifvelse den 21 December samma år, att, ehuru de i alla län vidtagna försök till inrättande af skjutsentreprenader på de flesta ställen fruktlöst aflupit, hvilket syntes hafva härrört dels af farhåga för att inlåta sig på företag, hvilka icke kunde på grund af någon erfarenhet bedömas, dels deraf att de skjutsande sällan kunnat förena sig om de af entreprenören yrkade vilkor, helst samma vilkor, då någon täflan af spekulanter icke kunnat vid företagets början inträffa och de flesta försöken gjorts före skjutslegans förhöjning, (genom Kongl. kungörelsen den 18 Augusti 1819, då legan höjdes till 16 skilling banko för både land och stad) blifvit högt uppstegrade af de personer, som till entreprenadens besörjande sig anmält, likväl och då skjutsningens ställande på entreprenad blifvit mera allmänt vidtaget i ett län, (Jemtlands) der erfarenheten äfven visat, att anstalten kunnat bära sig med vinst för entreprenörerne, samt all anledning företedde sig till den förmodan, att vilkoren skulle kunna nedsättas vid nya aftal, samt att andra skjutslag skulle finnas hugade för enahanda öfverenskommelser, funne Rikets Ständer sig böra anhålla, det Kongl. Maj:t måtte täckas låta vidtaga ytterligare åtgärder till skjutsentreprenaders befrämjande samt att i sådant afseende Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de län, der skjutsentreprenader eller andra till samma ändamål ledande regleringar, hvarmed de skjutsningsskyldige funne sig belåtne, icke redan egt rum, kunde varda i nåder förständigade, att helst distriktsvis och icke i massa höra samtliga skjutslagen vid de gästgifverier, dit hållskjuts vore anslagen, och äfven de öfriga på de ställen, der skjutsningsskyldigheten ansåges betungande, angående skjutsens upplåtande på entreprenad efter de i Cirkulärbrefvet den 13 Augusti 1810 stadgade grunder och med detsamma lemna hugade spekulanter tillfälle att göra sina anbud, dervid, i händelse någon skulle vilja för blotta skjutslegan åtaga sig skjutsningen, ett sådant anbud borde ovilkorligen antagas; och förmodade Rikets Ständer, att en sådan entreprenad skulle betydligen underlättas, om, bland annat, den på olika skjutsningsställen till olika belopp utgående *entreprenadafgiften sammanräknades och fördelades lika på alla skjutsskyldiga hemman inom hvarje härad*, likväl icke annorlunda än efter den öfverenskommelse, häradsboerne under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bemedling derom kunde träffa, samt om vid

sådana skjutsningsställen, der lokala omständigheter, såsom långa skjutshåll och sammanstötande af flera vägar, försvårade åstadkommande af entreprenad, skjutslegan, ehuru sparsamt samt icke utan synnerliga skäl och endast efter Kongl. Maj:ts pröfning, förhöjdes till sådant belopp, att entreprenad, utan de skjutsskyldiges alltför stora betungande, kunde för sig gå, helst om entreprenad för en längre tid såmedelst skulle kunna ernås.

Med anledning häraf förordnade Kongl. Maj:t den 30 December 1824, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på de ställen inom länen, der dylika entreprenader eller andra till samma ändamål ledande regleringar, hvarmed de skjutsskyldige åtnöjdes, icke redan egt rum, skulle ytterligare genom tjenliga framställningar till skjutslagen och sedan hugade spekulanter lemnats tillfälle att göra sina anbud söka, så vidt möjligt, bereda ingåendet af entreprenader; hvarjemte förklarades, att, när öfverenskommelserna om skjutsentreprenader blifvit mera allmänt inom ett härad antagna, den på olika ställen till olika belopp utgående entreprenadafgiften finge sammanräknas och fördelas lika på alla skjutsskyldiga hemman inom häradet, så vida vederbörande hemmansegare kunde derom öfverenskomma.

De sålunda vidtagna åtgärderna ledde dock icke till ett mera allmänt införande af entreprenader; och uti den vid Riksdagen åren 1828—1830 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse i ämnet framhölls äfven, hurusom de tid efter annan gifna föreskrifterna till beredande af förbättringar i skjutsväsendet dittills medfört mindre tillfredsställande resultat, hvarföre Rikets Ständer ansåge ännu någon tid böra afvaktas, innan någon mera genomgripande reglering af skjutsväsendet företoges; hvaremellertid Rikets Ständer anhöllo, att åtskilliga åtgärder till beredande af lättnad i kronoskjutsen och hållskjutsen måtte vidtagas, hvarom äfven föreskrifter blefvo under den 6 Maj 1830 i afseende å den förra och under den 11 Februari 1832, i afseende å den senare utfärdade.

Sedan derefter Bonde-Ståndet ånyo vid Riksdagen 1834—1835 gjort underdånig framställning om angelägenheten af skjutsentreprenaders befrämjande, i hvilket afseende Bonde-Ståndet förmälde sig anse skjutslegan böra till entreprenadernas underlättande för sådana fall förhöjas med åtta skillingar banko per mil, och Kongl. Maj:t uti till Rikets Ständer den 24 Februari 1840 aflåten nådig proposition förklarat sig vara sinnad att på föreslaget sätt förhöja skjutslegan för en häst på alla de ställen, der entreprenader kunde tillvägabringas, med åliggande för de skjutsskyldige att på de ställen, der entreprenader icke kunde ensamt mot denna förmån åstadkommas, till dess befrämjande sammanskjuta ett öfverenskommet ytterligare tillskott i penningar eller varor, samt att Kongl. Maj:t ville för sådant ändamål stadga nödiga föreskrifter, men tillika, enär Kongl.

Maj:t ansåge sig icke kunna utan Rikets Ständers medverkan ålägga någon skjutsskyldig att utan sitt eget frivilliga begifvande nu och för framtiden utbyta de honom åliggande prestationer emot en i penningar eller varor utgående afgift, härom påkallat Rikets Ständers beslut; så och efter det Rikets Ständer till svar å Kongl. Maj:ts proposition uti skrifvelse den 20 Januari 1841, jemte uttalande af sina åsigter i ämnet, hvarvid äfven uppmärksamheten fästades å angelägenheten deraf, att entreprenörerne icke betungades med alltför stränga förbindelser i afseende på hästars tillhandahållande vid anfordran, utan att vilkoren i detta hänseende någorlunda lämpades efter hvad förhållandet dittills varit och efter de för särskilda orter olika utvägarne till hästarnes utfodring, afgifvit förslag till de bestämmelser, hvilka Rikets Ständer ansett erforderliga för att befordra en nödvändig förändring af skjutsningsanstalterna, utfärdades genom Kongl. Cirkulärbrefvet den 2 Augusti 1844 de föreskrifter angående skjutsentreprenaders åvägabringande, hvilka till hufvudsaklig del fortfarande äro till efterrättelse gällande, i sammanhang hvarmed entreprenadlegan bestämdes till 28 skillingar banko i stad och 24 skillingar banko å landet milen för hvarje häst.

Uti skrifvelse den 28 Oktober 1857 anförde Rikets Ständer hufvudsakligen, att det mål, hvartill man genom en reglering af skjutsväsendet borde syfta, måste afse de skjutsskyldiges fullständiga befrielse från detta onus, på samma gång som resandes fortkomst och beqvämlighet ej lemnades å sido, hvarföre och då enligt Rikets Ständers tanke det närmaste syftemålet borde vara att, jemte skjutslegans förhöjning i allmänhet, kraftigare än hittills söka befordra skjutsningsbesvärets öfvertagande på entreprenad, Rikets Ständer funno sig böra hos Kongl. Maj:t föreslå utvägar till undanrödjande, så vidt möjligt vore, af de orsaker, hvilka kunde anses hafva dels hindrat entreprenaders uppkomst dels bidragit att göra dem för de skjutsskyldige betungande. Dervid ansågo Rikets Ständer sig främst böra fästa uppmärksamheten på det i jemförelse med behofvet öfverdrifna hästantal, som entreprenör förpligtats att åt resande tillhandahålla, hvilket förhållande måste föranleda dertill, att entreprenaderna blefvo dels ganska dyra, dels omöjliga att åstadkomma. Vidare förekomme, att skjutslegans belopp vore alltför ringa, hvilket tydligen ådagalades af de mer eller mindre betydliga bidrag, som för entreprenadernas uppehållande måste till entreprenörerne utgöras, hvadan en förhöjning af skjutslegan vore nödvändig, så vida entreprenader skulle mera allmänt komma till stånd, hvilken åtgärd jemväl af billighet och rättvisa påkallades, helst legan borde lemna full ersättning för det genom skjutsningen utgjorda besvär. En sådan förhöjning af legan, att besväret derigenom blefve fullt godtgjordt, skulle dock, om den finge af de skjutsskyldige

uppbäras, otvifvelaktigt verka derhän, att skjutsbestyret blefve än mera fästadt vid jorden; och med bästa vilja att befria de skjutsskyldige från all tunga af skjutsen måste likväl tillses, att icke trafiken genom alltför högt stegrade kostnader komme att hämmas, hvilket, derest legan vid hvarje gästgifveri uteslutande finge bero af entreprenörs anbud, skulle i ganska många och måhända i de flesta fall inträffa. Det vore derföre af nöden att så ordna saken, att hvarken legan eller bidragen af de skjutsskyldige finge uppgå till obegränsadt belopp; och anhöllo Rikets Ständer *dels* att skjutslegan måtte till uppgifna belopp förhöjas, *dels* att vissa angifna åtgärder till befrämjande af entreprenader måtte vidtagas, *dels* ock att, då de åtgärder, Rikets Ständer ansett sig böra föreslå, endast kunde leda till att afhjelpa de mest tryckande olägenheterna af skjutsbesväret, en komité måtte förordnas att, efter nödiga upplysningars inhemtande, utreda och föreslå, huruvida och på hvad sätt detta besvär skulle kunna från jordbruket skiljas samt denna vigtiga angelägenhet för öfrigt i framtiden på lämpligaste sätt ordnas, i sammanhang hvarmed Rikets Ständer jemväl uttalade den åsigt, att, derest å landet ett skjutslags bidrag komme att, äfven efter legans förhöjning till 1 riksdaler 50 öre per mil, öfverstiga 20 riksdaler per hemman, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, så framt stationen funnes icke kunna utan betydliga hinder för trafiken indragas, skulle ega att anmäla saken hos Kongl. Maj:t, på hvilken det skulle ankomma att pröfva, huruvida skjntslegan kunde ytterligare höjas, eller om möjligen understöd kunde af tillgängliga statsmedel lemnas, eller någon annan utväg till olägenhetens afhjelpande vidtagas.

Med bifall till Rikets Ständers sålunda gjorda framställning, förordnades genom Kongl. kungörelsen den 11 Dec, 1857,

att legan för *gästgifveri-*, *håll-* och *reservskjuts* skulle, der den icke i följd af särskilda förhållanden vore eller blefve till högre belopp bestämd, under alla tider af året utgöras vid gästgifvaregårdar, *der skjutsningsbestyret icke vore ställdt på entreprenad*, i stad med en riksdaler och på landet med 80 öre riksmynt milen för hvarje häst;

att på de ställen, der *skjutsningen vore på entreprenad upplåten*, legan skulle, så länge de upprättade entreprenadkontrakten fortfore, utgöra i stad en riksdaler 20 öre och på landet en riksdaler;

att vid utrop å auktion för *nya skjutsentreprenaders inrättande*, sistnämnda belopp, en riksdaler 20 öre i stad och en riksdaler på landet, likaledes bestämdes såsom den lega, som entreprenör egde att af resande uppbära; dock att, då mer än ett anbud gjordes, denna utropssumma kunde nedsättas med tio öre och, om vidare flere täflade, med ytterligare tio öre, derunder någon nedsättning icke finge ega rum; och

att de skjutsskyldige, som icke med öfriga skjutslaget deltoge i öfverenskommelse om entreprenad, skulle sjelfve bestrida den dem åliggande skjutsning i vanlig tur och derför åtnjuta den i första punkten bestämda allmänna lega; hvaremot skilnaden emellan denna lega och det högre legobelopp, som vid stationen borde erläggas, skulle för den af bemälde skjutsskyldige utgjorda skjutsen tillfalla entreprenören.

Genom särskildt Cirkulär af samma dag förklarades, *att* vid de entreprenadauktioner, som med tillämpning af ofvanberörda föreskrifter komme att anställas, det antal hästar, en entreprenör borde inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla, ej finge bestämmas högre än det af erfarenheten ådagalagda behofvet skäligen kunde föranleda och icke i något fall öfverstiga det antal, som under nästföregående år dagligen i medeltal vid stationen utgått; *att* å de ställen, der betydligen olika antal hästar under olika årstider utginge, bestämmelse skulle efter nämnde grund meddelas särskildt för hvarje af dessa tider; *att*, der så lämpligt funnes, skjutshållningen finge vid flera angränsande gästgifverier på en gång å entreprenad utbjudas, och *att* tillses borde det entreprenör, som icke sjelf är gästgifvare, icke måtte sakna tillfälle att vid gästgifvaregården erhålla nödigt utrymme för hästar och formän.

Sedan den komité, som i enlighet med Rikets Ständers derom gjorda anhållan i nåder förordnades att utreda, huru befordringsväsendet i riket, med afseende dels å de skjutsskyldiges billiga anspråk på lindring dels ock å det allmännas behof af förbättrade kommunikationsanstalter, kunde för framtiden på lämpligaste sätt ordnas, under den 31 Augusti 1859 afgifvit betänkande och förslag i ämnet, dervid komitén, jemte uttalande af den mening, att skjutsningsbesväret för det då närvarande hvarken kunde eller borde på det sätt från jordbruket skiljas, att de skjutsningsskyldige från särskilda utgifter för befordringsväsendet befriades, men att gästgifveri-, håll- och reservskjutsningen likväl icke vidare borde vara en jorden åliggande naturaprestation, utan att så väl skyldigheten, som rättigheten för de skjutsskyldige att bestrida sådan skjutsning skulle upphöra och hemmanens indelning i skjutslag icke heller bibehållas, föreslog att på vissa större väglinier, hvilka af komitén benämndes postvägar, befordringen af så väl post som resande skulle besörjas genom anstalter, bekostade af statsmedel och ställde under General-poststyrelsens inseende och förvaltning; samt Kongl. Maj:t öfver berörda betänkande och förslag inhemtat Rikets Ständers yttrande, förklarade Rikets Ständer i skrifvelse den 26 October 1860, att de, vid öfvervägande och granskning af komiténs förslag, icke funnit anledning vara för hand att till detsamma, så vidt dermed afsåges gästgifveriskjutsens skiljande från jordbruket, för närvarande lemna bifall, hvaremot Rikets Ständer, i ändamål att postförings-

skyldigheten måtte varda från jordbruket skiljd, anvisade särskilda medel för bestridande af den ökade kostnad, som genom postskjutslegans förhöjning kunde komma att föranledas, med förklarande tillika, att de besparingar, som å detta anslag kunde uppkomma, finge användas till ordnande å postvägar af gemensam befordran för post och resande.

Vid pröfning af åtskilliga under Riksdagen 1862—1863 gjorda framställningar rörande skjutsningsbesvärets ordnande uppförde Rikets Ständer å riksstatens sjette hufvudtitel ett årligt reservationsanslag, stort ett hundra tusen riksdaler, att af Kongl. Maj:t användas till lättnad för skjutsningstungan i de fall, der densamma genom entreprenad bestrides och befinnes särdeles tryckande. Då emellertid det med berörda anslag afsedda ändamål, att befrämja entreprenaders inrättande, icke syntes kunna vinnas allenast genom en skjutslagen beredd utsigt att möjligen ifrågakomma till delaktighet i berörda medel, likasom dessa medel antagligen skulle blifva utan nytta uppoffrade med mindre i sammanhang dermed jemväl vidtoges sådana åtgärder, som i öfrigt kunde till lättnad i skjutsningstungan föranleda, samt Rikets Ständer föreställde sig det möjligheten att vid utomordentliga fall erhålla rättighet att uppbära en förhöjd skjutslega, utöfver den då gällande, vore ett af de verksammare medlen till åstadkommande af entreprenader, anhöllo Rikets Ständer, i skrifvelse den 30 November 1863, att åtgärder måtte vidtagas för inrättande af entreprenader, så vidt görligt funnes, å alla gästgifvaregårdar i riket, dervid, då sådant af förhållandena påkallades och entreprenader icke kunde på annat sätt åvägabringas, en lega af högst en riksdaler 50 öre per mil i stad och en riksdaler 20 öre per mil å landet finge uppbäras, samt att Kongl. Maj:t måtte härom meddela de föreskrifter, hvilka så väl för de skjutsskyldiges säkerhet, som för de resandes beqvämlighet kunde erfordras; hvarjemte Rikets Ständer med afseende derå, dels att, såsom följd af de genom kanalers och jernvägars samt andra farleders öppnande på senare tider ofta förändrade förhållanden uti kommunikationsväsendet, fall ofta nog kunde komma att inträffa, der jemväl en till ofvanberörda belopp stegrad skjutslega måste visa sig otillräcklig att genom entreprenad bereda en måhända af behofvet högt påkallad skjutsningsanstalt, dels ock att af nämnda anledningar skjutsstationer kunde blifva behöfliga å sådan ort, der några skjutsningsskyldiga hemman ej finnas disponibla till förpligtande att den erforderliga kommunikationen ombesörja, anhöllo att, för så beskaffade fall och då ny skjutsinrättning icke kunde åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, vederbörande Länsstyrelser måtte bemyndigas att bereda skjutsinrättning på det sätt, att skjutsningsskyldigheten efter entreprenadauktion öfverlemnades till den, som erbjöde sig att för minsta lega per mil befordra resande, med skyldighet för den

resande att, utan afseende å den allmänt gällande skjutslegan, betala för hvarje mil det belopp, för hvilket entreprenören vid auktionen åtagit sig att skjutsen bestrida.

Efter det Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Kollegium, sedan samtliga Länsstyrelserne blifvit hörde, med i anledning af denna Rikets Ständers framställning infordradt utlåtande inkommit, blefvo genom Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 föreskrifter meddelade angående de grunder, hvilka skulle lända till efterrättelse för vinnande af understöd från det af Rikets Ständer till skjutsningstungans underlättande anvisade reservationsanslag, dervid stadgades, att godtgörelse af samma anslag skulle tillgodokomma skjutslagen endast vid de gästgifvaregårdar, der skjutsningen bestrides genom entreprenad, samt bidragen till entreprenören utgå å landet med mer än sexton riksdaler på helt förmedladt mantal och i stad med mer än tjugofyra riksdaler för hvarje fullt hundratal invånare, efter helt år räknadt, hvilken bestämmelse dock numera genom den 2 Juni 1876 meddeladt nådigt beslut i så måtto förändrats, att för åtnjutande af godtgörelse från ifrågavarande till skjutsningstungans lindrande anvisade anslag bidragen från skjutslagen å landet skola öfverstiga tjugo kronor på helt mantal och i stad trettio kronor för hvarje fullt hundratal invånare.

I öfverensstämmelse med Rikets Ständers derom gjorda anhållan bemyndigades tillika Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, då behof af ny skjutsinrättning å farväg, äfvensom vid jernvägs- eller kanalstation uppstode och sådan inrättning icke kunde åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, ordna dylik skjutsinrättning på det sätt, att skjutsningsskyldigheten, efter entreprenadauktion, finge för högst två års tid öfverlemnas till den, som erbjöde sig att för minsta lega, efter mil räknadt, befordra resande och som för fullgörande af detta sitt åtagande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvades fullt vederhäftig, med förbindelse för den resande att, utan afseende på skjutslegans högre belopp än den för entreprenader i allmänhet gällande lega, samma belopp till entreprenören erlägga, då skjuts vid sådan skjutsinrättning begagnas; hvarjemte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förklarades ega att vid de gästgifvaregårdar, der entreprenad dittills icke kunnat åvägabringas eller tilländagått, men sådan, med afseende å tillfället till erhållande af statsbidrag, när skjutslagen sjelfva ville tillskjuta skäligt belopp, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåges kunna åstadkommas, eller framställning från skjutslagen derom gjordes, låta anställa auktioner för entreprenads införande, vid hvilka auktioner, likasom vid förnyande af redan befintliga entreprenader, tiden för det kontrakt, som komme att uppgöras, borde, med afvikelse från föreskriften i sjunde punkten af Kongl. Cirkuläret den 2 Augusti 1844, till minst två, högst fem år bestämmas.

I sammanhang med de sålunda fattade besluten och med anledning af den utaf flera Länsstyrelser i deras öfver Riksdagens skrifvelse afgifna underdåniga yttranden väckta fråga om rättighet för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, till underlättande af skjutsentreprenaders införande, i sammanhang med beslut om dylik entreprenad äfven meddela föreskrift om flyttning af skjutsstation, fann Kongl. Maj:t godt förklara, att, när sådan flyttning befunnes kunna verkställas, utan att angränsande skjutslag förnärmades genom betydligare utsträckning eller förkortning af deras skjutshåll, och äfven resandes herbergerande och förplägning kunde å den föreslagna nya stationen behörigen tillgodoses, samt flyttningen vore utförbar, utan att de friheter, räntor eller andra dylika förmåner, som blifvit förut varande gästgifverier i laga ordning tillerkände, från dem borttoges, förflyttning finge ske för den tid, entreprenadkontraktet är gällande.

Hvad åter angick Rikets Ständers underdåniga framställning derom, att uppbärande af en förhöjd lega af en riksdaler 50 öre i stad och en riksdaler 20 öre på landet måtte medgifvas, då sådant af förhållandena nödvändigt påkallades och entreprenader icke kunde på annat sätt åvägabringas, ansåg Kongl. Maj:t det vara af vigt att, innan den af Rikets Ständer endast för utomordentliga fall föreslagna förhöjningen af skjutslegan vidtoges, dels någon erfarenhet inhemtades i hvad mån tillfället till erhållande af bidrag från det anvisade statsanslaget kunde medverka till entreprenaders mera allmänna införande, dels ock i sammanhang med en dylik förhöjning, om den visade sig vara erforderlig, utväg söktes till en jemnare fördelning och ett ändamålsenligare ordnande af skjutsningsbesväret och dermed sammanhängande frågor, än under dåvarande förhållanden kunde ske; och då ett af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län i sådant afseende framstäldt förslag, åsyftande skjutsens ordnande länsvis, med ovilkorlig entreprenad vid alla stationer och lika bidrag från alla skjutsskyldiga hemman inom hvarje län, syntes vara förtjent af närmare öfvervägande, anbefaldes Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga län att öfver berörda förslag inhemta Landstingens yttranden samt dermed, jemte eget utlåtande, till Kongl. Maj:t inkomma.

Enär emellertid i de inkomna yttrandena anmärkningar emot ifrågavarande förslag till skjutsväsendets ordnande framställdes utaf flertalet både Landsting och Länsstyrelser, samt Rikets Ständer uti skrifvelse den 2 Maj 1866, under förmälan, att Rikets Ständer fortfarande hyste den åsigt, att jordbruket borde, så vidt med omständigheterna vore förenligt, från utgörande af skjutsningsbesväret fritagas, samt att i Rikets Ständers tanke inrättandet af skjutsentreprenader å alla skjutsstationer vore lämpligaste sättet för vinnandet af detta mål, på grund häraf och då sådant icke torde kunna vinnas endast genom en skjutslagen beredd utsigt att

erhålla understöd af de medel Rikets Ständer till skjutsbördans lindrande anvisat, utan rättigheten att för utomordentliga fall erhålla en utöfver dess nuvarande belopp förhöjd skjutslega otvifvelaktigt vore ett af de verksammaste medlen för åstadkommande af entreprenader, hvarjemte en sådan förhöjning skulle utgöra en uppmaning för de resande att oftare än dittills begagna sig af den postdiligensfart, som redan vore inrättad eller framdeles komme att inrättas, i underdånighet förnyat sin förut gjorda framställning om entreprenadlegans förhöjande, äfvensom, för godtgörande af de ersättningar, skjutslagen nödgades till entreprenaderne utgifva, anvisat ett till 125,000 riksdaler förhöjdt årligt anslag, — behagade Kongl. Maj:t, som vid ofvanberörda förhållande ansåg genomförandet af det väckta förslaget om skjutsningens ordnande genom ovilkorlig entreprenad böra förfalla, genom kungörelse den 14 December 1866 förordna:

1:o att å alla skjutsställen i riket, nemligen der hvarest entreprenader ej vore inrättade, så snart omständigheterna det medgåfve, samt å de öfrige, der entreprenader redan funnes, i den mån derom ingångna kontrakt tilländaginge, borde, så vidt öfverenskommelse derom kunde träffas, genom vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg inrättas entreprenader med rättighet för entreprenör, att, der icke lägre anbud vid auktion gjordes, uppbära skjutslega af högst en riksdaler 50 öre i stad och en riksdaler 20 öre på landet;

2:o att, der entreprenad icke skulle kunna emot åtnjutande allenast af ofvannämnda högsta skjutslega åstadkommas, utan vederbörande skjutslag nödgades för ändamålets vinnande lemna särskildt bidrag, skjutslagen egde att, enligt de genom Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 stadgade grunder, af statsmedel, i mån af det anvisade anslagets tillräcklighet, undfå ersättningsbidrag för hvad de till skjutsens bestridande på sådant sätt nödgas utgifva;

3:o att, om vid auktion för ny skjutsentreprenads inrättande anbud icke skulle erhållas å skjutsens öfvertagande emot rättighet att uppbära den gällande högsta entreprenadskjutslegan, en riksdaler 20 öre i stad och en riksdaler på landet, utrop skulle ske på sådant sätt, att denna lega ytterligare höjdes med tio öre i hvarje utrop till högst en riksdaler 50 öre i stad och en riksdaler 20 öre på landet; vid hvilka auktioner för öfrigt borde iakttagas hvad Kongl. Cirkuläret den 2 Augusti 1844 och Kongl. Kungörelsen den 11 December 1857 i ämnet innehålla.

4:o att om bidrag af skjutslaget betingades såsom vilkor för entreprenads öfvertagande och någon del bland de skjutsskyldige icke skulle vilja med öfriga skjutslaget deruti deltaga, desse skjutsskyldige skulle sjelfva bestrida den dem åliggande skjutsning i vanlig tur och derför åtnjuta den i första punkten af berörda nådiga Kungörelse för gästgifveri-,

håll- och reservskjuts bestämda allmänna lega af en riksdaler i stad och 80 öre på landet, hvaremot skilnaden emellan denna lega och det högre legobelopp, som vid skjutsstationen erlades, skulle för den af bemälde skjutsskyldige utgjorda skjuts tillfalla entreprenören;

5:o att, i öfverensstämmelse med stadgandet i Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865, de entreprenadkontrakt, som dädanefter uppgjordes, skulle omfatta en tid af minst två, högst fem år;

och bemyndigades Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att fortfarande, intilldess annorlunda kunde varda förordnadt, när behof af ny skjutsinrättning å farväg, äfvensom vid jernvägs- eller kanalstation uppstode, och sådan inrättning icke kunde åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, ordna dylik skjutsinrättning på det sätt, att skjutsningsskyldigheten efter entreprenadauktion för högst två års tid finge öfverlemnas till den, som erbjöde sig att för minsta lega efter mil räknadt befordra resande och som för fullgörande af detta sitt åtagande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåges fullt vederhäftig, med förbindelse för den resande att betala den af entreprenören betingade lega, då skjuts vid stationen begagnades.

Till ytterligare befrämjande af entreprenader stadgades genom särskild Förordning af samma dag, att föreskriften i 1 § 28 kapitlet Byggninga-Balken, angående största afståndet emellan gästgifvaregårdar, icke må utgöra hinder för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, der sådant för skjutsens öfvertagande på entreprenad pröfvades nödigt, medgifva gästgifvaregårds anläggande på något längre afstånd än två mil från annan gästgifvaregård.

Vid 1868 års riksmöte framställdes ånyo åtskilliga förslag till åtgärder för beredande af ökad lindring i gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, men Riksdagen ansåg dessa förslag, i afvaktan af resultaten af de meddelade nya bestämmelserna angående skjutsentreprenaderna, hvilka resultat först efter någon tid kunde tillförlitligen bedömas, icke böra till någon åtgärd föranleda; hvaremot och då af de från Länsstyrelserna insända uppgifter angående förhållandet med skjutsentreprenaderne inhemtades, att i en del orter de skjutsningsskyldiges bidrag till entreprenaderna uppginge till så höga belopp att de måste anses särdeles betungande, Riksdagen beslöt att hos Kongl. Maj:t anhålla om en på noggranna undersökningar grundad utredning af de förhållanden, som kunde anses betinga de höga bidragen för entreprenadinrättningar å alla de ställen, der dessa bidrag uppginge till anmärkningsvärdt höga belopp eller åtminstone der de öfverstege femtio riksdaler på hvarje helt förmedladt mantal eller för stad enahanda belopp för hvarje fullt hundratal af stadens invånare; men då genom de utaf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i ämnet verkställda

undersökningar och meddelade upplysuingar om dithörande förhållanden syntes framgå, att under en fortsatt tillämpning af de genom Kongl. kungörelsen den 14 December 1866 gifna bestämmelser skjutslagens bidrag till entreprenadernas uppehållande i allmänhet egde benägenhet att nedgå, samt att de å vissa orter utgående, särdeles höga bidragen, i de fall nedsättning deri ej kunde genom förändrade anordningar af myndigheterna vinnas, vore beroende af lokala eller andra med näringslifvet å dessa orter i samband stående förhållanden, de der icke kunde genom lagstiftningens mellankomst förändras, hvartill komme att, på sätt några Länsstyrelser anmärkt, missförhållandena med afseende på entreprenadbidragen i sjelfva verket icke vore så stora, som de höga bidragen för mantalet vid första påseendet syntes gifva vid handen, fann Kongl. Maj:t enligt Dess den 18 Februari 1870 till Riksdagen aflåtna skrifvelse, sig icke böra föreslå någon särskild lagstiftnings åtgärd i förevarande hänseende.

Vid Riksdagarne åren 1870, 1871, 1872, 1873 och 1874 väcktes äfven förslag om förändrad reglering af skjutsväsendet i ändamål, att jorden måtte från skjutsningsbesväret befrias, men dessa förslag föranledde icke, hvad angår gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, annan åtgärd, än att Riksdagen uti skrifvelse den 20 Maj 1874, under anförande, hurusom skjutsningsbesvärets ordnande på sådan grund, att den resande komme att betala skjutsens fulla värde, onekligen vore i regeln riktigt, men att, enär tillämpningen af denna grundsats otvifvelaktigt skulle leda derhän, att skjutslegan å många orter komme att uppgå till så höga belopp, att samfärdseln derigenom skulle helt och hållet förhindras, det allmännas intresse syntes bjuda att fortfarande ett visst belopp bestämdes, utöfver hvilket skjutslegan ej finge gå, samt att, då afseende likväl borde fästas derpå, att den betalning, som den skjutsande egde uppbära, i någon mån motsvarade skjutsens värde, den lindring, som genom en förhöjning af legan skulle de skjutsningsskyldige beredas, vore så mycket mera berättigad, som den allmänna prisstegring, hvilken på senare tider egt rum, förorsakat, att de gällande legobeloppen i allmänhet väsentligt understego hvad skjutsen under nuvarande förhållanden kunde anses vara värd, i underdånighet anhöll, att, med bibehållande af gällande bestämmelser rörande legan för gästgifveri-, håll- och reservskjuts, der skjutsningsbesväret icke funnes ställdt på entreprenad, Kongl. Maj:t måtte förordna, att legan för entreprenadskjuts så väl å landet, som från stad finge, der den icke i följd af särskilda förhållanden vore eller blefve till högre belopp bestämd, utgöras med högst en krona 60 öre milen för hvarje häst; hvarjemte och då skjutslegans förhöjning endast kunde vinna tillämpning i den mån nya kontrakt om entreprenad komme att upprättas, Riksdagen, på det att de skjutsskyldige i de orter, der skjutsningstungan vore mest

tryckande, kunde redan i den närmaste framtiden beredas någon lindring, beviljade en förhöjning i det till lättnad i skjutsningstungan å riksstaten uppförda anslag från 125,000 till 175,000 kronor; och har, med bifall till Riksdagens sålunda gjorda framställning, det belopp, hvartill legan för entreprenadskjuts högst må uppgå, blifvit genom Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874 bestämdt till en krona 60 öre, så väl för skjuts å landet som för skjuts från stad.

Efter att sålunda hafva redogjort för de åtgärder, hvilka tid efter annan blifvit vidtagne i ändamål att tillvägabringa en på entreprenader byggd reglering af skjutsväsendet i riket, öfvergå komiterade till granskning så väl af de i Riksdagens förevarande underdåniga skrifvelse framställda allmänna grunder till förändradt ordnande af skjutsväsendet, som ock af de angående utgörandet af skjuts för resandes fortskaffande nu gällande stadganden, äfvensom, i sammanhang dermed, till framställande af de hufvudgrunder, hvilka i komiterades tanke vid skjutsväsendets ordnande böra vinna tillämpning.

Bland de af Riksdagen framställda allmänna grunder har Riksdagen i främsta rummet och såsom en hufvudregel framhållit, att den resande skall för sitt fortskaffande erlägga verkliga värdet inom den ort, der han färdas, af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet honom lemnar.

Emot riktigheten af den sålunda uppställda hufvudregeln hafva komiterade, då berörde regel betraktas såsom en allmän grundsats, icke funnit något att erinra och det torde i sjelfva verket hafva varit förhållandet, att skjutslegans belopp från början bestämts med beräkning, att den skjutsande skulle för den lemnade prestationen erhålla fullt motsvarande godtgörelse. Men, ehuru komiterade således erkänna giltigheten i och för sig af berörde hufvudregel, hafva komiterade likväl ansett densamma icke kunna vinna en ovilkorlig tillämpning. Vid den alltmera ökade beröring emellan landets olika delar, som af en stigande kultur och utvidgad näringsverksamhet betingas och framkallas, är det utan tvifvel af synnerlig vigt, att samfärdseln må kunna utan större hinder och svårigheter vidmakthållas; och i samma mån som lättade kommunikationer äro ett oeftergifligt vilkor likasom den kraftigaste häfstången för höjandet af denna näringsverksamhet, af hvars blomstring statens inkomster och förmåga att bära utgifter äro så väsentligen beroende, i samma mån måste det också

utgöra ett bland de angelägnaste föremålen för statens omsorger att underlätta och befrämja en, så vidt möjligt, beqväm och obehindrad samfärdsel. Det allmännas intresse torde derföre fordra, att skjutslegan icke må uppstegras till ett belopp, som verkar hämmande på denna samfärdsel, hvilket otvifvelaktigt skulle blifva förhållandet, om skjutslegan bestämdes så hög, att den allestädes komme att motsvara fulla värdet af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet lemnar. Svårigheter möta äfven att finna rätta värdet af berörde tjenstbarhet, hvilket värde dessutom, såsom väsentligen beroende af vexlingarne inom näringslifvet, är underkastadt icke obetydliga förändringar. Derest skjutslegan skulle bestämmas till ett skjutsens verkliga värde motsvarande belopp, torde ock med skäl kunna befaras, att å de orter, der detta värde uppgår till högre belopp, antingen icke någon person skall finnas benägen att åtaga sig skjutsningens bestridande medelst entreprenad, af farhåga att den resande, med förbigående af skjutsanstalten, söker bereda sig fortkomst genom beting mot lägre betalning, åtminstone under de tider af året, då dragarne icke af jordbrukets skötsel tagas i anspråk samt väglaget är gynsammare och skjutsen följaktligen kan med större lätthet verkställas, eller ock att, der någon finnes villig att öfvertaga skjutsningen, de entreprenadbidrag, som till beredande af skydd mot möjliga förluster på rörelsen betingas, komma att uppstegras till mycket höga belopp.

På grund häraf och med hänsigt jemväl dertill, att en hög skjutslega skulle medföra väsentligen ökade utgifter för såväl den enskilde som statsverket vid alla de mångfaldiga tillfällen, då ersättningar för resor i tjenstearenden skola utgöras, hafva komiterade, utan att derföre erkänna någon förbindelse för staten att genom skjutslegans fastställande till ett belopp, som understiger verkliga värdet af skjutsen inom orten, bereda den resande lindring i hans utgifter för färdandet, ansett det icke vara lämpligt eller ens med statens eget intresse förenligt, att skjutslegan bestämmes att allestädes utgöras med belopp, som fullt motsvarar det värde, hvartill ifrågavarande tjenstbarhet må kunna inom de särskilda orterna uppskattas.

Vidkommande frågan af hvem och på hvad sätt beloppet af skjutslegan må böra bestämmas, har Riksdagen, enär bestämmandet för hvarje särskildt fall af detta belopp icke kunde öfverlemnas till en öfverenskommelse emellan den resande och den, som skall fortskaffa honom, utan ett annat sätt härför måste utfinnas, ansett anställandet af entreprenadauktioner såsom den lättaste och enklaste utvägen, dervid dock tillika och för att vinna säkerhet, det någon öfverdrift ej skulle kunna ega rum, åt Landstinget eller åt dem, som med den årliga markegångens sättande hafva befattning, kunde uppdragas att för länet eller, der omständighe-

terna funnes sådant föranleda, för särskilda delar deraf fastställa ett belopp, hvarutöfver legan ej finge vid entreprenadauktion stegras.

I öfverensstämmelse med hvad Riksdagen sålunda yttrat, hafva komiterade ansett att, på sätt redan nu eger rum, på förhand bör finnas stadgadt ett maximibelopp, utöfver hvilket vid auktion för skjutsningens upplåtande på entreprenad legan ej må stegras, äfvensom att, i olikhet med hvad nu är förhållandet, detta maximum af entreprenadlega må, med hänsigt till skiljaktiga lokala förhållanden inom de särskilda delarne af riket, kunna bestämmas till olika belopp ej blott inom olika län, utan jemväl inom olika delar af samma län.

Hvad åter angår förslaget att åt Landstingen eller markegångsdeputerade öfverlemna bestämmandet af legans maximibelopp, så enär det af flere skäl måste anses önskvärdt, att skjutslegan inom de särskilda delarne af riket, så vidt lämpligen ske kan, fastställes att utgå med något så när lika belopp, men, derest rättigheten att fastställa detta maximibelopp skulle tillkomma Landstingen eller markegångsdeputerade, med sannolikhet kan motses, enligt hvad de från Landstingen i fråga om skjutslegan inhemtade yttranden gifva vid handen, att berörda belopp komme att blifva mycket omvexlande, hvaremot, om fastställandet af legans maximibelopp, i öfverensstämmelse med hvad hittills egt rum och med tillämpning af den i lagstiftningen antagna allmänna grundsats, att frågor om nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen skola underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, komme att fortfarande åt Kongl. Maj:t förbehållas, den väsentliga fördel äfven skulle vinnas, att i följd af den allmänna öfverblick öfver förhållandena inom landets alla delar, som hos Regeringen förefinnes, men Landstingen hvar för sig icke kunna ega, bestämmandet af skjutslegans maximibelopp för de särskilda orterna kan mera lämpas efter förhållandena i allmänhet och detta belopp sålunda blifva hufvudsakligen lika inom alla de orter, der de lokala förhållandena icke påkalla någon olikhet härutinnan; — då vidare, enligt det förslag komiterade ansett sig böra framställa i fråga om statens och länens deltagande i utgörande af entreprenadbidragen, staten skulle under vissa förhållanden komma att i dessa bidrag deltaga med en högre andel än länen, och då med detta förslag närmast öfverensstämmer, att stadgandet af maximibeloppet för den betalning, som för skjutsningen bör af den resande erläggas, äfven bör tillhöra Regeringsmakten, hafva komiterade funnit fastställandet af entreprenadlegans maximibelopp inom hvarje län böra ankomma på Kongl. Maj:t, dock att, till ledning för Kongl. Maj:ts beslut i ämnet, förslag och utlåtande af Landstingen och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande böra förut afgifvas.

Vidare har Riksdagen antagit, att i följd af det utaf densamma föreslagna sätt för skjutslegans bestämmande och sedan de nya förhållanden,

som antagligen med denna genomgripande förändring af skjutsväsendet komme att uppstå, vunnit tillräcklig stadga för att tillåta nödiga beräkningar, entreprenörer, villige att endast mot erhållande af den sålunda bestämda ersättningen ombestyra de resandes fortkomst, icke skulle uteblifva, åtminstone ej i de orter, der skjutsningen någorlunda jemnt anlitas och förty beräkningarne kunna med större grad af visshet göras samt att alltså i framtiden samfärdselns upprätthållande medelst skjuts skulle helt och hållet ankomma på den enskilda företagsamheten.

I detta afseende hafva komiterade ansett sig böra fästa uppmärksamheten derpå, hurusom den inom vårt land hittills vunna erfarenhet ådagalagt, att de tid efter annan vidtagna förhöjningar i skjutslegan icke i allmänhet bidragit till framkallande af en lifligare täflan i fråga om skjutsentreprenaders öfvertagande. Redan i de utlåtanden, som år 1864 af Länsstyrelserna afgåfvos med anledning af Riksdagens uti underdånig skrifvelse den 2 December 1863 gjorda framställning om skjutsningsbesvärets ordnande och i sammanhang dermed om skjutslegans höjande, vitsordades utaf flera Länsstyrelser, att den år 1857 vidtagna förhöjningen af skjutslegan ingalunda befrämjat, utan fastmera motverkat entreprenaders inrättande, såsom skäl hvartill anfördes, att en stegring af legan föranledt dels till inställande af icke alldeles nödvändiga resor, och dels till ett allmännare begagnande af egna eller genom beting anskaffade hästar, hvarigenom åter de entreprenörer, som förskaffat sig hästar till skjutsningens bestridande, men för desamma saknade tillräcklig sysselsättning, utan att likväl kunna använda dem för annat ändamål, enär de måste vara till hands i händelse skjutsning ifrågakomme, tillskyndats förluster, så att missnöje med entreprenaden uppstått och förhindrat dess förnyande. Att ensamt stadgandet af en hög lega, eller möjligheten att erhålla en sådan, visat sig i de flesta fall icke innefatta något kraftigare medel till framkallande af den enskilda företagsamheten, framgår äfven af det förhållande, att, ehuru genom Kongl. Cirkulärbrefvet af den 24 Januari 1865 medgifvits, att under vissa förhållanden skjutsinrättning finge ordnas på det sätt, att skjutsningsskyldigheten, efter föregången entreprenadauktion, må för högst två års tid öfverlemnas till den, som erbjuder sig att för minsta lega efter mil räknadt, äfven om denna lega är högre, än den för entreprenader i allmänhet gällande, befordra resande och för fullgörande af detta sitt åtagande pröfvas lämplig och vederhäftig, allenast ett ringare antal sådana skjutsanstalter, för närvarande blott 29, kunnat åvägabringas. Komiterade torde derför icke sakna berättigande att uttala tvifvel derom, att en mot skjutsens verkliga värde fullt svarande eller i närmaste enlighet dermed bestämd lega skall mera än hittills, åtminstone icke i den närmaste framtiden, förmå att inleda den enskilda företagsamheten på den

utväg till förvärf, som de vägfarandes befordring medelst skjuts erbjuder. Deremot föreställa sig komiterade, att det må kunna med sannolikhet antagas, att på de orter, der ett väsentligare missförhållande eger rum emellan skjutsens värde och den nu gällande skjutslegan, en förhöjning af denna lega till skäligt belopp skall verka till minskning i anspråken på entreprenadbidrag och sålmedelst en nedsättning i de nuvarande höga beloppen af dessa bidrag vinnas. Likaledes hafva komiterade, i öfverensstämmelse med den af Riksdagen uttalade åsigt, trott det kunna med skäl antagas att beredandet af större lättnad i skjutsstationers förflyttning skulle i ej ringa mån bidraga till framkallande af en ökad benägenhet att göra bestyret med de resandes fortskaffande till föremål för den enskilda företagsamheten.

Uti det underdåniga betänkande och förslag angående skjutsningsbesvärets ordnande, som den 31 Augusti 1859 afgafs af de till detta ärendes utredning då i nåder förordnade komiterade, anmärktes, hurusom ett hinder för tillvägabringande af skjutsentreprenader och för ett ändamålsenligt ordnande af skjutsstationernas läge förefunnes äfven deruti, att å landet gästgifveribestyret hölles fästadt vid vissa hemman; — att erfarenheten ådagalagt, att skjutsentreprenadanbud endast undantagsvis kunnat göras af andre än gästgifvare, emedan desse vanligen voro egare af de vid gästgifvaregårdarne befintliga byggnader och vägrade upplåtande deraf till andra för att sjelfve kunna tilltvinga sig fördelaktiga entreprenadvilkor; — samt att, äfven om en entreprenör kunde tillförsäkras nödigt utrymme för hästar och formän vid gästgifvaregården, skjutsentreprenads öfvertagande af person, som ej hade bostad på stället, i allt fall vore förenadt med så stora olägenheter, att utsigterna för vinnande af det afsedda ändamålet vore ganska ringa, hvaremot, om gästgifverihållningen finge i sammanhang med skjutsningen åt entreprenör upplåtas och det medgåfves, att gästgifveriet finge till annat ställe förflyttas, när sådant kunde ske utan att afstånden till närmaste gästgifvaregårdar blefve obehörigt långa, en lifligare täflan ofelbart skulle vid entreprenadauktionerna uppstå och förmånligare anbud erhållas.

Sedan derefter, i sammanhang med afgifvande af utlåtande i anledning af Rikets Ständers den 2 December 1863 aflåtna skrifvelse i fråga om skjutsningsbesvärets ordnande, åtskilliga Länsstyrelser föreslagit, att, till skjutsentreprenaders befrämjande, stationerna måtte få till annat ställe förflyttas samt att entreprenören af skjutsen jemväl finge öfvertaga de vägfarandes herbergerande och förplägning, dock utan rätt till bränvinsutskänkning i händelse sådan vore med gästgifveriet förenad, hvilken rätt borde under tiden hvila, hvaremot gästgifvarne, under förbindelse för dem att, när entreprenaden upphörde, åter öfvertaga gästgifverihållningen, borde

under entreprenadtiden fortfarande vara i åtnjutande af öfriga med gästgifveriet förenade förmåner, samt ett hufvudsakligen lika beskaffadt förslag jemväl framställts af Norrbottens läns år 1863 församlade Landsting, som förmälde sig anse en bestämmelse af sådan syftning skola komma att bereda de skjutsningsskyldige väsentliga fördelar genom minskning i entreprenadbidragen, förklarade Kongl. Maj:t under den 24 Januari 1865, på sätt redan blifvit omförmäldt, att flyttning af skjutsstation för den tid, entreprenadkontraktet omfattade, finge ske, när sådant kunde verkställas, utan att angränsande skjutslag förnärmades genom betydligare utsträckning eller förkortning af deras skjutshåll samt äfven resandes herbergerande och förplägning kunde å den föreslagna nya stationen behörigen tillgodoses och flyttningen vore utförbar, utan att de friheter, räntor eller andra dylika förmåner, som blifvit förut varande gästgifverier i laga ordning tillerkände, från dem borttoges.

Den sålunda medgifna rättigheten att för entreprenadtiden flytta skjutsstationer har likväl icke vunnit någon allmännare tillämpning, enär, jemlikt hvad de från Länsstyrelserna meddelade upplysningar angående skjutsentreprenaderna innefatta, sådan flyttning egt rum endast vid 2 entreprenader inom Upsala län, 4 inom Östergötlands, 2 inom Kronobergs, 1 inom Kalmar, 1 inom Elfsborgs, 2 inom Vermlands, 1 inom Örebro, 7 inom Vestmanlands, 2 inom Kopparbergs, 1 inom Gefleborgs, 7 inom Vester-Norrlands och 5 inom Norrbottens län. Orsaken dertill att flyttning af skjutsstationer endast i så ringa utsträckning förekommit, hafva komiterade ansett vara att söka deruti, att sådan förflyttning icke fått ske, utan att äfven resandes herbergerande och förplägning kunnat å de nya stationerna behörigen tillgodoses. Till undanrödjande af detta hinder torde sålunda böra vidtagas någon anordning, hvarigenom vid skjutsningens upplåtande på entreprenad denna må kunna till annat ställe förläggas, utan att förbindelse att besörja gästgifverihållningen i sammanhang dermed ovilkorligen må böra entreprenören tillkomma.

I sådant afseende hafva komiterade förestält sig, att det skulle vara ändamålsenligt att indela gästgifverierna å landet i två särskilda kategorier eller klasser, af hvilka den ena klassen skulle utgöras af fullständiga gästgifverier, förlagda på lämpliga afstånd från hvarandra, med skyldighet både att tillhandahålla hästar för de resandes fortkomst samt att herbergera och förpläga resande, hvaremot den andra klassens gästgifverier icke skulle ega någon skyldighet att emottaga och förpläga resande, utan allenast besörja skjutsning och således vara blott skjutsstationer eller ombytesställen. Genom att sålunda vid allenast ett färre antal gästgifverier inom hvarje län bibehålla den alla nu åliggande skyldigheten att herbergera och förpläga resande, hvilken skyldighet i allmänhet synes böra qvarstå

endast vid sådana gästgifvaregårdar, som äro belägna utmed de mera befarna vägarne eller vid de egentliga hufvudvägarne för rörelsen, skulle icke oväsentliga fördelar vinnas, så väl för gästgifvarne, hvilka då kunde af gästgifverihållningen påräkna en mera säker inkomst, som äfven för de resande, hvilkas anspråk på mera tillfredsställande anordningar för deras herbergerande och förplägning, än som nu i allmänhet vid gästgifvaregårdarne förefinnas, då kunde bättre tillgodoses. Vidare skulle, med hänsigt till skjutsningens upplåtande på entreprenad och skjutsstationers förflyttning till annan gård eller lägenhet för den tid, entreprenaden omfattar, den fördel vinnas, att fältet för täflan vidgades i alla de fall, då fråga vore om upplåtande af skjutsningen vid sådana gästgifverier, hvilka icke vore med gästgifverihållning förenade, der den täflande således icke behöfde vara försedd med andra lägenheter, än som för sjelfva skjutsningen kunde erfordras. Af de uppgifter, komiterade från Länsstyrelserna erhållit angående antalet af de skjutsentreprenader, som afslutats med andre personer än gästgifvare, ehuru skjutsningen fortfarande vid sjelfva gästgifvaregården af entreprenören besörjes, visar sig att detta antal år 1875 uppgick till 277, och med all sannolikhet kan antagas att flere af dessa entreprenörer skulle hafva velat förlägga skjutsningen till den gård eller lägenhet, hvarest de sjelfve hade sin bostad, derest icke en sådan flyttning af stationen varit förenad med förbindelse för dem att jemväl emottaga resande samt besörja deras herbergerande och förplägning. Äfven vid sådana gästgifverier, hvilka komme att bibehållas vid åliggandet att jemte skjutsningen besörja gästgifverihållningen, skulle otvifvelaktigt ett medgifvande för entreprenören att kunna öfvertaga skjutsningen, utan att i sammanhang dermed behöfva åtaga sig gästgifverihållningen, bidraga att framkalla lindrigare entreprenadvilkor, helst det måste ligga i gästgifvarens intresse att skjutsningen icke flyttas från gästgifvaregården, hvarföre ock vid sådana gästgifverier skjutsningen antagligen i de flesta fall komme att af honom på entreprenad öfvertagas.

Inom flera län finnas gästgifverier, hvarest skjutsningen nu mera är mycket ringa, hvilka gästgifverier således torde utan olägenhet kunna antingen helt och hållet indragas eller till skjutsstationer inskränkas. Likaledes finnas på åtskilliga orter, såsom t. ex. å Gotland, ett större antal gästgifverier, än behofvet kräfver, belägna på kortare afstånd från hvarandra, hvilken omständighet äfven bidragit dertill, att entreprenader alldeles icke kunnat åstadkommas, eller ock att entreprenörerne, hvilka af skjutsningen å de korta skjutshållen icke kunnat påräkna en tillfredsställande inkomst, betingat sig särskilda tillskott af skjutslagen.

Med hänsigt till alla dessa förhållanden hafva komiterade ansett *en reglering af de nu å landet varande gästgifverierna böra vidtagas*, dervid

ej mindre de gästgifverier, hvarest skjutsning endast i ringa mån förekommer och hvilka icke af särskilda orsaker — såsom t. ex. för fortskaffande af embets- och tjenstemän, när de i tjensteärenden färdas — må finnas fortfarande vara behöfliga, än äfven sådana, hvilka äro på kortare afstånd från hvarandra belägna, böra indragas, samt af de återstående bestämmas hvilka skola såsom gästgifverier bibehållas, med skyldighet att, jemte utgörande af skjuts, lemna resande herberge och förplägning, äfvensom hvilka skola vara skjutsstationer med skyldighet att endast tillhandahålla skjuts för resandes fortskaffande, men utan åliggande att besörja deras herbergerande och förplägning.

Efter det denna reglering egt rum, samt för hvarje gästgifveri och skjutsstation af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämts antalet af de hästar, som för hvarje dygn skola af entreprenören tillhandahållas, de olika tider inom hvilka, efter anfordran, detta antal bör för skjutsens utgörande vid gästgifveriet eller stationen inställas, antalet och beskaffenheten af de åkdon samt, der båtskjuts eger rum, de farkoster med hvilka entreprenören bör vara försedd, skulle auktioner för skjutsens upplåtande på entreprenad efter behörigt kungörande anställas, med iakttagande att auktionerna, så vidt ske kan, förrättas samtidigt för två eller flere angränsande gästgifverier eller stationer, vid hvilka auktioner det skulle stå vederbörande öppet att afgifva anbud å öfvertagande ej mindre af skjutsningen, med rättighet att antingen besörja densamma från gästgifveriet eller stationen, eller ock att anmäla annan lämpligt belägen gård eller lägenhet till station för skjutsens tillhandahållande, än äfven, då fråga är om upplåtande af skjutsningen vid gästgifveri, af den dermed förenade gästgifverihållning.

Med frågan om beredande af större lättnad i afseende på skjutsstationernas förflyttning sammanhänger äfven frågan om rättigheten för gästgifvare att, när antingen skjutsningen ensamt eller ock både skjutsningen och gästgifverihållningen på grund af ingånget entreprenadaftal till annat ställe förflyttas, under tiden fortfarande bibehålla de med gästgifveriet förenade förmåner.

Enligt gällande föreskrifter utgöras ofvanberörda förmåner *dels* af sådana, som äro fästade vid sjelfva hemmanet, såsom frihet från rotering, hvilken frihet tillkommer allenast sådana äldre gästgifverier, som redan år 1734 deraf voro i besittning; frihet från utgörande af skjutsfärdspenningar, inqvartering, håll- och reserv- samt kronoskjuts; anslag i räntor eller kontanta penningar, s. k. gästgifvarelön; äfvensom, på några ställen, af gästgifverierna tillslagna beteshagar; *dels* ock af sådana mera personliga, hvilka äro gästgifvarne tillförsäkrade i och för utöfvandet af sjelfva gästgifverihållningen, såsom rättigheten att utskänka bränvin, samt att

försälja vin och öl, hvilken förutnämnda rättighet för närvarande qvarstår vid tillsammans 191 gästgifverier i hela riket, nemligen vid 6 i Stockholms, 4 i Upsala, 4 i Södermanlands, 10 i Östergötlands, 10 i Jönköpings, 9 i Kronobergs, 4 i Kalmar, 2 i Gotlands, 14 i Blekinge, 28 i Kristianstads, 25 i Malmöhus, 15 i Hallands, 8 i Göteborgs och Bohus, 21 i Elfsborgs, 4 i Skaraborgs, 1 i Vermlands, 5 i Örebro, 2 i Vestmanlands, 13 i Kopparbergs, 2 i Gefleborgs, 1 i Vesterbottens och 3 i Norrbottens län.

Då, hvad angår förstnämnda förmåner, hvilka vid hemmanens öfverlåtande till annan person tagits i beräkning, berörda förmåner icke lära kunna ett gästgifverihemman beröfvas, derest ej vid i vederbörlig ordning anställd pröfning befinnes, att gästgifveriet icke vidare är för samfärdseln inom orten behöfligt, så att den med hemmanet förenade gästgifverihållning och skjutsskyldighet må kunna för framtiden upphöra att vara dervid fästad, hvarföre äfven i Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 vid medgifvandet, att skjutsstation fiuge i sammanhang med entreprenad till annat ställe förflyttas, fästats det förbehåll, att flyttningen är utförbar, utan att de friheter, räntor eller andra dylika förmåner, som blifvit förut varande gästgifverier i laga ordning tillerkända, från dem borttagas, hafva komiterade, i öfverensstämmelse med hvad sålunda finnes stadgadt, ansett omförmälda med de nu varande gästgifverierna förenade förmåner böra fortfarande få af dessas egare eller innehafvare tillgodonjutas äfven i det fall, att, vid anställd entreprenadauktion å den gästgifveriet åliggande skjutsning, annan person skulle komma att öfvertaga antingen både skjutsningen och gästgifverihållningen, eller endast den förra, dock under förbindelse för bemälde egare eller innehafvare att, i händelse vid entreprenadtidens slut förnyadt entreprenadaftal icke skulle kunna för den följande perioden åvägabringas, åter öfvertaga de gästgifveriet i berörda hänseende åliggande skyldigheter, på sätt före den tillfälliga flyttningen egt rum.

Ett ytterligare skäl för att egare eller innehafvare af gästgifveri, från hvilket gästgifverihållningen blifvit i sammanhang med entreprenad af skjutsningen till annat ställe förlagd, må under entreprenadtiden fortfarande vara i åtnjutande af omförmälda med gästgifveriet förenade förmåner, hafva komiterade ansett förefinnas deruti, att gästgifvaren under tiden måste vidmakthålla ett större antal byggnader, än som för gården i öfrigt kan vara behöfligt, samt gästgifvaren dessutom torde böra vara beredd att, i händelse entreprenören brister i sin åtagna skyldighet att gästgifverihållningen behörigen fullgöra, enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förordnande i utöfningen af gästgifverihållningen åter inträda.

Vidkommande derefter förmånen af rättighet att utskänka bränvin, så enär denna rättighet, med hänsigt till det genom Kongl. Förordningen den 15 Oktober 1875 meddelade stadgande, att endast den, som då Kongl. Förordningen den 26 Augusti 1873 angående vilkoren för försäljning af bränvin blef till efterlefnad gällande, var egare till ett med utskänkningsrätt förenadt gästgifveri, och hans hustru, så länge någon af dem lefver och gästgifverihållningen sjelf eller genom annan behörig person besörjer, må samma rättighet tillgodonjuta, författningsenligt icke kan af entreprenören utöfvas, lärer häraf följa, att, så länge gästgifverihållningen vid gästgifveriet hvilar, berörde rätt äfven bör under tiden förblifva hvilande.

Beträffande åter förmånen att för gäster tillhandahålla vin och öl eller maltdrycker i allmänhet, torde denna förmån böra gästgifverihållningen åtfölja, så att då denna af annan person, jemte skjutsningen, för entreprenadtiden öfvertages och till entreprenörens bostad förflyttas, entreprenören jemväl må ega att utskänkning af vin och maltdrycker, dock endast till vägfarande, utöfva, hvaremellertid en sådan försäljning å sjelfva gästgifveriet under tiden icke skulle vara tillåten. Enahanda förmån torde böra tillkomma entreprenör af skjutsningen vid sådant gästgifveri, som blifvit till skjutsstation inskränkt, så framt stationen under entreprenadtiden till annat ställe förflyttas. I det fall, att skjutsningen vid ett gästgifveri varder af annan person än gästgifvaren på entreprenad öfvertagen samt skjutsningen för entreprenadtiden till entreprenörens bostad förflyttas, men gästgifverihållningen fortfarande förblifver vid gästgifveriet, torde det böra ankomma på pröfning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, huruvida rättighet till utskänkning af vin och maltdrycker må entreprenören för den tid, entreprenaden omfattar, medgifvas.

Men om äfven med skäl antagas må, att genom beredande af större lättnad i möjligheten af skjutsstationers förflyttning åstadkommandet af entreprenader skall i ökad mån befrämjas, lärer man dock icke, vid betraktande af hvad erfarenheten härutinnan gifver vid handen, kunna öfverlemna sig åt den förhoppning, att, åtminstone ännu på en längre tid och innan befolkningen i flere delar af landet vunnit betydligare tillväxt, entreprenader för personbefordringens besörjande skola i någon större utsträckning kunna åvägabringas, utan att bidrag för kostnadernas betäckande dervid af entreprenörerne betingas; och komiterade hafva derföre i likhet med Riksdagen ansett, att för entreprenaders allmännare åstadkommande särskilda tillskott fortfarande blifva erforderliga.

I afseende å sättet för bestämmande af dessa tillskotts belopp dela komiterade Riksdagens åsigt, att den ersättning, som må böra entreprenören tillkomma, skall i sammanhang med entreprenadauktionen utrönas, och att således i de fall, der vid hållen auktion entreprenad icke kan

åstadkommas ensamt mot rättighet att af de resande uppbära den för distriktet bestämda maximilega, utan bidrag derutöfver fordras för entreprenadens öfvertagande, beloppet af detta bidrag skall vid auktionstillfället uppgifvas, beräknadt i ett för allt för hvarje år af den tid entreprenaden omfattar.

Vidkommande åter frågan om sättet för utgörande af entreprenadbidragen, har Riksdagen ansett icke vara lämpligt att helt och hållet lägga denna utgift på statsverket, enär saken möjligen derigenom skulle på en eller annan ort komma att icke omfattas med det intresse, hvari man skulle hafva att söka en motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande, hvaremot Riksdagen uti ett deltagande från länets eller Landstingets sida i nämnda utgift trott sig finna ett särdeles tjenligt medel att åstadkomma det för saken nödvändiga intresse; och har Riksdagen derföre lagt väsentlig vigt derpå, att vid genomförandet af den föreslagna förändrade regleringen af skjutsväsendet skulle såsom en hufvudsaklig bestämmelse ingå, att entreprenadbidragen borde gemensamt af Landstinget och Staten med halfva beloppet af hvardera utgöras.

Om man vid betraktandet af frågan angående samfärdseln inom landet utgår från den synpunkt, att Staten eger ett allmänt intresse deruti, att samfärdseln emellan landets särskilda delar upprätthålles och att derföre anordningar i ändamål att bereda tillfälle för de vägfarandes obehindrade fortkomst böra, der behofvet så kräfver, af Staten understödjas och befrämjas, lärer häraf också följa, att de utgifter, hvilka för sådant ändamål blifva nödvändiga, äfven böra af Staten ensamt bekostas och att således, på sätt jemväl flere Landsting och Länsstyrelser i sina ofvananförda utlåtanden i fråga satt, statsverket borde vidkännas alla de utgifter, hvilka af skjutsväsendets ordnande medelst entreprenad, i ändamål att bereda lindring i eller upphörande af den på jorden nu hvilande skjutsskyldigheten, må kunna föranledas. Enär emellertid, om än Staten, betraktad såsom en samfällighet, hvilken har till uppgift att befrämja sina medlemmars ömsesidiga fördelar och välbefinnande icke allenast i andligt, utan äfven i materielt hänseende, ostridigt måste anses ega ett så beskaffadt allmänt intresse, hvarföre också Staten i jemnbredd med en stigande civilisation underkastat sig allt mera ökade uppoffringar för kommunikationsväsendets förbättrande och utveckling, skjutsväsendet, eller anstalterna för resandes befordrande medelst skjuts, allt hittills i hufvudsaklig mån utgjort en de särskilda orternas angelägenhet, hvilken inom dem ordnats enligt i lag stadgade grunder, samt den förändrade reglering af berörda allmänna besvär, som nu blifvit af Riksdagen i fråga satt, icke afser att förvandla skjutsväsendet till en anstalt, hvars ordnande och uppehållande uteslutande skulle genom Statens försorg och på dess bekostnad tillväga-

bringas, hafva komiterade icke kunnat biträda förslagen derom, att utgifterna för skjutsentreprenadernas understödjande skulle helt och hållet läggas på statsverket; och komiterade hafva så mycket mindre kunnat föreslå en på sådan grund byggd reglering af skjutsväsendet, som Eders Kongl. Maj:t såsom utgångspunkt för komiterades arbete föreskrifvit, att, der entreprenader ej kunna tillvägabringas med mindre än att särskild afgift till entreprenören varder erlagd, denna afgift bör till en del af Staten gäldas, men återstoden drabba så väl den nu skjutsskyldiga jorden, som andra beskattningsföremål. Vid uppgörandet af sitt förslag i ämnet hafva komiterade derföre grundat detsamma derpå, att bidragen till skjutsentreprenaderna, der sådana bidrag för ändamålets vinnande kunna erfordras, skola af Staten och länen gemensamt utgöras.

Men, om länen skola vidkännas ett sådant deltagande i entreprenadbidragen, lärer jemväl böra åt länen inrymmas ett väsentligare inflytande på bestämmandet af de bidrag, som för skjutsentreprenaders åstadkommande må vara nödvändiga samt pröfvas böra entreprenörerna tillgodokomma; och då, för att åt länen bereda ett så beskaffadt inflytande, lämpligare utväg icke torde gifvas, än att åt *Landstingen*, såsom representationer för länen, öfverlemna bevakandet af länens rätt och fördel i detta hänseende, hafva komiterade ansett Landstingen böra sättas i tillfälle att, hvar för sitt område, yttra sig öfver de anbud, som under förbehåll om entreprenadbidrag varda vid auktionerna afgifna, med rättighet för Landstingen att besluta, huruvida de betingade bidragen må beviljas eller icke.

Vidkommande frågan, huruvida skjutsentreprenad i städerna, i de fall att bidrag för densammas öfvertagande betingas, äfven må böra blifva föremål för Landstingens ompröfning, hafva komiterade tagit under öfvervägande, om icke lämpligast vore att åt städerna sjelfva öfverlemna ordnandet af denna angelägenhet, utan att Landstingen dermed skulle taga någon befattning, så att städerna hvar för sig komme att besluta om och vidkännas de bidrag, hvilka för ändamålet kunna erfordras; men *då* regleringen af skjutsväsendet i riket ansetts böra ske under medverkan af Landstingen; *då* Landstingen äro sammansatta af ombud från både städerna och landet, i följd hvaraf städernas representanter inom Landstingen alltid skulle komma att deltaga i pröfning och beslut rörande beviljande af bidrag till skjutsentreprenaderna på landet; och *då* härtill kommer, att ett icke obetydligt antal bland städerna har skjutsningen ordnad med understöd af landet, så att i fråga om skjutsväsendet en gemensamhet emellan städerna och landet redan förefinnes inom flera af rikets län, hafva komiterade ansett ett särskiljande i detta afseende icke böra ega rum, utan både städerna och landet inom hvarje särskildt landstingsområde böra, i fråga om bestämmandet af bidrag till skjutsentreprenaderna derstädes och

utgörande af de härtill erforderliga afgifter, såsom en gemensamhet betraktas, samt Landstingen följaktligen ega att jemväl taga under öfvervägande och besluta rörande de entreprenadanbud, som afse skjutsningen i de till Landstinget hörande städer, så framt bidrag dervid blifvit af entreprenörerne betingade.

Hvad deremot angår de städer inom länen hvilka, såsom *Göteborg*, *Malmö* och *Norrköping*, redan nu icke tillhöra Landsting eller framdeles, efter det befolkningen uppnått stadgadt antal, komma att Landsting frånskiljas, hafva komiterade ansett bestämmandet af entreprenadbidragen inom sådana större städer icke böra komma under Landstings pröfning samt följaktligen sådana städer icke heller böra deltaga i de afgifter, hvilka till skjutsentreprenaderna inom länet skola från detsamma utgöras. Ordnandet af skjutsväsendet inom dessa städer skulle alltså blifva städernas egen angelägenhet; dock att, då skjutsningen derstädes ordnats genom entreprenad, staten torde böra äfven här deltaga i utgörandet af bidragen till entreprenaden, då sådan derförutan icke kunnat åstadkommas.

För att sätta Landstingen i tillfälle att utöfva den pröfning af entreprenadanbuden, som i ofvanberörde afseende ansetts böra dem tillkomma, skulle protokollen vid de auktioner, der entreprenadanbud afgifvits med anspråk på bidrag samt anmärkning emot anbudens godkännande i öfrigt icke förekommit, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till vederbörande Landsting öfverlemnas. Om, vid den hos Landstinget skeende pröfning af berörde anbud, ett eller flera skulle befinnas vara för höga och på grund deraf anses böra förkastas, skulle det åligga Landstinget att, i sammanhang med beslut om anbuds förkastande, taga under öfvervägande, huruvida för åvägabringande af entreprenad äfven vid den skjutsanstalt, i afseende å hvilken anbudet förkastats, bidrag skäligen må härtill anvisas, samt, i händelse sådant anses böra medgifvas, bestämma beloppet af det bidrag, som för entreprenadtiden må entreprenören tillgodokomma. På enahanda sätt skulle, i fråga om upplåtande af skjutsningen i stad, som icke tillhör Landsting, auktionsprotokollet, så framt vid anbud om entreprenadens öfvertagande fästats vilkor om bidrag och emot anbudets antaglighet för öfrigt anmärkning icke förekommit, öfverlemnas till vederbörande stadsfullmägtige, för pröfning huruvida det äskade bidraget må beviljas. Efter hos vederbörande verkställd pröfning af de underställda entreprenadanbuden skulle besluten, genast efter det de blifvit justerade, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmälas.

Enär likväl entreprenadbidragen icke skulle komma att ensamt af länen utgöras, utan Staten jemväl skulle deltaga i gäldandet af dessa bidrag, lära de af Landsting och stadsfullmägtige i ämnet fattade beslut, hvarigenom entreprenadbidrag beviljats, böra, för att vinna bindande kraft,

jemväl af offentlig myndighet å statens vägnar godkännas; och då den i sådant afseende erforderliga pröfning lämpligen synes kunna öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande såsom vårdare af både Statens rätt och länets allmänna angelägenheter, hafva komiterade funnit sig böra föreslå, att det må tillkomma Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att ingå i pröfning af de anmälda besluten, dock utan rätt att i desamma vidtaga någon ändring, utan böra besluten antingen oförändrade godkännas eller ock ogillas, på sätt i afseende å landstingstingsbeslut i allmänhet finnes stadgadt.

Med sannolikhet torde emellertid kunna emotses, att, åtminstone i början af den nya regleringens tillämpning, ett eller annat med förbehåll om entreprenadbidrag afgifvet anbud skall komma att såsom oantagligt förkastas, äfvensom att det måhända icke lyckas att åstadkomma entreprenad emot de lägre bidrag, som för sådant ändamål kunna varda af vederbörande Landsting eller stadsfullmägtige beviljade; och komiterade hafva derför tagit i öfvervägande, huru vid så beskaffade fall, äfvensom när afgifvet anbud icke kunnat af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkännas, bör förhållas. Då likväl komiterade hvarken af Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet eller af det komiterade lemnade nådiga uppdrag funnit anledning att för sådana fall föreslå vidtagandet af särskilda åtgärder, vare sig genom Statens eller Landstingens mellankomst, hafva komiterade ansett annan utväg för dylika fall icke förefinnas, än att, tills vidare och intilldess entreprenad kan varda åstadkommen, skjutsningen, i fråga om stad, uppehålles af staden, samt, i fråga om skjutsanstalt å landet, af skjutslaget, enligt den indelning, som redan eger rum eller kan i laga ordning varda beslutad. Vissheten derom, att icke allenast utgörandet af denna skyldighet må kunna för nu omförmälda fall utkräfvas, utan äfven att staden eller skjutslaget ändock kommer att deltaga i erläggandet af de afgifter, som för entreprenadbidragens gäldande böra från länet utgöras, skall otvifvelaktigt för de skjutsskyldige innebära en kraftig maning att söka på antagliga vilkor ordna entreprenader samt lemna en verksam motvigt mot öfverdrifna anspråk. Erfarenheten från Jemtlands län, hvarest skjutsningen, på sätt ofvan omförmälts, sedan mycket lång tid tillbaka varit ordnad såsom en gemensam angelägenhet och der skjutsningen inom hela länet är ställd på entreprenad, lemnar härom ett ojäfaktigt vittnesbörd.

Hvad åter angår de möjligen förekommande fall, att icke något entreprenadanbud erhålles, eller att något skjutslag, i anseende till skjutsningens mindre tryckande beskaffenhet, skulle föredraga att tills vidare bibehålla skjutsningsbestyret, synes det icke vara af något allmänt intresse påkalladt att i sådana fall söka med uppoffring af allmänna medel häfva

hindren för inrättande af entreprenad, likasom det svårligen lärer kunna eller ens böra förhindras att i många fall skjutsentreprenader till större eller mindre del grundas på frivilliga aftal med närboende jordbrukare om deltagande i skjutsningen.

Frågan om de grunder, enligt hvilka bidragen till skjutsentreprenaderna i allmänhet böra utgå, sönderfaller i två särskilda delar, nemligen:

1:o frågan om den grund, som må böra bestämmas för statens och länets eller landstingsområdets gemensamma deltagande i berörda bidrag, samt

2:o frågan om den grund, enligt hvilken bidragen inom länen böra på de skattskyldige derstädes fördelas och uttaxeras.

Beträffande först frågan om den grund, som för statens och länens gemensamma deltagande i omförmälda bidrag må böra bestämmas, har Riksdagen förklarat sig anse Staten och Landstinget böra härutinnan deltaga med halfva beloppet hvardera. För att utröna, huru en tillämpning af denna fördelningsgrund skulle utfalla, hafva komiterade, med ledning af förhållandena år 1875, upprättat följande öfversigt, upptagande i jemnade tal,

a) entreprenadbidragen i städerna och på landet;

b) summan af dessa entreprenadbidrag inom de särskilda länen, ordnade i förhållande till bidragens belopp;

c) entreprenadbidragen, fördelade med den ena hälften på Staten och den andra hälften på länet;

d) summan af den på hvarje län belöpande bevillning enligt Art. II. Bevillningsstadgan, samt

e) förhållandet i procent emellan entreprenadbidragen och länets bevillning enligt nämnda artikel i Bevillningsstadgan.

Län.	Entreprenadbidrag på landet.	Entreprenadbidrag i städerna.	Summa entreprenadbidrag.	Statens hälft.	Länets hälft.	Bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan.	Länsbidragen i förhållande till bevillningen proc.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Gotlands	450	650	1,100	550	550	30,900	1,78
Göteborgs och Bohus	1,100	700	1,800	900	900	[1] 84,000	1,07
Kronobergs	5,700	500	6,200	3,100	3,100	41,500	7,47
Blekinge	3,700	3,600	7,300	3,650	3,650	69,100	5,28
Hallands	4,200	3,200	7,400	3,700	3,700	50,600	7,31
Elfsborgs	6,000	2,400	8,400	4,200	4,200	87,900	4,78
Södermanlands	8,200	1,200	9,400	4,700	4,700	71,500	6,57
Kalmar	6,600	3,100	9,700	4,850	4,850	87,000	5,58
Upsala	9,200	2,600	11,800	5,900	5,900	76,900	7,67
Jönköpings	12,600	5,300	17,900	8,950	8,950	75,800	10,80
Kristianstads	15,800	4,000	19,800	9,900	9,900	83,700	11,83
Stockholms	19,000	1,300	20,300	10,150	10,150	80,000	12,69
Skaraborgs	18,800	2,400	21,200	10,600	10,600	94,200	11,25
Vestmanlands	22,000	3,000	25,000	12,500	12,500	76,000	16,44
Malmöhus	21,600	11,600	33,200	16,600	16,600	[2] 197,000	8,43
Östergötlands	22,200	13,000	35,200	17,600	17,600	[3] 120,000	14,66
Norrbottens	34,200	2,600	36,800	18,400	18,400	37,100	49,59
Vesterbottens	46,100	1,200	47,300	23,650	23,650	41,800	56,81
Örebro	43,100	4,300	47,400	23,700	23,700	111,000	21,35
Vermlands	90,200	8,600	98,800	49,400	49,400	115,000	42,95
Kopparbergs	96,300	2,800	99,100	49,550	49,550	124,300	39,86
Jemtlands	104,900	3,200	108,100	54,050	54,050	26,000	207,88
Gefleborgs	119,700	11,400	131,100	65,550	65,550	145,000	45,21
Vester-Norrlands	147,200	14,200	161,400	80,700	80,700	138,700	58,18
Summa	858,850	106,850	965,700	482,850	482,850	2,065,000	

[1]) Bevillningen för staden Göteborg = 265,574 kr. 7 öre är afdragen.
[2]) D:o d:o Malmö = 78,300 » 44 » » d:o.
[3]) D:o d:o Norrköping = 68,063 » 16 » » d:o.

Af ofvanstående öfversigt framgår, att, med tillämpning af grundsatsen om entreprenadbidragens fördelning till ena hälften på Staten och den andra hälften på länet, utgifterna för i fråga varande ändamål, om förhållandena under år 1875 läggas till grund för beräkningen, skulle inom de olika länen blifva högst olika betungande. Under det exempelvis inom Göteborgs och Bohus län de från länet utgående bidrag icke skulle uppgå till högre belopp än till 1,07 procent af bevillningen enligt andra artikeln, komme deremot de skattskyldige inom Vester-Norrlands län att få erlägga ända till 58,18 procent af den på länet belöpande bevillning enligt nämnda artikel, och för betäckande af bidragen inom Jemtlands län skulle erfordras en uttaxering af icke mindre än 207,88 procent af bevillningen. Vid jemförelse af förhållandena inom Örebro län, hvarest entreprenader äro inrättade vid länets alla gästgifverier, och det angränsande Vermlands län, hvarest skjutsningen vid flera af länets gästgifverier icke är ställd på entreprenad, befinnes, att år 1875 bidragen till entreprenaderna inom sist nämnda län uppgingo till 42,95 procent af den på länet belöpande bevillning enligt andra artikeln, utgörande 115,000 kronor, men inom Örebro län med en bevillningssumma af 111,000 kronor till allenast 21,35 procent af samma bevillning, samt att sålunda de skattskyldige inom Vermlands län, ehuru bevillningen blott med 4,000 kronor öfverstiger bevillningen inom Örebro län, skulle komma att för i fråga varande ändamål få vidkännas en dubbelt så stor utgift.

Den högst väsentliga skiljaktighet, som sålunda förefinnes emellan de särskilda länens bidrag till skjutsentreprenaderna, är redan i och för sig beaktansvärd, såsom utmärkande den stora ojemnhet, som i fråga om tungan af skjutsningsbesväret emellan länen inbördes eger rum; men då den förändring i lagstiftningen angående berörda allmänna besvär, som nu blifvit i fråga ställd, afser att, till beredande af lindring för den skjutsskyldiga jorden, stadga nya grunder för detsammas utgörande, så att jemväl andra beskattningsföremål, hvilka någon skyldighet till deltagande i berörda besvär eller kostnaden derför hittills icke ålegat, skulle komma att bidraga till utgifterna för ifrågavarande ändamål, torde den anmärkta skiljaktigheten kräfva ett så mycket sorgfälligare uppmärksammande, så att billighetens rättmätiga fordringar härvid icke lemnas å sido, hvilket dock, i komiterades tanke, skulle blifva förhållandet, om ofvanberörda af Riksdagen framställda förslag i afseende på bidragens fördelning till hälften hvardera emellan Staten och Landstingen eller, hvilket i förevarande afseende vore detsamma, emellan Staten och länen, komme att vinna oinskränkt tillämpning.

Då komiterade sålunda ansett länen icke böra, utan hänsyn till bidragens större eller mindre belopp, tillförbindas att utgöra hälften af dessa

belopp, har en annan grund för länens deltagande i berörde bidrag måst sökas. Utan tvifvel vore härvid den enklaste utvägen, att de på samtliga länen belöpande andelarne af nämnda bidrag sammanräknades och fördelades i förhållande till länens sammanlagda bevillning efter andra artikeln Bevillningsstadgan, hvarigenom de skattskyldige inom hela riket skulle komma att i samma proportion deltaga i utgifterna för ifrågavarande allmänna besvär; men då detta sätt att ordna saken icke skulle framkalla det direkta intresse för skjutsentreprenaders åvägabringande med möjligen minsta tillskott, som torde kunna påräknas blifva en följd deraf, att tillskottens stegring eller minskning komme att inom hvarje län för sig verka till motsvarande större eller mindre utgift, hafva komiterade ansett nyssberörde utväg icke vara antaglig. För att likväl, så vidt ske kan, emellan de särskilda länen utjemna tungan af utgifterna för entreprenadbidragen, torde någon mera rättvis utväg icke stå att finna, än att utgifterna lämpas efter hvarje läns förmåga att bära desamma, uttryckt genom den för länet fastställda bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, samt att inom de län, der entreprenadbidragen, i förhållande till länets bevillning, uppgå till betydligare belopp, Staten öfvertager en större andel af dessa bidrag. Bestämmandet af den gräns, intill hvilken entreprenadbidragen inom hvarje län eller, der län är i särskilda landstingsområden fördeladt, inom hvarje sådant område må, med tillämpning af hälften-principen, emellan Staten oah länet eller landstingsområdet fördelas, måste alltid blifva i viss mån godtyckligt; men med fästadt afseende å förhållandena under år 1875, hvilket år de af komiterade meddelade uppgifter och redogörelser hufvudsakligen omfatta, hafva komiterade ansett denna gräns böra sålunda bestämmas, att intill belopp, som motsvarar hälften af den för län eller landstingsområde senast fastställda bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, bidragen skola af Staten och länet eller landstingsområdet utgöras med lika andel hvardera, hvilken andel alltså komme att högst uppgå till ett mot en fjerdedel af bevillningen svarande belopp.

Vidkommande de fall, då entreprenadbidragen sammanräknade uppgå till så betydliga belopp, att de öfverstiga hälften af bevillningen enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, hvilket förhållande för närvarande eger rum inom *Norrbottens*, *Vesterbottens*, *Kopparbergs*, *Vermlands*, *Jemtlands*, *Gefleborgs* och *Vester-Norrlands* län, samt antagligen kommer att, äfven om entreprenadbidragen till följd af skjutslegans förhöjning skulle nedgå, i ett eller annat län, åtminstone inom Jemtlands län, der entreprenadbidragen med flerdubbla belopp öfverstiga länets hela bevillningssumma, ännu någon tid förblifva gällande, hafva komiterade funnit sig böra föreslå, att i sådana fall de öfverskjutande beloppen må på det sätt emellan

Staten och länet fördelas, att två tredjedelar deraf erlägges af Staten och en tredjedel af länet.

Hos komitén har visserligen kommit under öfverläggning, huruvida icke gäldandet af berörda öfverskott lämpligen skulle kunna åläggas de nu varande skjutslagen; men då, vid det redan anmärkta förhållande, att entreprenadbidragen allenast inom ett färre antal län uppgå till så betydliga belopp, att de öfverstiga hälften af bevillningen, skjutslagen endast inom dessa län skulle, om en sådan föreskrift meddelades, komma att få vidkännas utgift för ifrågavarande ändamål och sålunda fortfarande i större mån af skjutsbesväret betungas, än skjutslagen inom andra län, der entreprenadbidragens lägre belopp icke skulle påkalla något sådant deltagande från skjutslagens sida, hafva komiterade med afseende härå och då dessutom fördelningen på skjutslagen skulle vara förenad med väsentliga svårigheter, ansett nämnda utväg icke vara antaglig. Att lägga gäldandet af omförmälde öfverskjutande andelar af entreprenadbidragen ensamt på Staten, hafva komiterade icke heller ansett vara lämpligt, enär en sådan anordning icke allenast skulle innefatta ett afvikande från den hufvudgrund, hvarpå den nya regleringen af skjutsväsendet ansetts böra hvila, nemligen att Staten och länen skola gemensamt deltaga i alla för entreprenadernas åstadkommande erforderliga bidrag, utan äfven leda dertill, att den motvigt mot ersättningsbeloppens obilliga stegrande, man velat bereda derigenom, att länen med Staten deltaga i erläggandet af dessa ersättningar skulle i vissa fall nära nog upphäfvas, såsom exempelvis förhållandet skulle blifva i Jemtlands län, der Landstinget, i händelse länets bidrag icke i något fall kunde komma att öfverstiga en fjerdedel af bevillningen enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, hvilken fjerdedel år 1875 uppgick i jemnt tal till blott 6,500 kronor, under det att entreprenadbidragen för länet uppgingo till 108,106 kronor 30 öre, icke vidare, efter det bidragen uppgått till ett mot hälften af bevillningen svarande belopp, skulle ega det kraftiga intresse för åstadkommande af inskränkning i nämnda bidrag, som deltagandet i utgiften för desammas gäldande otvifvelaktigt är egnadt att framkalla.

Äfven med iakttagande af den utaf komiterade föreslagna fördelningsgrund, enligt hvilken länet endast med en tredjedel skulle deltaga i entreprenadbidragens gäldande till den del dessa öfverstiga halfva bevillningen för länet, skulle de skattskyldige inom Jemtlands län komma att för skjutsväsendets uppehållande medelst entreprenad drabbas af en vida högre utgift, än de skattskyldige inom något annat län, och det kunde derföre synas, att komiterade bort för undanrödjande af sagda missförhållande föreslå någon särskild åtgärd från det allmännas sida; men då, hvad angår bevillningen efter andra artikeln Bevillningsstadgan inom Jemtlands län,

denna bevillning, som för jordbruksfastigheten i hela länet år 1875 uppgick till allenast 6,276 kronor 54 öre, under det bevillningen för staden Östersund uppgick till 7,689 kronor 39 öre, synes vara anmärkningsvärdt låg, samt inom den närmaste framtiden och till stor del redan innan tillämpning af den afsedda nya regleringen af skjutsväsendet kan komma att inom länet ega rum en ny kommunikation medelst den under arbete varande statsbanan genom länet erhålles, hvarigenom icke blott en högst betydlig lättnad för trafiken derstädes och deraf betingad minskning i skjutsningen vinnes, utan äfven texeringsvärdet å såväl jordbruksfastighet som annan fastighet, samt verk och inrättningar måste komma att undergå en väsentlig förändring, ledande till förhöjning af bevillningen, hafva, i betraktande häraf och då dertill kommer, att vid flertalet af länets femtiosju gästgifverier skjutslegan ännu utgår med blott 1 krona 20 öre, komiterade funnit sig icke böra i fråga sätta eller föreslå någon särskild åtgärd till underlättande af skjutsningsbesväret inom Jemtlands län.

För att utvisa huru, med tillämpning af de utaf komiterade föreslagna fördelningsgrunder, förhållandet emellan Statens och länens andelar i entreprenadbidragen, dessa beräknade sådana de under år 1875 utgått, skulle utfalla, hafva komiterade upprättat å andra sidan stående tabell, upptagande i jemna hundratal dels den för hvarje län fastställda bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, äfvensom fjerdedelen af denna bevillning, dels summan af entreprenadbidragen inom hvarje län, samt dessa bidrag fördelade på Staten och länet.

Län.	Summa bevillning enligt Art. II Bev.-st:n.	1/4 af bevillningen.	Summa entreprenadbidrag.	Statens hälft.	Länets hälft.	Statens andel i hvad som öfverskjuter 1/4 af bevillningen.	Länets andel i hvad som öfverskjuter 1/4 af bevillningen.	Summa Statsbidrag.	Summa länsbidrag.
Gotlands	30,900	7,725	1,100	550	550	—	—	550	550
Göteborgs och Bohus	[1]) 84,000	21,000	1,800	900	900	—	—	900	900
Kronobergs	41,500	10,375	6,200	3,100	3,100	—	—	3,100	3,100
Blekinge	69,100	17,275	7,300	3,650	3,650	—	—	3,650	3,650
Hallands	50,600	12,650	7,400	3,700	3,700	—	—	3,700	3,700
Elfsborgs	87,900	21,975	8,400	4,200	4,200	—	—	4,200	4,200
Södermanlands	71,500	17,875	9,400	4,700	4,700	—	—	4,700	4,700
Kalmar	87,000	21,750	9,700	4,850	4,850	—	—	4,850	4,850
Upsala	76,900	19,225	11,800	5,900	5,900	—	—	5,900	5,900
Jönköpings	75,800	18,950	17,900	8,950	8,950	—	—	8,950	8,950
Kristianstads	83,700	20,925	19,800	9,900	9,900	—	—	9,900	9,900
Stockholms	80,000	20,000	20,300	10,150	10,150	—	—	10,150	10,150
Skaraborgs	94,200	23,550	21,200	10,600	10,600	—	—	10,600	10,600
Vestmanlands	76,000	19,000	25,000	12,500	12,500	—	—	12,500	12,500
Malmöhus	[2]) 197,000	49,250	33,200	16,600	16,600	—	—	16,600	16,600
Östergötlands	[3]) 120,000	30,000	35,200	17,600	17,600	—	—	17,600	17,600
Norrbottens	37,100	9,275	36,800	9,275	9,275	12,167	6,083	21,442	15,358
Vesterbottens	41,800	10,450	47,300	10,450	10,450	17,600	8,800	28,050	19,250
Örebro	111,000	27,750	47,400	23,700	23,700	—	—	23,700	23,700
Kopparbergs	124,300	31,075	99,100	31,075	31,075	24,633	12,317	55,708	43,392
Vermlands	115,000	28,750	98,800	28,750	28,750	27,534	13,766	56,284	42,516
Jemtlands	26,000	6,500	108,100	6,500	6,500	63,400	31,700	69,900	38,200
Gefleborgs	145,000	36,250	131,100	36,250	36,250	39,067	19,533	75,317	55,783
Vester-Norrlands	138,700	34,675	161,400	34,675	34,675	61,367	30,683	96,042	65,358
Summa	2,065,000	516,250	965,700	298,525	298,525	245,768	122,882	544,293	421,407

[1]) Bevillningen för staden Göteborg = 265,574 kr. 7 öre är afdragen. 965,700.
[2]) D:o » » Malmö = 78,300 » 44 » d:o
[3]) D:o » » Norrköping = 68,063 » 16 » d:o

Då ofvanstående tabell är grundad på förhållandena år 1875 samt entreprenadbidragen under detta år voro särdeles höga, företrädesvis inom de Norrländska och de bergsbruksidkande länen, hvilket förklaras deraf, att entreprenaderna tillkommit under den period af innevarande årtionde, då, i anseende till ovanligt gynsamma konjunkturer för idkande af sågverksrörelse och bergsbruk, prisen å mans- och ökedagsverken voro synnerligen högt uppjagade, är gifvet, att den på Staten belöpande andelen af entreprenadbidragen måste utvisa ett ganska betydligt belopp. Men om i betraktande tages, att under berörda år den genom Kongl. Kungörelsen den 18 September 1874 stadgade förhöjda entreprenadlegan vunnit tillämpning endast vid 600 af de inalles till 1,146 uppgående gästgifverier, vid hvilka skjutsningen då var ställd på entreprenad, samt att, sedan maximum af skjutslegan blifvit bestämdt med närmare hänsyn till de olika förhållandena inom de särskilda delarne af riket, anspråken på entreprenadbidrag antagligen komma att vid de auktioner, som med tillämpning af berörda maximilega förrättas, väsentligen nedsättas, helst om, på sätt komiterade hafva för afsigt att föreslå, lättnader beredas i afseende på så väl antalet af de hästar, hvilka böra af entreprenör tillhandahållas, som tiderna för deras inställande, torde äfven med all sannolikhet kunna emotses, att Statens utgift för i fråga varande ändamål skall komma att icke obetydligt understiga det belopp, som tabellen utvisar.

Att uppgöra en beräkning å den minskning i entreprenadbidrag, som genom entreprenadlegans ytterligare förhöjning, der sådan synes vara af förhållandena påkallad, må kunna föranledas, är visserligen förenadt med icke ringa vansklighet, helst förhållandena i afseende å entreprenaderna gestalta sig mycket olika inom olika län, men komiterade hafva det oaktadt ansett sig böra företaga en sådan beräkning. Till grund för denna beräkning hafva komiterade lagt förhållandena under år 1875, beträffande så väl entreprenadbidragens belopp inom hvarje län som antalet af de i skjuts utgångna hästar, hvarjemte komiterade antagit, att hvarje häst varit för skjuts begagnad en och en half mil, hvilket miltal ungefär motsvarar medelväglängden emellan samtliga gästgifverierna i riket, äfvensom att den högre inkomst, som erhålles genom skjutsningens verkställande emot en ytterligare förhöjd lega, skall verka till en motsvarande nedsättning i entreprenadbidragens belopp. För beräknande af de belopp, hvartill entreprenadlegan inom de särskilda orterna högst må böra bestämmas, hafva komiterade fästat afseende ej mindre å hvad vederbörande Landsting och Länsstyrelser härom yttrat och föreslagit, än äfven å förhållandena rörande postskjutslegobeloppen inom de särskilda länen, hvarom uppgifter för år 1875 finnas meddelade i den vid Kongl. General-Poststyrelsens underdåniga statförslag för år 1877 fogade tablå, hvilken finnes intagen

bland bilagorna vid Kongl. Maj:ts förlidna år till Riksdagen aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof. Emot entreprenadbidragen, särdeles der de uppgå till högre belopp, har icke sällan förekommit den anmärkning, att aftalen derom tillkommit i syfte att bereda skjutslagen större anslag från de till skjutsningstungans underlättande af Riksdagen anvisade medel, och för Länsstyrelserna möta ofta nog svårigheter att med säkerhet bedöma, huruvida de utfästa bidragen i sjelfva verket till entreprenörerne utgöras. Den omständigheten, att entreprenader inom ett län icke kunnat afslutas utan att särskilda bidrag jemväl af entreprenörerne betingats, torde derföre icke i och för sig få anses innefatta vittnesbörd derom, att gällande lega icke står i behörigt förhållande till värdet af skjutsprestationen inom orten.

Deremot hafva komiterade ansett de i omförmälda tablå meddelade uppgifter förtjena så mycket större uppmärksamhet, som de angifva verkliga förhållanden, de der otvifvelaktigt lemna den säkraste ledningen för beräknande af den lega, hvilken bör såsom maximilega för skjutsentreprenader bestämmas, om än legan för den ovissa och ojemnt utgående entreprenadskjutsen, hvars behöriga utgörande kräfver ett större förlag af hästar och åkdon, torde böra beräknas högre än legan för den på bestämda tider återkommande, till inkomsten säkra postskjutsen.

Enligt hvad berörda uppgifter innefatta, utgick under år 1875 postskjutslegan inom *Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs* och *Skaraborgs* län för det vida öfvervägande antalet mil med belopp understigande 1 krona 60 öre; och då Landstingen inom dessa län icke ifrågasatt någon förhöjning af entreprenadlegan samt, hvad angår *Gotlands* län, den af dervarande Landsting gjorda, men af Länsstyrelsen icke biträdda hemställan om entreprenadlegans förhöjning till 2 kronor milen desto mindre synes ega fog, som skjutsentreprenader inom nämnda län kunnat på de flesta ställen åstadkommas utan särskilda bidrag, samt postskjutslegan för 7,020 af 8,434 mil utgick med lägre belopp än 1 krona 60 öre, hafva komiterade för ifrågavarande fem län ansett sig icke böra beräkna någon förhöjning af entreprenadlegan och följaktligen äfven för samma län bibehållit entreprenadbidragen vid deras nu varande belopp. För *Blekinge* och *Kronobergs* län hafva väl både Landstingen och Länsstyrelserne ansett skjutsens värde icke öfverstiga 1 krona 60 öre milen och entreprenadlegan således icke böra derutöfver förhöjas; men då postskjutslegan utgick inom förstnämnda län med 1 krona 60 öre och derutöfver för 6,662 af 14,370 mil samt inom Kronobergs län med likaledes 1 krona 60 och derutöfver för 7,448 af 23,904 mil, hafva komiterade med hänsigt härtill för dessa båda län, äfvensom för *Jönköpings* och *Kalmar* län, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af vederbörande derstädes afgifna ytt-

randen, beräknat entreprenadbidragen efter en lega af 1 krona 70 öre milen för hvarje häst. Inom *Östergötlands* län utgick postskjutslegan för 28,512 af 33,321 mil med lägre belopp än 1 krona 60 öre, hvarföre komiterade, oaktadt maximum för entreprenadlegan blifvit af både Landstinget och Länsstyrelsen föreslaget till 1 krona 80 öre, ansett detta maximum icke böra beräknas högre än till likaledes 1 krona 70 öre.

Beträffande *Stockholms*, *Kristianstads* och *Vestmanlands* län, hafva komiterade, i öfverensstämmelse med vederbörande Länsstyrelsers förslag, ansett entreprenadlegan böra bestämmas till 1 krona 80 öre; och då förhållandena i afseende å postskjutslegan inom *Upsala*, *Malmöhus* och *Hallands* län, hvarest Landstingen ansett entreprenadlegan böra förhöjas till 2 kronor milen, icke gifva skälig anledning till en så stor förhöjning, enär inom Upsala län postskjutslegan endast för 2,768 af 15,864 mil utgick med 1 krona 80 öre och derutöfver, samt inom Malmöhus län endast för 3,660 af 11,123 mil och inom Hallands län endast för 11,460 af 33,030 mil erlades högre sådan lega än 1 krona 80 öre, hafva komiterade jemväl för dessa tre län beräknat entreprenadlegan till detta belopp. För *Örebro* län hafva så väl Landstinget som Länsstyrelsen föreslagit bibehållandet af det nu stadgade maximum för entreprenadlega, 1 krona 60 öre; men då i afseende å detta län, hvarest skjutsningen vid alla gästgifverier finnes på entreprenad upplåten mot rättighet för entreprenören att uppbära den förhöjda legan, förekommer, att entreprenörerne betingat sig högre bidrag än som förut utgått, samt att för öfver halfva antalet postförda mil legan utgick med belopp öfverstigande 1 krona 70 öre, hafva komiterade ansett entreprenadlegan för ifrågavarande län likaledes böra antagas till 1 krona 80 öre.

Vidkommande de återstående länen, så enär af åberopade tablå angående postskjutsen inhemtas:

att inom *Vermlands* län för 31,034 af 39,920 mil; inom *Kopparbergs* län för 24,575 af 34,002 mil; inom *Vesterbottens* län för 17,950 af 26,573 mil och inom *Norrbottens* län för 15,749 af 25,769 mil erlades en lega af 2 kronor och derutöfver för hvarje mil;

att inom *Jemtlands* län för 17,951 af 29,449 mil legan utgick med 2 kronor och derutöfver och för 12,359 mil med 2 kronor 50 öre ända till 4 kronor 53 öre;

att inom *Vester-Norrlands* län för 27,337 af 41,206 mil legan utgick med 2 kronor 50 öre och derutöfver; samt

att inom *Gefleborgs* län för 44,482 af 53,823 mil legan likaledes utgick med 2 kronor 50 öre och derutöfver,

hafva komiterade ansett giltiga skäl förekomma att icke beräkna entreprenadlegan för de fyra förstnämnda länen lägre än till 2 kronor och för de tre sistnämnda lägre än till 2 kronor 50 öre milen.

Med tillämpning af ofvan angifna grunder hafva komiterade upprättat å andra sidan stående tabell, hvilken altså utvisar de belopp, hvartill komiterade ansett entreprenadbidragen, efter det legan blifvit förhöjd till de af komiterade beräknade belopp, kunna antagas komma att uppgå, äfvensom dessa bidrag emellan Staten och länen fördelade. Enligt denna fördelning skulle summan af de på Staten belöpande bidragen komma att uppgå till 321,125 kronor och summan af länsbidragen till 292,875 kronor, samt således med 672,825 kronor understiga entreprenadbidragen under år 1875; börande dock sistnämnda summa minskas med summan af de till skjutslagen för samma år anvisade statsbidrag, utgörande tillhopa 179,940 kronor 31 öre.

Län.	Summa bevillning enligt Art. II Bev.-stadgan.	1/4 af bevillningen enligt Art. II Bev.-stadgan.	Summa entreprenadbidrag.	På Staten belöpande hälft intill 1/4 af bevillningen.	På länet belöpande hälft intill 1/4 af bevillningen.	Statens andel i hvad entreprenadbidragen öfverstiga 1/4 af bevillningen.	Länets andel i hvad entreprenadbidragen öfverstiga 1/4 af bevillningen.	Summa på Staten belöpande bidrag.	Summa länsbidrag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Gotlands	30,900	7,725	1,100	550	550	—	—	550	550
Göteborgs och Bohus	[1] 84,000	21,000	1,800	900	900	—	—	900	900
Kronobergs	41,500	10,375	4,900	2,450	2,450	—	—	2,450	2,450
Blekinge	69,100	17,275	6,300	3,150	3,150	—	—	3,150	3,150
Hallands	50,600	12,650	4,800	2,400	2,400	—	—	2,400	2,400
Elfsborgs	87,900	21,975	8,400	4,200	4,200	—	—	4,200	4,200
Södermanlands	71,500	17,875	9,400	4,700	4,700	—	—	4,700	4,700
Kalmar	87,000	21,750	6,200	3,100	3,100	—	—	3,100	3,100
Upsala	76,900	19,225	9,700	4,850	4,850	—	—	4,850	4,850
Jönköpings	75,800	18,950	15,900	7,950	7,950	—	—	7,950	7,950
Kristianstads	83,700	20,925	14,800	7,400	7,400	—	—	7,400	7,400
Stockholms	80,000	20,000	13,600	6,800	6,800	—	—	6,800	6,800
Skaraborgs	94,200	23,550	21,200	10,600	10,600	—	—	10,600	10,600
Vestmanlands	76,000	19,000	20,400	10,200	10,200	—	—	10,200	10,200
Malmöhus	[2] 197,000	49,250	25,800	12,900	12,900	—	—	12,900	12,900
Östergötlands	[3] 120,000	30,000	27,200	13,600	13,600	—	—	13,600	13,600
Norrbottens	37,100	9,275	23,700	9,275	9,275	3,434	1,716	12,709	10,991
Vesterbottens	41,800	10,450	30,700	10,450	10,450	6,533	3,267	16,983	13,717
Örebro	111,000	27,750	42,200	21,100	21,100	—	—	21,100	21,100
Kopparbergs	124,300	31,075	68,000	31,075	31,075	3,900	1,950	34,975	33,025
Vermlands	115,000	28,750	68,200	28,750	28,750	7,133	3,567	35,883	32,317
Jemtlands	26,000	6,500	58,200	6,500	6,500	30,133	15,067	36,633	21,567
Gefleborgs	145,000	36,250	54,100	27,050	27,050	—	—	27,050	27,050
Vester-Norrlands	138,700	34,675	77,400	34,675	34,675	5,367	2,683	40,042	37,358
Summa	2,065,000	516,250	614,000	264,625	264,625	56,500	28,250	321,125	292,875
									614,000

[1]) Bevillning för staden Göteborg = 265,574 kr. 7 öre är afdragen.
[2]) D:o d:o Malmö = 78,300 » 44 » d:o.
[3]) D:o d:o Norrköping = 68,063 » 16 » d:o.

Vidkommande derefter frågan om den grund, som lämpligen må böra stadgas för uttaxering af de afgifter, hvilka kunna erfordras för gäldande af de på länen belöpande andelar af entreprenadbidragen, hafva komiterade funnit sig icke kunna förorda antagandet af den utaf Riksdagen härför angifna grund, eller att fördelningen borde ske i förhållande till den bevillning, som efter Art. II Bevillningsstadgan erlägges. Utaf de från Landstingen och Länsstyrelserna afgifna underdåniga yttranden i ämnet framgår, hurusom betänkligheter i detta afseende flerestädes uttalats; och de utaf komiterade anställda beräkningar lemna tillfyllestgörande intyg derom, att en tillämpning af berörda debiteringsgrund skulle leda till högst betydliga ojemnheter i beskattningen för ifrågavarande ändamål, så att, på sätt af den å nästföljande sida stående uträkning, inhemtas, ej mindre de beskattningsföremål å landet, på hvilka hittills icke hvilat någon skyldighet att i skjutsningsbesväret eller utgifterna derför deltaga, än äfven städerna skulle i allmänhet komma att vidkännas betydligt högre afgifter än jordbruksfastigheterna, äfven med inberäknande af den hittills icke skjutsskyldiga jorden, i hvilket afseende särskildt må framhållas, hurusom inom Jemtlands län staden *Östersund* skulle komma att drabbas af högre afgifter än alla jordbruksfastigheterna tillsammans inom länet, hvilket äfven skulle inträffa med staden *Visby* i förhållande till jordbruksfastigheterna inom Gotlands län, samt att jordbruksfastigheterna inom Vester-Norrlands län skulle komma att deltaga med endast 10,40 procent och inom Gefleborgs län med endast 9,55 procent af de på länet belöpande entreprenadbidrag, under det att på andra beskattningsföremål å landet skulle belöpa inom Gefleborgs län 44 procent och inom Vester-Norrlands län nära 53 procent af samma bidrag.

Län.	På länet belöpande andel i entreprenadbidragen sådane de blifvit af komiterade beräknade.	Länets bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan.	På hvarje krona bevillning belöpande andel i länsbidragen.	Debiterade afgifter för länsbidragens utgörande.	Af debiterade afgifterna belöpa på bevillningen			Städernas nuvarande bidrag för skjutsentreprenaden.
					för städerna.	för jordbruksfastighet.	för andra beskattningsföremål på landet.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Gotlands	550	30,900	0,02	618	298	172	148	640
Göteborgs och Bohus	900	[1]) 84,000	0,02	1,680	386	402	892	700
Kronobergs	2,450	41,500	0,06	2,490	594	936	960	500
Blekinge	3,150	69,000	0,05	3,450	2,250	590	610	3,540
Hallands	2,400	50,600	0,05	2,530	1,150	760	620	3,240
Elfsborgs	4,200	80,000	0,05	4,400	1,475	1,350	1,575	1,400
Södermanlands	4,700	71,600	0,07	5,012	1,729	1,526	1,757	1,250
Kalmar	3,100	87,000	0,04	3,480	1,364	1,136	980	3,100
Upsala	4,850	76,900	0,07	5,383	2,457	1,036	1,890	2,582
Jönköpings	7,950	75,800	0,11	8,338	3,839	2,563	1,936	5,300
Kristianstads	7,400	83,700	0,09	7,533	2,466	3,150	1,917	3,944
Stockholms	6,800	80,000	0,09	7,200	1,170	2,115	3,915	1,260
Skaraborgs	10,600	94,200	0,12	11,304	3,480	4,536	3,288	2,420
Vestmanlands	10,200	76,000	0,14	10,640	3,920	2,394	4,326	3,045
Malmöhus	12,900	[2]) 197,000	0,07	13,790	6,209	4,522	3,059	11,666
Östergötlands	13,600	[3]) 120,000	0,12	14,400	3,216	5,076	6,108	14,607
Norrbottens	10,991	37,100	0,30	11,130	4,680	1,650	4,800	2,640
Vesterbottens	13,717	41,800	0,33	13,794	4,076	2,574	7,144	1,200
Örebro	21,100	111,000	0,20	22,200	6,160	5,120	10,920	4,260
Kopparbergs	33,025	124,300	0,27	33,561	5,778	4,347	23,436	7,000
Vermlands	32,317	115,000	0,29	33,350	8,555	8,149	16,646	8,595
Jemtlands	21,567	26,000	0,83	21,580	6,391	5,229	9,960	3,206
Gefleborgs	27,050	145,000	0,19	27,550	13,110	2,584	11,856	11,400
Vester-Norrlands	37,358	138,700	0,27	37,449	13,851	3,888	19,710	14,237
Summa	292,875	2,065,100	——	302,862	98,604	65,805	138,453	111,732

[1]) Bevillningen för staden Göteborg = 265,574 kr. 7 öre är afdragen.
[2]) D:o d:o Malmö = 78,300 » 44 » d:o.
[3]) D:o d:o Norrköping = 68,063 » 16 » d:o.

I betraktande häraf och då det otvifvelaktigt är af väsentlig vigt, att vid beslutandet af en i beskattningsförhållandena så djupt ingripande förändring, som den ifrågavarande, hvarigenom deltagandet i skjutsningsbesväret skulle utsträckas till samhällsklasser, hvilka hittills varit derifrån befriade, förfares med nödig varsamhet, så att förändringen må komma till stånd utan att väcka berättigadt missnöje, hafva komiterade, med fästadt afseende jemväl derå, att bevillningen å jordbruksfastighet för närvarande utgår med lägre procent af fastighetens uppskattade värde, än bevillningen å annan fastighet, funnit sig ega giltiga skäl föreslå, att de från länen till skjutsentreprenaderna utgående afgifter skola utgöras med dubbelt större belopp för bevillningen af jordbruksfastighet än för bevillning af annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål, dock endast så länge den nu bestående skilnaden emellan jordbruksfastigheters och andra fastigheters bevillning eger rum; i följd hvaraf, derest bevillningen å jordbruksfastighet, i enlighet med Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna nådiga förslag, varder fastställd att utgå efter enahanda grund som bevillningen å annan fastighet, afgifterna till skjutsentreprenaderna äfven böra utgå med lika belopp för bevillning af jordbruksfastighet, som för annan fastighet.

Komiterade hafva härvid icke förbisett att, äfven med iakttagande af hvad komiterade sålunda tillstyrkt, jordbruksfastigheterna, särdeles inom Kopparbergs och de Norrländska länen, komma att i förhållande till andra beskattningsföremål å landet intaga en måhända nog mycket gynnad ställning, på sätt den å näst följande sida stående uträkning angifver; men då icke heller bort af komiterade förbises, att bland jordbruksfastigheterna kommer att ingå äfven sådan jord, som enligt särskilda privilegier hittills varit från deltagande i skjutsskyldigheten befriad, hvilka privilegier icke lära kunna anses vidare berättiga till befrielse från ett sådant deltagande, då berörda skyldighet göres efter en ny grund gemensam för alla skattskyldiga, samt antagligt torde vara att, vid en förestående omarbetning af nu gällande bevillningsförordning, de i densamma stadgade grunder för taxeringens verkställande komma att undergå förändring, i syfte att jordbruksfastigheternas bevillningsbidrag må bringas i fullständigare öfverensstämmelse med den betydenhet inom de särskilda beskattningsföremålen, som dessa fastigheter i sjelfva verket ega, hafva komiterade, med hänsigt härtill, funnit sig icke böra för jordbruksfastigheterna ifrågasätta något större deltagande i afgifterna till entreprenadbidragens gäldande, än hvad i sådant afseende här ofvan blifvit föreslaget.

Län	På länet belöpande andel i entreprenadbidragen, sådana de blifvit af komiterade beräknade.	Länets bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan med beräkning af dubbel bevillning å jordbruksfastighet.	På hvarje bevillningskrona belöpande afgift till länsbidragen.	Debiterade afgifter för länsbidragens utgörande.	Af de debiterade afgifterna belöpa å bevillningen.			Städernas nuvarande bidrag till skjutsentreprenader.
					för städerna.	för jordbruksfastighet.	för andra beskattningsföremål å landet.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Gotlands	550	39,500	0,02	790	298	344	148	640
Göteborgs och Bohus	900	104,100	0,01	1,041	193	402	446	700
Kronobergs	2,450	57,100	0,05	2,855	495	1,560	800	500
Blekinge	3,150	80,800	0,04	3,232	1,800	944	488	3,540
Hallands	2,400	65,800	0,04	2,632	920	1,216	496	3,240
Elfsborgs	4,200	115,000	0,04	4,600	1,180	2,160	1,260	1,400
Södermanlands	4,700	93,400	0,06	5,604	1,482	2,616	1,506	1,250
Kalmar	3,100	115,400	0,03	3,462	1,023	1,704	735	3,100
Upsala	4,850	91,700	0,06	5,502	2,106	1,776	1,620	2,582
Jönköpings	7,950	99,100	0,09	8,919	3,141	4,194	1,584	5,300
Kristianstads	7,400	118,700	0,07	8,309	1,918	4,900	1,491	3,944
Stockholms	6,800	103,500	0,07	7,245	910	3,290	3,045	1,260
Skaraborgs	10,600	132,000	0,09	11,880	2,610	6,804	2,466	2,420
Vestmanlands	10,200	93,100	0,11	10,241	3,080	3,762	3,399	3,045
Malmöhus	12,900	261,600	0,05	13,080	4,435	6,460	2,185	11,666
Östergötlands	13,600	162,300	0,09	14,607	2,412	7,614	4,581	14,607
Norrbottens	10,991	42,600	0,26	11,076	4,056	2,860	4,160	2,640
Vesterbottens	13,717	49,600	0,28	13,888	3,458	4,368	6,062	1,200
Örebro	21,100	136,600	0,16	21,856	4,928	8,192	8,736	4,260
Kopparbergs	33,025	140,400	0,24	33,696	5,136	7,728	20,832	7,000
Vermlands	32,317	143,100	0,23	32,913	6,785	12,926	13,202	8,595
Jemtlands	21,567	32,300	0,67	21,641	5,159	8,442	8,040	3,206
Gefleborgs	27,050	158,600	0,18	28,548	12,420	4,896	11,232	11,400
Vester-Norrlands	37,358	153,100	0,25	38,275	12,825	7,200	18,250	14,237
Summa	292,875	2,589,400	——	305,892	82,770	106,358	116,764	111,732

Hvad angår sättet för åvägabringande af de medel, som kunna erfordras för utgörandet af länens andelar i de bidrag, som böra skjutsentreprenörerne tillgodokomma, hafva komiterade ansett användandet af den Landstingen tillerkända beskattningsrätt icke för detta ändamål vara af behofvet påkalladt eller lämpligen böra ega rum, utan torde härvid kunna förfaras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som finnes föreskrifvet i afseende å debiterande och uppbärande af de, under benämning af sjukvårdsafgift, enligt Landstingens ompröfvande och beslut till sjukvårdsanstalterna inom länen utgående bidrag; och få komiterade alltså i berörda hänseende föreslå, att, sedan entreprenadbidragen blifvit bestämde och utrönt blifvit med hvilka belopp Staten samt län eller landstingsområde böra i dessa bidrags gäldande deltaga, och uträkning hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skett om det öretal, som, i förhållande till hela den för länet eller, der län är i särskilda landstingsområden fördeladt, den för hvarje sådant område senast fastställda bevillning enligt andra artikeln bevillningsstadgan, må, med iakttagande deraf, att för bevillningen å jordbruksfastighet beräknas dubbelt så stor afgift, som för bevillning å annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål, behöfva å hvarje bevillningskrona för ändamålet uttagas, den sålunda uträknade afgiften skall, under benämning af *Skjutsafgift*, genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg, af vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiteras och indrifvas samt i landtränteriet insättas inom den tid och med det ansvar, som är för kronans uppbörd stadgadt. Af de sålunda levererade medlen skulle sedermera, i sammanhang med den från statsverket utgående andel af entreprenadbidragen, om hvars utbetalning föreskrift lärer böra af Kongl. Maj:t, efter från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gjord anmälan om beloppet af denna andel, meddelas, till vederbörande entreprenörer halfårsvis utanordnas det en hvar af dem tillkommande belopp.

Enligt § 53 i Kongl. Förordningen om Landsting må, såsom ersättning för så väl upprättande af de i § 48 föreskrifna förteckningar, som debitering och uppbörd, i landtränteriet innehållas tre procent af dit levererade landstingsmedel, hvaraf beräknas en och en half procent för debiteringen, en procent för uppbörden och en half procent att lika fördelas emellan Landskamereraren och Landträntmästaren. Då, i händelse de från länen utgående entreprenadbidrag skulle såsom landstingsmedel debiteras och uppbäras, vederbörande tjenstemän, som med debiteringen och uppbörden egde befattning, vore berättigade att för besväret dermed åtnjuta stadgad ersättning, synes visserligen billigheten fordra, att en lika beskaffad förmån må dem tillgodokomma, äfven om det af komiterade föreslagna sätt för debiterandet och uppbärandet af de för entreprenad-

bidragens gäldande erforderliga afgifter varder gilladt och godkändt, helst besväret med debiteringen och uppbörden derigenom kommer att väsentligen ökas; men då enligt den åsigt, som inom Riksdagen allt mera gjort sig gällande, de tjenstemän i allmänhet under namn af provision och uppbördsprocent tillgodokommande sportler ansetts icke längre böra bibehållas, utan aflöningarne bestämmas till vissa, efter tjensternas vigt och betydelse fullt lämpade belopp, hafva komiterade med afseende härå funnit sig icke böra föreslå någon bestämmelse angående rättighet för ofvanbemälde tjenstemän att å de skjutsafgifts-medel, som i ränteriet levereras, beräkna provision.

Beträffande förvaltningen af ifrågavarande skjutsafgifter, hvilka, enär de måste med hela öretal debiteras, i allmänhet icke kunna påföras med belopp, som jemnt motsvarar hvad till entreprenadbidragens gäldande bör af län eller landstingsområde utgöras, utan större eller mindre öfverskott dervid uppkommer, hvilket åter bör tagas i beräkning vid nästföljande års uttaxering, så att denna då sker med ett i förhållande till den befintliga behållningen minskadt öretal, lärer för hvarje år en af landtränteriet upprättad och af verifikationer åtföljd redovisning böra af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inom lämplig tid nästföljande år, hvilken komiterade anse böra bestämmas till den 1 April, tillställas vederbörande Landstings revisorer, med skyldighet för dem att redovisningen, efter föregången granskning, med sitt yttrande till näst derefter sammanträdande Landsting aflemna.

Hvad angår beloppet af det understöd, som må böra tillkomma stad, som icke hör till Landsting, men har skjutsningen ordnad medelst entreprenad emot rättighet för entreprenören att uppbära särskildt bidrag, anse komiterade detta understöd böra bestämmas till hälften af det godkända entreprenadbidragets belopp, dock att sådant understöd icke må utan Kongl. Maj:ts dertill lemnade bemyndigande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utanordnas.

De stadganden, hvilka gälla i afseende på utgörandet af den landet och städerna åliggande gästgifveri- och skjutshållning för resandes befordran, återfinnas hufvudsakligen i 28 kapitlet Byggninga-Balken samt Kongl. Gästgifvare-Ordningen den 12 December 1734 och Kongl. Förklaringen den 11 December 1766.

Beträffande gästgifverierna å landet, stadgas i §§ 1 och 2 af så väl nyssnämnda kapitel i Byggningabalken, som Gästgifvare-Ordningen, att

vid allmänna lands- och sjövägar skola vara nödiga gästgifvaregårdar, ej längre från hvarandra än högst två mil; att Konungens Befallningshafvande eger å häradsting dem lägga och inrätta i hvarje härad, helst å kronans jord, men om kronohemman ej finnes så när, å frälse eller skatte jord, så framt ej egaren hellre vill skifta med Konungen och taga vederlag; samt att det åligger häradet att vid gästgifvaregård på kronojord bygga nödiga hus för vägfarande, äfvensom på frälse- och skattegrund, der jordegaren ej sjelf vill gästgifveriet nyttja, i hvilket fall byggnadsskyldigheten skall honom åligga.

Ehuru komiterade, på sätt ofvan anförts, funnit sig icke kunna föreslå en sådan reglering af skjutsväsendet i riket, att, med de skjutsskyldiges fullständiga befrianda från det i berörda afseende dem nu åliggande allmänna besvär, detsamma skulle af statsverket öfvertagas, utan komiterade vid uppgörande af sitt förslag i ämnet utgått från den förutsättning, att de nuvarande gästgifverierna å landet skulle, i den mån de finnas icke kunna indragas, fortfarande bibehållas, emot åtnjutande af dermed nu förenade friheter och förmåner, hafva komiterade likväl ansett angeläget, att åt den skjutsskyldiga jorden må beredas all den lättnad, som lämpligen kan ega rum; och enär med den grund, å hvilken den nya anordningen af skjutsväsendet är afsedd att hvila, eller att skjutsningsbestyret bör, så vidt ske kan, ställas på entreprenad, med åliggande för ej allenast den nu skjutsskyldiga jorden, utan äfven andra beskattningsföremål, att i kostnaden derför, till den del den icke gäldas af Staten, deltaga, ej kan anses förenligt, att jordegarne, då fråga uppstår om inrättande af ny skjutsanstalt, må fortfarande vara underkastade skyldigheten att gästgifvaregård bygga, hafva komiterade ansett denna skyldighet böra för framtiden upphöra. Redan nu finnes föreskrifvet, att, der behof af ny skjutsinrättning å farväg uppstår och sådan inrättning icke kan åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att ordna dylik skjutsinrättning genom skjutsningens upplåtande på entreprenad; och komiterade hafva häraf hemtat ytterligare stöd för det förslag, att ny skjutsanstalt ej må annorledes än genom entreprenad inrättas.

Då emellertid, på sätt i den ofvan meddelade redogörelsen angående förhållandet med skjutsentreprenaderna inom de särskilda länen omförmäles, inom åtskilliga län flertalet af dervarande gästgifverier icke tillkommit med tillämpning af de angående gästgifvaregårdars inrättande i 28 kapitlet Byggninga-Balken gifna föreskrifter, utan ordnats antingen i sammanhang med skjutsningens upplåtande på entreprenad, eller så, att visse personer öfvertagit gästgifverihållningen emot särskild ersättning af häradet eller tingslaget, samt berörda gästgifverier följaktligen icke äro ständiga gästgifverier i likhetmed gästgifverierna i allmänhet, hafva komi-

terade ansett det blifva nödvändigt att inom de län, der ofvan omförmälda förhållande med gästgifverierna eger rum, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må för de fall, att vid en eller flere af de utmed allmän väg varande skjutsanstalter entreprenad icke skulle kunna tillvägabringas, ega att om inrättande af skjutsanstalt, med eller utan gästgifverihållning, förordna, på sätt här nedan, i sammanhang med frågan om sjelfva skjutsningen, angifves.

Hvad angår afståndet emellan gästgifverierna, är redan genom Kongl. Förordningen den 14 December 1866 förklaradt, att stadgandet angående största afståndet emellan gästgifvaregårdar icke må utgöra hinder för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, der sådant för skjutsens öfvertagande på entreprenad pröfvas nödigt, medgifva gästgifvaregårds anläggande på något längre afstånd än två mil från annan gästgifvaregård; och då den nya regleringen af skjutsväsendet har till syftemål att, så vidt möjligt, skjutsningen öfverallt må komma att ställas på entreprenad, för vinnande af hvilket syftemål en större frihet i afseende på bestämmandet af skjutsanstalternas lägen torde vara ett nödvändigt vilkor, samt för öfrigt stadgandet om högst två mils afstånd emellan gästgifvaregårdarne icke kunnat, i anseende till lokala förhållanden, öfverallt vinna ovilkorlig tillämpning vid skjutsanstalters inrättande, hafva komiterade ansett någon föreskrift i berörda hänseende icke böra i den nya författningen om skjutsväsendet intagas.

Enligt föreskriften i § 3 af 28 kapitlet Byggninga-Balken och § 6 af Gästgifvare-Ordningen skola, då till gästgifvaregård ankomma flere vägfarande än som derstädes kunna herbergeras, närmaste grannar vara pligtige att, enligt gästgifvarens anvisning, dem emottaga samt med herberge och andra nödtorfter förse emot samma betalning, som gästgifvaren njuta skulle. Denna föreskrift, hvars bibehållande icke torde nu mera vara af något behof påkalladt, hafva komiterade ansett böra upphöra.

Vidkommande gästgifverierna i städerna, stadgas derom i § 1 af 28 kapitlet Byggninga-Balken, att i hvarje köpstad böra vara gästgifvare och formän, så många, som der behöfvas; och i Gästgifvare-Ordningen förklaras, att gästgifvare i de större städer böra aldeles vara skilde från formän och skjutsare, hvaremot i de städer, der ingen stor handel och genomfart är, gästgifvare skola tillika vara formän och skjutsare. Denna städernas skyldighet att hålla gästgifveri eller anstalt för resandes herbergerande och förplägning torde dock numera icke allestädes behöfva tagas i anspråk, enär i de flesta städer, antingen genom åtgärd af kommunen sjelf eller genom enskild försorg, finnas lägenheter ordnade för ifrågavarande ändamål; och komiterade hafva derföre ansett det böra få ankomma, i Stockholm på Öfverståthållare-Embetet och i länen på Kongl.

Maj:ts Befallningshafvande att bestämma, huruvida skjutsanstalterna i städerna skola vara med gästgifverihållning förenade eller endast hafva till åliggande att fortskaffa resande och således till skjutsstationer inskränkas. Af samma skäl hafva komiterade ansett den i § 3 af Gästgifvare-Ordningen meddelade föreskrift, enligt hvilken borgmästare och råd hafva att förordna vissa af borgerskapet, som skiftevis skola emottaga resande, när flere tillstöta än gästgifvaren herbergera kan, icke vidare böra bibehållas.

Enär antalet resande är betydligt olika på olika ställen, måste antalet af de rum, hvilka vid gästgifverierna, vare sig i städerna eller på landet, böra för resandes herbergerande vara att tillgå, lämpas efter omständigheterna, och torde derföre böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att bestämma detta antal efter som behofvet fordrar; dock hafva komiterade ansett böra stadgas, att i allmänhet minst två rum utom gästrummet böra vid hvarje gästgifveri finnas ordnade, af hvilka det ena, när årstid eller väderlek så fordrar, bör vara uppeldadt.

I fråga om antagande af gästgifvare eller föreståndare för skjutsstationerna hafva komiterade icke funnit anledning att ifrågasätta annan afvikelse från härom nu gällande föreskrifter, än att det i § 1 af Gästgifvare-Ordningen stadgade förbud, att till gästgifvare antaga någon som är i kronans tjenst, ansetts kunna bortfalla. Deremot hafva komiterade ansett de i § 11 af Gästgifvare-Ordningen och § 7 af Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 meddelade bestämmelser angående upprättande af taxor å så väl husrum, som de särskilda förnödenheter af lifsmedel samt hästfoder, hvilka gästgifvare och stationsföreståndare böra de resande tillhandahålla, icke vidare vara behöflige; dock torde för den händelse klagomål skulle förekomma deröfver, att vid någon skjutsanstalt resande affordrats oskälig betalning för erhållet herberge, förplägning eller hästfoder, eller eljest behof af taxa skulle yppa sig, det böra få ankomma på pröfning i Stockholm af Öfverståthållare-Embetet och i länen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att sådan taxa till vederbörandes efterrättelse utfärda, för hvilket ändamål, beträffande skjutsanstalt å landet, Häradsrätten likväl icke synes böra besväras med uppgörande af förslag, enär erforderliga upplysningar om de i orten gällande pris å berörda förnödenheter derförutan torde kunna vinnas.

Beträffande derefter den städerna åliggande skjutsningsskyldighet, hvarom i § 5 af 28 kapitlet Byggninga-Balken stadgas, att »i stad, der ombyte är, skola borgare skjutsen uppehålla», hvilket stadgande äfven återfinnes i § 12 Gästgifvare-Ordningen och § 9 af 1766 års Förklaring, med tillägg på senare stället att »derifrån vare ingen fri, som ligger i borgerlig tunga och skatt», förklarade visserligen borgareståndet vid 1810 års riksdag, i sammanhang med den då träffade öfverenskommelsen angå-

ende förändringar och jemkningar i Riksståndens innehafvande och stadfästade privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, att ståndet efter-gåfve den enligt privilegier detsamma tillkommande lösningsrätt af fastigheter i stad eller till staden hörande hus och jord, emot förbindelse för egare af sådan fastighet att deltaga i skjutsningsbesvär, inqvartering, båtsmanshåll och öfriga egendomen ålagda afgifter; men detta genom Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 fastställda medgifvande har likväl icke ansetts såsom en allmän bestämmelse, på grund hvaraf städernas hus- och tomt-egare, såsom sådane, kunnat tillförbindas att i skjutsningens utgörande deltaga. Deremot hafva civile ståndspersoner, icke tillhörande borgerskapet, genom flera tid efter annan meddelade nådiga beslut, förklarats böra för innehafvande stadsjord, som icke vore löningsjord, efter en billig och lämplig grund i skjutsningsbesväret deltaga. Inom det vida öfvervägande flertalet bland rikets städer har dock nu mera till följd af träffade öfverenskommelser, senast i sammanhang med beslut om införande af kommunal likställighet, deltagandet i skjutsningen eller, der den genom entreprenad besörjes, kostnaden derför öfvergått till ett för alla stadsmedlemmarne gemensamt åliggande, hvilket utgöres efter enahanda grund, som för stadsutskylder i allmänhet finnes stadgad. Inom de öfriga städerna är skjutsskyldigheten antingen fördelad på olika kategorier af skattskyldige eller utgöres den ensamt af jord- eller tomt-egare, men endast i en enda stad, Söderköping, hvilar skjutsskyldigheten fortfarande uteslutande på den borgerliga rörelsen.

Vid sådant förhållande hafva komiterade ansett sig ega skäl föreslå, att i afseende på utgörande af skjutsskyldigheten i stad, der densamma af en eller annan orsak icke varder ställd på entreprenad, stadgas må, det alla kommunens medlemmar skola i denna skyldighet taga del efter enahanda grund som för utgörandet af de kommunen samfäldt åliggande skyldigheter i allmänhet finnes bestämd, dock att i stad, der skjutsskyldigheten ännu efter annan grund utgöres, hvad i sådant hänseende för närvarande inom staden iakttages tills vidare skall lända till efterrättelse, intilldess annorlunda kan varda öfverenskommet eller förordnadt.

Med tillämpning af de i § 12 af Gästgifvare-Ordningen och § 9 af 1766 års Förklaring gifna föreskrifter, att, om borgare ej förmå skjutsen uppehålla, skall dem hjelp och understöd af allmogen på landet anordnas, hafva inom femton af rikets län skjutslag från hemman å landet tilldelats särskilda städer för biträde vid skjutsningens utgörande. Enär likväl i följd af förändrade förhållanden sådant understöd numera endast undantagsvis kan vara behöfligt, hafva komiterade ansett den städerna i berörda afseende tillagda förmån böra för framtiden upphöra, dock att, der biträde i nämnda afseende för närvarande eger rum, dervid tills vidare må

förblifva i den mån, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bepröfvande, förhållandena kunna göra sådant biträde fortfarande nödvändigt, hvilket utan tvifvel inträffar i afseende på några mindre städer, der skjutsningen nu hufvudsakligen uppehålles af hemman å landet.

I öfverensstämmelse med hvad ofvan yttrats i fråga derom, att nya gästgifverier af ständig beskaffenhet, enligt derom nu gällande föreskrifter, icke vidare må å landet inrättas, hafva komiterade ansett bildande af nya skjutslag, medelst hemmans indelande till utgörande af skjuts, i regeln icke heller vidare böra ega rum. Då likväl inom åtskilliga län, enligt hvad förut omförmälts, det förhållande förekommer, att vid flera nu varande gästgifverier vissa hemman icke indelats för skjutsningens bestridande, utan denna, likasom gästgifverihållningen, ordnats såsom en gemensam angelägenhet för större eller mindre samfällighet, torde vid sådant förhållande vara nödvändigt, att någon anordning vidtages, hvarigenom äfven inom dessa delar af landet må beredas den verksamma motvigt mot entreprenadbidragens öfverdrifna stegrande, som komiterade ansett skola vinnas genom skjutslagens förpligtande att i vissa fall sjelfva vidkännas skjutsningens uppehållande, intilldess entreprenad må kunna på skäliga vilkor åstadkommas. En sådan anordning skulle derföre afse att för de undantagsfall, då det må ifrågakomma att skjutsningen bör af de skjutsskyldige sjelfve utgöras, sätta Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle att kunna inrätta skjutsanstalt med tillhörande skjutslag, under iakttagande dervid af den grund, att för skjutsskyldighetens utgörande icke tagas i anspråk ensamt några vissa för ändamålet lämpligen belägna hemman, utan att denna skyldighet, på sätt hittills egt rum, göres gemensam för alla till samfälligheten, hvarinom skjutsanstalten inrättas, hörande skjutsskyldiga hemman. På grund häraf hafva komiterade funnit sig böra föreslå, att i de delar af riket, der gästgifveri- och skjutshållningen icke är fästad vid vissa hemman, utan tid efter annan ordnats såsom en gemensam angelägenhet för större eller mindre samfällighet, Kongl. Majts Befallningshafvande må ega att, derest vid en eller flera af de utmed allmän väg varande skjutsanstalter entreprenad icke skulle kunna tillvägabringas, men sådan anstalt, med eller utan gästgifverihållning, finnes vara för samfärdseln derstädes oundgängligen behöflig, för sådant fall, efter föregången undersökning vid Häradsrätten i orten, ej mindre bland de inom samfälligheten varande skjutsskyldiga hemman till skjutsanstalt med dertill hörande skjutslag bestämma vissa lämpligen belägna hemman, än äfven fastställa den ersättning som, utöfver tillgängliga, för skjutsväsendet inom orten anvisade anslag i räntor eller penningar, skäligen bör af öfriga skjutsskyldige inom samfälligheten erläggas till dem som sålunda komma att skjutsanstalt öfvertaga och skjutsning dervid uppehålla. Härigenom

komme i sjelfva verket icke att ske någon afvikelse från den allmänna regeln, att nya skjutslag icke vidare må indelas, enär å ifrågavarande orter skjutsskyldigheten utgjorts af alla sådan skyldighet underkastade hemman, om än af flertalet endast i form af penningebidrag, samt skjutslagen således kunna sägas redan vara bildade, ehuru omfattande större områden.

Enligt stadgandet i § 5 af 28 kapitlet Byggninga-Balken skola, der flere hästar tarfvas än gästgifvaren sjelf eger hafva och hålla, nästa grannar honom till hjelp komma, men om större farväg är, än att skjutsen så kan uppehållas, bör hållskjuts dertill läggas, efter som det nödigt och skäligt pröfvas, hvilken föreskrift jemväl förekommer i § 12 af Gästgifvare-Ordningen. Tillämpningen af dessa föreskrifter i allt för stor utsträckning framkallade dock på flera orter missnöje och i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766, § 8, omförmäles hurusom allmänt klagades deröfver, att hållskjuts äfven vid de gästgifvaregårdar, der den tillförene aldrig varit, mindre behöfts, de senare åren blifvit inrättad, hvarföre till hämmande häraf och det missbruk och underslef, som af en eller annan gästgifvare dessutom kunnat föröfvas, förordnades, att all hållskjuts, som de senare åren på mindre farvägar vore inrättad, skulle upphöra samt att endast der farvägen vore större och flere hästar fordrades än både gästgifvaren och reserven egde hafva och hålla, Häradsrätten då hade att dertill lägga hållskjuts för det som kunde brista. Genom sedermera tid efter annan gifna föreskrifter i Kongl. Cirkulärbrefven den 13 Augusti 1810, den 30 December 1824 och den 11 Februari 1832 hafva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förständigats om vidtagande af åtgärder till hållskjutsens förminskande eller afskaffande, i hvilket afseende genom sistberörda Cirkulärbref stadgades, att, der sådant antingen af de skjutsskyldige yrkades eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sjelfve funne lokala förhåla landen dertill föranleda, i behörig ordning noga borde undersökas och utredas, huruvida den skjuts, som med hållhästar besörjdes, möjligen kunde helt och hållet eller till någon del af gästgifvaren och reservskjutslagen, med eller utan de senares förstärkning af håll- och andra dertill lämpliga hemman, utan oskälig tunga för de skjutsskyldige eller hinder för skjutsens behöriga bestridande öfvertagas och utgöras, samt att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hade att i sådant fall om verkställigheten deraf förordna.

Af alla de anledningar till missnöje med den nuvarande skjutsinrättgen i riket, hvilka framhållits i de städse återkommande framställningarne om jordens befriande från skjutsningsbesväret samt om förändradt sätt för detta besvärs utgörande, har utan tvifvel den klagan, som förts öfver skyldigheten att utgöra hållskjuts, varit en af de mest berättigade. Detta sätt för deltagande i skjutsningsskyldighetens utgörande förekommer icke, på sätt af den vid detta betänkande fogade tabell, Bilagan Litt. B, inhemtas,

inom Hallands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Elfsborgs, Göteborgs och Bohus samt Jemtlands län, men för öfrigt inom alla länen; varande inom Stockholms, Upsala, Östergötlands, Skaraborgs, Örebro och Westmanlands län ett betydligt antal hemman till utgörande af hållskjuts indelade. Då likväl erfarenheten ådagalagt, att skjutsningen kunnat inom flera län ordnas utan anslående af hållskjuts, samt, om än i de län, der i anseende till länens utsträckning afstånden emellan gårdarne äro större, svårighet torde förefinnas att helt och hållet undvara hållskjutsen, der skjutsningen måste in natura utgöras, förhållandena inom de mera tätt bebyggda och befolkade länen icke synas göra hållskjutsen der mera nödvändig än inom andra i södra och mellersta delarne af landet belägna län, hafva komiterade ansett hållskjutsen böra, der densamma icke af de lokala förhållandena oundgängligen betingas, för framtiden upphöra. Särskildt hafva komiterade ansett sig böra fästa uppmärksamheten på olämpligheten deraf, att hemman inom ett län utgöra hållskjuts vid gästgifveri inom annat län, hvilket förhållande, som grundar sig på det genom Kongl. Brefvet den 12 Januari 1776 lemnade medgifvande, att vid regleringar af skjutsbesväret, när så tarfvades, det ena länets invånare borde understödja det andras, allt efter gästgifveriernas behof och lägenhet, utan afseende å någon länegräns, inom några län eger rum.

Rättigheten att vid skjutsanstalterna påkalla och erhålla skjuts har hittills icke varit en hvar medgifven, utan underkastad vissa inskränkningar. Enligt § 3 i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 skola de, som bo på landet och hafva egna samt så många hästar, de till sin resa tarfva, hjelpa sig fram till nästa gästgifvaregård; och är dem förbjudet att inom en mil från gästgifvaregården till sitt hemvist hemta, fordra eller på den gästgifvaregården taga gästgifvarehästar, dock att der vägen ej är längre och obeqvämare än till nästa gästgifvaregård, åt gäst eller den, som för publika eller enskilda angelägenheter nödgas vika från allmänna vägen, så många hästar skola lemnas, som han till sin resa från stället till nästa ombyte behöfver, emot vanlig skjutslega efter vägens längd till stället och särskild betalning för uppehåll. Vidare stadgas i nämnda §, att en hvar, som med gästgifvareskjuts ankommer till städerne, befordras med skjuts derifrån; men att de, som bo i städerne och der sin näring, embete eller tjenst hafva, med undantag af Stockholm, hvarest med skjutsen borde förhållas som vanligt varit, skola vara aldeles förbjudne att fordra och taga skjuts till sina närmare resor ut på landet, utan borde derom betingas; från hvilket stadgande likväl genom Kongl. Brefvet den 17 Juli 1787 undantag blifvit gjordt för det fall, att någon må hafva af nöden att i embetsärende resa från stad till annat ställe än gästgifvaregård; hvarjemte i § 5 stadgas, att ej må andre få skjuts på

gästgifvaregårdarne än de, som dertill efter Gästgifvare-Ordningen och särskilda Resolutioner äro berättigade, hvarföre gesäller, lärodrängar och båtsmän, som ej genom särskilda pass berättigats taga skjuts, skola söka sig fort genom betingning. Enligt Kongl. Cirkulärbrefvet den 20 December 1826 få icke heller utländske konstberidare, theaterföreståndare med flere under resor i landet för sina personer och medhafvande effekter begagna gästgifvareskjuts med större antal än sex hästar.

Då likväl berörda inskränkande föreskrifter, af hvilka den angående förbud för gesäll att erhålla skjuts redan blifvit upphäfd genom Kongl. Förordningen den 16 Januari 1844, hvarigenom gesäll tillåts att i likhet med annan behörigen förpassad resande begagna gästgifvareskjuts, samt den angående förbud för konstberidare m. fl. att begagna flera än ett visst antal skjutshästar nu mera saknar nästan all betydelse, icke vidare kunna anses förenliga hvarken med den utveckling näringslifvet nu mera inom vårt land vunnit, eller med den lättnad i samfärdseln nutiden fordrar, samt bestämmelserna angående skyldighet för till riket ankommande resande eller för dem, som färdas inrikes orter emellan, att vara med pass försedde, redan genom Kongl. Förordningen den 21 September 1860 blifvit till kraft och verkan upphäfde, hafva omförmälda föreskrifter ansetts icke böra bibehållas. För öfrigt hafva komiterade, i fråga om rättigheten att påkalla och erhålla skjuts, funnit sig, med vidhållande af den hittils gällande regeln, att skjuts i allmänhet utgöres från och till skjutsanstalt, böra föreslå det stadgande, att skjuts skall lemnas äfven för resa till annat ställe, så framt afståndet från skjutsanstalten till sådant ställe icke är längre, än afståndet emellan samma anstalt och det längst derifrån belägna ombytesställe, dit skjuts från anstalten utgöres, samt att jemväl er hvar skall ega att till ställe, der han har sitt hemvist eller för tillfället sig uppehåller, från närbelägen skjutsanstalt erhålla skjuts för resa till samma eller annan sådan anstalt, för så vidt den skjutsande derigenom ej kommer att färdas längre väg, än som som motsvarar afståndet från skjutsanstalten till det längst derifrån belägna ombytesställe, dit skjuts från anstalten utgöres, med skyldighet för den resande att härför erlägga särskild skjutslega efter vägens längd från skjutsanstalten till hemtningsstället, der icke den resandes färd går tillbaka till samma skjutsanstalt, i hvilket fall särskild lega för hemtningen icke bör erläggas.

Jemlikt föreskriften i § 16 af Gästgifvare-Ordningen är den resande ej pligtig att erlägga skjutspenningar, der han hästarne tager, utan å den gästgifvaregård, der han dem släpper, hvarest gästgifvaren bör penningarne emottaga, derförinnan andra hästar icke må den resande lemnas; men om, i öfverensstämmelse med komiterades förslag, en hvar resande tillerkännes rättighet att vid skjutsanstalt erhålla skjuts, torde äfven, för

betryggande deraf, att den skjutsande alltid må utbekomma den honom för skjutsen tillkommande betalning, en förändring af berörda föreskrift vara nödvändig, och komiterade hafva derföre ansett böra stadgas, att den resande skall, innan färden må anträdas, erlägga belöpande lega för resan till det ställe, dit skjutsen skall utgöras, äfvensom väntningspenningar, der sådana böra utgå. En härmed öfverensstämmande föreskrift finnes jemväl i norska lagen angående skjutsväsendet af den 21 Mars 1860.

I fråga om rättighet för resande, som med skjuts ankommer till skjutsanstalt, att med samma hästar fortsätta resan, innefattar § 18 i Gästgifvare-Ordningen den föreskrift, att resande icke må mot egandens vilja rida eller köra skjutshäst eller nyttja båt och resetyg längre än till nästa gästgifvaregård eller ombyte, vid Tjugu daler silfvermynts vite, dock att, om gästgifvaren eller den skjutsande vill sig med den resande om längre väg förena, sådant må stå dem fritt, när den vägfarande eljest icke kan utan uppehåll forthulpen blifva. Uti denna föreskrift gjordes visserligen genom § 15 i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 den ändring, att den resande, ehvad han vid ankomsten till gästgifvaregård funne hästar för sig eller ej, egde att, om han med den skjutsande åsämdes, vidare färdas med samma hästar, han dit begagnat, eller taga sig hästar af hvem som skjutsa ville; men då detta medgifvande gaf anledning till klagomål deröfver, att resande med skjuts från en gästgifvaregård de årstider, då väglaget vore lätt, begagnade samma skjuts förbi nästa gästgifvaregård till den andra från den, der skjutsen vore tagen, hvaremot under elakt väglag den skjutsskyldige vid en gästgifvaregård ej finge njuta lindring af skjutsande vid nästa gästgifvaregård, utan måste sitt åliggande i detta fall fullgöra, samt Kongl. Maj:t ansåg den sålunda medgifna tillåtelsen för resande vid de tillfällen, då hästar genast vid ankomsten till gästgifvaregården vore att tillgå, icke vara billig, förordnades genom Kongl. Brefvet den 20 Mars 1823, med ändring af hvad i ofvanberörda afseende medgifvits, att det i samma afseende borde vid stadgandet i § 18 af Gästgifvare-Ordningen förblifva, så att resande finge med skjutshästar, hvarmed han från gästgifvaregården varit fortskaffad, om han med den skjutsande derom åsämdes, från nästa gästgifvaregård vidare färdas eller der taga sig hästar af hvem, som skjutsa ville, endast i det fall, att han ej vid ankomsten till samma gästgifvaregård genast och utan minsta uppehåll kunde erhålla af de hästar som för resandes fortskaffande der vore anställde. I öfverensstämmelse härmed hafva komiterade funnit böra stadgas, att resande, som med skjuts ankommer till skjutsanstalt, icke må med samma skjuts vidare befordras, utan så är, att den resande icke vid ankomsten genast kan erhålla annan skjuts, eller den, af hvilken skjutsen vid anstal-

ten utgöras skall, samtycker dertill att resan må med samma skjuts fortsättas. Det i § 8 af 28 kapitlet Byggninga-Balken ännu qvarstående förbud att, gästgifvare till men, å allmänna vägar hästar utlega eller herberge, mat eller dricka för vägfarande falt hålla, torde, såsom föråldradt, icke vidare böra bibehållas.

Vidkommande den tyngd, resande må på åkdon medföra, hvarom i § 13 af 28 kapitlet Byggninga-Balken, § 15 af Gästgifvare-Ordningen samt § 20 af 1766 års Förklaring stadgas, att ingen må lägga större tyngd på släda eller kärra med en häst, än ett skeppund, ej eller på vagn med två hästar mer än dubbelt och så vidare, har, med anledning af Rikets Ständers gjorda framställning om utfärdande af närmare bestämmelser härutinnan, genom Kongl. Brefvet den 11 Februari 1832 förklarats, att, då af ofvan anförda stadganden följde, att den resandes medhafvande saker icke finge öfverstiga den vigt, att de jemte hans egen utgjorde mera än ett skeppund efter hästen, någon vidare bestämning härutinnan icke erfordrades och att ej heller något undantag i denna del för en eller annan ort borde ega rum.

Då en fullväxt person torde kunna antagas väga i medeltal tio pund eller två centner, hafva komiterade, — som funnit nu varande bestämmelser angående det antal personer, som må färdas efter ett visst antal hästar, icke böra förändras, utan blott erfordra det tillägg, att två barn under tolf år räknas lika med en person, samt att, om två resande vilja åka tillsammans efter en häst, de böra hafva en särskild häst med åkdon för deras saker och den skjutsande, äfvensom att tre resande må tillsammans begagna två egna enbetsåkdon, — ansett omförmälda stadgande böra erhålla den lydelse, att resande icke må på åkdon, som han för resan nyttjar, medföra gods till större tyngd än efter beräkning af två centner för hvarje häst, som för åkdonet användes, dock att, der antalet resande, som på åkdonet färdas, är mindre än det i förhållande till hästantalet medgifna, för hvarje person, hvarmed de resandes antal understiger det sålunda bestämda, ytterligare två centner gods må medföras. På häst, som af den resande till ridt användes, skulle hädanefter, såsom hittills, ej få läggas gods till större tyngd, än fyratio skålpund.

Uti nu gällande författningar angående skjutsväsendet saknas bestämmelse rörande det antal hästar, som för hvarje olika slag af åkdon bör vid skjutsning begagnas. Då emellertid föreskrift i detta afseende synes vara af behofvet påkallad, men utvägen att bestämma ett visst antal hästar för vagn af en viss tyngd befunnits icke kunna användas, enär, om vid skjutsanstalt stridiga meningar skulle yppas angående verkliga tyngden af den resandes åkdon, svårighet esomoftast torde möta att utan uppehåll utröna rätta förhållandet härutinnan, helst redskap för åkdonets vägande

torde ytterst sällan vid någon skjutsanstalt vara att tillgå, hafva komiterade i berörda hänseende funnit sig böra föreslå följande bestämmelser, nemligen: att schäs, kärra, trilla eller dermed jemförligt åkdon må befordras med *en* häst; att halftäckt vagn, med plats inuti för två personer, eller dermed jemförligt åkdon må befordras med två hästar, samt att heltäckt vagn, med plats inuti för fyra personer, eller dermed jemförligt åkdon, må befordras med tre hästar.

Beträffande körningstiden, hvilken från att vara bestämd till en timme på milen genom Kongl. Förordningen den 28 Juni 1809 utsträcktes till en och en half timme, hafva vid åtskilliga tillfällen förslag framstälts om inskränkning i den sålunda bestämda tiden; men då, om än med afseende på den goda beskaffenheten af de allmänna vägarne inom flere delar af landet, för dessa orter skulle kunna bestämmas en kortare körningstid, ett motsatt förhållande inom andra orter icke medgifver att, åtminstone för de tider af året då väglaget i allmänhet lägger hinder för ett skyndsammare färdande, en kortare körningstid stadgas, hafva komiterade ansett den nu bestämda körningstiden vid utgörande af skjuts böra såsom regel bibehållas, med rättighet likväl för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, der afståndet emellan två skjutsanstalter icke öfverstiger en och en half mil, samt förhållandena icke för öfrigt påkalla tillämpning af den i allmänhet stadgade längre körningstiden, deruti medgifva inskränkning till en och en fjerdedels timme på milen. Genom ett sådant Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lemnadt bemyndigande skulle de resandes billiga anspråk på en så vidt möjligt skyndsam fortkomst kunna behörigen tillgodoses och körningstiden bringas i närmare öfverensstämmelse med hvad redan nu i allmänhet eger rum. Å andra sidan bör dock afseende fästas äfven å de skjutsandes fördel, så att, der afståndet emellan två skjutsanstalter är ovanligt långt, eller vägen är af backar i högre grad besvärad, eller eljest af svårare beskaffenhet, någon lättnad må dem tillgodokomma; och komiterade hafva derföre funnit sig böra föreslå, att det må få ankomma på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att för sådana skjutshåll bestämma ett ställe, hvarest den skjutsande skall vara berättigad att låta hästen hvila, högst en half timme, hvilken hvilotid dock icke må afräknas från den för hållet stadgade körningstiden, som oaktadt uppehållet bör oafkortad få tillgodonjutas.

Enligt stadgandet i § 16 af Gästgifvare-Ordningen samt § 17 af 1766 års Förklaring har den resande, som vid skjutsanstalt erhåller så svaga och orklösa hästar, att de under vägen utan den resandes förvållande upptröttna, frihet att i någon by eller gård vid vägen skaffa sig andra hästar, dem ingen vid slik händelse bör vägra att affölja låta mot åtnjutande af skjutspenningarne efter den väg han skjutsar. Enär likväl en

den jordbruksidkande befolkningen sålunda ålagd skyldighet icke kan betraktas annorlunda än såsom ett obehörigt tvång, hvars upphörande synes vara af rättvisa och billighet påkalladt, hafva komiterade ansett omförmälda stadgande icke böra vidare bibehållas, utan i stället föreskrifvas att, i de fall då resande, till följd deraf att vid skjutsanstalt honom lemnats oduglig häst, varder hindrad att med erhållen skjuts resan fortsätta och annan häst fördenskull måste genom beting anskaffas, det skall åligga den skjutsande att dervid vara den resande behjelplig, under förbindelse för den, som vid skjutsanstalten är ansvarig för skjutsningens behöriga utgörande, att godtgöra all den kostnad och skada, som för anskaffande af annan skjuts den resande tillskyndas.

Med anledning af Bondeståndets hos Kongl. Maj:t förda klagan öfver den väntningstid, som i flere landsorter blifvit utsatt för afvaktande af resande, som betingat skjuts, förklarades genom Kongl. Brefvet den 1 Februari 1814, att de, som enligt resandes förbudssedlar uppbudades till skjuts vid en viss utsatt tid, borde vid gästgifvaregården under påföljande fyra timmar afvakta den resandes ankomst, innan de egde rätt att hemfara, hvaremot det ålåge den resande vid dess ankomst att såsom ersättning härför betala åtta skillingar hästen för hvarje full timme den skjutsande afbidat den resandes ankomst utöfver en timme efter den utsatta tiden, för hvilken timme några väntningspenningar icke kunde fordras; varande genom nådiga kungörelsen den 4 November nästlidna år förordnadt, att omförmälda ersättning hädanefter skall utgå med ett till femtio öre förhöjdt belopp.

Då komiterade ansett det icke vara billigt, att den skjutsande skall vänta ända till fulla två timmar från det skjutsen blifvit å den bestämda tiden inställd, innan någon ersättning för väntningen må honom tillgodokomma, hafva komiterade, i öfverensstämmelse med hvad enligt den norska lagstiftningen i ämnet eger rum, funnit sig böra föreslå, att den skjutsande skall vara berättigad att för hvarje full timme, som af den stadgade väntningstiden förflyter efter det skjutsen å utsatt tid varit att tillgå, i väntningspenningar erhålla femtio öre för hvarje häst. Deremot och då bestämmande af väntningspenningar äfven för kortare tid än hel timme lätteligen skulle kunna gifva anledning till stridigheter, helst icke alla klockor på gästgifvaregårdarne rätt och lika utvisa tiden, hafva komiterade trott sig icke böra ifrågasätta någon bestämmelse i sådan syftning, likasom komiterade icke heller funnit anledning att föreslå någon inskränkning i den nu stadgade väntningstiden af fyra timmar.

Genom Kongl. Kungörelsen den 29 Januari 1864 förordnades, att, då resande, som vid gästgifvaregård beställt skjuts, ser sig föranlåten att sådan beställning återkalla, men den skjutsande redan anländt till gästgifvare-

gården eller det ställe, der den resande skolat afhemtas, eller begifvit sig å väg från sitt hem, innan återkallelsen hunnit honom meddelas, den skjutsande skall vara berättigad att för besvär och tidspillan af den resande erhålla tjugufem öre för hvarje häst, utom stadgade väntningspenningar, der sådana böra utgifvas. Ofvanberörda stadgande afser egentligen det förhållande, att skjutsningen icke finnes ställd på entreprenad, utan att skjutsen uppbudats från reservlaget; men då äfven i det fall, att skjutsningen blifvit af entreprenör öfvertagen, fullgörandet af en skjutsbeställning, så att skjutsen må på utsatt tid vara att tillgå, kan, exempelvis vid det förhållande att häst måste från aflägse belägen betesmark framskaffas, för entreprenören medföra besvär och tidspillan, synes billigheten fordra, att entreprenören hålles skadeslös för honom, till följd af gjord men återkallad skjutsbeställning, tillskyndad uppoffring af tid och möda, hvarföre komiterade funnit sig ega skäl föreslå, att, då gjord skjutsbeställning återkallas, den skjutsande, om återkallandet sker senare än två timmar före den för skjutsens inställande bestämda tid, skall vara berättigad att af den resande för besvär och tidspillan erhålla ersättning med femtio öre för hvarje beställd häst. En sådan ersättning synes dock vara nog ringa i det fall att skjutsen betingats till inställande vid den resandes på längre afstånd från skjutsanstalten belägna hemvist; och komiterade hafva för sådant fall ansett lämpligen böra stadgas, att, om betingad skjuts blifvit vid den resandes hemvist inställd, men skjutsen icke af den resande begagnas, den skjutsande skall ega att för färden till hemvistet åtnjuta lega i förhållande till väglängden deremellan och skjutsanstalten, från hvilken skjutsen utgått, dock icke med mindre belopp än femtio öre för hvarje inställd häst.

Jemlikt föreskriften i Kongl. Förordningen den 28 Juni 1809 skall, då ridhäst af resande nyttjas, utöfver den gällande skjutslegan särskildt betalas sex skillingar banko milen för hästen såsom ersättning till skjutsaren, som nödgas gå till hästens återhemtande; men denna ersättning torde numera med skäl få anses vara alltför ringa och synes lämpligast böra utgå med hälften af hvad för skjutsen erläggas bör.

Med anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Stockholms län underdåniga framställning, hurusom skjutsningen från de intill hufvudsta dennärmast belägna gästgifvaregårdar vore till följd af särskilda uppgifna förhållanden underkastad flera olägenheter, hvilka de skjutsande ej utan ersättning borde vidkännas, förordnades genom Kongl. Brefvet den 29 Juni 1852, bland annat, att, om resande, för medhafvande effekters aflossande eller sökande efter qvarter eller hvilken annan anledning som helst, uppehåller den skjutsande längre än en half timme efter ankomst till bestämdt qvarter eller till ställe, der sådant förut blifvit sökt, den

skjutsande skall ega att undfå ett mot vanliga väntningspenningar svarande belopp af två skillingar banko per häst för hvarje full fjerdedels timme, som han utöfver en half timme efter ankomsten uppehålles. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad sålunda finnes särskildt förordnadt i afseende å dem, hvilka anlända med skjuts till hufvudstaden, hafva komiterade funnit sig böra föreslå det allmänna stadgande, att resande, som med skjuts ankommer till stad, skall vara berättigad att, der han så önskar, med skjutsen färdas till annat ställe inom staden än dervarande skjutsanstalt, utan särskild ersättning, samt att, om herberge å det uppgifna stället icke skulle kunna erhållas, den resande icke må förvägras att, för sökande af herberge annorstädes, skjutsen ytterligare begagna, emot särskild ersättning, beräknad efter femtio öre hästen för hvarje full halftimme, som skjutsen för detta ändamål tages i anspråk.

Enär i nu gällande författningar angående skjutsväsendet saknas föreskrift om beloppet af den lega, som af den resande skall erläggas för det fall, att skjutsen begagnas för kortare väg än till nästa ombyte åt det håll den resande färdas, hafva komiterade funnit sig böra föreslå, att, när skjuts begagnas intill en half mil och således jemväl för kortare väglängd än en half mil, den resande skall betala såsom för en half mil, men att, om skjutsen begagnas utöfver en half mil, betalningen skall beräknas efter den verkliga väglängden, dock att hvad som öfverskjuter tiondedels mil skall räknas för en tiondedel.

Enligt stadgande i § 7 af 28 kapitlet Byggninga-Balken, § 8 af Gästgifvare-Ordningen och § 10 af Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 skall vid hvarje gästgifvaregård, så i städer som på landet, utsättas en tafla, som visar miltalet till nästa ombyte samt huru mycket i båt- och skjutslega betalas bör; och i § 8 Gästgifvare-Ordningen stadgas särskildt, att dessa taflor, när nödvändigheten så fordrar, skola betalas af härads sakören; hvarjemte genom Kongl. Kungörelsen den 5 December 1873, i sammanhang med föreskriften att från och med den 1 Januari 1875 de allmänna vägarnes längd emellan gästgifvaregårdarne skulle, utan föregående ny uppmätning, beräknas i hela mil och tiondedelar af milen, förordnats att så väl å miltaflorna som i de vid gästgifvaregårdarne befintliga dagböcker väglängden emellan de särskilda skjutsombytena skulle med iakttagande häraf utsättas.

Då emellertid, derest den förändrade reglering af skjutsväsendet, som nu blifvit ifrågasatt, skulle komma till verkställighet, skjutsanstalternas lägen torde blifva mera omvexlande än hittills varit förhållandet och följaktligen den lega, som för resor emellan de särskilda anstalterna erläggas bör, jemväl i sammanhang dermed till beloppet varda underkastad förändringar, samt bibehållandet af skyldigheten att å ifrågavarande taflor

utsätta så väl afstånden emellan de särskilda skjutsombytena, som äfven legobeloppen för färder dem emellan, skulle medföra nödvändigheten att å taflorna vidtaga tätare förändringar, så och då anteckning i dagboken om afstånden och legobeloppen synes vara för ändamålet tillräckligt, hafva komiterade, som ansett omförmälda taflor böra af vederbörande förestånd-are för skjutsanstalten bekostas, funnit ofvanberörda stadgande kunna inskränkas derhän, att taflan endast skall innehålla namnet å skjutsanstalten samt angifva dess egenskap af gästgifveri eller skjutsstation.

Enär de stadganden angående gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, hvilka utöfver de ofvan afhandlade finnas meddelade i 28 kapitlet Byggninga-Balken, samt Gästgifvare-Ordningen den 12 December 1734 och Kongl. Förklaringen den 11 December 1766, *dels* redan blifvit genom tid efter annan gifna förklaranden ändrade eller upphäfda, *dels* till följd af vidtagna förändringar i näringslagstiftningen förfallit, *dels* i hvad de innefatta straffbestämmelser för brott, å hvilka i nya strafflagen straff satte äro, blifvit genom Kongl. Förordningen om nya strafflagens införande upphäfde, hafva komiterade ansett omförmälda stadganden icke föranleda vidare yttrande. Deremot förekomma i Gästgifvare-Ordningen åtskilliga andra stadganden, hvilka väl icke hafva något egentligt samband med skjutsväsendet, men, enär de torde kunna i sammanhang med utfärdandet af ny författning i detta ämne upphäfvas, här påkalla särskild granskning.

Bland dessa stadganden få komiterade främst fästa uppmärksamheten å de i § 7 gifna föreskrifter, angående väghållning samt intervägars utstakande och öppenhållande. Då motsvarande föreskrifter härom finnas meddelade dels i 4 kapitlet § 1 Byggninga-Balken, dels i 25 kapitlet af samma Balk, dels i Kongl. Kungörelsen den 25 Maj 1869, angående ändring i föreskrifterne om tiden för allmänna vägarnes lagning och grusning, med undantag endast af hvad angår bestämmelsen derom, att små buskar på ömse sidor om landsvägen från yttra kanten af diket till tre och, der ej dike är, till sex alnar böra borthuggas, på det vägarne så mycket snarare må upptorkas, men bibehållandet af omförmälda bestämmelse icke torde vara af behofvet påkalladt, helst anbefallandet af buskars undanrödjande, der de förhindra vägarnes upptorkande, synes falla inom området för de anordningar kronobetjeningen må ega befogenhet att vid vägsynerne föreskrifva till befrämjande af vägarnes vidmakthållande i laggildt skick, hafva komiterade ansett sig icke af berörda mindre väsentliga bestämmelse vara förhindrade att föreslå upphäfvandet jemväl af ifrågavarande § i Gästgifvare-Ordningen.

Vidare innehåller § 8 i nämnda författning föreskrifter angående landsvägars uppmätande, så att alla mil blifva lika långa eller 18,000

alnar; *att* vid hvarje hel mil bör af häradet upprättas stolpar eller stora stenar och mindre vid hvarje half och fjerdedels mil; *att* der vägen löper till någon stad, socken, bruk, sjöhamn eller annan kunbar ort, skola märken sättas, de der visa till hvad ort den vägen ligger; *att* tafla skall vid hvarje gästgifvaregård upphängas, utvisande väglängden till nästa gästgifvaregård och huru mycket för en häst den vägen i lega gifvas bör, samt *att* alla sådana milstolpar, visare och taflor böra af häradets sakören betalas, och, om de ej äro tillräcklige, genom sammanskott af dem, som äro skyldiga vägen att underhålla; men då, vidkommande föreskrifterna om milstolpars och visares uppsättande, motsvarande föreskrifter finnas meddelade i §§ 3 och 4 af 25 kapitlet Byggninga-Balken, samt stadgandet, att kostnad för milstolpars och visares uppsättande skall gäldas af härads sakören, icke, vid det förhållande att den härad af sakören tillfallande inkomst nu mera, till följd af nya strafflagens införande, i väsentlig mån försvunnit, synes lämpligen böra bibehållas, hafva komiterade, som, hvad beträffar miltaflorna, på sätt redan anförts, ansett dessa taflor böra af skjutsanstalternas föreståndare bekostas, funnit hinder för upphäfvande jemväl af § 8 i Gästgifvare-Ordningen icke möta.

Ytterligare förekomma i §§ 18 och 23 af Gästgifvare-Ordningen bestämmelser, hvarigenom dels stadgats böter af 20 daler silfvermynt för den som, utan att betala, far öfver broar eller färjestäder, der afgift erläggas bör, dels förordnats, vid vite af 10 daler silfvermynt för öfverträdelse deraf, huru förhållas skall när resande eller vägfarande i städer eller på landet mötas, så att de hinderslöst kunna komma hvarannan förbi. Då, hvad angår förstnämnda ansvarsbestämmelse, bibehållandet deraf icke torde vara af behofvet påkalladt, helst den som besörjer öfverfärjning eller uppbörden af broafgift, är oförhindrad att, innan färjan eller bron för den vägfarande upplåtes, den stadgade färje- eller broafgiften uppbära, samt beträffande stadgandet i § 23 om huru förhållas skall då vägfarande mötas, föreskrifter härom, derest sådana anses fortfarande vara nödvändiga, torde kunna för stad åvägabringas i enlighet med hvad Ordningsstadgan för rikets städer innehåller angående meddelande af särskilda ordningsföreskrifter, samt för landet af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utfärdas, hafva komiterade, som för öfrigt ansett omförmälda bestämmelser, såsom gällande icke blott för dem, hvilka resa med skjuts, utan för vägfarande i allmänhet, lämpligen icke böra i den nya författningen om skjutsväsendet intagas, funnit ifrågavarande bestämmelser likaledes kunna upphäfvas.

Enligt § 6 i Kongl. Förklaringen den 11 December 1766 äro alla till reservskjuts vid någon gästgifvaregård anslagne befriade från utgörande af kronoskjuts; varande likväl härutinnan, genom Kongl. Kungörelsen den

4 Maj 1852, i öfverensstämmelse med Rikets Ständers derom gjorda framställning, den förändring vidtagen, att reservhemman, som gemensamt med hållhemman i skjutsentreprenad ingått, skall, så länge entreprenaden fortfar, utgöra kronoskjuts i likhet med hållhemman, derest reservhemmanet ej i högre mån än hållhemmanet till entreprenadkostnaden bidrager. Det förhållande, att skjutsningen vid en gästgifvaregård blifvit ställd på entreprenad, har sålunda ansetts böra verka till upphörande af den reservhemman i omförmälda afseende tillerkända förmån; och då den nya regleringen af skjutsväsendet afser att, hvad äfven kan antagas blifva det allmänna förhållandet, skjutsningen vid samtliga skjutsanstalterna i riket ordnas medelst entreprenad, hemta komiterade häraf anledning föreslå att det i omförmälda § 6 gifna stadgande må, i sammanhang med öfriga bestämmelserna i 1766 års Förklaring, upphöra att gälla.

Uti nu gällande föreskrifter angående entreprenaders inrättande hafva komiterade ansett några förändringar böra vidtagas, för hvilka här nedan redogöres.

Genom Kongl. Cirkuläret den 2 Augusti 1844, andra punkten, förordnades, att, till entreprenaders förberedande, det skulle åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter föregången undersökning, för hvarje station bestämma antalet af de hästar, hvarmed entreprenören borde vara försedd, och i hvad mån detta antal borde genast vid anfordran vara att tillgå eller efter bestämda tider framskaffas, samt antalet och beskaffenheten af de åkdon och, der så nödigt funnes, ridsadlar, som af entreprenören borde de resande tillhandahållas, hvilka bestämmelser skulle lämpas efter behofvet, sådant det dittills visat sig eller annars med någon säkerhet kunde beräknas, dervid äfven skulle hafvas afseende å de tillfällen för hästarnes utfodring, som vid hvarje station vore att tillgå och måste begagnas, dock att de resandes fortkomst i möjligaste måtto befordrades. Tillämpningen af dessa föreskrifter visade sig dock medföra väsentliga svårigheter; och de regleringar, som i berörda hänseenden af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande vidtogos, kunde i flera fall icke undgå att framkalla missnöje. Å ena sidan gjorde de resande för sin obehindrade fortkomst anspråk derå, att antalet af de hästar, som borde vid anfordran af entreprenörerne tillhandahållas, bestämdes fullt tillräckligt, hvaremot, å andra sidan, de skjutsande påyrkade, att detta antal måtte så inskränkas, att icke, i följd af vilkorens stränghet, åstadkommande af entreprenader förhindrades eller åtminstone gjorde mer eller mindre dryga tillskott från skjutslagen oundgängligen nödvändiga. Det var ock med föranledande

häraf, som genom Kongl. Cirkuläret den 11 December 1857 blef stadgadt, att det antal hästar entreprenör bör inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla, ej finge bestämmas högre, än det af erfarenheten ådagalagda behofvet skäligen kunde föranleda och icke i något fall öfverstiga det antal, som under nästföregående år dagligen i medeltal vid stationen utgått, samt att å de ställen, der betydligt olika antal hästar under olika årstider utginge, bestämmelse skulle efter nämnda grund meddelas särskildt för hvarje af dessa tider.

Om detta stadgande skulle oförändradt bibehållas komme antagligen, att döma efter skjutsåtgången år 1875, under hvilket år, enligt hvad bilagan Litt. C. utvisar, antalet gästgifverier, vid hvilka i skjuts utgingo flere än 365 hästar utgjorde endast 512, eller icke fullt en tredjedel af alla gästgifverierna, vid det öfvervägande antalet skjutsanstalter icke flera än *en* häst under hvarje dygn vara att erhålla inom kortare tid än en timme efter anfordran. Billigheten synes dock fordra att, åtminstone vid skjutsanstalterna å de mera befarna vägarne, två hästar dagligen skola vara att tillgå inom kortare tid än en timme, hvarföre komiterade ansett entreprenör af skjutsningen vid sådan skjutsanstalt böra förpligtas att inom sagda tid tillhandahålla detta antal. Deremot och då, för underlättande af skjutsentreprenaders åstadkommande, entreprenadvilkoren böra bestämmas så lindriga, som möjligen ske kan, hafva komiterade, med fästadt afseende jemväl derå, att beställning af skjuts blifvit genom de numera betydligt utvidgade postkommunikationerna väsentligen underlättad, trott sig kunna ifrågasätta. att entreprenör skulle icke allenast icke kunna åläggas att vid anfordran genast tillhandahålla ens någon häst, utan äfven böra tillgodonjuta andra lättnader i fråga om tiderna för hästars inställande; och komiterade hafva derföre funnit sig böra föreslå:

att skjutsåtgången skall läggas till grund för bestämmandet af det antal hästar och åkdon, eller, der båtskjuts eger rum, det antal farkoster, som för hvarje dygn bör af entreprenören tillhandahållas, samt att, der betydligt olika antal under olika tider af året utgår, bestämmelserna skola derefter lämpas;

att, beträffande tiden för hästars inställande, entreprenör icke må tillförbindas att inställa häst genast vid anfordran;

att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må bestämma vid mera befarna vägar högst två hästar inom en half timme och ytterligare högst fyra hästar inom en och en half timme samt vid mindre befarna vägar högst två hästar inom en timme och ytterligare högst två hästar inom två timmar, allt efter anfordran;

att, om hästar derutöfver finnas vara vid någon skjutsanstalt behöfliga, kortare tid än tre timmar icke må för deras inställande bestämmas; samt

att, om vid skjutsanstalt, der antalet resande är ringa, men anstalten med hufvudsakligt afseende å angelägenheten deraf, att skjuts vid resor i tjensteärenden finnes att tillgå, anses böra bibehållas, vid entreprenadvilkorens fastställande icke må bestämmas kortare tid för skjutsens inställande än fyra timmar efter anfordran.

Uti ofvannämnda Cirkulär af den 11 December 1857 finnes jemväl förordnadt, att tillses bör, det entreprenör, som icke sjelf är gästgifvare, icke må sakna tillfälle att vid gästgifvaregården erhålla nödigt utrymme för hästar och formän; men då vid utfärdandet af de föreskrifter, som afse skjutsningsbesvärets ordnande medelst entreprenad, icke tillika meddelats någon bestämmelse, hvarigenom gästgifvare fått sig ålagdt att för det fall, att skjutsen vid gästgifvaregården varder vid derå hållen entreprenadauktion af annan öfvertagen, åt denne vid gästgifvaregården upplåta nödigt utrymme för hästar och skjutsare, synes bestämdt stadgande om en sådan skyldighet för gästgifvaren eller stationsföreståndaren böra i den nya författningen intagas till förekommande af tvist i detta afseende. En sådan skyldighet har väl i allmänhet blifvit af gästgifvarne sjelfve erkänd; men fall hafva dock förekommit, der densamma blifvit ifrågasatt eller bestridd. Den entreprenör i detta afseende tillkommande rättighet synes dock skäligen icke böra gifvas större utsträckning, än att han må ega att för de hästar och skjutsare, hvilka för utgörande af beställd skjuts vid skjutsanstalten inställas, derstädes erhålla nödigt utrymme i afvaktan å den resandes ankomst eller resans anträdande.

Beträffande den tidrymd, för hvilken entreprenadkontrakt om skjutsningens utgörande må afslutas, stadgades i Kongl. Cirkulärbrefvet den 2 Augusti 1844, att vid uppgörandet af kontrakt om skjutsentreprenad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle tillse, att entreprenören ställde vederhäftig borgen för fullgörandet af sina förbindelser under minst fem eller högst tio år. Erfarenheten visade dock, att den sålunda bestämda tiden verkade till hinder för entreprenaders åstadkommande, hvadan i sammanhang med de genom Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 meddelade föreskrifter angående grunderna för vinnande af understöd från de till lättande af skjutsningstungan af Rikets Ständer anslagne medel förordnades, att, med afvikelse från ofvan berörda bestämmelse i 1844 års Cirkulär, tiden för entreprenadkontrakten skulle omfatta minst två, högst fem år, hvarom ytterligare föreskrift meddelats i Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866.

Enligt komiterade tillhandakomna uppgifter rörande de tider, då entreprenadkontrakten inom de särskilda länen löpa till ända, äro aftalen om skjutsentreprenaderne endast inom några få län mera allmänt afslutade för lika lång tid inom hela länet, hvilket förhållande företrädesvis eger rum inom Örebro län, der alla kontrakten, med undantag allenast för stä-

derna Örebro och Nora, samtidigt afslutats för fem år och tilländalöpa den 1 Augusti 1880, äfvensom inom Jemtlands län, hvarest de flesta entreprenadkontrakten, likaledes afslutade för fem år, samtidigt tilländagå med 1878 års slut. Då emellertid skjutsentreprenaderna inom hvarje län torde för framtiden böra ordnas på det sätt, att kontrakten komma att afslutas för lika lång tid vid alla skjutsanstalterna inom länet, men genom bibehållandet af en så kort entreprenadperiod som två år, både Länsstyrelsernas och Landstingens verksamhet för denna angelägenhet skulle alltför ofta tagas i anspräk, jemte det att derigenom möjligen äfven skulle föranledas täta förändringar i skjutsanstalternas läge, med dermed förenade flerehanda olägenheter, hafva komiterade ansett entreprenadtiden i allmänhet icke böra omfatta en kortare period än *tre år;* dock med rättighet för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, om med hänsigt till hittills bestående förhållanden så anses lämpligare, utsträcka denna period till fem år, likväl alltid med iakttagande, att entreprenadperioden blifver densamma för alla skjutsanstalterna inom ett och samma län, så att entreprenadkontrakten äfven vid de skjutsanstalter, der sådant aftal om skjutsningens öfvertagande icke kunnat samtidigt med de öfriga entreprenaderna inom länet komma till stånd, vid samma tidpunkt löpa lill ända. Hvad åter angår den tid af året, vid hvilken aftalen med entreprenörerne skulle börja att tillämpas, hafva komiterade, i öfverensstämmelse med hvad af den förra komitén för skjutsväsendets ordnande föreslogs, ansett kontraktstiden lämpligen böra räknas från och med den 1 November det år, då auktionerna egt rum, eller genast efter det tjenstehjons flyttning från och till tjenst försiggått. Visserligen skulle härvid kunna anmärkas, att, enär Landstingen icke sammanträda förr än i September månad och således besluten om entreprenadbidragen icke kunde i allmänhet blifva för entreprenörerne kände förr än i början af Oktober månad, tiden till den 1 November skulle blifva väl kort för att entreprenörerne må kunna medhinna att ordna allt hvad som för skjutsningens öfvertagande erfordras; men då, utom det att beslut om alla de entreprenadanbud, vid hvilka icke fästats förbehåll om särskildt bidrag och hvilka således icke heller komma att utgöra föremål för Landstingets beprövande, redan under loppet af sommaren, efter det auktionerna under Juni månad afslutats, kunna meddelas, bestämmandet af en senare tidpunkt för entreprenadtidens början skulle medföra förluster för alla dem, hvilka redan vid anbudens afgifvande hafva förhållandena i omförmälda afseende ordnade, hvilket otvifvelaktigt skulle inträffa med de allra fleste, hafva komiterade funnit sig ega giltiga skäl att föreslå den 1 November såsom tidpunkt för entreprenadperiodens början.

Vidkommande den borgen, som bör af entreprenör aflemnas till säkerhet för de genom kontraktet åtagna förbindelsers behöriga uppfyllande,

hafva komiterade, med hänsigt till angelägenheten att, der så erfordras, kunna med minsta omgång göra densamma emot löftesmännen gällande, ansett böra stadgas, att berörda borgen skall vara såsom för egen skuld ingången af två inom länet boende personer, samt innefatta ansvarighet för gäldande af alla de kostnader, som, i händelse entreprenören underlåter att sina förbindelser fullgöra, kunna föranledas af skjutsningens uppehållande genom annan.

Genom Kongl. Brefvet den 24 Januari 1865 samt Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 hafva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bemyndigats att, då ny skjutsanstalt vid farväg, äfvensom vid jernvägs- eller kanalstation, erfordras och icke kan åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, på det sätt ordna sådan anstalt, att skjutsningsskyldigheten må efter entreprenadauktion, äfven om den betingade legan skulle öfverstiga den i allmänhet för entreprenader gällande lega, för högst två års tid öfverlemnas till den, som erbjuder sig att för minsta lega, efter mil räknadt, befordra resande och för fullgörande af detta sitt åtagande anses fullt vederhäftig. Denna utväg till skjutsanstalters inrättande hafva komiterade ansett böra, beträffande *jernvägs-* och *kanalstation*, bibehållas samt äfven utsträckas till det fall, att behof af skjutsanstalt vid *hamnplats* uppstår. Då resorna från sådana ställen torde i allmänhet vara korta, kan betalningen af den högre legan ej anses vara afsevärdt betungande.

Ett annat förhållande eger deremot rum i afseende på ordnandet af skjutsinrättning å en *ny-anlagd farväg*, för hvars åstadkommande Staten i de flesta fall torde hafva lemnat större eller mindre bidrag, i syfte att underlätta och befrämja den allmänna samfärdseln inom orten. Ett allmännare intresse synes derföre fordra, att, för ernående af det med väganläggningen afsedda allmännyttiga ändamål, möjlighet till fortkomst emellan de bygder, som genom vägen satts i förbindelse med hvarannan, må förefinnas, utan att den resande skulle behöfva vidkännas högre betalning, än som för skjutsen inom orten i allmänhet högst erlägges. Och då bildande af skjutslag för samfärdselns upprätthållande å sådan väg, i den händelse skjutsanstalt icke skulle kunna på skäliga vilkor derstädes åvägabringas i den för entreprenaders inrättande i allmänhet stadgade ordning, icke torde kunna, såsom oförenligt med grunderna för den afsedda nya regleringen af skjutsväsendet, ifrågakomma, lärer annan utväg för sådant fall ieke förefinnas, än att staten dervid på ett eller annat sätt mellankommer, i öfverensstämmelse med hvad tillförene egt rum, då skjutsanstalt funnits för samfärdseln vara behöflig, men sådan anstalts ordnande varit med synnerliga svårigheter förenadt. På grund häraf hafva komiterade ansett det böra bestämmas, att, derest, oaktadt vidtagna åtgärder för

åvägabringande af skjutsanstalt å ny-anlagd farväg, sådan icke kunnat med tillämpning af de för entreprenaders inrättande gifna föreskrifter åstadkommas, det må ankomma på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att om förhållandet hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan, för den åtgärd, hvartill detsamma må finnas föranleda.

Beträffande beskaffenheten af de åkdon, som vid skjutsanstalterna böra vara för resande att tillgå, torde de härom gällande bestämmelser, enligt hvilka väl finnes stadgad lega, som skall erläggas för begagnande af hjulåkdon med fjedersäte, men deremot icke någon föreskrift om skyldighet för de skjutsande att med sådana åkdon vara försedde, icke kunna sägas ens i någon mån motsvara de anspråk, som nu för tiden med skäl må i detta afseende framställas, hvadan förändrade föreskrifter härutinnan äro af behofvet påkallade. Enär likväl för höga fordringar i detta hänseende otvifvelaktigt skulle verka till entreprenadernas fördyrande, hafva komiterade ansett entreprenörerne i omförmälda afseende icke böra åläggas annan förpligtelse, än att de åkdon, som af dem för resande tillhandahållas, skola vara försedda med jernfjädrar, stoppad dyna och fotsack af läder.

Enligt Kongl. Instruktionen den 10 November 1855, § 31 mom. 3, tillhör det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att tillse, det vederbörande fullgöra sina skyldigheter i allt hvad som angår ordning vid gästgifvaregårdar med mera som för vägfarandes obehindrade fortkomst är nödigt, och enligt samma Instruktion § 27 mom. 1 tillhör Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att upptaga och pröfva frågor om skjutsskyldiges försummelser vid fullgörande af sina åligganden. Vid handläggning af förekommande frågor om försummadt inställande af skjuts har, då den resande fordrat ersättning för kostnad, som han måst vidkännas genom erläggande af högre lega för anskaffad annan skjuts eller utgifvande af väntningspenningar, den försumlige vanligen, i sammanhang med böternas ådömande, blifvit ålagdt att gälda den äskade ersättningen efter som skäligt pröfvats; och i öfverensstämmelse härmed hafva komiterade ansett det lämpligen böra stadgas, att endast de frågor om skadeersättning, der stridighet förekommer angående ersättningens belopp, böra till domstol hänskjutas, men deremot alla öfriga sådana frågor kunna af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upptagas och afgöras.

Enär medgifvande af rätt till anförande af besvär öfver beslut, hvarigenom Landsting beviljat bidrag till skjutsentreprenad, skulle kunna föranleda oskäligt hinder och uppehåll vid entreprenadernas ordnande, hafva komiterade ansett sådan besvärsrätt icke böra medgifvas för annat fall, än då den klagande tilltror sig kunna visa, att beslutet icke i laga ordning tillkommit. Af samma skäl hafva komiterade ock ansett klagan icke

heller böra få föras mot Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes godkännande af Landstings i berörde afseende i laga ordning fattade beslut, eller öfver beslut, hvarigenom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med afseende å den bjudandes personlighet eller å den utaf honom aflemnade borgensförbindelses beskaffenhet eller å olämpligheten af den utaf entreprenören till gästgifveri eller skjutsstation erbjudna lägenhet, eller af annat skäl, än att för högt entreprenadanbud fordrats, förklarat sig ej kunna gjordt entreprenadanbud godkänna.

Beträffande resandes befordran med skjuts från Stockholm, hvilken, såsom den ofvan lemnade redogörelsen angående skjutsväsendet derstädes innefattar, besörjes af stadens åkarelag, emot vissa dem tillkommande företrädesrättigheter, lära de särskilda föreskrifter, som derom nu finnas eller framdeles kunna varda meddelade, böra lända till efterrättelse.

Enligt hvad redan blifvit omförmäldt tilländalöpa kontrakten om skjutsentreprenaderna inom de särskilda länen på mycket olika tider; och inom de flesta länen finnas kontrakt afslutade för så lång tid, att de först under loppet af år 1880 samt inom några först under år 1881 gå till ända. Med afseende härå och då för den händelse, att den nya regleringen af skjutsväsendet skulle i allmänhet komma till verkställighet så snart, att skjutsningen, till följd af derom emot visst bidrag afslutadt entreprenadkontrakt, skulle vid någon skjutsanstalt i stad, som till Landsting hör, eller å landet, icke kunna på entreprenad upplåtas i sammanhang med det allmänna ordnande af skjutsentreprenaderna inom länet, som med tillämpning af de för den nya regleringen stadgade grunder bör ega rum, billigheten synes fordra, att så väl staden som vederbörande skjutslag må under den tid, detta förhållande fortfar, vara fritagne från utgörande af bidrag till de öfriga skjutsentreprenaderna inom länet eller landstingsområdet, hafva komiterade funnit sig böra föreslå, att i ofvan omförmälda fall ej mindre staden för den bevillning, som derifrån utgår, än äfven vederbörande skjutslag för den å hemmanen i skjutslaget belöpande bevillning skall ega att under tiden intill den 1 November det år, då det om skjutsningen afslutade entreprenadkontrakt upphör att vara gällande, tillgodonjuta befrielse från deltagande i den allmänna skjutsafgift, som för det län eller särskilda landstingsområde, inom hvilket skjutsanstalten är belägen, under samma tid bör utgå.

Med tillämpning af sålunda angifna grunder för ordnande af skjutsväsendet i riket hafva komiterade utarbetat och få härmed i underdånighet afgifva följande förslag till

Stadga

angående skjutsväsendet.

§ 1.

All skjuts för resandes befordran bör, så vidt ske kan, på entreprenad upplåtas i enlighet med hvad derom i denna stadga förordnas.

§ 2.

Skjutsanstalterna i riket skola vara antingen *gästgifverier*, med skyldighet att lemna resande herberge och förplägning, eller *skjutsstationer*, utan sådan skyldighet.

§ 3.

I hvarje stad skall genom dess försorg finnas ordnad anstalt för resandes betjenande med skjuts; egande för Stockholm Öfverståthållare-Embetet och för öfriga städer Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att efter förekommande omständigheter bestämma, huruvida anstalten skall vara gästgifveri eller skjutsstation.

För landet ankommer det på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, sedan vederbörande blifvit inför Häradsrätten i orten hörde och Häradsrätten betänkande afgifvit, bestämma ej mindre hvilka af der varande gästgifverier må såsom icke vidare behöfliga kunna indragas, än äfven hvilka skola såsom gästgifverier bibehållas eller till skjutsstationer inskränkas. Der gästgifveri förklarats skola endast såsom skjutsstation qvarstå, men förändrade förhållanden sedermera påkalla, att jemväl gästgifverihållning vid stationen eger rum, vare Kongl. Maj:ts Befallningshafvande oförhindrad att derom förordna.

Ej må ny skjutsanstalt annorledes än genom entreprenad inrättas; dock att i de delar af riket, der gästgifveri- och skjutshållningen icke är fästad vid vissa hemman, utan tid efter annan ordnats såsom en gemen-

sam angelägenhet för större eller mindre samfällighet, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att, derest vid en eller flera af de utmed allmän väg varande skjutsanstalter entreprenad icke skulle kunna tillvägabringas, men sådan anstalt, med eller utan gästgifverihållning, finnes vara för samfärdseln derstädes oundgängligen behöflig, för sådant fall, efter föregången undersökning vid Häradsrätten i orten, ej mindre bland de inom samfälligheten varande skjutsskyldiga hemman till skjutsanstalt med dertill hörande skjutslag bestämma vissa lämpligen belägna hemman, än äfven fastställa den ersättning, som, utöfver tillgängliga, för skjutsväsendet inom orten anvisade anslag i räntor eller penningar, skäligen bör af öfrige skjutsskyldige inom samfälligheten erläggas till dem, som sålunda komma att skjutsanstalt öfvertaga och skjutsning dervid bestrida.

§ 4.

Till biträde vid skjutsningens utgörande må stad hädanefter icke tilldelas skjutslag från hemman å landet; dock må, der biträde i berörda afseende för närvarande eger rum, dervid tills vidare förblifva i den mån, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bepröfvande, förhållandena kunna göra sådant biträde fortfarande nödvändigt.

§ 5.

Gästgifvare och föreståndare för skjutsstation antages och förordnas i stad af Magistraten samt å landet af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande; egande den myndighet, som gästgifvare eller stationsföreståndare förordnat, att i de fall, som i § 54 omförmälas, honom från befattningen skilja.

§ 6.

Vid hvarje skjutsanstalt skola för resande vara att tillgå gäst- och stallrum samt vagnbod, hvilka lägenheter det åligger anstaltens föreståndare att i fullgodt stånd hålla.

Derjemte skola vid gästgifveri, i stad enligt Magistratens och på landet enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bestämmande, för resandes herbergerande finnas minst två med snygga möbler och sängkläder försedda, städade rum, deraf det ena, när årstid eller väderlek så fordrar, skall vara uppeldadt; äfvensom nödig förplägning och uppassning skall för resande vara att erhålla mot skälig betalning.

Så väl gästgifvare som stationsföreståndare vare skyldig att till resande, som medhar häst, emot skälig betalning lemna hästfoder, när sådant begäres.

Resande, som till skjutsanstalt ankommer, ege att under afvaktan på anskaffandet af derstädes beställd skjuts, uppehålla sig i gästrummet utan betalning.

§ 7.

Förekommer klagomål deröfver, att resande affordras oskälig betalning för herberge och förplägning eller hästfoder, eller visar sig eljest behof af taxa å de förnödenheter, som gästgifvare eller stationsföreståndare tillhandahålla bör, ankomme i Stockholm på Öfverståthållare-Embetet och i länen på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter inhemtande af erforderliga upplysningar om de i orten gängse pris å berörda förnödenheter, medelst utfärdad taxa, som efter omständigheterna förändras, bestämma den betalning, som skall erläggas. Finnes taxa för skjutsanstalt utfärdad, skall densamma vara genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg i gästrummet anslagen.

§ 8.

Innehafvare af nu varande gästgifveri, vare sig att det såsom sådant bibehålles eller till skjutsstation inskränkes, ege att fortfarande tillgodonjuta de friheter, räntor och andra dylika förmåner, som blifvit detsamma i laga ordning tillerkända.

Så väl gästgifvare som stationsföreståndare vare berättigad att med den inskränkning, som för de i § 28 omförmälde fall finnes stadgad, vid eller utom måltider till vägfarande försälja vin och maltdrycker till förtäring på stället.

Är rättighet till utskänkning af bränvin med gästgifveri förenad, lände i afseende å utöfning af sådan rättighet till efterrättelse hvad i gällande förordning angående vilkoren för bränvins försäljning derom finnes stadgadt.

§ 9.

För åstadkommande af skjutsentreprenader skola Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, så snart det i § 3 omförmälda ordnande af gästgifverierna egt rum, i den mån gällande entreprenadkontrakt icke derför lägga hinder i vägen, vidtaga erforderliga åtgärder samt i sådant afseende för hvarje skjutsanstalt bestämma det antal hästar och åkdon, eller, der båt-

skjuts eger rum, det antal farkoster, som vid anstalten skall under hvarje dygn för resande vara att tillgå; börande härvid iakttagas, att skjutsåtgången lägges till grund för bestämmandet af hästarnes och farkosternas antal samt att, der betydligt olika antal under olika tider af året utgår, bestämmelserna derefter lämpas.

Beträffande tiden för hästars inställande må icke entreprenör tillförbindas att inställa häst genast vid anfordran. För skjutsanstalter vid mera befarna vägar ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämma högst två hästar inom en half timme och ytterligare högst fyra hästar inom en och en half timme efter anfordran, samt vid mindre befarna vägar högst två hästar inom en timme och ytterligare högst två hästar inom två timmar, likaledes efter anfordran. Finnas hästar derutöfver vara vid någon skjutsanstalt behöflige, må för deras inställande icke bestämmas kortare tid än tre timmar. Vid skjutsanstalt, der antalet resande är ringa, men anstalten med hufvudsakligt afseende å angelägenheten deraf, att skjuts vid resor i tjensteärenden finnes att tillgå, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anses böra bibehållas, må vid entreprenadvilkorens bestämmande icke stadgas kortare tid för skjutsens inställande än fyra timmar.

Åkdon, som det åligger entreprenör tillhandahålla, böra vara försedda med jernfjädrar, stoppad dyna och fotsack af läder.

§ 10.

Entreprenadtiden skall i allmänhet omfatta en period af tre år, räknadt från och med den 1 November, med rättighet för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, om med hänsigt till hittills bestående förhållanden så anses lämpligare, utsträcka denna period till fem år; dock alltid med iakttagande, att entreprenadperioden blifver densamma för alla skjutsanstalterna inom ett och samma län, så att entreprenadkontrakten äfven vid de skjutsanstalter, der sådant aftal icke kunnat samtidigt med öfriga entreprenader inom länet komma till stånd, vid samma tidpunkt löpa till ända.

§ 11.

Till entreprenör å skjutshållning må icke antagas annan än den, som eger medborgerligt förtroende, gjort sig känd för ordentlighet och redbarhet samt ställer antaglig borgen för fullgörande af de förbindelser, han genom entreprenaden sig åtager. Denna borgen skall vara ingången såsom för egen skuld af två inom länet boende personer, försedd med vederbörligt intyg om deras vederhäftighet samt innefatta ansvarighet för gäldande af alla de kostnader, som, i händelse entreprenören underlåter

att sina förbindelser fullgöra, kunna föranledas genom skjutsningens uppehållande genom annan.

§ 12.

Sedan med tillämpning af ofvan gifna bestämmelser Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelat beslut angående entreprenadvilkoren, böra auktioner, efter derom minst en månad förut i länskungörelserna intagna tillkännagifvanden, anställas för skjutsningens upplåtande på entreprenad, så väl i städerna som å landet. Dessa tillkännagifvanden böra jemväl innehålla underrättelse derom, att entreprenör, som åstundar att för entreprenadtiden förlägga skjutsningen till sin bostad, må dertill vara berättigad, så framt densamma finnes vara för ändamålet lämplig, äfvensom att entreprenör, som önskar att i förening med skjutsningen vid gästgifveri å landet jemväl öfvertaga gästgifverihållningen derstädes, må kunna få densamma på sig öfverlåten för den tid, entreprenaden omfattar, så vida entreprenören eger förfoga öfver härför lämplig, med erforderliga möbler och sängkläder försedd lägenhet, hvarom af Kronofogden eller Kronolänsmannen i orten, efter å stället tagen kännedom om förhållandena, utfärdadt intyg skall vid auktionen aflemnas.

Auktionerna, hvilka böra i stad af Magistraten och på landet af Kronofogden i orten förrättas, skola hållas så tidigt det år, entreprenaden skall vidtaga, att samtliga auktionerna må vara förrättade senast inom Juni månads utgång. Der så lämpligt finnes, må skjutshållningen vid flera angränsande skjutsanstalter å landet vid samma auktionstillfälle å entreprenad utbjudas.

§ 13.

Utrop skall först ske å skjutsningens öfvertagande emot rättighet att af de resande i skjutslega uppbära den af Kongl. Maj:t för länet eller, der olika lega är för särskilda delar af länet stadgad, den länsdel, hvarinom skjutsanstalten är belägen, fastställda maximilega utan vilkor af bidrag. Göres dervid flera än ett anbud, må de täflande genom underbud skilja sig emellan. Vill icke någondera medgifva nedsättning, skola samtliga de täflandes anbud i protokollet antecknas. Varder åter vid utrop i förenämnda ordning icke något anbud afgifvet, skall utrop anställas med vilkor af bidrag jemte rättighet att uppbära den fastställda maximilegan; börande efter auktionsförrättningarnes slut samtliga dervid förda protokoll tillika med de af de bjudande aflemnade bevis, intyg och borgensförbindelser till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas.

§ 14.

Skulle vid granskning af de inkomna anbuden någotdera med afseende å den bjudandes personlighet, eller å den aflemnade borgensförbindelsens beskaffenhet, eller å den för skjutsningens besörjande erbjudna lägenhet, eller eljest finnas vara af beskaffenhet att icke kunna godkännas, skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skyndsamt foga anstalt om förrättande af ny auktion.

Beträffande de anbud, emot hvilka i omförmälda afseenden eller i fråga om antagligheten af dervid fästadt förbehåll om öfvertagande jemväl af gästgifverihållning anmärkning icke förekommit, bör, i händelse anbud afgifvits utan anspråk på entreprenadbidrag, det anbud, som innefattar erbjudande att besörja skjutsningen för lägsta legan, antagas. Då två eller flere gjort lika anbud, skall det anbud, som finnes erbjuda största säkerhet för entreprenadens behöriga fullgörande, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande antagas. Hvad åter angår de anbud, vid hvilka fästats förbehåll om entreprenadbidrag, skola auktionsprotokollen, med undantag af protokoll öfver förrättad auktion å skjutsningen i stad, som icke tillhör Landsting, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till länets samma år sammanträdande Landsting öfverlemnas, jemte förteckning å de fordrade bidragen.

§ 15.

På Landstingets pröfning ankommer, huruvida de betingade entreprenadbidragen må beviljas; åliggande Landstinget, der något entreprenadbidrag finnes vara för högt, men Landstinget anser lägre bidrag böra anvisas, bestämma beloppet af detta bidrag.

De af Landstinget härutinnan fattade beslut skola genast efter det de blifvit justerade till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning anmälas, dervid Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har att hvarje särskildt beslut antingen oförändradt godkänna eller ogilla. Om hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande härvid beslutar gifve Kongl. Maj:ts Befallningshafvande Landstinget del, så framt Landstinget ännu är samladt, men eljest låte Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underrättelse derom i länskungörelserna införas.

§ 16.

För stad, som icke hör till Landsting, skall, der entreprenadbidrag vid auktionen betingats, från Stadsfullmägtige infordras yttrande, huruvida det betingade bidraget af dem beviljas eller endast visst lägre belopp för ändamålet anvisas.

§ 17.

Varda Landstingets eller Stadsfullmägtiges beslut om beviljande af entreprenadbidrag godkände af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, skola, der de betingade entreprenadbidragen blifvit utan nedsättning medgifna eller de personer, som anbuden afgifvit, med anvisade lägre bidrag åtnöjas, genom vederbörande Magistrat eller Kronofogde skyndsamligen afslutas entreprenadkontrakt, som böra upprättas i tre exemplar, af hvilka det ena, tillika med borgensförbindelsen för entreprenadvilkorens behöriga fullgörande, qvarstannar hos Magistraten eller Kronofogden, det andra tillställes entreprenören och det tredje till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändes. Der entreprenader ej sålunda varda åvägabragte, skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föranstalta, att förnyade entreprenad-auktioner varda förrättade.

§ 18.

Skulle vid de hållna entreprenad-auktionerna icke något anbud å skjutsningens öfvertagande varda afgifvet, eller har anbud icke kunnat af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkännas, skall, för sådant fall, likasom i den händelse att entreprenadanbud med förbehåll om bidrag blifvit af vederbörande förkastadt, samt entreprenad icke heller mot för ändamålet anvisadt lägre bidrag kunnat åvägabringas, skjutsningen, hvad angår stad, af staden sjelf uppehållas intill dess entreprenad om densammas öfvertagande kan varda åstadkommen; börande i utgörandet af denna skyldighet alla stadskommunens medlemmar taga del efter enahanda grund, som för utgörande af de kommunen samfäldt åliggande skyldigheter i allmänhet finnes stadgad, dock att i stad, der skjutsskyldigheten för närvarande efter annan grund utgöres, hvad i sådant hänseende inom staden iakttages kommer att tills vidare lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda öfverenskommet eller förordnadt.

Hvad åter angår skjutsanstalt å landet, skall i ofvannämnda fall skjutslaget, der sådant enligt fastställd indelning finnes att tillgå eller af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med tillämpning af stadgandet i § 3 anordnas, vara skyldigt att skjutsningen uppehålla, intill dess densamma kan varda af entreprenör öfvertagen; egande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter vederbörandes hörande inför Häradsrätten i orten, förordna om den förändring i skjutslagens sammansättning, som för skjutsningens ändamålsenliga utgörande må finnas lämplig, med iakttagande att hållskjuts, der utgörande af sådan skjuts icke af förhållandena oundgängligen påkallas, skall upphöra.

§ 19.

Då annan än gästgifvare eller stationsföreståndare på entreprenad öfvertagit den ständig skjutsanstalt åliggande skjutsning, utan att densamma till entreprenörens bostad förflyttas, skall entreprenören vara berättigad att för de hästar och skjutsare, hvilka för utgörande af betingad skjuts vid anstalten inställas, derstädes erhålla nödigt utrymme i afvaktan å den resandes ankomst eller resans anträdande.

§ 20.

Underlåter skjutsentreprenör att sina skyldigheter behörigen fullgöra eller förekomma sådana omständigheter, att entreprenaden icke vidare kan honom anförtros, samt de personer, hvilka åtagit sig ansvarigheten för de förbindelser, entreprenören genom kontraktet sig iklädt, jemväl brista i desammas behöriga fullgörande, skall, der ej heller annan person finnes benägen att entreprenaden för den återstående tiden på stadgade vilkor öfvertaga emot uppbärande af den i kontraktet bestämda skjutslega och särskilda bidrag, der sådant eger rum, det åligga Kronofogden i orten att skyndsamt foga anstalt om skjutsningens uppehållande på entreprenörens och hans löftesmäns bekostnad. Kan skjutsningens uppehållande ej på sådant sätt åstadkommas, förhålles i öfverensstämmelse med hvad i § 18 finnes föreskrifvet för det fall, att vid någon skjutsanstalt entreprenad å skjutsningen icke kunnat åvägabringas.

§ 21.

Då resande genom förut gjord beställning betingat skjuts vid anstalt, der skjutsningen genom entreprenör besörjes, skola de hästar, hvilka för skjutsen utlemnas, afräknas å antalet af de hästar, hvilka inom den i entreprenadkontraktet bestämda längsta tiden böra tillhandahållas.

§ 22.

De bidrag, hvilka jemlikt Landstings af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkända beslut böra skjutsentreprenörerne tillgodokomma, skola efter sådan grund utgöras, att bidrag intill belopp, som motsvarar hälften af den för länet eller, der län är i särskilda landstingsområden fördeladt, hvarje sådant område senast fastställda bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, skola gäldas med lika andel af Staten och länet eller landstingsområdet, hvaremot den del af erforderligt bidrag, som öfver-

skjuter nämnda hälft, skall gäldas med två tredjedelar af Staten och en tredjedel af länet eller landstingsområdet; börande härvid iakttagas, att, der inom landstingsområde finnes stad, som icke hör till landstinget, den på sådan stad belöpande bevillning icke må i berörda afseenden tagas i beräkning.

Entreprenadbidrag, som efter den sålunda stadgade fördelningsgrunden böra inom län eller landstingsområde erläggas, skola utgöras medelst en särskild afgift, hvilken, under benämning af *skjutsafgift*, skall utgå i förhållande till den allmänna bevillning enligt andra artikeln Bevillningsstadgan för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som af en hvar skattskyldig till statsverket erlägges, dock att, så länge bevillningen för jordbruksfastighet utgår med lägre procent än bevillningen för annan fastighet, omförmälda afgift skall utgöras med dubbelt större belopp för bevillning af jordbruksfastighet, än för bevillning af annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål.

§ 23.

Sedan utrönt blifvit, med hvilka belopp Staten samt län eller landstingsområde böra i entreprenadbidragens gäldande deltaga, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, med tillämpning af ofvan stadgade debiteringsgrund, låta verkställa uträkning å det öretal, som för länet eller landstingsområdet i skjutsafgift belöper på hvarje bevillningskrona enligt andra artikeln Bevillningsstadgan, hvarefter afgiften genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes försorg skall af vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiteras och indrifvas samt i landtränteriet insättas inom den tid och med det ansvar, som är för kronans uppbörd stadgadt.

Vidkommande åter den andel i omförmälda bidrag, som bör af Staten gäldas, åligger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att om beloppet af denna andel för hvarje år hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan; och må icke utbetalning af statsbidraget ske utan att Kongl. Maj:ts bemyndigande dertill erhållits. Har Kongl. Maj:t sådant bemyndigande meddelat, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att af under händer varande medel, emot ersättning från det på Riksstatens sjette hufvudtitel till skjutsväsendet uppförda anslag, efter hvarje halfårs utgång genom vederbörande Magistrat eller Kronofogde till skjutsentreprenörerne utanordna hvad en hvar af dem i statsbidrag tillkommer.

De från län eller landstingsområde utgående entreprenadbidrag låter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter hvarje halft års utgång på enahanda sätt till entreprenörerne utbetala af de härtill influtna medel; börande för hvarje år en af landtränteriet upprättad och af verifikationer

åtföljd redovisning för dessa medel inom den 1 April nästföljande år af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillställas vederbörande Landstings revisorer, som hafva att densamma efter föregången granskning med sitt yttrande till näst derefter sammanträdande Landsting aflemna.

§ 24.

Stad, som icke hör till Landsting, men har skjutsningen ordnad medelst entreprenad emot rättighet för entreprenören att uppbära särskildt bidrag, må jemväl ega att af statsmedel erhålla understöd med hälften af entreprenadbidragets belopp; dock att sådant understöd icke må utan Kongl. Maj:ts dertill lemnade bemyndigande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utanordnas; och länder i fråga om tid och sätt för statsbidragets utbetalning till efterrättelse hvad här förut i enahanda afseende finnes stadgadt.

§ 25.

I början af det år, under hvilket entreprenadkontrakten inom länet tilländagå, skall det åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter inhemtande af vederbörandes yttrande, huruvida erfarenheten må hafva visat någon förändring af de stadgade entreprenadvilkoren i fråga om hästarnes antal m. m. vara behöflig, förordna om auktioners hållande för entreprenadernas förnyande; hvarefter vidare förfares i enlighet med hvad ofvan blifvit föreskrifvet.

§ 26.

Uppstår behof af särskild skjutsanstalt vid *hamnplats, jernvägsstation* eller *kanalstation*, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att ordna sådan anstalt derstädes på det sätt, att skjutsbestyret må, efter det entreprenadauktion derå blifvit hållen, till den, som erbjuder sig att för minsta lega, efter mil räknadt, befordra resande och för fullgörande af detta sitt åtagande finnes vederhäftig och lämplig, för högst tre år öfverlemnas, äfven om den betingade legan öfverstiger den i afseende å skjutsentreprenad för orten stadgade maximilega.

Förekommer åter behof af skjutsanstalt för besörjande af samfärdseln å *nyanlagd väg*, ege Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, sedan läget för denna anstalt, äfvensom det antal hästar, åkdon m. m., som entreprenör bör tillhandahålla, samt tiderna för hästarnes inställande blifvit bestämda, låta anställa entreprenadauktion för inhemtande af anbud å skjutsningens öfvertagande emot uppbärande af den för orten fastställda maximi-

lega med eller utan bidrag. Erhålles anbud utan förbehåll om bidrag samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anbudet vara af beskaffenhet att kunna godkännas, skall kontrakt med entreprenören upprättas. Är vid anbud fästadt förbehåll om bidrag, skall, derest anmärkning emot anbudets antaglighet eljest icke förekommer, frågan om bidraget öfverlemnas till vederbörande Landstings handläggning samt med ärendet vidare förfaras på sätt rörande inrättande af skjutsentreprenad, der förbehåll om entreprenadbidrag egt rum, genom denna stadga blifvit i allmänhet förordnadt. Kan oaktadt sålunda vidtagna åtgärder skjutsanstalt icke åstadkommas, ankommer det på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att om förhållandet hos Kongl. Maj:t göra anmälan för den åtgärd, hvartill detsamma må finnas föranleda.

§ 27.

Vid skjutsanstalt, der skjutsningen af entreprenör bestrides, skall genom entreprenörens försorg en bestyrkt afskrift af entreprenadkontraktet alltid finnas i gästrummet anslagen; åliggande entreprenören att ställa sig kontraktets bestämmelser till noggrann efterrättelse, äfvensom att för öfrigt i tillämpliga delar iakttaga hvad denna stadga angående gästgifvares, stationsföreståndares och skjutsandes skyldigheter innehåller.

§ 28.

Derest vid entreprenadauktion å skjutsningen vid *gästgifveri* å landet denna varder af annan än gästgifvaren öfvertagen, men gästgifverihållningen icke tillika på entreprenören öfverlåtes, vare gästgifvaren fortfarande bibehållen vid rättigheten att till vägfarande utskänka vin och maltdrycker. Varder åter gästgifverihållningen i sammanhang med skjutsningen för den period, entreprenaden omfattar, på entreprenören öfverlåten och till den af honom erbjudna lägenhet förflyttad, må gästgifvaren under tiden icke utöfva ifrågavarande försäljningsrättighet, utan kommer densamma att i förening med gästgifverihållningen för nämnda tid på entreprenören öfvergå. Hvad sålunda stadgats i afseende på rättighet för entreprenör att öfvertaga gästgifveri åtföljande rättighet till utskänkning af vin och maltdrycker, gälle äfven för det fall, att skjutsningen vid *skjutsstation* å landet varder af annan än stationsföreståndaren på entreprenad öfvertagen och stationen för entreprenadtiden till entreprenörens bostad förflyttas. På särskild pröfning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ankommer, huruvida, då skjutsningen vid gästgifveri å landet blifvit af annan person än gästgifvaren öfvertagen samt, utan att gästgifverihållningen dermed förenats,

till den af entreprenören erbjudna lägenhet förflyttad, rättighet till utskänkning af vin och maltdrycker må entreprenören medgifvas.

§ 29.

Skjuts utgöres i allmänhet från och till skjutsanstalt, dock skall skjuts lemnas äfven för resa till annat ställe, så framt afståndet från skjutsanstalten till sådant ställe icke är längre, än afståndet emellan samma anstalt och det längst derifrån belägna ombytesställe, dit skjuts från anstalten utgöres.

Jemväl skall en hvar ega att till ställe, der han har sitt hemvist eller för tillfället sig uppehåller, från närbelägen skjutsanstalt erhålla skjuts för resa till samma eller annan sådan anstalt, för så vidt den skjutsande ej derigenom kommer att färdas längre väg, än som motsvarar afståndet från skjutsanstalten till det längst derifrån belägna ombytesställe, dit skjuts från anstalten utgöres; skolande den resande derför erlägga särskild skjutslega efter vägens längd från skjutsanstalten till hemtningsstället, der icke den resandes färd går tillbaka till samma skjutsanstalt, i hvilket fall särskild lega för hemtningen icke bör erläggas.

§ 30.

Skulle skjutsskyldig, hvars hemman blifvit till skjutsning indeladt, sjelf icke vilja eller kunna den hemmanet åliggande skjutsskyldighet fullgöra, ege han att med annan person för viss tid öfverenskomma om skjutsskyldighetens utgörande; dock skall sådan öfverenskommelse, för att såsom gällande anses, vara skriftligen upprättad samt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkänd, för hvilket ändamål öfverenskommelsen bör genom Kronofogden i orten hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmälas, dervid Kronofogden jemväl har att angående antagligheten af den träffade öfverenskommelsen sig yttra. Godkännes öfverenskommelsen, vare den skjutsande fri från utgörandet af den honom åliggande skjutsskyldighet för den tid, öfverenskommelsen omfattar.

§ 31.

Förmenar skjutsskyldig, som budas till utgörande af skjuts, att han blifvit i orätt tur budad, bör budningen ändock ovilkorligen hörsammas, med öppen rätt för den skjutsskyldige, om han finner sig dertill befogad, att förhållandet hos Kronolänsmannen i orten anmäla, hvilken det åligger att derom anställa undersökning samt protokoll deröfver till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända, för den åtgärd, hvartill förhållandet må för-

anleda. Uteblifver uppbudad eller betingad skjuts, bör annan genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg ofördröjligen anskaffas.

Der hållskjuts finnes inrättad, må gästgifvare eller stationsföreståndare icke till skjutsning använda någon af sina hästar förr än samtliga hållhästarne först utgått.

§ 32.

Häst, åkdon eller farkost, som för utgörande af skjuts inställes, bör vara i för sådant ändamål fullt brukbart skick; skolande den skjutsande i motsatt fall, äfvensom der uppbudad eller betingad skjuts ej i behörig tid inställes, eller resande eljest genom den skjutsandes förvållande uppehålles, eller affordras betalning utöfver hvad i fastställd lega erläggas bör, vara underkastad bötesansvar och derjemte skyldig att ersätta ej mindre den högre lega, hvartill annan skjuts i stället för den uteblifna måst betingas, utan äfven den skada, som genom uppehållet den resande förorsakas.

§ 33.

Vid skjutsanstalt skall genom föreståndarens försorg och på hans bekostnad finnas uppsatt en tafla, med tydliga bokstäfver angifvande namnet å skjutsanstalten samt dess egenskap af gästgifveri eller skjutsstation.

§ 34.

Då skjuts före den resandes ankomst beställes, bör, om afseende å beställningen skall fästas, beställningssedel aflemnas, hvilken skall vara undertecknad af den resande sjelf eller af annan person å hans vägnar samt innehålla, jemte den resandes namn, titel eller yrke samt hemvist, tydlig uppgift å det antal hästar eller farkoster, som påfordras, tid och ort för skjutsens inställande samt namnet å det ställe, till hvilket skjutsen skall utgöras.

§ 35.

Skjutsande vare skyldig att under fyra timmar från den för skjutsens inställande bestämda tid afvakta resans anträdande; skolande den skjutsande vara berättigad att för hvarje full timme, som af den sålunda stadgade väntningstiden förflyter efter det skjutsen å utsatt tid varit att tillgå, i väntningspenningar erhålla femtio öre för hvarje häst.

§ 36.

Utom den skjutsande må icke åka flere än en person efter en häst eller flere än tre personer efter två hästar, så framt ej annorlunda emellan den resande och den skjutsande öfverenskommes. Der den resande för eget åkdon begagnar tre hästar, må fem personer utom den skjutsande på åkdonet färdas. Två barn under tolf år räknas lika med en person. Vilja två resande åka tillsamman efter en häst, böra de hafva en särskild häst med åkdon för deras gods och den skjutsande. Likaledes må tre resande tillsamman begagna två egna enbetsåkdon.

Resande må icke på åkdon, som han för resan nyttjar, medföra gods till större tyngd än efter beräkning af två centner för hvarje häst, som för åkdonet användes; dock att, der antalet resande, som på åkdonet färdas, är mindre än här ofvan medgifves, för hvarje person, hvarmed antalet understiger det sålunda bestämda, ytterligare två centner gods må medföras. På häst, som af den resande till ridt användes, må ej läggas gods till större tyngd än fyratio skålpund.

§ 37.

För åkdon af nedannämnda beskaffenhet skola hästar till följande antal begagnas nemligen:

För schäs, kärra, trilla eller dermed jemförligt åkdon ..... 1 häst;
för halftäckt vagn med plats inuti för två personer, eller dermed jemförligt åkdon, ... 2 hästar;
samt för heltäckt vagn med plats inuti för fyra personer, eller dermed jemförligt åkdon, ... 3 hästar.

Då resande i anseende till vägens längd eller svårare beskaffenhet från en till annan skjutsanstalt begagnat flere hästar, än jemlikt ofvan meddelade bestämmelser för fortskaffande af det medförda åkdonet erfordras, vare han ej skyldig att vid ombyte af hästar ett större antal fortfarande begagna.

§ 38.

Resande vare berättigad att, med iakttagande af stadgad körningstid, sjelf eller genom medhafvande betjening köra det åkdon, han för resan begagnar. När två eller tre hästar nyttjas, vare den resande icke skyldig att medhafva flere än *en* skjutsande, hvilken skall hafva plats å det åkdon, han skjutsar, så framt icke särskildt åkdon för godset nyttjas, i hvilket fall den skjutsande må anvisas plats på detta åkdon; men är antalet hästar

större, må så många skjutsande medfölja, som erfordras för hästarnes återhemtning.

Till skjutsare må ej minderårig användas, om ej den resande det medgifver.

§ 39.

Då resande gjord skjutsbeställning återkallar, skall, om återkallandet sker senare än två timmar före den för skjutsens inställande bestämda tid, den skjutsande vara berättigad att af den resande för besvär och tidspillan erhålla ersättning med 50 öre för hvarje beställd häst. Är betingad skjuts vid den resandes hemvist inställd, men skjutsen icke af den resande begagnas, ege den skjutsande att för färden till den resandes hemvist åtnjuta lega i förhållande till väglängden deremellan och skjutsanstalten, från hvilken skjutsen utgått, dock icke med mindre belopp än 50 öre för hvarje inställd häst.

§ 40.

Då den resande färdas ridande, ege den skjutsande att, utöfver den för skjutsen belöpande lega, såsom godtgörelse för hästens återhemtande, uppbära särskild ersättning, motsvarande hälften af hvad för skjutsen erläggas bör.

§ 41.

Då skjuts begagnas intill en half mil, betalas såsom för en half mil; men om skjutsen begagnas utöfver en half mil, skall betalningen beräknas efter den verkliga väglängden, dock att hvad som öfverskjuter tiondedels mil räknas för en tiondedel.

§ 42.

I allmänhet ege den resande icke att fordra skyndsammare fortkomst än efter en och en half timme på milen; ankommande likväl på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, der afståndet emellan två skjutsanstalter icke öfverstiger en och en half mil samt förhållandena icke i öfrigt påkalla tillämpning af den i allmänhet stadgade längre körningstiden, deruti medgifva inskränkning till en och en fjerdedels timme på milen. Är afståndet emellan två skjutsanstalter ovanligt långt, eller är vägen af svårare beskaffenhet eller af backar i högre grad besvärad, ankomme på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att för sådant skjutshåll bestämma ställe, hvar-

est den skjutsande må vara berättigad att låta hästen hvila högst en half timme.

Under färdandet må icke den skjutsande utöfver en fjerdedels timme emot sitt begifvande uppehållas.

§ 43.

Varder resande till följd deraf, att honom lemnats oduglig häst, hindrad att med erhållen skjuts resan fortsätta, skall den skjutsande vara honom behjelplig att genom beting anskaffa annan häst; och vare den, som vid skjutsanstalten är ansvarig för skjutsningens behöriga utgörande, skyldig att godtgöra all den kostnad och skada, som derigenom den resande tillskyndas.

Färdas åter den resande på sådant sätt, att häst eller åkdon genom hans eller hans körsvens förvållande skadas, vare den resande skyldig att härför utgifva ersättning, hvilken, der ej godvillig öfverenskommelse träffas, skall af två genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg tillkallade ojäfvige gode män, efter anställd undersökning, uppskattas och bestämmas. Innan sålunda bestämd ersättning af den resande erlagts eller säkerhet för beloppets erläggande blifvit ställd, må skjuts till resans fortsättande honom icke lemnas; egande den med gode männens beslut missnöjde att genom målets instämmande till domstol rättelse deri söka.

§ 44.

Resande, som med skjuts ankommer till skjutsanstalt, må icke med samma skjuts vidare befordras, utan så är, att den resande vid ankomsten icke genast kan erhålla annan skjuts eller den, af hvilken skjutsen vid anstalten utgöras skall, samtycker dertill, att resan må med samma skjuts fortsättas.

§ 45.

Det åligger den resande att, innan färden anträdes, erlägga ej mindre belöpande lega för resan intill det ställe, dit skjutsen skall utgöras, än äfven väntningspenningar, der sådana böra utgå. Om resande vid skjutsanstalt, derifrån färden anträdes, åtnjutit herberge eller förplägning, skall likaledes godtgörelse härför lemnas, innan afresa får ske.

§ 46.

Resande åligger jemväl att, innan han lemnar skjutsanstalt, hvarest skjuts tages, uti den dagbok, hvarom i § 50 vidare förmäles, anteckna

sitt namn, titel eller yrke; dagen då resan eger rum, den ort, hvarifrån resan företages och den, till hvilken resan ställes, äfvensom det antal hästar, som begagnas, allt i de för hvardera af dessa anteckningar afsedda kolumner.

Då betingad skjuts annorstädes än vid skjutsanstalt inställes, åligge det anstaltens föreståndare att sålunda föreskrifna anteckningar verkställa.

Anser resande sig befogad till anförande af klagomål i ett eller annat hänseende öfver gästgifvares, stationsföreståndares eller den skjutsandes förhållande, teckne sådant tydligen uti dertill afsedd kolumn i dagboken med uppgift å de skäl och bevis, som för bestyrkande af klagomålets befogenhet må förefinnas, äfvensom sitt namn, titel eller yrke samt postadress. Sker annorlunda, må klagomålet utan afseende lemnas. Resande, som antecknar obefogadt klagomål, äfventyrar att gälda alla de besvär och kostnader, som deraf föranledas för den, mot hvilken klagomålet riktats.

§ 47.

Resande, som med skjuts ankommer till stad, vare berättigad att, der han så önskar, med skjutsen färdas till annat ställe inom staden, än dervarande skjutsanstalt, utan särskild ersättning derför. Kan ej herberge å det upgifna stället erhållas, må den resande icke förvägras att för sökande af herberge annorstädes skjutsen ytterligare begagna emot särskild ersättning, beräknad efter femtio öre hästen för hvarje full halftimme, som skjutsen för detta ändamål tages i anspråk.

§ 48.

Gästgifvare och stationsföreståndare åligge: *att* bemöta de resande med höflighet samt sjelf och genom sine tjenare dem med beredvillighet tillhandagå; *att* städse hålla gästrummet och de för resandes herbergerande afsedda lägenheter i behörigt skick; *att* tillse, det ej mindre de hästar, som för resandes fortskaffande inställas, äro till skjutsning duglige, än äfven att de åkdon, farkoster och seltyg, som skola af resande begagnas, äro i fullt brukbart skick, samt att i motsatt fall annan duglig skjuts anskaffa och förhållandet å landet hos vederbörande Kronolänsman samt i stad hos Stadsfiskal till beifran anmäla; *att* vidmakthålla ordning bland de skjutsande, under det de vid skjutsanstalten sig uppehålla; samt *att* vaka deröfver, att resande icke genom de skjutsandes förvållande uppehållas eller att resande för skjutsen affordras betalning utöfver hvad i fastställd lega erläggas bör eller att olägenhet eller förfång på annat sätt

resande tillskyndas af de skjutsande eller andre vid skjutsanstalten sig uppehållande personer.

Aflägsnar sig gästgifvare eller stationsföreståndare, bör han dessförinnan foga anstalt derom, att hans åligganden vid skjutsanstalten af annan lämplig person besörjas.

§ 49.

Gästgifvare och stationsföreståndare skola för de resandes betjenande till sitt biträde hafva en pålitlig, ärlig och nykter hållkarl, der icke med afseende å de resandes ringare antal Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner ett sådant biträde kunna undvaras. Är hållkarlen frånvarande eller finnes sådan icke anställd, skall gästgifvaren eller stationsföreståndaren sjelf eller genom annan dertill tjenlig person fullgöra hållkarlens åliggande.

§ 50.

För handhafvande af kontroll derå, att vid gästgifverihållningens och skjutsningens besörjande ordentligen tillgår, skall vid skjutsanstalt finnas *dagbok*, som för hvarje månads början tillställes gästgifvaren eller stationsföreståndaren, i stad genom Magistraten och på landet genom vederbörande Kronolänsmans försorg.

Dagboken, som bör bestå af erforderligt antal blad, uppdelade i särskilda kolumner för de anteckningar, som böra deruti införas, skall å första sidan innehålla uppgift å de särskilda skjutsanstalter, till hvilka skjuts från anstalten utgöres, väglängden till berörda ställen samt den körningstid som bör iakttagas, den lega som bör erläggas för resa till hvartdera af dessa ställen, det antal hästar och farkoster, som vid skjutsanstalten skall för de resande tillhandahållas, äfvensom, der skjutsningen af entreprenör besörjes, å de tider, inom hvilka skjuts efter tillsägelse skall inställas. Riktigheten af sålunda meddelade uppgifter skall genom vederbörande polismyndighets underskrift bestyrkas.

§ 51.

Gästgifvare och stationsföreståndare skola vårda dagboken, opåmint densamma resande för behörig anteckning tillhandahålla, äfvensom sjelfve deruti verkställa de anteckningar, som det åligger dem att i dagboken införa. Skulle gästgifvare eller stationsföreståndare vägra att för klagomåls antecknande dagbok tillhandahålla, ege den resande att klagomålet i dag-

boken vid nästa skjutsanstalt införa eller ock hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skriftligen anmäla.

§ 52.

Inom åtta dagar efter utgången af hvarje månad skall dagboken för den tilländagångna månaden af gästgifvaren eller stationsföreståndaren, behörigen undertecknad, aflemnas i stad till Magistraten och å landet till vederbörande Kronolänsman.

Förekommer i dagbok klagomål, åligger, hvad angår skjutsanstalt i stad, Magistraten och, hvad angår skjutsanstalt på landet, Kronolänsmannen i distriktet att ofördröjligen verkställa noggrann undersökning rörande det öfverklagade förhållandet samt att derefter dagboken jemte undersökningsprotokollet och vederbörandes förklaring till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända. De dagböcker, uti hvilka klagomål icke finnes antecknadt, skola genast efter emottagandet af vederbörande öfverlemnas för städerna till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och för landet till kronofogdekontoret i orten.

§ 53.

Vid skjutsanstalt i stad skall Magistraten hafva tillsyn derå, att gästgifvaren eller stationsföreståndaren behörigen fullgör de honom i sådan egenskap åliggande skyldigheter. Å landet skall Kronolänsmannen minst en gång i hvarje månad besöka de inom hans tjenstgöringsdistrikt varande skjutsanstalter. Vid dessa besök åligger det Kronolänsmannen att med sorgfällighet undersöka, huruvida ordning och skick äro derstädes rådande samt gästgifvare eller stationsföreståndare behörigen iakttager hvad på honom ankommer att fullgöra; börande anteckning derom i dagboken göras samt, om anmärkning förekommer, som finnes påkalla anmälan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, sådan anmälan ofördröjligen aflåtas.

§ 54.

Visar gästgifvare eller stationsföreståndare gång efter annan försumlighet vid sina skyldigheters fullgörande, eller förekomma å gästgifveri eller skjutsstation vid särskilda tillfällen oordningar af den art, att gästgifvaren eller stationsföreståndaren icke kan anses fortfarande ega de för befattningens utöfvande erforderliga egenskaper, vare han utom det bötesansvar, hvartill han i hvarje fall må hafva gjort sig skyldig, underkastad

påföljden att från befattningen skiljas; och må i sådant fall densamma jemte dermed förenade förmåner till annan person öfverlemnas.

§ 55.

Hvad i denna stadga om Magistrat sägs gälle i Stockholm i tillämpliga delar för Öfverståthållare-Embetet och i stad, der Magistrat ej finnes, för den stadsstyrelse, som i stället tillsatt är.

§ 56.

Öfverträdelse af hvad i denna stadga blifvit gästgifvare, skjutsstationsföreståndare, entreprenör eller skjutsande till iakttagande föreskrifvet straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor; egande i Stockholm Öfverståthållare-Embetet samt i öfriga städer och å landet Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dessa böter ådöma, dock att, der brott tillika blifvit begånget eller fråga är om skade-ersättning, som ej ostridig är, målet i sin helhet skall höra under domstols pröfning. Böter, som efter denna stadga ådömas, skola tillfalla kronan samt, der tillgång till deras gäldande brister, förvandlas efter allmän strafflag.

§ 57.

Öfver Landstings i laga ordning fattade beslut, hvarigenom bidrag till skjutsentreprenads åstadkommande blifvit beviljadt, äfvensom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes godkännande af sådant beslut, må besvär ej anföras. Ej heller må besvär anföras öfver beslut, hvarigenom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande af annat skäl, än att för högt entreprenadbidrag fordrats, förklarat sig ej kunna gjordt entreprenadanbud godkänna. Beträffande åter beslut, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i öfrigt meddelat, gäller i afseende å tid och sätt för ändrings sökande, efter hvarje måls beskaffenhet, hvad särskildt stadgadt är.

§ 58.

Angående resandes befordran med skjuts från Stockholm lände till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som derom nu finnas eller framdeles kunna varda meddelade.

§ 59.

Om kungs- och kronoskjuts finnes särskildt stadgadt.

§ 60.

Denna stadga, af hvilken ett exemplar alltid skall finnas i gästrummet att tillgå, skall tillämpas från vid hvilken tid ej mindre 28 kapitlet Byggninga-Balken, Kongl. Gästgifvare-Ordningen af den 12 December 1734 samt Kongl. Förklaringen den 11 December 1766, än äfven öfriga tid efter annan meddelade föreskrifter, som äro stridande mot de i denna stadga gifna bestämmelser, skola upphöra att vara gällande.

Skulle vid någon skjutsanstalt i stad, som till Landsting hör, eller å landet skjutsningen vara emot visst bidrag af entreprenör öfvertagen för så lång tid, att densamma i följd deraf ej kan å ny entreprenad upplåtas i sammanhang med det allmänna ordnande af skjutsentreprenaderna inom länet, som i denna stadga föreskrifves, ege ej mindre staden för den bevillning, som derifrån utgår, än äfven vederbörande skjutslag för den å hemmanen i skjutslaget belöpande bevillning, under tiden intill den 1 November det år, då om skjutsningen afslutadt entreprenadkontrakt upphör att vara gällande, tillgodonjuta befrielse från deltagande i den allmänna skjutsafgift, som för det län eller särskilda landstingsområde, inom hvilket skjutsanstalten är belägen, under samma tid bör utgå.

Enär, för den händelse skjutsväsendet skulle varda ordnadt i öfverensstämmelse med ofvanberörda af komiterade framställda förslag, skjutsningen i vissa undantagsfall kunde komma att af skjutslagen utgöras, hafva komiterade ansett sig jemväl böra afgifva yttrande angående beloppet af den lega, som i sådana fall må af de skjutsande tillgodonjutas. Alltsedan föreskrifter år 1844 meddelades angående åvägabringande af skjutsentreprenader, har legan vid de skjutsanstalter, der skjutsningen icke blifvit ställd på entreprenad, utgjorts med lägre belopp, hvilket belopp senast

bestämdes genom Kongl. Kungörelsen den 11 December 1857 och då fastställdes att utgå i stad med en krona och på landet med 80 öre milen för hvarje häst. Väl hafva vid åtskilliga tillfällen hos Riksdagen framstälts yrkanden om förhöjning af denna lega; men då bibehållandet af den lägre legan ansetts skola på ett verksamt sätt mana till skjutsentreprenaders inrättande, hafva de i berörda afseende gjorda framställningar icke vunnit Riksdagens bifall.

Med afseende härå och om än bestämmandet af en lägre skjutsersättning för de fall, att skjutsningen vid en eller annan skjutsanstalt icke skulle blifva ställd på entreprenad, ej kan anses efter den föreslagna regleringens genomförande ega fullt samma betydelse som hittills, hafva komiterade, enär en sådan bestämmelse likväl otvifvelaktigt skall i sin mån medverka till framkallande af bemödanden för entreprenads åvägabringande, ansett legan i de fall, att skjutslagen sjelfva skulle bestrida skjutsningen, böra fortfarande utgå med lägre belopp, än som för entreprenadskjutsen i orten uppbäres. Då emellertid enligt komiterades förslag entreprenadlegan icke skulle komma att fastställas till ett visst belopp, utan endast ett maximum af lega bestämmas, för att såsom utropspris vid entreprenadauktionerna begagnas, torde icke heller en viss lega kunna bestämmas för det fall, att entreprenad icke eger rum, utan för sådant fall böra stadgas, att legan skall utgå med en viss procent af maximi-entreprenadlegan; och få komiterade i enlighet härmed föreslå, att legan måtte för ifrågavarande fall förklaras skola erläggas med sjuttio procent af den för orten, inom hvilken skjutsanstalten är belägen, fastställda maximi-entreprenadlega, dock så att, der vid legans uträknande beloppet icke skulle utgöra jemnt tiotal öre, legobeloppet utsättes till närmaste tiotal derutöfver.

I sammanhang härmed hafva komiterade funnit sig äfven böra afgifva förslag å den ersättning, som för begagnande af den skjutsandes åkdon m. m. erläggas bör. Genom Kongl. Cirkuläret den 11 Februari 1832 stadgades, att denna lega skulle erläggas med två skillingar banko milen för vagn och en skilling banko för kärra, släda eller sadel, hvilket stadgande genom Kongl. Brefvet den 28 Mars 1851 förklarades skola sålunda förstås, att i afgift för begagnande af den skjutsandes åkdon borde betalas två skillingar banko milen, då detta är bespändt med två hästar och en skilling samma mynt, då åkdonet är bespändt med endast en häst, utan afseende derå, huruvida åkdonet benämnes vagn eller kärra. Sedermera har genom Kongl. Cirkuläret den 20 December 1854, enligt Rikets Ständers derom gjorda framställning, förordnats, att för begagnandet af den skjutsandes hjulåkdon, så vida dessa äro med fjedersäten försedda,

skall i lega erläggas fyra skillingar för tvåbets- och två skillingar för enbets-åkdon, samt för sele, som utan den skjutsandes åkdon nyttjas, en skilling, allt banko, milen. Enligt komiterades förslag skulle entreprenör, som efter skjutsväsendets omreglering varder antagen, ega skyldighet att tillhandahålla åkdon med jernfjädrar, stoppad dyna och fotsack af läder; och då, för den händelse en sådan bestämmelse meddelas, billigheten synes fordra att afgiften för begagnandet af entreprenörens åkdon m. m. i någon mån förhöjas, få komiterade i detta afseende föreslå följande afgiftsbestämmelser:

för tvåspändt hjulåkdon	30	öre
» enspändt d:o	20	»
» hjulåkdon med dyna, men utan fjädersäte och fotsack, två- eller enspändt	10	»
» släda, två- eller enspänd	10	»
» ridsadel	20	»
» sele, när åkdon icke tillika af den skjutsande lemnas	5	»

allt efter hel mil räknadt.

Der skjutsningen ej af entreprenör bestrides, torde äfven den skjutsande, då han tillhandahåller åkdon af enahanda beskaffenhet, som för entreprenör är stadgadt, böra vara berättigad att uppbära enahanda lega.

Då det komiterade meddelade nådiga uppdrag, om än föranledt af Riksdagens underdåniga framställning rörande förändrad reglering af gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, afser ordnandet af skjutsväsendet i riket, hafva komiterade funnit sig tillhöra att jemväl taga under öfvervägande, i hvad mån lättnad i den på jorden hvilande skyldigheten att utgöra *kungs- och kronoskjuts* må kunna beredas samt derom afgifva yttrande.

Hvad sålunda först vidkommer *kungsskjutsen* eller den skjuts, som uppbudas för Kongl. personers resor inom landet, har under fem-årsperioden 1871—1875 sådan skjuts endast vid tre särskilda tillfällen begagnats, nemligen år 1873 vid resor inom Östergötlands och Jemtlands län samt år 1875 vid resa inom Kopparbergs län. Med afseende härå och då i följd af de under senare tiden utförda jernvägsanläggningarne inom riket, hvarigenom ej mindre en snabb kommunikation med konungariket Norge åstadkommits, än äfven hufvudorterna inom de särskilda länen, med få undantag, blifvit satta i lätt förbindelse med både rikets hufvudstad och hvarandra, användandet af kungsskjuts hädanefter endast undantagsvis torde kunna ifrågakomma, hvilket ännu mera blifver förhållandet efter fullbordandet af de under arbete varande jernvägsanläggningarne, hafva komiterade funnit sig ega anledning till Eders Kongl. Maj:ts nådiga beprövande

öfverlemna, huruvida och i hvilken utsträckning det på jorden hvilande kungsskjuts-besvär må kunna eftergifvas.

Beträffande derefter *kronoskjutsen*, hvilken utgår i olika omfattning alltefter som den utfordras i fredstid eller krigstid, tages denna hufvudsakligen i anspråk för transport af trupper och deras tross samt af kronan tillhöriga persedlar, hvarom föreskrifter finnas meddelade i Kongl. Förordningen den 6 September 1842 med deruti sedermera genom Kongl. Kungörelserna den 1 Februari 1859 och den 5 April 1864 vidtagna förändringar.

Enligt dessa föreskrifter gäller såsom allmän regel, att, när trupp, hörande till arméen eller flottan, skall, med eller utan tillhörande utredning och tross färdas från en ort till annan, fortskaffandet företrädesvis bör ske sjöledes med begagnande af kronans egna eller enskildes dertill förhyrda seglande eller ångfartyg, men att, om sjölägenhet saknas eller för tillfället icke kan utan förfelande af kommenderingens ändamål användas, fortskaffandet skall ske antingen till fots, då truppen tågar, eller medelst marche-forcée, då truppen åker, hvilket senare fortskaffningssätt likväl må begagnas blott vid de tillfällen, då en trupps skyndsamma framkomst till tjenstgöringsorten sådant fordrar; dock att uppbådadt sjöfolk, när sjölägenhet saknas, alltid bör medelst marche-forcée fortskaffas. Vidare stadgas, att handräckning till *truppers fortskaffande* ej må utan Kongl. Maj:ts nådiga befallning lemnas i andra än följande fall, enligt §§ 6, 7, 8 och 28, nemligen:

1:o att Generalbefälhafvare i de särskilda militärdistrikten förordna om truppers sammandragande och rörelser;

2:o att fiende infaller i landet så oförmodadt, att order om försvar eller annan disposition icke hinna afvaktas, i hvilket fall militärbefälhafvare på stället ega att af kronobetjeningen äska och erhålla den handräckning för närmast belägna truppers sammandragande, fortskaffning och underhåll, som af omständigheterna påkallas;

3:o vid aflösningar af trupper, kommenderade till garnisonstjenst, gränspostering, fångbevakning, arbeten vid fästningar och flottans stationer och dylikt, hvilka en gång för alla äro af Kongl. Maj:t anbefallda att på bestämda tider verkställas, äfvensom då sådan bevakning eller beväpnad handräckning påkallas, som, enligt gällande författningar, civil myndighet eger att af militärbefäl erhålla; samt

4:o då trupp sjöledes till någon ort anländer, utan att marche-route för truppens vidare fortskaffande blifvit utfärdad, i hvilket fall befälhafvaren eger att hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller närmast boende Kronobetjent requirera och erhålla all den handräckning, som för truppens och medförande effekters fortställande till bestämd ort erfordras.

I fråga om truppers fortskaffande stadgas vidare, att, om någon af manskapet under tågande insjuknar, så att han icke kan kommenderingen åtfölja, utan måste qvarlemnas eller transporteras till närmaste sjukhus, den sjuke skall efter tillfrisknandet fortskaffas till kommenderings- eller hemorten, efter hvad befälhafvaren vid den sjukes efterlemnande begärt, i förra fallet genom kronoskjuts och i det senare, antingen på samma sätt eller medelst tågande, efter omständigheterna och Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning.

Beträffande *persedlars fortskaffande* stadgas i § 103 af ofvannämnda Förordning, att transporter af kronan tillhöriga persedlar skola helst verkställas sjöledes, men, om lokala eller andra hinder förbjuda sjölägenhets begagnande, ske landvägen med kronoskjuts och då helst uppå den tid, hvarunder vinterföre kan begagnas; och förordnas vidare i § 106, att, då persedlar skola från en ort till annan med kronoskjuts afsändas, det embetsverk, som om transporten förordnar, bör genom vederbörande förrådsintendent, tygmästare eller uppbördsman låta upprätta förslag och requisition å den erforderliga skjutsen samt deri utsätta tiden, då transporten bör å bestämd ort inträffa, samt att denna requisition skall, då utomordentliga fall ej inträffa, fjorton dagar före transportens afgång insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i afsändningsorten, som har att foga anstalt om skjutsens inställande samt låta för vägen genom sitt län upprätta transportroute, deraf ett exemplar, tillika med afskrift af requisitionen ofördröjligen skall öfversändas till Kongl. Majt:s Befallningshafvande i nästgränsande län, hvilken på enahanda sätt förfar. Då kronan tillhörigt *ekvirke eller storverksträd* skall från skog eller oländiga ställen utföras, bör enligt stadgandet i § 115 anstalt derom fogas genom betingad skjuts eller annorledes, enligt hvad derom i hvarje fall särskildt förordnas; och forslingen med kronoskjuts vidtager först då virket till farbar väg blifvit framfördt.

Härförutom må, enligt särskilda stadganden, kronoskjuts, äfven vid andra transporter för kronans räkning begagnas. Genom Kongl. Brefvet den 25 Februari 1843 förordnades nemligen i afseende å *landsboksräkenskapernas* forslande emellan länsresidensen och hufvudstaden, att nämnda transporter dädanefter borde ske genom dertill i vanlig ordning uppbudad kronoskjuts, derför kostnaden finge af sjette hufvudtitelns förlagsanslag till rese- och traktamentspenningar bestridas. Med afseende deråa, att ifrågavarande räkenskaper för Jemtlands län vore af mindre tyngd och omfång, medgafs likväl för nämnda län genom Kongl. Brefvet den 3 Juni 1845 det undantag från berörda föreskrift, att detta läns räkenskaper fingo, såsom dittills egt rum, med allmänna posten kostnadsfritt afsändas, dock

endast till Hernösand, för att derifrån medfölja landsböckerna från de öfriga norra länen till hufvudstaden. Sedermera har genom Kongl. Brefvet den 10 Februari 1860 förordnats, att kronoräkenskaperne äfven för Norrbottens och Vesterbottens län må under iakttagande af vissa i Kongl. Brefvet den 28 Mars 1829 bestämda vilkor med allmänna posten afsändas till Hernösand, för att derifrån vidare med kronoskjuts till Stockholm befordras; hvarjemte meddelades den allmänna föreskrift, att landsboksräkenskaperna skola, der förhållandena så medgifva, på jernväg transporteras.

Med kronoskjuts må jemväl fortskaffas *statsverkets bergseffekter* äfvensom *stämpelpapper*, så väl då försändningar deraf till länen ega rum samt sjölägenhet ej kan afbidas och tillfälle till begagnande af jernväg ej är för handen, som vid försändning från länsstyrelserna till de inom länen anställde försäljningsmän; hvarjemte enligt Kongl. Brefvet den 2 Februari 1819 å de orter och ställen, der svårigheter möta, att genom gästgifvareskjuts bestrida fångföringen, kronoskjuts må härtill begagnas.

Enligt från de särskilda Länsstyrelserna erhållna uppgifter utgingo i kronoskjuts under år 1871, sammanräknadt i alla länen, 14,483 hästar, men under år 1875, likaledes i alla länen, endast 9,060 hästar, hvilken minskning utan tvifvel härrör deraf, att vid transporter för kronans räkning jernvägslägenhet kunnat i ökad mån begagnas.

Under öfverläggningarne rörande förevarande ämne hafva komiterade, med afseende å nödvändigheten deraf att, när vid truppers sammandragande och rörelser större skyndsamhet är af oundgängligt behof påkallad, en säker och på förhand ordnad utväg finnes för sådant ändamål att använda, ansett det icke med det allmännas fördel och trygghet vara förenligt, att den enligt lag på jorden nu hvilande skyldigheten att betjena med kronoskjuts må kunna upphöra. Deremot har det synts komiterade antagligt, att vid öfriga tillfällen, då trupper skola fortskaffas, äfvensom vid försändningar af ammunitions- och beklädnadspersedlar m. m. till och från de särskilda regementenas förråd samt vid transporter af krut för kronans räkning, kronoskjutsskyldigheten i allmänhet icke vidare skulle behöfva tagas i anspråk, utan att sådana transporter skulle, der jernvägs- eller sjölägenhet icke funnes att tillgå, kunna genom betingad skjuts verkställas. För vinnande af säkrare ledning vid bedömande af lämpligheten af ett sådant tillvägagående, hafva komiterade hos Kongl. Armé-Förvaltningen begärt, det Kongl. Förvaltningen ville meddela komiterade yttrande, huruvida från dess sida någon anmärkning vore att framställa emot vidtagandet af en så beskaffad anordning, äfvensom upplysning om och i hvad mån transporter af persedlar medelst beting redan funnit användning. Med anledning af denna komiterades framställning, hafva särskilda

yttranden af Kongl. Arméförvaltningens Artilleri-, Intendents- ock Fortifikations-Departement blifvit afgifna, för hvilkas innehåll redogörelse här torde få meddelas.

Artilleri-Departementet har anfört, att som passagerare-ångfartyg jemlikt föreskriften i § 26 af Kongl. Förordningen den 1 Oktober 1858 angående tillverkning, vård och försäljning af krut, ej finge ombord taga krut utöfver 10 skålpund, sådana fartyg icke kunde för krut- och ammunitionstransporter användas; *att* befälhafvare å last-ångfartyg och seglande fartyg med hänsigt till alla de iakttagelser och försigtighetsmått hvilka i omförmälda Nådiga Förordning funnes föreskrifne, icke vore särdeles villige att besörja transporter af krut eller annan ammunition och endast för hög betalning åtoge sig sådana transporter; *att* det för Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande eller Regements- och Kårchefer otvifvelaktigt skulle blifva ganska svårt att betinga skjuts för större ammunitionstransporter och för kronobetjeningen att öfvervaka iakttagandet af föreskrifterna i ofvanberörda nådiga förordning; *att*, om rättigheten till användande af kronoskjuts borttoges, skjutspenningarne efter all anledning skulle i betydlig mån stegras, enär vid saknad af taxa godtycket eller vinstbegäret, som nu vid uppgörande af skjutsbeting eller fraktslut motverkades genom tillvaron af berörda rättighet, då finge göra sig gällande; på grund hvaraf allt Departementet ansåge rättigheten att anlita kronoskjuts böra bibehållas; och har Departementet tillika upplyst, att kronoskjuts för transport af krut, ammunitionseffekter och gevär, äfvensom Artilleri-materiel begagnades, endast då annat fullt betryggande transportmedel icke kunde på antagliga vilkor anskaffas; *att* transporter af gevärspersedlar och ammunition emellan regementens och kårers mötesplatser och närmaste derintill belägna jernvägsstationer, äfvensom af ammunition m. m. till och från kompaniskjutbanor samt af salpeter till krutbruken, besörjdes medelst betingad skjuts för ett pris, som i allmänhet motsvarat kronoskjutslegan; *att* ammunition till de i Norrland förlagda trupper under sommaren år 1876 fortskaffats å förhyrdt fartyg; samt *att* enahanda transportmedel hädanefter komme att användas, för så vidt lämpligt fartyg skulle kunna erhållas och skälig frakt betingas.

Intendents-Departementet har, hvad angår fortskaffning af trupp samt den till arméens beklädnad, remtyg, utredning, sjukvård och tross hänförliga materiel, yttrat: *att*, så framt med säkerhet skulle kunna påräknas erforderliga transportmedels anskaffning inom nödig tid utan öfverdrifven kostnad för kronan, denna anskaffning syntes kunna ske genom beting endast när sådant kunde på förhand uppgöras för en längre termin samt i allmänhet äfven aftalet kunde grundas på hugade spekulanters täflan vid offentligen utlyst entreprenadauktion; *att*, då detta förutsatte en tidi-

gare kännedom både om det ungefärliga behofvet af transportmedlen och om den blifvande marsch- eller transport-vägen, skjutsningsbeting väl torde kunna vinna tillämpning — der icke brist på hästar eger rum eller dessa nyttjas för verks och inrättningars betjenande på aflägsna håll — åtminstone vid vanliga marscher och transporter emellan regementenas kompanisamlings-platser och vapenöfningsställen samt, så vida försändningarne icke vore alltför betydliga, mellan dessa förråd och närmaste jernvägsstationer eller ångbåtshamnar, der gods bör aflemnas eller hemtas på väg, till eller från arméens allmänna utredningsförråd, äfvensom vid sådana militära kommenderingar till tjenstgöringsorter utom regementenas stånd, som i regelbunden och på förhand bestämd ordning utgå, men att deremot vid persedeltransporter af ovanligare storlek samt vid militärkommenderingar till särskildt anbefalda gemensamma fälttjenstöfningar, likasom i andra fall, då kännedom om de erforderliga transportmedlen eller om sättet och vägen för kommenderingens färd eller tåg fram och tillbaka icke inom nödig tid förut gåfves, anskaffningen af skjuts medelst beting för skäligt pris icke i allmänhet torde kunna åstadkommas; samt *att* fördenskull ett ovilkorligt upphörande af kronoskjutsskyldigheten i något af de fall, som Intendents-Departementet rörer, syntes möta grundade betänkligheter, hvaremot verkställigheten af transporterna antingen genom kronoskjuts eller beting torde böra i hvarje särskildt fall få bero på möjligheten att de nödiga fortskaffningsmedlen kunna tillräckligt hastigt och för måttligt pris erhållas, i hvilket sistnämnda hänseende Departementet ansåge ett maximibelopp såsom betingslega lämpligen böra fastställas; varande tillika af Departementet upplyst, att vid regementen, hvilkas mötesplatser ligga mindre aflägsna från hamnar eller jernvägsstationer, Departementet sedan flere år tillbaka låtit uppgöra beting för persedlars fortskaffning emellan dessa orter vid försändningar till och från kronans förråd.

Fortifikations-Departementet har, med förmälan, att under loppet af de sist förflutna tio åren kronoskjuts icke för Departementets räkning tagits i anspråk och sannolikt ej eller framdeles komme att under vanliga förhållanden begagnas, förklarat sig likväl anse nödigt, att för fästningsbyggnadernas behof bibehölles rättigheten till berörda transportmedels anlitande i de fall, då jernvägs- eller ångfartygskommunikation icke funnes att tillgå samt beting af skjuts ej heller kunde på billiga vilkor åstadkommas.

Då de upplysningar, Kongl. Armé-Förvaltningens Artilleri- och Intendents-Departement sålunda meddelat, gifva vid handen, att transporter medelst beting i icke ringa mån redan vunnit användning vid kronopersedlars fortskaffande, hafva komiterade deraf hemtat ökad anledning för det antagande, att så i allmänhet bör kunna tillgå, och detta jemväl vid

fortskaffande af trupper i fredstid, åtminstone i alla de fall, då kännedom på förhand eges om det för transporten behöfliga antal hästar och åkdon, samt om den blifvande marsch- eller transportvägen. Erfarenheten från de år 1874 i Småland och Vestergötland hållna större fälttjenstöfningarne, dervid vederbörande Chefs-Embeten hade sig anbefaldt att, på sätt vid de årliga fälttjenstöfningarne inom de särskilda regementena skall iakttagas, sjelfve förhyra de vagnar och det antal hästar, som under öfningarne kunde för regementena erfordras, har äfven ådagalagt, att kronoskjuts vid sådana tillfällen icke behöfver tagas i anspråk.

Redan genom Kongl. Förordningen den 6 Maj 1830, deri meddelades åtskilliga föreskrifter till beredande af lindring i kronoskjutsbesväret, stadgades, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle, när tid och omständigheter det medgåfve och sådant utan drygare kostnad för Kongl. Maj:t och Kronan kunde verkställas, söka att träffa särskilda accord med enskilde om kronotransporter, hvilka accord äfven finge utsträckas så långt utom länet, som kunde öfverenskommas; men detta stadgande, om äfven inom ett eller annat län för kortare vägsträckor tillämpadt, har dock icke vunnit någon allmännare användning, hufvudsakligen derföre, att kostnaden måst begränsas inom den utgift, som eljest skolat med tillämpning af den gällande kronoskjutslegan utgå, samt att, vid försändning af persedlar, för desammas fortskaffande vid olika tillfällen erfordras mycket olika antal hästar. Om deremot, på sätt för uppgörande af öfverenskommelser angående posternas fortskaffande befunnits böra medgifvas, aftal om öfvertagandet af ifrågavarande transporter finge afslutas efter föregången entreprenadauktion utan begränsning af ett visst maximibelopp, skulle otvifvelaktigt sådana aftal, åtminstone för de mera regelbundet återkommande transporterna, kunna utan svårighet i de flesta fall åvägabringas. Visserligen kunde, på sätt Armé-Eörvaltningens Artilleri-Departement erinrat, härvid inträffa, det transportlegan för mil understundom komme att uppgå till högt belopp, måhända öfverstigande den för entreprenadskjutsen inom orten gällande allmänna lega; men äfven om så skulle blifva förhållandet, torde i allt fall den förhöjning i transportkostnaden, som genom användandet af medelst beting anskaffad skjuts skulle uppstå, icke på det hela blifva af större betydenhet och i allt fall väl motsvaras af vinsten för det allmänna, att jorden i möjligaste mått befriades från utgörandet af ifrågavarande skjutsningsbesvär, hvilket mången gång tillskyndar den skjutsande en kostnad, vida öfverstigande den ersättning, som han eger att för skjutsen erhålla.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts hafva komiterade väl funnit det icke vara möjligt att helt och hållet eftergifva kronoskjutsskyldigheten, men deremot ansett utkräfvandet af berörda skyldighet böra

inskränkas till de fall, då utgörandet deraf oundgängligen erfordras, samt att således de för truppers och kronopersedlars fortskaffande behöfliga transportmedel i regeln böra, der jernvägs- eller sjölägenhet icke finnes att tillgå, anskaffas genom beting, hvarom aftal, så framt transporten icke omedelbart af Kongl. Armé-Förvaltningen besörjes, torde böra genom vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller Militärbefäl, efter föregången entreprenadauktion, uppgöras och, när så lämpligen ske kan, för viss bestämd tid afslutas, dock att, der oaktadt erforderliga åtgärder för åvägabringande af uppgörelse om betingsskjuts blifvit behörigen vidtagne, sådan uppgörelse likväl icke kunnat åstadkommas och uppskof med transportens verkställande icke heller kan ega rum, för sådant fall, likasom i den händelse Statens säkerhet eller upprätthållande af allmän ordning skulle påkalla truppers sammandragande och fortskaffande med sådan skyndsamhet, att utväg till anlitande af annat transportmedel ej förefinnes, kronoskjuts må fortfarande uppbudas.

Hvad åter angår de öfriga transporter, för hvilkas verkställande kronoskjuts, enligt hvad ofvan förmälts, äfven får användas, torde hinder numera icke möta för landsboksräkenskapers och stämpelpappers fortskaffande genom Postverkets försorg; och inom de orter, der bergseffekter samt ek- eller annat skeppsvirke skola forslas för kronans räkning, hvilka transporter endast i ringa utsträckning förekomma samt, beträffande ek- och annat skeppsvirke, icke under åren 1871—1874 egt rum, lära så beskaffade transporter kunna medelst beting genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes föranstaltande fortskaffas. För fångforsling användes numera icke kronoskjuts inom någon del af landet.

Vidkommande den ersättning, som för utgörande af kungs- eller kronoskjuts må skäligen böra den skjutsande tillgodokomma, så enär verkställandet af sådan skjuts i allmänhet torde vara förenadt med större besvär och olägenheter än den vanliga gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, hvarföre äfven Riksdagen, vid dess år 1871 gjorda underdåniga framställning om förhöjning i legan för kungs- och kronoskjutsen, hemställde att densamma måtte bestämmas till likhet med den dåvarande entreprenadlegan å landet, hafva komiterade funnit sig ega skäl föreslå, att i sammanhang med fastställandet af maximibeloppen af entreprenadlegan för de särskilda länen, legan för kungs- och kronoskjuts måtte förklaras skola utgöras med belopp motsvarande den för orten, inom hvilken skjutsen utgöres, stadgade maximilega.

Enligt från Kongl. Kammar-Rätten erhållna utdrag af räkenskaperna öfver de för kronoskjutsen under åren 1871—1874 bestridda utgifter, hafva dessa utgifter uppgått till nedanstående belopp; börande härvid anmärkas att legan under år 1871 utgick med endast 80 öre milen för

hvarje häst, men att legan under de följande åren, med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 9 December 1871, utgått med 1 krona 20 öre.

	Transporter af kronans manskap enligt militie-räkenskaper.	Transporter af kronans manskap och persedlar för fångvårdens räkning.	Transporter af ammunitions-, bevärings- och utredningsm. fl. persedlar.	Transporter af äldre domböcker m. m.	Transporter af statsverkets bergseffekter.	Transporter af stämpelpapper.	Transporter af kronoräkenskaper.	Transporter af ek- och annat skeppsvirke.	Summa summarum.
Ar.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1871	9,573,52	355,43	19,576,43	5,16	7,04	8,50	31,32	—	29,557,40
1872	14,389,06	667,62	8,695,98	34,78	10,30	39,65	37,10	—	23,874,49
1873	12,302,01	254,85	17,463,34	39,25	12,14	25,58	28,25	—	30,125,42
1874	14.504,18	290,54	18.494,68	—	22.60	49,98	22,96	—	33.384,94
S:a	50,768,77	1,568,44	64,230,43	79,19	52,08	123,71	119,63	—	116,942,25

utgörande sålunda medelkostnaden för kronoskjutsen under hvartdera af ofvan nämnda fyra år 29,235 kronor 56 öre.

Slutligen hafva komiterade funnit sig jemväl böra afgifva yttrande i fråga om bibehållandet af den frihet från utgörande af skjutsskyldighet, som i större eller mindre mån finnes medgifven innehafvarne af vissa medborgerliga befattningar, såsom *Nämndemän*, *Fjerdingsmän* och *Kyrkovärdar i Skåne*, för hvilka befattningars behöriga utöfvande skjutsskyldighetens fullgörande ansetts medföra hinder.

Sedan äldre tid hafva *Nämndemän* åtnjutit frihet från deltagande i skjutsning, men genom Kongl. Brefven den 27 Juni 1791 och den 7 December 1796 förklarades, att reservhemmans och gästgifvaregårdars skjutsskyldighet likväl icke finge under denna frihet begripas, utan skulle densamma endast ega rum i fråga om utgörande af håll- och kronoskjuts, samt sådant icke i vidsträcktare mån än för den hemmansdel, som af Nämndemannen sjelf beboddes och för hvilken han såsom egare, värd eller åbo vore skrifven, samt icke heller längre, än för den tid, tjensten af honom innehades. Vid detta förklarande gjordes dock undantag för Gotlands län, hvarest skulle förhållas efter hvad öfrigt varit, samt för Stock-

holms län, enär häradena derstädes i allmänhet vore små och allmogen mer än på andra ställen med skjutsning besvärades, hvarföre Nämdemännen äfven borde deltaga i hållskjuts, så framt icke allmogen godvilligt skulle bevilja dem befrielse från detta besvär. Att den Nämndemän sålunda förunnade skjutsningsfrihet, hvilken enligt Kongl. Brefvet den 16 November 1819 skulle få tillgodonjutas intilldess Kongl. Maj:t kunde finna för godt att derom annorlunda förordna, icke afsåg reservskjutsning, uttalades ytterligare genom Kongl. Brefvet den 3 April 1821, deri förklarades att ett hemman, som i öfrigt efter författningarne vore skyldigt till utgörande af reservskjuts, må, oaktadt det af en Nämndeman nyttjas och bebos, kunna till en sådan skjutsningsskyldighet anslås.

Genom Kongl. Resolutionen den 25 November 1823 medgafs, att reservskjutsskyldig hemmansåbo, som i tur bestrider *fjerdingsmanstjenst*, skulle från reservskjutsens utgörande vara befriad under det år, som tjensten förrättas; och enligt Kongl. Brefvet den 11 Juli 1811 äro fjerdingsmän berättigade att under tjenstgöringstiden åtnjuta frihet från kronoskjutsningars utgörande för den hemmansdel de bebo och bruka. Vidkommande *Kyrkovärdarne i Skåne*, hvilka enligt särskilda åren 1664 och 1672 utfärdade Kongl. Resolutioner samt Kongl. Resolutionen den 1 Augusti 1720, i anseende till deras besvär i kyrkans ärenden för tiondens indrifvande, åtnjöto frihet från utgörande af eckor och skjutsningar, förklarades genom Kongl. Brefven den 21 Januari 1782 och den 9 Mars 1784, att innehafvarne af ifrågavarande befattningar icke vidare kunde vara fritagne från deltagande i håll- och reservskjutsning; men sedan Riksdagsfullmägtige för Lunds stift, med åberopande af svårigheten att till kyrkovärdsbestyrens handhafvande erhålla fullt skicklige och lämplige personer, derest befattningarne skulle omgångsvis mellan församlingarnes hemmansegare bestridas, hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kyrkovärdarne måtte för den tid, de befattningen innehade, fortfarande hugnas med befrielse från utgörande af håll- och reservskjuts såsom en ringa ersättning för deras ständiga sysslande och kringfarande till iakttagande af kyrkornas rättigheter, lemnade Kongl. Maj:t, enligt Nådigt Bref af den 20 November 1786, bifall till den sålunda sökta befrielsen, af hvilken de alltsedan varit i åtnjutande.

Då, hvad angår *nämndemän*, hvilka enligt i senare tider utfärdade författningar fått sig tillerkänd rättighet till ersättning för flerehanda förrättningar, den dem medgifna frihet från deltagande i håll- och kronoskjuts desto mindre synes böra längre bibehållas, som vid det förhållande att, jemlikt Kongl. Förordningen den 19 Juli 1872, äfven andre än hemmansegare numera kunna till nämndemän väljas, en särskild förmån eljest skulle tillkomma de nämndemän, hvilka ega eller innehafva skjutsskyldig jord;

då, beträffande den *fjerdingsmän*, hvilka numera likaledes åtnjuta ersättning för flerehanda förrättningar, medgifna frihet från reserv- och kronoskjuts, en sådan frihet icke tillkommer andre fjerdingsmän, än sådana, som efter omgång hemmanen emellan denna befattning utgöra;

då, vidkommande slutligen den *kyrkovärdarne i Skåne* förunnade befrielse från utgörande af håll- och reservskjuts, berörda befrielse icke vidare torde vara af något behof påkallad, hafva komiterade, på grund häraf och enär i allt fall, efter skjutsväsendets ordnande i enlighet med de af komiterade angifna grunder, den bemälde tjenstemän förunnade skjutsfrihet icke vidare skulle komma att vara af någon betydenhet, funnit sig böra föreslå, att, i sammanhang med utfärdande af ny författning i ämnet, omförmälda undantagsbestämmelser måtte förklaras hafva upphört att vara gällande.

De till komiterade i nåder öfverlemnade underdåniga utlåtanden och uppgifter angående skjutsväsendet inom de särskilda länen varda härjemte återställde.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärda

Stormäktigste, Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

C. EKSTRÖM.

WILHELM ROOS. ROB. MONTGOMERY-CEDERHIELM.

C. A. HOLMBERG. CARL IFVARSSON. P. O. HÖRNFELDT.

Carl G. Edman.

Stockholm den 6 Mars 1877.

BILAGOR.

Sammandrag af inkomna uppgifter rörande

Län.	Antal gästgifvaregårdar			Antal entreprenader			Antal entreprenader afslutade med		Antal entreprenörer, som åtagit sig postföring.	Antal entreprenader				Entreprenader *med* bidrag och lega à		
	på landet.	i städerna.	Summa.	på landet.	i städerna.	Summa.	gästgifvare.	andre personer.		*med* bidrag.	% af entreprenaderna.	*utan* bidrag.	% af entreprenaderna.	1,60.	1,50.	1,20.
Stockholms	56	6	62	52	4	56	42	14	6	53	95	3	5	18	2	33
Upsala	26	2	28	25	2	27	21	6	6	24	89	3	11	13	1	10
Södermanlands	49	6	55	39	4	43	41	2	4	29	67	14	33	4	3	22
Östergötlands	62	5	67	53	5	58	44	14	13	48	83	10	17	20	3	25
Jönköpings	69	3	72	35	3	38	25	13	8	33	87	5	13	23	1	9
Kronobergs	68	1	69	39	1	40	32	8	5	28	70	12	30	4	1	23
Kalmar	98	5	103	40	4	44	15	29	10	27	61	17	39	13	2	12
Gotlands	55	1	56	31	1	32	31	1	2	5	16	27	84	4	1	—
Blekinge	19	3	22	8	3	11	1	10	3	10	91	1	9	4	2	4
Kristianstads	35	3	38	22	3	25	14	11	—	25	100	—	—	10	2	13
Malmöhus	30	7	37	23	6	29	21	8	3	28	97	1	3	15	4	9
Hallands	31	5	36	20	5	25	19	6	3	21	84	4	16	7	2	12
Göteborgs och Bohus	89	*) 4	93	47	1	48	45	3	2	3	6	45	94	3	—	—
Elfsborgs	115	5	120	23	3	26	12	14	6	17	65	9	35	14	—	3
Skaraborgs	71	6	77	66	6	72	47	25	7	63	87	9	13	46	4	13
Vermlands	136	3	139	103	3	106	94	12	25	89	84	17	16	62	3	24
Örebro	46	4	50	46	4	50	35	15	1	50	100	—	—	49	1	—
Vestmanlands	30	4	34	28	4	32	31	1	9	30	94	2	6	15	1	14
Kopparbergs	57	3	60	56	3	59	44	15	12	59	100	—	—	43	2	14
Gefleborgs	40	3	43	39	3	42	35	7	10	41	98	1	2	11	2	28
Vester-Norrlands	77	2	79	70	2	72	62	10	8	69	96	3	4	52	1	16
Jemtlands	57	1	58	57	1	58	58	—	10	58	100	—	—	10	1	47
Vesterbottens	92	1	93	85	1	86	58	28	20	83	96	3	4	42	—	41
Norrbottens	65	3	68	64	3	67	42	25	6	62	92	5	8	28	2	32
Summa	1,473	86	1,559	1,071	75	1,146	869	277	179	955	83	191	17	510	41	404
							1,146			1,146				955		

*) Staden Marstrand har allenast båtskjuts.

skjutsväsendet i riket under år 1875.

Bilaga Litt. A.

Entreprenader *utan* bidrag och med lega à			Antal gästgifvaregårdar med lega à					Entreprenadbidrag från			År 1875 utgångna hästar från			Statsbidrag år 1875.
								landet.	städerna.	Summa.	landet.	städerna.	Summa.	
1,60.	1,50.	1,20.	1,60.	1,50.	1,20.	1,00.	0,80.							
1	1	1	19	3	34	2	4	19,038,67	1,260,00	20,298,67	20,667	1.677	22,344	22,32
1	—	2	14	1	12	—	1	9,176,49	2,582,66	11,759,15	5,408	1,884	7,292	——
5	1	8	9	4	28	4	10	8,185,00	1,250,00	9,435,00	21,937	2,648	24,585	356,71
2	1	7	22	4	32	—	9	22,237,78	12,991,00	35,228,78	28,205	11,910	40,115	1,978,88
3	1	1	26	2	10	—	34	12,597,50	5,300,00	17,897,50	12,135	1,801	13,936	2,366,93
2	—	10	6	1	33	—	29	5,701,05	500,10	6,201,15	7,812	795	8,607	830,00
12	—	5	25	2	17	1	58	6,553,96	3,100,00	9,653,96	19,591	3,582	33,173	1,320,04
15	—	12	19	1	12	—	24	447,00	640,00	1,087,00	5,010	840	5,850	84,48
—	—	1	4	2	5	—	11	3,725,40	3,540,00	7,265,40	5,194	1,643	6,837	760,30
—	—	—	10	2	13	—	13	15,897,42	3,944,58	19,842,00	14,736	2,319	17,055	3,594,65
—	—	1	15	4	10	1	7	21,601,40	11,666,24	33,267,64	16,267	8,525	24,792	1,613,87
3	—	1	10	2	13	—	11	4,162,34	3,240,00	7,402,34	6,192	2,722	8,914	638,72
21	—	24	24	—	25	2	42	1,064,88	700,00	1,764,88	12,115	3,001	15,116	66,79
4	—	5	18	—	8	2	92	6,028,05	2,375,00	8,403,05	17,437	4,160	21,597	950,73
5	—	4	51	4	17	—	5	18,798,14	2,420,00	21,218,14	11,593	2,958	14,551	812,61
11	—	6	73	3	29	1	33	90,197,20	8,595,00	98,792,20	46,528	4,504	51,032	23,146,82
—	—	—	49	1	—	—	—	43,181,00	4,260,00	47,441,00	14,338	2,922	17,260	6,812,97
1	—	1	16	1	15	—	2	21,973,98	3,045,00	25,018,98	12,188	3,332	15,520	2,680,85
—	—	—	43	2	14	—	1	96,348,03	2,750,00	99,098,03	46,743	5,266	52,009	22,802,65
—	—	1	11	2	29	—	1	119,667,25	11,400.00	131,067,25	51,400	5,691	57,091	27,496,33
3	—	—	55	1	16	—	7	147,166,83	14,237,50	161,404,33	59,104	3,189	62,293	41,664,88
—	—	—	10	1	47	—	—	104,900,30	3,206,00	108,106,30	34,955	2,066	37,021	26,550,96
—	—	3	42	—	44	—	7	46,013,37	1,200,00	47,213,37	26,597	1,076	27,673	8,666,36
1	—	4	29	2	35	1	1	34,237,00	2,640,00	36,877,00	19,014	2,932	21,946	4,621,48
90	**4**	**97**	**600**	**45**	**498**	**14**	**402**	**858,900,04**	**106,843,08**	**965,743,12**	**515,166**	**81,443**	**596,609**	**179,940,31**
191			**1,559**											

Specialtabell, angående förhållandet med skjutsväsendet i rikets städer under år 1875.

	Stadens namn.	Skjutslega. Entreprenad.	Skjutslega. Icke entreprenad.	Till skjutsentreprenören utgående bidrag.	Till biträde vid skjutsningen anslagne hemman.	Nämnda hemmans bidrag till entreprenören.	Utgångna hästar år 1875.	Statsbidrag år 1875.	Bevillning efter 2:dra art. år 1875.	Antal invånare vid 1875 års slut.	Anmärkningar.
	N:o 1. Stockholms län.										
1	Norrtelje	1,50	—	870,00	80,50	805,00	377	—	2,692,47	1,688	
2	Södertelje	1,60	—	290,00	—	—	734	—	5,585,99	3,011	
3	Öregrund	1,50	—	100,00	—	—	139	—	1,104,73	790	
4	Östhammar	1,50	—	—	—	—	148	—	779,72	602	
5	Vaxholm	—	1,00	—	—	—	4	—	2,138,37	1,067	Entrep. inrättad 1876.
6	Sigtuna	—	1,00	—	5,38	—	275	—	661,61	622	
	Summa	—	—	**1,260**,00	**85**,88	**805**,00	**1,677**	—	**12,962**,89	**7,780**	
	N:o 2. Upsala län.										
7	Upsala	1,50	—	937,66	220,63	—	1,140	—	32,194,42	12,644	
8	Enköping	1,60	—	1,645,00	201,84	548,33	744	—	2,870,76	2,059	
	Summa	—	—	**2,582**,66	**422**,47	**548**,33	**1,884**	—	**35,065**,18	**14,703**	
	N:o 3. Södermanlands län.										
9	Nyköping	1,50	—	650,00	—	—	802	—	8,688,47	4,408	
10	Eskilstuna	1,50	—	—	—	—	956	—	10,601,27	7,143	
11	Strengnäs	1,50	—	300,00	—	—	363	—	2,851,50	1,563	
12	Thorshälla	—	1,00	—	—	—	38	—	1,075,59	941	
13	Mariefred	1,50	—	300,00	—	—	381	—	923,88	738	
14	Trosa	—	1,00	—	—	—	108	—	527,85	468	
	Summa	—	—	**1,250**,00	—	—	**2,648**	—	**24,668**,56	**15,261**	
	N:o 4. Östergötlands län.										
15	Linköping	1,60	—	2,616,00	218,00	—	3,863	314,24	17,541,46	8,112	
16	Norrköping	1,50	—	7,905,00	—	—	4,499	509,76	68,063,16	26,457	
17	Söderköping	1,50	—	—	12,25	—	2,547	21,12	2,813,83	1,703	
18	Vadstena	1,50	—	1,245,00	—	—	416	221,76	4,978,82	2,431	
19	Skeninge	1,50	—	1,225,00	33,38	100,00	585	244,80	1,457,21	1,605	
	Summa	—	—	**12,991**,00	**273**,63	**100**,00	**11,910**	**1,311**,68	**94,854**,48	**40,308**	

	Stadens namn.	Skjutslega. Entreprenad.	Skjutslega. Icke entreprenad.	Till skjutsentreprenören utgående bidrag.	Till biträde vid skjutsningen anslagne hemman.	Nämnda hemmans bidrag till entreprenören.	Utgångna hästar år 1875.	Statsbidrag år 1875.	Bevillning efter 2:dra art. år 1875.	Antal invånare vid 1875 års slut.	Anmärkningar.
	N:o 5. Jönköpings län.										
20	Jönköping	1,60	—	4,500,00	——	——	880	——	29,017,23	13,142	
21	Eksjö	1,50	—	800,00	——	——	630	56,32	4,024,92	2,660	
22	Grenna	1,50	—	——	4,75	——	291	——	1,738,95	1,333	
	Summa	—	—	**5,300**,00	**4**,75	——	**1,801**	**56**,32	**34,881**,10	**17,135**	
	N:o 6. Kronobergs län.										
23	Vexiö	1,50	—	500,10	——	——	795	——	9,922,97	4,155	
	Summa	—	—	**500**,10	——	——	**795**	——	**9,922**,97	**4,155**	
	N:o 7. Kalmar län.										
24	Kalmar	1,50	—	1,600,00	——	——	628	——	16,017,32	9,947	
25	Vestervik	1,50	—	1,200,00	——	——	1,196	——	7,941,41	5,708	
26	Vimmerby	—	1,00	——	5,50	——	912	——	1,972,35	1,908	Entrep. inrättad 1876.
27	Oskarshamn	1,60	—	300,00	——	——	654	——	6,738,55	4,529	
28	Borgholm	1,60	—	——	4,00	——	192	——	1,406,37	799	
	Summa	—	—	**3,100**,00	**9**,50	——	**3,582**	——	**34,076**,00	**22,891**	
	N:o 8. Gotlands län.										
29	Visby	1,50	—	640,00	——	——	840	——	14,885,76	6,492	
	Summa	—	—	**640**,00	——	——	**840**	——	**14,885**,76	**6,492**	
	N:o 9. Blekinge län.										
30	Karlskrona	1,50	—	770,00	——	——	80	——	29,042,63	16,877	
31	Karlshamn	1,50	—	1,000,00	——	——	829	——	12,400,02	6,053	
32	Sölvesborg	1,60	—	1,770,00	——	——	734	316,80	3,536,59	1,551	
	Summa	—	—	**3,540**,00	——	——	**1,643**	**316**,80	**44,979**,24	**24,481**	
	N:o 10. Kristianstads län.										
33	Kristianstad	1,60	—	2,990,00	——	——	690	504,27	20,463,95	8,845	
34	Engelholm	1,50	—	640,00	——	——	1,323	——	2,831.90	1,883	
35	Cimbrishamn	1,50	—	314,58	——	——	306	——	3,133,42	1,693	
	Summa	—	—	**3,944**,58	——	——	**2,319**	**504**,27	**27,429**,27	**12,421**	

	Stadens namn.	Skjutslega. Entreprenad.	Skjutslega. Icke entreprenad.	Till skjutsentreprenören utgående bidrag.	Till biträde vid skjutsningen anslagne hemman.	Nämnda hemmans bidrag till entreprenören.	Utgångna hästar år 1875.	Statsbidrag år 1875.	Bevillning efter 2:dra art. år 1875.	Antal invånare vid 1875års slut.	Anmärkningar.
	N:o 11. Malmöhus län.										
36	Malmö	1,50	—	1,190,00	——	——	3,582	——	78,300,44	32,155	
37	Landskrona	1,60	—	2,380,00	——	——	528	70,40	17,752,34	9,048	
38	Ystad	1,60	—	2,186,00	——	——	200	200,32	14,899,63	6,524	
39	Lund	1,50	—	3,810,24	——	——	1,220	——	24,676,97	12,218	
40	Helsingborg	1,50	—	1,400,00	——	——	2,606	——	25,997,32	9,471	
41	Skanör och Falsterbo	—	1,00	——	——	——	51	——	1,182,06	1,065	Entrep. inf. fr. o. m. 1876.
42	Trelleborg	1,50	—	700,00	——	——	338	62,72	4,227,03	2,194	
	Summa	—	—	**11,666**,24	——	——	**8,525**	**333**,44	**167,035**,79	**72,675**	
	N:o 12. Hallands län.										
43	Halmstad	1,60	—	1,500,00	——	——	814	——	12,363,36	6,801	
44	Varberg	1,50	—	840,00	——	——	298	84,48	5,083,90	2,542	
45	Laholm	1,60	—	600,00	——	——	488	84,48	1,516,24	1,460	
46	Falkenberg	1,50	—	300,00	1,00	40,00	569	——	2,151,43	1,455	
47	Kungsbacka	1,60	—	——	30,16	——	553	——	1,841,40	575	
	Summa	—	—	**3,240**,00	**31**,16	**40**,00	**2,722**	**168**,96	**22,956**,33	**12,833**	
	N:o 13. Göteborgs och Bohus län.										
48	Göteborg	—	1,20	——	——	——	2,143	——	265,574,07	65,858	
49	Uddevalla	1,60	—	700,00	——	——	266	——	12,543,73	6,132	
50	Marstrand, båtskjuts	—	—	——	——	——	—	——	2,214,74	1,322	
51	Kongelf	—	1,00	——	12,12	——	353	——	1,715,64	862	
52	Strömstad	—	1,00	——	1,00	——	239	——	2,815,01	2,096	
	Summa	—	—	**700**,00	**13**,12	——	**3,001**	——	**284,863**,19	**76,270**	
	N:o 14. Elfsborgs län.										
53	Venersborg	1,60	—	1,000,00	——	——	1,430	——	11,368,68	5,202	Entrep. upphörde 1876.
54	Borås	1,20	—	1,000,00	——	——	1,590	28,16	10,366,11	3,826	
55	Ulricehamn	—	1,00	——	——	——	469	——	1,697,37	1,125	
56	Alingsås	1,60	—	375.00	12,75	155,00	220	*) 12,48	4,065,56	2,138	*) Tillföllo landtskjutslaget.
57	Åmål	—	1,00	——	——	——	451	——	2,047,41	1,869	
	Summa	—	—	**2,375**,00	**12**,75	**155**,00	**4,160**	**40**,64	**29,545**,13	**14,160**	

	Stadens namn.	Skjutslega. Entreprenad.	Skjutslega. Icke entreprenad.	Till skjutsentreprenören utgående bidrag.	Till biträde vid skjutsningen anslagne hemmans.	Nämnda hemmans bidrag till entreprenören.	Utgångna hästar år 1875.	Statsbidrag år 1875.	Bevillning efter 2:dra art. år 1875.	Antal invånare vid 1875 års slut.	Anmärkningar.
	N:o 15. Skaraborgs län.										
58	Mariestad	1,50	—	600,00	—	—	298	—	5,467,31	2,592	
59	Lidköping	1,50	—	300,00	—	—	165	—	7,749,39	4,157	
60	Skara	1,60	—	600,00	—	—	526	—	4,498,85	2,893	
61	Hjo	1,60	—	750,00	45,50	—	433	—	1,880,67	1,361	
62	Sköfde	1,50	—	120,00	86,25	—	1,253	—	5,954,86	2,663	
63	Falköping	1,50	—	50,00	—	—	283	—	3,416,43	2,097	
	Summa	—	—	**2,420,00**	**131,75**	—	**2,958**	—	**28,967,51**	**15,763**	
	N:o 16. Vermlands län.										
64	Karlstad	1,50	—	5,000,00	60,16	2,250,00	1,391	831,56	14,659,82	6,541	
65	Kristinehamn	1,50	—	695,00	35,88	—	589	—	10,103,59	4,177	
66	Filipstad	1,50	—	2,900,00	4,50	366,67	2,524	712,96	4,690,59	2,577	
	Summa	—	—	**8,595,00**	**100,54**	**2,616,67**	**4,504**	**1,544,52**	**29,494,00**	**13,295**	
	N:o 17. Örebro län.										
67	Örebro	1,50	—	100,00	—	—	546	—	21,439,23	10,193	
68	Askersund	1,60	—	770,00	60,27	445,00	506	—	2,369,62	1,571	
69	Nora	1,60	—	2,390,00	59,70	1,000,00	1,065	188,00	3,882,69	1,537	
70	Lindesberg	1,60	—	1,000,00	34,92	1,000,00	805	*) 175,92	3,130,40	1,530	*) Tillföllo landtskjutslaget.
	Summa	—	—	**4,260,00**	**154,89**	**2,445,00**	**2,922**	**363,92**	**30,821,94**	**14,831**	
	N:o 18. Vestmanlands län.										
71	Vesterås	1,60	—	750,00	260,00	450,00	1,262	—	12,068,42	5,624	
72	Arboga	1,50	—	—	175,25	—	326	—	6,420,05	3,556	
73	Köping	1,60	—	1,500,00	141,25	1,000,00	972	—	5,998,49	2 607	
74	Sala	1,60	—	795,00	137,38	530,00	772	—	3,556,22	4,384	Se N:o 25 bland gästg. å landet.
	Summa	—	—	**3,045,00**	**713,88**	**1,980,00**	**3,332**	—	**28,043,18**	**16,108**	
	N:o 19. Kopparbergs län.										
75	Falun	1,50	—	250,00	—	—	3,321	—	18,327,93	6,694	Enligt ink. uppg. är bidraget för år 1876 förhöjdt till 4,500 kr.
76	Hedemora	1,60	—	1,000,00	—	—	1,110	163,84	2,280,00	1,236	
77	Säter	1,50	—	1,500,00	22,23	1,000,00	835	327,78	784,88	516	
	Summa	—	—	**2,750,00**	**22,23**	**1,000,00**	**5,266**	**491,62**	**21,392,81**	**8,440**	

	Stadens namn.	Skjutslega. Entreprenad.	Skjutslega. Icke entreprenad.	Till skjutsentreprenören utgående bidrag.	Till biträde vid skjutsningen anslagne hemman.	Namnda hemmans bidrag till entreprenören.	Utgångna hästar år 1875.	Statsbidrag år 1875.	Bevillning efter 2:dra art. år 1875.	Antal invånare vid 1875 års slut.	Anmärkningar.
	N:o 20. Gefleborgs län.										
78	Gefle	1,00	—	3,000,00	——	——	1,952	286,72	42,650,66	17,119	
79	Hudiksvall	1,50	—	3,400,00	——	——	2,038	788,48	9,567,17	3,924	
80	Söderhamn	1,50	—	5,000,00	——	——	1,701	1,300,48	16,805,65	6,476	
	Summa	—	—	**11,400**,00	——	——	**5,691**	**2,375**,68	**69,023**,48	**27,519**	
	N:o 21. Vester-Norrlands län.										
81	Hernösand	1,50	—	2,250,00	——	——	1,080	359,04	22,237,06	4,760	Hernö landsförsaml. biträder vid skjutsningen.
82	Sundsvall	1,60	—	11,987,50	8,33	——	2,109	3,252,32	29,034,40	7,697	
	Summa	—	—	**14,237**,50	8,33	——	**3,189**	**3,611**,36	**51,271**,46	**12,457**	
	N:o 22. Jemtlands län.										
83	Östersund	1,50	—	3,206,00	——	——	2,066	——	7,689,39	2,070	Provinsen Jemtland utgör ett gemensamt skjutslag.
	Summa	—	—	**3,206**,00	——	——	**2,066**	——	**7,689**,39	**2,070**	
	N:o 23. Vesterbottens län.										
84	Umeå	1,60	—	1,200,00	20,70	——	1,076	——	9,209,18	2,573	
85	Skellefteå	har ingen skjutsanstalt.				——	—	——	3,140,55	744	
	Summa	—	—	**1,200**,00	**20**,70	——	**1,076**	——	**12,349**,73	**3,317**	
	N:o 24. Norrbottens län.										
86	Luleå	1,50	—	800,00	——	——	772	——		2,586	
87	Piteå	1,50	—	1,200,00	19,31	——	1,100	——	15,615,64	1,963	
88	Haparanda	1,50	—	640,00	12,88	——	1,060	——		944	
	Summa	—	—	**2,640**,00	**32**,19	——	**2,932**	——	**15,615**,14	**5,493**	
89	Stockholms stad	—	2,00	Åkarelagen besörja skjutsningen; utgångna hästarnes antal har under år 1875 utgjort 1,265. — Inv. 152,582.							

Special-Tabeller,

angående förhållandet med skjutsväsendet vid gästgifverierna å landet år 1875.

Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebonifikation.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
N:o 1. Stockholms län.													
1 Barkarby	1,20	—	71,03	5,00	355,15	27,16	310,32	—	—	337,48	—	259	
2 Rotebro	1,20	—	113,75	9,00	1,023,75	20,37	257,90	—	—	278,27	—	710	
3 Ensta	1,60	—	134,40	11,00	1,478,40	40,75	299,89	—	—	340,64	—	803	Bränvinsutsk.
4 Brottby	1,20	—	153,50	3,94	604,79	—	—	—	—	—	—	860	D:o.
5 Tappström	1,20	—	125,75	3,58	450,19	—	—	—	—	—	—	100	
6 Marma	1,20	—	42,56	—	—	74,95	132,35	—	—	207,30	—	127	
7 Hjelmsta	1,20	—	44,88	3,00	134,64	—	0,75	—	—	0,75	—	173	
8 Lindberga	1,20	—	57,50	5,00	287,50	—	—	—	—	—	—	540	
9 Hall	1,20	—	59,88	5,00	299,40	47,21	0,75	—	—	47,96	—	704	
10 Kimsta	1,60	—	37,88	2,00	75,76	94,43	0,75	—	—	95,18	—	350	
11 Åsby	1,20	—	44,50	4,00	178,00	—	—	—	—	—	—	172	
12 Alsike	1,20	—	68,50	4,00	274,00	—	395,26	—	—	395,26	—	207	
13 Märsta	1,20	—	69,50	3,00	208,50	94,43	150,77	—	—	245,20	—	1,125	Bränvinsutsk.
14 Åshusby	1,20	—	47,25	5,00	236,25	47,21	0,75	—	—	47,96	—	1,009	
15 Frebbenbo	1,60	—	37,09	6,50	241,09	—	—	—	*)40,00	40,00	—	96	*) Ersättning för gästhållning, som utdebiteras på alla skjutsn.-skyldige inom fögderiet.
16 Wamsta	1,60	—	31,00	7,00	217,00	—	—	—	*)40,00	40,00	—	330	
17 Lysta	1,20	—	42,54	9,00	382,86	99,58	—	1,50	—	101,08	—	339	
18 Norrskedicka	1,20	—	56,75	14,00	794,50	—	—	—	*)50,00	50,00	—	529	
19 Marka	1,20	—	38,88	10,00	388,80	18,23	—	1,50	*)20,27	40,00	—	255	
20 Sanda	1,60	—	42,14	6,00	252,84	10,73	—	0,75	*)28,52	40,00	—	231	
21 Hammarby	1,20	—	47,63	7,00	333,41	18,02	—	1,50	*)20,48	40,00	—	451	
22 Gränby	1,60	—	39,00	7,00	273,00	61,80	—	1,50	—	63,30	—	145	
23 Gränsta	1,20	—	58,08	7,00	406,56	—	54,76	—	—	54,76	—	205	
24 Bloka	1,20	—	40,04	7,00	300,30	—	35,27	—	—	35,27	—	174	
Transport	—	—	1,504,03	—	9,196,69	654,87	1,639,52	6,75	199,27	2,500,41	—	9,894	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,504,03	——	9,196,69	654,87	1,639,52	6,75	199,27	2,500,41	——	9,891	
25	Sättra	1,20	—	18,33	15,00	274,95	——	35,27	—	——	35,27	——	61	
26	Rimbo	1,20	—	71,66	6,00	429,96	——	9,56	—	——	9,56	——	609	
27	Rilanda	1,20	—	72,00	3,50	252,00	25,53	9,56	—	——	35,09	——	639	
28	Kragsta	1,20	—	57,00	3,50	199,50	——	31,04	—	——	31,04	——	613	
29	Svanberga	1,20	—	101,88	4,00	407,52	25,53	——	—	——	25,53	——	960	Bränvinsutsk.
30	Stabby	1,20	—	132,66	8,00	1,061,28	——	——	—	——	——	——	993	
31	Trästa	1,20	—	74,50	8,00	596,00	——	——	—	——	——	——	1,091	
32	Grisslehamn	1,20	—	89,13	8,00	713,04	——	125,54	—	——	125,54	——	322	
33	Röksta	1,60	—	4,00	16,25	65,00	——	——	—	——	——	——	133	
34	Nysättra	1,60	—	2,50	20,00	50,00	——	——	—	——	——	——	95	Jemväl sjöskjutsskyldighet.
35	Gustafsberg	1,20	—	136,50	4,81	590,00	——	——	—	——	——	——	534	
36	Vermdö	1,20				75,00	——	——	—	——	——	——	48	
37	Åkersberg	1,60	—	65,25	6,00	391,50	——	0,75	—	——	0,75	——	195	
38	Bergshamra	1,60	—	68,38	4,50	307,71	——	——	—	——	——	——	317	
39	Furusund	—	0,80	4,00	——	——	27,16	0,75	—	——	27,91	——	19	Bränvinsutsk.
40	Nenninge	—	0,80	4,00	——	——	——	——	—	——	——	——	89	Entrep. inr. 1876.
41	Spillersboda	1,60	—	1,63	——	——	——	——	—	——	——	——	108	Jemväl sjöskjutsskyldige.
42	Gräddö	—	0,80	4,00	——	——	——	——	—	——	——	——	28	
43	Wettershaga	—	0,80	4,00	——	——	——	——	—	——	——	——	12	Entrep. inr. 1876.
44	Ruggsättra	1,60	—	46,75	7,00	327,25	27,16	0,75	—	——	27,91	——	110	
45	Berga	1,20	—	40,00	10,00	400,00	40,00	——	1,50	——	41,50	——	264	
46	Dalarö	1,20	—	20,04	6,60	132,26	——	——	—	——	——	——	147	Bränvinsutsk.
47	Forss	1,20	—	7,75	25,00	193,75	——	——	—	——	——	22,32	170	
48	Valla	1,60	—	31,16	7,00	218,12	——	——	1,50	——	1,50	——	159	
	Transport	—	—	2,561,15	——	15,881,53	800,25	1,852,74	9,75	199,27	2,862,01	22,32	17,607	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntoanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	2,561,15	——	15,881,53	800,25	1,852,74	9,75	199,27	2,862,01	22,32	17,607	
49	Tottnäs	1,60	—	17,67	8,75	154,61	——	——	—	——	——	——	41	Jemväl sjöskjutsskyldighet.
50	Fittja	1,60	—	93,92	5,00	469,60	40,00	80,12	—	——	120,12	——	547	
51	Norrga	1,60	—	24,00	5,58	134,92	——	——	—	——	——	——	143	
52	Länna	1,20	—	87,88	4,50	395,46	40,00	——	—	——	40,00	——	505	Af skjutslagen tillhöra: vid *Pilkrog* 55,92, vid *Kumla* 55,00 mtl, Södermanl:s län.
53	Pilkrog	1,60	—	108,48	6,00	650,88	30,00	130,75	1,50	——	162,25	——	497	
54	Kumla	1,20	—	82,81	7,00	579,67	80,00	——	—	——	80,00	——	622	
55	Knifsta	1,60	—	30,88	2,50	772,00	——	——	—	——	——	——	650	
	Skjutsombytesställe för embets- och tjenstemän:													
56	Bladåkersby	1,20	—	3,83	——	——	——	——	—	——	——	——	9	
	Sjöskjuts utgöres dessutom vid:													
—	Skeppsmyra	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	46	
—	Kapellskär	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	—	
—	Bammarboda	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	—	
—	Lindalen	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	—	
—	Djurö	—	—	——	——	——	——	——	0,75	——	0,75	——	—	
—	Sandhamn	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	—	
—	Kolström	—	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	—	
	Summa	—	—	**3,010**,62	——	**19,038**,67	**990**,25	**2,063**,61	**12**,00	**199**,27	**3,265**,13	**22**,32	**20,667**	
	N:o 2. Upsala län.													
1	Tibble	1,20	—	71,38	5,00	356,88	111,74	246,25	1,50	——	359,49	——	225	Bränvinsutsk.
2	Bålsta	1,20	—	101,19	——	——	——	——	1,50	——	1,50	——	271	
3	Litslena	1,20	—	322,86	4,50	1,453,12	96,15	266,01	3,00	——	365,16	——	627	Bränvinsutsk.
4	Torgesta	1,60	—	189,84	2,50	474,60	——	——	—	——	——	——	83	
	Transport	—	—	685,27	——	2,284,60	207,89	512,26	6,00	——	726,15	——	1,206	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan.		Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag		Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta.					Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
		Entreprenad.	Icke entreprenad.		af hvarje helt hemman i skjutslaget.	af hela skjutslaget.	Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.			
	Transport	—	—	685,27	—	2,284,60	207,89	512,26	6,00	—	726,15	—	1,206	
5	Hjulsta färjställe	—	0,80	16,56	—	—	—	—	—	—	—	—	29	
6	Långtora	1,60	—	53,00	4,00	212,00	—	0,75	—	—	0,75	—	99	
7	Tunalund	1,60	—	127,00	3,00	381,00	—	—	—	—	—	—	33	
8	Säfva	1,60	—	116,00	5,00	580,00	—	154,16	—	—	154,16	—	749	
9	Kölfva	1,60	—	40,00	8,00	320,00	—	1,50	—	—	1,50	—	114	
10	Dalkarlsbo	1,20	—	50,38	10,00	503,75	—	0,37	—	—	0,37	—	74	
11	Högsta	1,60	—	161,91	—	—	—	243,72	—	—	243,72	—	184	Bränvinsutsk.
12	Lejsta	1,60	—	102,50	4,00	410,00	—	1,50	—	—	1,50	—	472	
13	Åby	1,20	—	33,25	1,50	49,88	—	148,97	—	—	148,97	—	209	
14	Elfkarleby	1,60	—	74,50	11,00	819,50	21,57	34,23	0.75	—	56,55	—	294	
15	Mehede	1,20	—	84,50 32,45	4,00 0,57	338,00 18,52	76,98	148,39	1,50	—	226,87	—	123	
16	Yfre	1,20	—	76,08	—	—	86,93	163,09	1,50	—	251,52	—	448	
17	Läby	1,60	—	211,00	1,50	316,50	110,81	193,38	1,50	—	305,69	—	141	Bränvinsutsk.
18	Husby	1,60	—	62,75	5,00	313,75	—	—	—	—	—	—	38	
19	Sjukarby	1,20	—	32,45	15,00	487,22	—	—	—	—	—	—	112	
20	Haberga	1,20	—	138,00	3,00	414,00	—	1,00	—	—	1,00	—	196	
21	Söderby	1,20	—	33,00	2,45	80,85	—	—	—	—	—	—	367	
22	Edinge	1,60	—	120,00	4,12	495,00	—	0,75	—	—	0,75	—	53	
23	Andersby	1,60	—	45,58	5,00	227,90	—	—	—	—	—	—	21	
24	Bro	1,20	—	48,73	5,00	243,65	—	0,75	—	—	0,75	—	226	
25	Håkansbo	1,60	—	34,63	5,00	173,15	—	—	—	—	—	—	57	
26	Skjerplinge	1,20	—	67,63	7,50	507,22	—	1,12	—	—	1,12	—	163	
	Summa	—	—	**2,447**,17	—	**9,176**,49	**504**,18	**1,605**,94	**11**,25	—	**2,121**,37	—	**5,408**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 3. Södermanlands län.													
1	Wallersta	1,20	—	9,25	27,02	250,00	—	1,25	—	—	1,25	—	297	Flyttadt till Stigtomta, enl. K. M:ts Bfhds utslag d. 22/3 1875.
2	Wedeby	1,60	—	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	123	
3	Oxelösund	1,20	—	4,00	131,25	525,00	—	—	—	—	—	—	541	
4	Gefle	1,20	—	9,50	—	—	—	0,75	—	—	0,75	—	478	
5	Koppartorp	1,00	—	1,00	—	—	42,08	0,75	—	—	42,83	—	90	
6	Aspa	1,60	—	11,25	15,97	168,75	42,08	1,00	—	—	43,08	—	383	
7	Svärdsbro	1,60	—	17,25	55,08	950,00	42,08	44,04	—	—	86,12	—	701	Branvinsutsk.
8	Råbykrog	1,60	—	24,37	10,00	243,75	21,04	0,71	—	—	21,75	—	357	D:o.
9	Åby	1,20	—	86,83	3,57	300,00	—	0,50	—	—	0,50	—	299	
10	Åsen	1,20	—	15,50	20,00	310,00	—	—	—	—	—	17,45	1,062	
11	Läppe	—	0,80	7,13	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	126	Entr. inr. 1876.
12	Marsjö	1,20	—	5,38	63,20	340,00	42,08	1,50	—	—	43,58	81,32	212	
13	Ålsätter	—	0,80	9,00	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	63	Entr. inr. 1876.
14	Hulla	1,60	—	14,50	—	—	42,08	0,75	—	—	42,83	—	105	
15	Botten	1,60	—	8,63	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	170	
16	Löfåker	—	0,80	10,63	—	—	42,08	201,33	—	—	243,41	—	79	Entr. inr. 1876.
17	Sättra	—	0,80	9,44	—	—	42,08	197,72	—	—	239,80	—	49	D:o.
18	Katrineholm	1,20	—	6,63	—	—	—	—	—	—	—	—	655	
19	Stensjö	1,20	—	12,13	40,68	493,50	42,08	173,84	—	—	215,92	103,29	726	
20	Strångsjö	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	94	
21	Dymmelsta	1,20	—	7,50	—	—	—	—	—	—	—	—	199	
22	Håhl	1,20	—	5,75	—	—	—	—	—	—	—	—	199	Flyttadt till Löta.
23	Bie	1,60	—	4,25	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	303	
24	Hvittorp	—	0,80	6,75	—	—	42,08	234,96	—	—	277,04	—	81	Entr. inr. 1876.
	Transport	—	—	295,55	—	3,581,00	568,08	865,10	—	—	1,433,18	202,06	7,392	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	295,55	—	3,581,00	568,08	865,10	—	—	1,433,18	202,06	7,392	
25	Walla	1,60	—	7,91	—	—	—	—	—	—	—	—	1,207	
26	Hofby	1,20	—	10,50	10,00	105,00	42,08	1,50	—	—	43,58	—	656	
27	Helgesta Berga	1,20	—	11,50	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	225	
28	Kofveta	—	0,80	2,25	—	—	21,04	0,37	—	—	21,41	—	19	Entr. inr. 1876.
29	Wadsbro	—	0,80	12,13	—	—	42,08	0,75	—	—	42,83	—	290	D:o.
30	Malmköping	1,20	—	14,75	18,65	275,00	—	1,50	—	—	1,50	16,23	1,543	Bränvinsutsk.
31	Hellefors	1,20	—	9,31	21,91	204,00	—	—	—	—	—	20,66	630	
32	Flen	1,60	—	6,75	68,00	460,00	42,08	1,50	—	—	43,58	117,76	1,948	
33	Kjulsta	1,20	—	11,50	26,08	300,00	42,08	21,75	—	—	63,83	—	298	
34	Hamra	1,20	—	10,25	48,78	500,00	—	—	—	—	—	—	686	
35	Hållsta	1,20	—	12,13	28.85	350,00	21,04	0,75	—	—	21,79	—	768	
36	Nästorp	1,20	—	4,75	25,26	120,00	21,04	0,37	—	—	21,41	—	139	
37	Sörby	1,20	—	21,00	—	—	—	1,22	—	—	1,22	—	693	
38	Albro	—	0,80	17,00	—	—	42,08	1,50	—	—	43,58	—	72	Entr. inr. 1876.
39	Berga	—	0,80	20,00	—	—	42,08	1,50	—	—	43.58	—	42	D:o.
40	Byringe	1,20	—	6,50	24,62	160,00	—	1,50	—	—	1,50	—	130	
41	Malmby	1,20	—	84,19	2,85	240,00	42,08	0,75	—	—	42,83	—	374	
42	Eksåg	1,20	—	31,06	9,02	280,00	42,08	1,50	—	—	43,58	—	379	Bränvinsutsk.
43	Gnesta	1,20	—	70,25	7,12	500,00	21,04	0,75	—	—	21,79	—	2,159	
44	Skeenda	1,20	—	14,63	20,51	300,00	—	1,50	—	—	1,50	—	351	
45	Blacksta	1,20	—	9,88	25,31	250,00	21,04	0,75	—	—	21,79	—	258	
46	Läggesta	1,20	—	186,92	2,13	400,00	42,08	172,47	—	—	214,55	—	533	
47	Sundby	1,20	—	2,63	30,45	80,00	42,08	0,56	—	—	42,64	—	176	
48	Botholm	1,20	—	4,00	20,00	80,00	—	0,28	—	—	0,28	—	144	
49	Agnösund	1,00	—	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
	Summa	—	—	878,84	—	8,185,00	1,136,16	1,079,37	—	—	2,215,53	356,71	21,122	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 4. Östergötlands län.													
1	Rimforssa	1,60	—	146,88	4,31	632,50	25,90	0,37	—	—	26,27	—	825	
2	Kisa	1,20	—	101,50	4,00	406,00	51,80	105,64	—	—	157,44	33,28	611	Bränvinsutsk.
3	Fröåsa	1,60	—	33,75	3,85	129,00	51,80	1,50	—	—	53,30	—	93	
4	Årteflod	1,20	—	9,75	28,46	277,50	25,90	0,75	—	—	26,65	41,44	229	
5	Stora Flarka	1,60	—	11,00	3,27	36,00	—	—	—	—	—	—	351	
6	Wårdslunda	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	89	Entr. inr. 1876.
7	Österby	—	0,80	16,50	—	—	51,80	—	—	—	51,80	—	599	D:o.
8	Ramsmåla	—	0,80	12,25	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	443	D:o.
9	Studstorp	—	0,80	12,25	—	—	—	—	—	—	—	—	276	D:o.
10	Bona	—	0,80	9,25	—	—	—	—	—	—	—	—	183	
11	Berg	1,20	—	126,25	17,00	2,146,25	—	—	—	—	—	40,40	1,918	Bränvinsutsk.
12	Bonnorp	1,20	—	5,00	32,00	160,00	25,90	—	0,75	—	26,65	25,60	27	
13	Husbyfjöl	1,20	—	209,50	10,00	2,095,00	38,85	94,99	—	—	133,84	—	863	Bränvinsutsk.
14	Bankeberg	1,58	—	184,63	—	—	12,95	59,80	—	—	72,75	—	996	D:o.
15	Fillinge	1,60	—	56,13	7,85	440,94	12,95	0,75	—	*) 4,50	18,20	—	677	*) S. k. "hållkarlslön".
16	Örsätter	1,60	—	35,42	9,00	318,75	51,80	—	0,75	—	52,55	—	589	
17	Målbäck	1,20	—	10,25	9,52	97,50	25,90	30,40	—	**)200,00	256,30	—	653	**) Afkastningen af lägenheten Måshult.
18	Hälla (Godegårds s:n)	1,20	—	22,59	10,00	225,90	51,80	1,50	—	—	53,30	—	287	
19	Tjellmo	1,60	—	66,23	9,67	639,80	51,80	—	—	—	51,80	—	877	
20	Hellestad	1,60	—	61,16	18,31	1,120,00	—	—	—	—	—	51,77	315	
21	Bakarbo	1,60	—	12,17	30,00	365,00	—	—	—	—	—	52,90	83	
22	Simonstorp (Hellestads s:n)	1,60	—	12,09	33,08	400,00	51,80	—	—	—	51,80	50,98	82	
23	Gammalstorp	1,60	—	52,58	11,67	608,95	51,80	0,75	—	—	52,55	—	362	
24	Melby eller Wistinge	1,60	—	37,38	21,40	800,00	51,80	0,75	—	—	52,55	68,71	656	
	Transport	—	—	1,246,51	—	10,899,09	634,55	300,20	1,50	204,50	1,140,75	365,08	12,084	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,246,51	—	10,899,09	634,55	300,20	1,50	204,50	1,140,75	365,08	12,084	
25	Häradstorp	—	0,80	19,87	—	—	—	—	—	—	—	—	100	
26	Balderum	1,20	—	8,00	27,50	220,00	25,90	0,75	—	—	26,65	32,00	412	
27	Bratteberg	1,20	—	29,00	17,25	500,00	51,80	1,50	—	—	53,30	—	221	
28	Frängsätter	1,60	—	24,75	16,51	398,70	25,90	0,37	—	—	26,27	6,40	323	
29	Lilla Åby	1,20	—	203,59	9,13	1,858,35	51,80	1,50	—	—	53,30	*)44,52	1,992	*) Tilldeladt *reservlaget.*
30	Simonstorp i Simonstorps s:n	1,20	—	6,50	46,15	300,00	25,90	57,26	—	—	83,16	62,71	715	
31	Brink	1,60	—	188,89	1,50	299,04	51,80	—	—	—	51,80	—	331	Bränvinsutsk.
32	Odensåker	1,60	—	4,75	105,25	499,97	—	0,56	—	—	0,56	87,35	683	
33	Krokek	1,20	—	149,00	1,00	149,00	51,80	218,32	—	—	270,12	—	646	
34	Fristad	1,20	—	12,00	7,00	84,00	51,80	—	1,50	—	53,30	—	516	
35	Grindtorp	1,20	—	9,00	5,00	45,00	—	—	—	—	—	—	138	
36	Konungsund	1,20	—	8,63	—	—	58,27	—	1,50	—	59,77	—	437	
37	Fjerdingstad	1,20	—	7,00	—	—	51,80	—	1,50	—	53,30	—	110	
38	Qvarsebo	1,20	—	5,13	10,00	51,25	51,80	104,78	—	—	156,58	—	30	
39	Fröberga	1,60	—	7,25	35,80	260,00	51,80	—	0,75	—	52,55	51,20	651	
40	Häljelöt	1,20	—	2,00	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	246	
41	Hälla i Vestra Husby s:n	1,20	—	14,63	10,45	149,88	51,80	105,23	—	—	157,03	—	400	
42	Kumla	1,60	—	189,13	1,99	376,25	—	—	—	—	—	—	1,871	Bränvinsutsk.
43	Köp	1,20	—	4,58	—	—	—	—	—	—	—	—	33	
44	Sjögerum	1,20	—	2,00	—	—	51,80	—	1,50	—	53,30	—	137	
45	Sörby	1,20	—	3,13	—	—	51,80	—	1,50	—	53,30	—	402	
46	Wammar	1,20	—	2,00	28,03	56,07	—	—	—	—	—	17,94	289	
47	Åby (Gusum)	1,60	—	5,50	—	—	51,80	—	1,50	—	53,30	—	561	
48	Häggebo	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	41	
	Transport	—	—	2,154,84	—	16,146,60	1,392,12	790,47	12,75	204,50	2,399,84	667,20	23,369	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	2,154,84	——	16 146,60	1,392,12	790,47	12,75	204,50	2,399,84	667,20	23,369	
49	Snäckevarp	—	0,80	4,13	——	——	——	——	——	——	——	——	111	Entr. inr. 1876.
50	Backasand	1,20	—	133,75	2,77	370,00	——	——	——	——	——	——	198	Bränvinsutsk.
51	Sjöberga	1,20	—	98,63	3,74	370,00	38,85	1,12	——	——	39,97	——	119	
52	Boet	1,20	—	1,50	20,00	30,00	——	——	——	——	——	——	—	
53	Hästholmen	1,20	—	17,50	4,00	70,00	25,90	——	——	——	25,90	——	220	
54	Nyby	1,20	—	110,88	2,50	277,18	38,85	2,24	——	——	41,09	——	119	
55	Motala	1,60	—	134,38	8,93	1,200,00	——	0,37	——	——	0,37	——	1,378	Bränvinsutsk.
56	Nykyrka	1,60	—	82,75	7,13	590,00	——	35,25	——	——	35,25	——	310	D:o.
57	Dala (se 58, 60) gem. skjutslag	1,20	—	292,00	5,76	289,00	32,37	12,86	——	——	45,23	——	266	
58	Hester (se 57, 60)	1,20	—	——	5,76	700,00	25,90	44,95	——	——	70,85	——	122	
59	Björke	—	0,80	1,00	——	——	——	——	——	——	——	——	78	Entr. inr. 1876.
60	Östad (se 57, 58)	1,20	—	——	5,76	695,00	——	60,71	——	——	60,71	——	555	
61	Mjölby	1,60	—	237,00	6,32	1,500,00	25,90	33,26	——	——	59,16	——	1,250	Bränvinsutsk.
62	Färjestaden	1,20	—	10,50	——	——	51,80	——	0,75	——	52,55	——	110	
	Summa	—	—	**3,278**,86	——	**22,237**,78	**1,631**,69	**981**,23	**13**,50	**204**,50	**2,830**,92	**667**,20	**28,205**	
	N:o 5. Jönköpings län.													
1	Esperyd	—	0,80	9,25	——	——	77,43	——	——	——	77,43	——	85	
2	Högstorp	—	0,80	8,25	——	——	38,72	——	——	——	38,72	——	56	Entr. inr. 1876.
3	Wireda	1,60	—	8,00	42,50	340,00	38,72	——	——	——	38,72	62,19	130	
4	Barnarp	1,60	—	11,88	59,13	712,50	38,72	——	——	——	38,72	125,38	537	
5	Dröpshult	—	0,80	7,75	——	——	77,43	——	——	——	77,43	——	4	
6	Ingaryd	—	0,80	8,00	——	——	38,72	——	——	——	38,72	——	275	
7	Råby	1,60	—	12,25	72,97	784,00	77,43	——	——	——	77,43	156,80	330	
	Transport	—	—	65,38	——	1,836,50	387,17	——	——	——	387,17	344,37	1,417	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	65,38	—	1,836,50	387,17	—	—	—	387,17	344,37	1,417	
8	Örserum	1,20	—	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	173	
9	Kumlaby	1,60	—	2,50	4,00	10,00	—	—	—	—	—	—	10	
10	Jära	1,20	—	7,88	39,98	315,00	38,72	27,55	—	—	66,27	58,85	385	
11	Ledshestra	1,20	—	10,25	49,17	504,00	77,43	—	—	—	77,43	108,80	155	
12	Unnaryd	1,60	—	8,75	61,60	540,00	58,07	60,62	—	—	118,69	93,44	404	
13	Örreryd	1,60	—	7,00	94,28	660,00	38,72	—	—	—	38,72	113,49	217	
14	Säthälla	—	0,80	23,75	—	—	—	—	—	—	—	—	81	Entr. inr. 1876.
15	Fruktnöte	—	0,80	3,88	—	—	—	—	—	—	—	—	72	D:o.
16	Bona	1,60	—	15,54	11,26	175,00	—	—	—	—	—	—	125	
17	Knohult	1,20	—	2,25	120,00	270,00	—	—	—	—	—	—	3	
18	Hullaryd	1,60	—	11,50	28,70	322,00	—	—	—	—	—	17,15	142	
19	Hult	—	0,80	2,88	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
20	Ekeberg	1,60	—	5,75	28,71	165,00	—	—	—	—	—	37,76	186	
21	Stallarp	1,60	—	3,50	14,57	50,00	—	—	—	—	—	—	63	
22	Ingatorp	—	0,80	6,50	—	—	—	—	—	—	—	—	215	Entr. inr. 1876.
23	Bränsmåla	1,60	—	11,50	20,43	235,00	—	—	—	—	—	16,30	334	
24	Broarp	—	0,80	10,50	—	—	—	—	—	—	—	—	238	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876
25	Kolshester	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	129	
26	Böla	1,20	—	4,75	32,00	152,00	—	—	—	—	—	—	19	
27	Kråkshult	1,60	—	5,50	8,00	44,00	—	—	—	—	—	—	62	
28	Repperda	1,60	—	7,00	42,85	300.00	38,90	—	—	—	38,90	58,08	159	
29	Mörsebo	1,60	—	13,63	15,26	208,00	—	—	—	—	—	—	97	
30	Serarp	—	0,80	7,12	—	—	—	—	—	—	—	—	50	
31	Stockatorp	—	0,80	15,25	—	—	—	—	—	—	—	—	26	
	Transport	—	—	260,69	—	5,786,50	639,01	88,17	—	—	727,18	848,24	4,767	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Ränterfrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	260,69	—	5,786,50	639,01	88,17	—	—	727,18	848,24	4,767	
32	Hvetlanda	1,60	—	29,50	—	—	77,80	—	—	—	77,80	—	541	Bränvinsutsk.
33	Broby	1,60	—	9,25	—	—	38,90	—	—	—	38,90	—	531	
34	Slagetorp	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
35	Årset	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	94	Entr. inr. 1876.
36	Komstad	1,60	—	9,50	18,32	174,00	48,39	—	—	—	48,39	22,72	291	Bränvinsutsk.
37	Möcklamo	—	0,80	9,88	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
38	Sandsjöryd	—	0,80	6,75	—	—	77,80	—	—	—	77,80	—	58	
39	Elgaryd	—	0,80	7,50	—	—	77,43	—	—	—	77,43	—	16	
40	Fogelleken	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
41	Boo	—	0,80	7,25	—	—	58,35	—	—	—	58,35	—	13	Bränvinsutsk.
42	Bohult	—	0,80	3,75	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
43	Kohult	1,60	—	3,00	—	—	77,43	—	—	—	77,43	—	41	
44	Moboda	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	86	Entr. inr. 1876.
45	Starrhult	—	0,80	7,00	—	—	58,35	—	—	—	58,35	—	16	
46	Svenarum	—	0,80	10,50	—	—	77,43	—	—	—	77,43	—	45	
47	Torp	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	88	
48	Wrigstad	1,20	—	14,50	18,00	270,00	38,71	—	—	—	38,71	17,92	182	
49	Långstorp	—	0,80	3,75	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
50	Wernamo	1,20	—	18,63	40,26	750,00	29,04	—	—	—	29,04	141,47	841	Bränvinsutsk.
51	Tånnö	—	0,80	5,88	—	—	77,43	—	—	—	77,43	—	67	Entr. inr. 1876.
52	Fryeled	—	0,80	5,72	—	—	—	—	—	—	—	—	125	
53	Stigamo	—	0,80	6,75	—	—	38,72	—	—	—	38,72	—	39	
54	Byarum	1,60	—	5,50	80,00	440,00	19,36	—	—	—	19,36	84,48	390	
55	Skillingaryd	—	0,80	7,38	—	—	—	—	—	—	—	—	530	Bränvinsutsk.
	Transport	—	—	445,93	—	7,420,50	1,434,15	88,17	—	—	1,522,32	1,114,83	8,778	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	445,93	—	7,420,50	1,434,15	88,17	—	—	1,522,32	1,114,83	8,778	
56	Klefshult	1,60	—	8,50	31,65	270,00	—	—	—	—	—	38,40	198	
57	Hökhult	1,60	—	1,75	17,14	30,00	—	—	—	—	—	2,24	142	
58	Nederled	1,20	—	9,13	38,33	350,00	38,72	—	—	—	38,72	67,74	240	
59	Bohr	—	0,80	5,38	—	—	38,72	—	—	—	38,72	—	213	Entr. inr. 1876.
60	Bolaryd	1,60	—	11,25	80,00	900,00	50,00	—	—	—	50,00	201,60	328	Bränvinsutsk.
61	Kappeled	1,60	—	10,50	30,00	315,00	—	—	—	*)100,00	100,00	34,98	193	*) Statsanslag.
62	Gislaved	1,60	—	9,38	128,46	1,215,00	100,00	—	—	—	100,00	309,03	428	Bränvinsutsk.
63	Norlida	—	0,80	6,25	—	—	—	—	—	*)120,00	120,00	—	261	Entr. inr. 1876.
64	Ölmestad	1,20	—	11,38	70,38	801,00	33,67	—	—	—	33,67	201,96	406	Bränvinsutsk.
65	Forsheda	1,60	—	6,00	86,00	516,00	50,00	—	—	—	50,00	84,48	460	D:o.
66	Åreved	—	0,80	8,00	—	—	—	—	—	—	—	—	67	Entr. inr. 1876.
67	Törestorp	—	0,80	4,38	—	—	—	—	—	—	—	—	90	D:o.
68	Launa	—	0,80	3,38	—	—	—	—	—	—	—	—	74	D:o.
69	Nissaryd	1,20	—	9,75	80,00	780,00	100,00	—	—	—	100,00	199,68	257	
	Summa	—	—	**550**,96	—	**12,597**,50	**1,845**,26	88,17	—	**220**,00	**2,153**,43	**2,254**,94	**12,135**	
	N:o 6. Kronobergs län.													
1	Bjessebohult	1,20	—	1,88	29,78	56,00	—	—	1,31	—	1,31	9,46	64	
	(ej i entrep. delt.)	—	—	0,28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	Broaryd	1,20	—	2,50	14,10	35,25	—	—	1,50	—	1,50	—	17	
	(ej i entrep. delt.)	—	—	1,04	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	Djuramåla	1,20	—	5,00	—	—	45,79	—	0,37	—	46,16	—	24	Entrep. upphörde år 1876.
4	Dångebo	—	0,80	2,50	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	34	Entr. inr. 1876.
5	Grisebo	1,20	—	2,75	16,97	46,67	—	—	1,13	—	1,13	0,74	147	
	(ej i entrep. delt.)	—	—	1,10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Transport	—	—	17,05	—	137,92	45,79	—	5,81	—	51,60	10,20	286	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	17,05	—	137,92	45,79	—	5,81	—	51,60	10,20	286	
6	Ingelstad i Konga h:d	1,20	—	9,50	8,00	76,00	45,79	—	0,75	—	46,54	—	73	Entrep. upphörde år 1876.
7	Linneskruf	1,20	—	5,63	34,13	193,75	—	—	1,31	—	1,31	4,16	92	D:o.
	(ej delt. i entrep.	—	—	0,69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Plaggebo	1,20	—	2,00	16,66	33,33	—	—	0,75	—	0,75	5,33	8	
	(i entrep. ej delt.	—	—	0,95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	Qvarnamåla	1,20	—	7,75	8,00	62,00	45,79	—	0,75	—	46,54	—	48	Bränvinsutsk.
10	Risinge	1,20	—	4,00	15,00	60,00	—	—	0,50	—	0,50	—	63	
11	Tollstorp	1,60	—	4,00	24,00	96,00	—	—	0,75	—	0,75	9,93	100	
12	Törnamåla	1,20	—	5,63	—	—	45,79	—	0,37	—	46,16	—	13	Entrep. upphörde under år 1876.
13	Uråsa	1,20	—	5,00	—	—	91,58	—	1,50	—	93,08	—	9	
14	Ekebergskulla	—	0,80	9,50	—	—	80,00	—	—	—	80,00	—	228	
15	Elghultskulla	—	0,80	8,25	—	—	—	—	—	—	—	—	259	
16	Eriksmåla	—	0,80	9,50	—	—	80,00	—	—	—	80,00	—	46	
17	Herrmanstorp	—	0,80	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	56	
18	Lenhofda	—	0,80	8,75	—	—	40,00	—	—	—	40,00	—	557	
19	Merhult	—	0,80	7,00	—	—	60,00	—	—	—	60,00	—	70	
20	Norramåla	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
21	Nöbbeled	—	0,80	9,63	—	—	60,00	—	—	—	60,00	—	202	Entr. inr. 1876.
22	Rosendal	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	25	
23	Skeda	—	0,80	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	93	
24	Willköl	—	0,80	7,00	—	—	60,00	—	—	—	60,00	—	371	
25	Årcda	—	0,80	8,25	—	—	60,00	—	—	—	60,00	—	351	
26	Åsheda	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	120	
27	Åshult	—	0,80	5,75	—	—	80,00	—	—	—	80,00	—	61	
	Transport	—	—	149,83	—	659,00	794,74	—	12,49	—	807,23	29,62	3,146	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan.		Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag		Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta.					Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
		Entreprenad.	Icke entreprenad.		af hvarje helt hemman i skjutslaget.	af hela skjutslaget.	Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.			
	Transport	—	—	149,83	—	659,00	794,74	—	12,49	—	807,23	29,62	3,146	
28	Jäth	1,60	—	4,38	—	—	—	—	—	—	—	—	41	
29	Kråketorp, Kalfsvik	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	14	Entr. inr. 1876.
30	Möllekulla	1,20	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	239	
31	Nöbbeled, Kinnevalds h:d	—	0,80	9,38	—	—	102,75	—	—	—	102,75	—	39	Bränvinsutsk.
32	Ryd	1,20	—	3,38	—	—	—	—	—	—	—	—	173	
33	Täfvelsås	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	55	Entr. inr. 1876.
34	Gynkelstorp	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	2	D:o.
35	Kråketorp, Asa	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	16	D:o.
36	Matkull	1,60	—	7,75	—	—	—	—	—	—	—	—	40	
37	Tjureda	1,20	—	2,75	60,00	165,00	—	—	—	—	—	—	73	
38	Alfvesta	—	0,80	14,38	—	—	65,00	—	0,75	—	65,75	—	356	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
39	Dihult	1,20	—	12,13	—	—	65,00	—	0,75	—	65,75	—	14	Bränvinsutsk.
40	Elmhult	1,20	—	10,63	—	—	130,00	—	1,50	—	131,50	—	390	
41	Garanshult	—	0,80	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	2	Entr. inr. 1876.
42	Gottåsa	—	0,80	12,63	—	—	162,50	—	1,87	—	164,37	—	77	Bränvinsutsk.
43	Horjeboda	1,20	—	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
44	Häradsbäck	1,20	—	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
45	Hössjö	1,20	—	4,38	6,16	27,00	130,00	—	1,50	—	131,50	—	45	
46	Lindhult	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
47	Lyngsåsa	—	0,80	12,58	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
48	Vestra Thorsås	1,20	—	2,63	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
49	Öhr	1,20	—	11,88	7,07	84,00	65,00	—	0,75	—	65,75	—	37	Bränvinsutsk.
50	Abbeshult	1,20	—	2,50	120,00	300,00	—	—	—	—	—	83,20	15	
51	Bergagården	1,20	—	5,00	12,00	60,00	—	—	—	—	—	—	127	
	Transport	—	—	285,71	—	1,295,00	1,514,99	—	19,61	—	1,534,60	112,82	4,948	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af livarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfriheter.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	285,71	—	1,295,00	1,514,99	—	19,61	—	1,534,60	112,82	4,948	
52	Bockaboda	—	0,80	3,13	—	—	—	—	—	—	—	—	46	Entr. inr. 1876.
53	Borsna	1,20	—	4,38	24,25	116,25	—	—	—	—	—	15,96	67	
	(i entrep. ej delt.)	—	—	0,47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
54	Dörarp	—	0,80	8,00	—	—	—	—	—	—	—	—	76	
55	Hamneda	1,20	—	9,00	65,55	599,95	—	—	—	—	—	163,99	158	
	(i entrep. ej delt.)	—	—	3,54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
56	Ifla	1,20	—	2,75	60,00	165,00	—	—	—	—	—	38,72	74	
57	Ingelstad i (Sunnerbo h:d)	—	0,80	8,00	—	—	—	—	—	—	—	—	17	Entr. inr. 1876.
58	Ljungby	1,60	—	14,25	64,34	916,85	—	158,52	—	—	158,52	220,43	703	Bränvinsutsk.
59	Lönshult	1,20	—	3,75	4,00	15,00	—	—	—	—	—	—	9	
60	Markaryd	1,20	—	14,25	26,21	383,50	—	149,71	—	—	149,71	49,76	186	
61	Nygård	1,60	—	5,25	43,42	228,00	—	—	—	—	—	—	52	
62	Ry	1,60	—	5,50	109,09	600,00	—	—	—	—	—	—	205	
63	Sjöaryd	1,20	—	1,75	30,00	52,50	—	—	—	—	—	7,84	5	
64	Skeen	1,20	—	6,38	49,21	315,00	—	—	—	—	—	68,16	319	Bränvinsutsk.
65	Traheryd	1,20	—	8,63	47,07	414,00	—	—	—	—	—	88,32	138	D:o.
66	Trollestorp	1,20	—	6,75	44,44	300,00	—	—	—	—	—	—	103	
67	Wrå	1,20	—	6,25	48,00	300,00	—	—	—	—	—	64,00	120	
68	Gäddeviksås	—	0,80	3,00	—	—	45,79	—	0,37	—	46,16	—	18	
	Summa	—	—	**400**,74	—	**5,701**,05	**1,560**,78	**308**,23	**19**,98	—	**1,888**,99	**830**,00	**7,244**	
	N:o 7. Kalmar län.													
1	Solfvestad	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	61	Entr. inr. 1876.
2	Knappekulla	1,60	—	3,00	—	—	61,20	2,00	—	—	63,20	—	258	
3	Hyllela	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	354	
	Transport	—	—	8,00	—	—	61,20	2,00	—	—	63,20	—	673	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	8,00	—	—	61,20	2,00	—	—	63,20	—	673	
4	Ingelsbo	1,60	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	80	
5	Gållösa	1,20	—	1,00	60,00	60,00	—	—	—	—	—	14,08	38	
6	Kolsebro	1,60	—	4,25	67,76	288,00	—	—	—	—	—	52,80	311	
7	Skedshult	1,20	—	3,12	34,05	106,25	30,60	—	—	—	30,60	23,12	288	
8	Måshult	1,60	—	5,25	24,28	127,50	—	2,00	—	—	2,00	19,04	102	
9	Bodsgård	—	0,80	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	460	
10	Dalhem	1,20	—	6,88	27,32	188,00	73,58	2,00	—	—	75,58	30,08	250	
11	Wida	1,60	—	6,13	42,82	262,50	30,60	2,00	—	—	32,60	43,32	380	
12	Fästad	1,60	—	3,13	63,10	197,50	—	—	—	—	—	41,47	316	
13	Bågvik	—	0,80	1,75	—	—	—	—	—	—	—	—	123	Entr. inr. 1876.
14	Långrodna	—	0,80	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	120	
15	Littslekutt	1,60	—	2,25	17,77	40,00	—	—	—	—	—	6,40	49	
16	Kårby	—	0,80	6,00	—	—	30,60	2,00	—	—	32,60	—	437	Entr. inr. 1876.
17	Segelrum	—	0,80	6,25	—	—	30,60	2,00	—	—	32,60	—	541	D:o.
18	Hallingeberg	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	359	
19	Heda	1,60	—	3,50	67,60	236,25	—	—	—	—	—	14,42	332	
20	Rumma	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	117	
21	Ramstad	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	101	Entr. inr. 1876.
22	Enehy	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	109	D:o.
23	Lund	1,20	—	8,00	75,00	600,00	30,60	2,00	—	—	32,60	156,16	855	
24	Getterum	1,60	—	4,25	122,35	520,00	30,60	2,00	—	—	32,60	99,84	332	
25	Grönhult	1,60	—	5,38	103,15	555,00	73,58	87,30	—	—	160,88	100,05	569	
26	Ishult	1,20	—	4,38	6,16	27,00	—	2,00	—	—	2,00	—	364	
27	Jemserum	—	0,80	5,75	—	—	—	1,50	—	—	1,50	—	438	
	Transport	—	—	105,02	—	3,208,00	391,96	106,80	—	—	498,76	600,78	7,744	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntean slag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	105,02	—	3,208,00	391,96	106,80	—	—	498,76	600,78	7,744	
28	Bankhult	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	34	
29	Kroxhult	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	50	
30	Fjelster	1,60	—	4,38	19,30	84,53	—	1,50	—	—	1,50	5,32	168	
31	Alsarp	—	0,80	3,63	—	—	—	—	—	—	—	—	201	Entr. inr. 1876.
32	Frödinge	1,20	—	6,13	17,96	110,00	—	—	—	—	—	17,28	600	
33	Skärstad	1,20	—	9,38	59,96	562,50	—	2,00	—	—	2,00	129,40	132	
34	Hylta	—	0,80	6,00	—	—	—	—	—	—	—	—	122	
35	Rökulla	—	0,80	6,00	—	—	—	—	—	—	—	—	166	
36	Björkmossa	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	49	Entr. inr. 1876.
37	Bockara	—	0,80	4,88	—	—	—	2,00	—	—	2,00	—	157	
38	Dahl	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	165	
39	Haddetorp	—	0,80	8,75	—	—	36,30	2,00	—	—	38,30	—	156	
40	Hultsfred	—	0,80	9,88	—	—	63,52	2,00	—	—	65,52	—	1,108	
41	Klöfdala	—	0,80	5,38	—	—	—	2,00	—	—	2,00	—	206	
42	Målilla	—	0,80	8,25	—	—	—	—	—	—	—	—	681	Entr. inr. 1876.
43	Säfshult	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	31	
44	Triabo	—	0,80	2,13	—	—	—	—	—	—	—	—	29	
45	Aboda	—	0,80	2,63	—	—	—	—	—	—	—	—	71	
46	Bötterum	—	0,80	9,38	—	—	72,60	2,00	—	—	74,60	—	170	Entr. inr. 1876.
47	Fagerhult	—	0,80	4,12	—	—	—	—	—	—	—	—	124	
48	Foglebo	—	0,80	1,88	—	—	—	—	—	—	—	—	49	
49	Grönskåra	1,20	—	3,63	32,59	118,33	—	—	—	—	—	23.59	71	
50	Kråksmåla	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	92	
51	Staby	1,60	—	9,63	60,96	587,10	72,60	2,00	—	—	74,60	112,95	631	
	Transport	—	—	228,21	—	4,670,46	636,98	122,30	—	—	759,28	889,32	13,007	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	228,21	—	4,670,46	636,98	122,30	—	—	759,28	889,32	13,007	
52	Åby	—	0,80	1,50	—	—	—	0,37	—	—	0,37	—	174	Entr. inr. 1876.
53	Ålem	1,20	—	8,63	15,52	134,00	—	2,00	—	—	2,00	—	469	
54	Mönsterås	1,20	—	3,75	—	—	—	2,00	—	—	2,00	—	593	
55	Påskallavik	1,60	—	2,63	228,12	600,00	15,50	2,00	—	—	17,50	178,56	610	
56	Åshult	—	0,80	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	238	
57	Norrby	—	0,80	4,13	—	—	24,04	2,00	—	—	26,04	—	111	
58	Dörby	1,20	—	12,13	75,02	910,00	14,62	—	—	—	14,62	232,96	467	
59	Räggekulla	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	30	
60	Ryssby	1,60	—	20,75	4,71	100,00	—	—	—	—	—	—	644	
61	Refsudden	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	111	Entr. inr. 1876.
62	Örntorp	1,20	—	2,50	36,00	90,00	—	—	—	—	—	12,00	48	
63	Bäckebo	1,20	—	8,25	6,00	49,50	—	—	—	—	—	—	48	
64	Wärnaby	—	0,80	12,75	—	—	—	—	—	—	—	—	115	Entr. inr. 1876.
65	Påryd	—	0,80	3,00	—	—	—	—	0,37	—	0,37	—	193	
66	Påboda	—	0,80	7,92	—	—	22,51	32,44	1,13	—	56,08	—	84	
67	Bröms	1,20	—	9,18	—	—	35,03	32,44	1,87	—	69,34	—	82	
68	Thorsås	—	0,80	2,33	—	—	—	—	0,50	—	0,50	—	32	
69	Binnaretorp	—	0,80	1,56	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	54	Entr. inr. 1876.
70	Troxhult	—	0,80	0,75	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	40	D:o.
71	Emmaboda	1,60	—	5,21	—	—	25,47	32,44	1,50	—	59,41	—	69	
72	Björnabygden	—	0,80	3,75	—	—	—	—	1,50	—	1.50	—	73	
73	Örsjö	—	0,80	5,75	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	205	Bränvinsutsk.
74	Bränahult	—	0, 0	4,81	—	—	12,92	32,44	0,94	—	46,30	—	234	
75	Börsryd	—	0, 0	6,00	—	—	16,99	32,45	1,31	—	50,75	7,20	62	
	Transport	—		362,99	—	6,553,96	804,06	292,88	12,87	—	1,109,81	1,320,04	17,793	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	362,99	—	6,553,96	804,06	292,88	12,87	—	1,109,81	1,320,04	17,793	
76	Harby	—	0,80	9,21	—	—	14,68	32,45	1,13	—	48,26	—	215	Entr. inr. 1876.
77	Wassmolösa	—	0,80	17,63	—	—	39,72	32,45	1,50	—	73,67	—	880	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
78	Betekulla	—	0,80	3,00	—	—	—	—	1,31	—	1,31	—	11	
79	Björnasjö	—	0,80	2,88	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	7	Entr. inr. 1876.
80	Melböda	—	0,80	5,00	—	—	28,66	—	0,50	—	29,16	—	18	D:o.
81	Blåsinge	—	0,80	4,13	—	—	26,75	—	0,25	—	27,00	—	40	
82	Södvik	—	0,80	3,38	—	—	22,93	—	0,50	—	23,43	—	135	Entr. inr. 1876.
83	Ormöga	1,60	—	2,31	—	—	14,68	—	0,19	—	14,87	—	120	
84	Ramsättra	1,60	—	2,00	—	—	12,74	—	0,25	—	12,99	—	2	
85	Stora Rör	—	0,80	2,25	—	—	15,44	—	0,38	—	15,82	—	6	Entr. inr. 1876.
86	Lerkaka	—	0,80	3,00	—	—	15,43	—	0,25	—	15,68	—	18	D:o.
87	Gårdby	1,60	—	4,50	—	—	—	—	0,37	—	0,37	—	6	
88	Triberga	1,60	—	4,75	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	6	
89	Segerstad	—	0,80	5,75	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	3	Entr. inr. 1876.
90	Näsby	1,20	—	4,96	—	—	—	—	1,13	—	1,13	—	4	
91	Södra Möckleby	1,20	—	7,69	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	12	
92	Lilla Dahlby	1,60	—	9,56	—	—	—	—	1,50	—	1,50	—	35	
93	Mörbylånga	1,60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
94	Resmo	—	0,80	10,28	—	—	—	—	0,47	—	0,47	—	17	Entr. inr. 1876.
95	Skogsby	1,60	—	11,00	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	14	
96	Färjestaden	—	0,80	13,00	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	—	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
97	Röhälla	—	0,80	5,75	—	—	—	—	0,94	—	0,94	—	1	Bränvinsutsk.
98	Isgärde	1,20	—	3,04	—	—	—	—	0,56	—	0,56	—	248	
	Summa	—	—	**498,06**	—	**6,553,96**	**995,09**	**357,78**	**30,10**	—	**1,382,97**	**1,320,04**	**19,591**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslega: Entreprenad.	Skjutslega: Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag: af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag: af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta: Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 8. Gotlands län.													
1	Qvie	1,60		1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	34	
2	Tibbles	—	0 80	2,13	—	—	—	—	—	—	—	—	133	
3	Röstäde	1,60	—	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	24	
4	Busarfve	1,60	—	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	64	
5	Hagvards	1,60	—	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	126	
6	Stenstugu	1,20	—	2,38	—	—	—	—	—	—	—	—	124	
7	Kinner	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	130	
8	Grausne	—	0,80	1,91	—	—	—	—	—	—	—	—	174	
9	Myrväller	1,20	—	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	129	
10	Österby	1,60	—	2,25	133,33	300,00	—	—	—	—	—	84,48	109	
11	Sneckers	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	70	Entr. inr. 1876.
12	Angelbos	1,60	—	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	118	
13	Wägome	1,20	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	92	
14	Norrgårda	1,20	—	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	19	
15	Koparfve	1,20	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	86	
16	Grodda	—	0,80	1,75	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
17	Hall	—	0,80	0,88	—	—	—	—	—	—	—	—	44	
18	Stux	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	106	Entr. inr. 1876.
19	Broa	1,20	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	39	
20	Lauters	1,20	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
21	Gute	1,20	—	2,63	—	—	—	—	—	—	—	—	174	
22	Stora Bjerge	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	11	
23	Magnuse	—	0,80	2,88	—	—	—	—	—	—	—	—	78	Entr. inr. 1876.
24	Gandarfve	1,60	—	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	46	
	Transport	—	—	49,31	—	300,00	—	—	—	—	—	84,48	1,962	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	49,31	—	300,00	—	—	—	—	—	84,48	1,962	
25	Kyrkljufves	—	0,80	2,38	—	—	—	—	—	—	—	—	61	
26	Ganne	—	0,80	1,38	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
27	Westerby	1,60	—	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	31	
28	Kräklings	1,60	—	1,12	—	—	—	—	—	—	—	—	27	
29	Gurpe	—	0,80	1,63	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
30	Botvatte	1,60	—	1,45	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
31	Gardrungs	1,60	—	3,75	16,00	60,00	—	—	—	—	—	—	480	
32	Sandeskes	—	0,80	3,35	—	—	—	—	—	—	—	—	462	
33	Burge	—	0,80	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	270	Bränvinsutsk.
34	Lingvide	1,60	—	0,75	—	—	—	—	—	—	—	—	85	
35	Fättings	1,60	—	1,63	7,36	12,00	—	—	—	—	—	—	97	
36	Krokstäde	—	0,80	3,63	—	—	—	—	—	—	—	—	80	
37	Sicklings	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	338	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
38	Bopparfve	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	91	Entr. inr. 1876.
39	Qvinnegårda	1,60	—	1,38	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
40	Boxarfve	1,60	—	3,75	20,00	75,00	—	—	—	—	—	—	119	
41	Kyrkarfve	1,20	—	0,25	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
42	Westergårda	1,20	—	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
43	Skogs	1,20	—	0,63	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
44	Antarfve	1,60	—	0,75	—	—	—	—	—	—	—	—	38	
45	Halor	—	0,80	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	232	
46	Enges	—	0,80	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	82	Entr. inr. 1876.
47	Tjengdarfve	—	0,80	0,75	—	—	—	—	—	—	—	—	105	D:o.
48	Orleifs	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	36	D:o.
	Transport	—	—	92,64	—	447,00	—	—	—	—	—	84,48	4,696	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	92,64	—	447,00	—	—	—	—	—	84,48	4,696	
49	Bosarfve	—	0,80	0,50	—	—	—	—	—	—	—	—	52	Entr. inr. 1876.
50	Kyrkeby	—	0,80	1,75	—	—	—	—	—	—	—	—	56	
51	Simunde	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	59	
52	Båtels	1,60	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
53	Isums	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	31	
54	Kysings	1,60	—	1,75	—	—	—	—	—	—	—	—	43	
55	Qvarna	1,20	—	0,88	—	—	—	—	—	—	—	—	36	
	Summa	—	—	**102,02**	—	**447,00**	—	—	—	—	—	84,48	**5,010**	
	N:o 9. Blekinge län.													
1	Jemjö	—	0,80	13,13	—	—	—	—	—	—	—	—	179	Bränvinsutsk.
2	Lyckeby	1,20	—	38,17	40,00	1,526,67	—	—	—	—	—	248,45	600	D:o.
3	Bubbetorp	1,20	—	12,83	15,00	192,50	—	—	—	—	—	—	22	
4	Kuleryd	—	0,80	5,58	—	—	—	—	—	—	—	—	9	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
5	Fuhr	—	0,80	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
6	Skillinge	1,60	—	22,59	22,13	500,00	—	—	—	—	—	48,67	374	Bränvinsutsk.
7	Ronneby	1,60	—	15,50	24,56	380,75	—	—	—	—	—	32,65	413	D:o.
8	Kalmare	—	0,80	6,50	—	—	—	—	—	—	—	—	44	Entr. inr. 1876.
9	Hoby	—	0,80	12,54	—	—	—	—	—	—	—	—	623	D:o. Bränvinsutsk.
10	Trensum	—	0,80	12,42	—	—	—	—	—	—	—	—	604	D:o.
11	Hästaryd	1,60	—	23,00	18,00 / 8,00	356,50	—	—	—	—	—	—	859	Bränvinsutsk.
12	Norje	1,20	—	20,95	20,00	419,00	—	—	—	—	—	26,05	568	D:o.
13	Mörbohult	1,20	—	0,88	—	—	—	—	—	—	—	—	70	
14	Tranemåla	—	0,80	2 33	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
	Transport	—	—	189,67	—	3,375,42	—	—	—	—	—	355,82	4,370	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	189,67	—	3,375,42	—	—	—	—	—	355,82	4,370	
15	Möllegården	—	0,80	2,67	—	—	—	—	—	—	—	—	39	Bränvinsutsk.
16	Hokadahl	—	0,80	5,88	—	—	—	—	—	—	—	—	56	D:o.
17	Kylinge	—	0,80	2,46	—	—	—	—	—	—	—	—	513	D:o.
18	Holje	1,20	—	4,75	73,68	349,98	—	—	—	—	—	87,68	189	D:o.
19	Pukavik	—	0,80	0,48	—	—	—	—	—	—	—	—	27	
	Summa	—	—	**205**,91	—	**3,725**,40	—	—	—	—	—	**443**,50	**5,194**	
	N:o 10. Kristianstads län.									Kontanta anslag.				
1	Hammenhög	—	0,80	28,98	—	—	—	—	—	—	—	—	334	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
2	Stiby	1,60	—	11,92	32,00	354,77	—	—	—	—	—	—	331	Bränvinsutsk.
3	Glemminge	—	0,80	15,75	—	—	—	—	—	—	—	—	150	D:o.
4	Edenryd	1,60	—	16,21	4,00	64,80	—	—	—	—	—	17,29	116	D:o.
5	Rörum	—	0,80	5,63	—	—	—	—	—	—	—	—	357	D:o.
6	Brösarp	1,60	—	15,65	40,00	626,26	—	—	—	—	—	112,13	453	D:o.
7	Degeberga	1,20	—	16,97	18,00	303,50	—	—	—	—	—	—	471	D:o.
8	Nöbbelöf	1,20	—	92,85	47,00	4,369,48	—	—	—	18,00	18,00	138,78	667	D:o.
9	Rickarum	1,20	—	3,77	24,00	89,50	—	—	—	—	—	9,65	124	
10	Vestra Wram	1,60	—	20,56	16,00	329,00	—	—	—	—	—	—	70	Bränvinsutsk.
11	Fjelkinge	1,20	—	29,28	80,00	232,22	—	—	—	6,00	6,00	599,65	665	D:o.
12	Åhus	1,20	—	10,16	175,00	1,777,34	—	—	—	—	—	516,94	572	D:o.
13	Wanneberga	—	0,80	16,14	—	—	—	—	—	5,00	5,00	—	39	D:o.
14	Sösdala	1,60	—	11,55	25,00	288,75	—	—	—	3,00	3,00	26,66	316	
15	Hessleholm	1,60	—	21,67	130,00	2,817,10	—	—	—	6,00	6,00	705,90	1,019	Bränvinsutsk.
16	Bjernum	1,20	—	8,75	56,00	490,00	—	—	—	3,00	3,00	112,00	333	D:o.
	Transport	—	—	325,84	—	11,742,72	—	—	—	41,00	41,00	2,239,00	6,017	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner. Kontanta anslag.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	325,84	—	11,742,72	—	—	—	41,00	41,00	2,239,00	6,017	
17	Tyringe	—	0,80	9,94	—	—	—	—	—	—	—	—	513	Bränvinsutsk.
18	Wittsjö	1,20	—	6,63	72,00	477,36	—	—	—	3,00	3,00	118,81	211	D:o.
19	Kädarp	1,60	—	7,48	100,00	748,00	—	—	—	3,00	3,00	144,65	81	
20	Broby	1,60	—	22,37	24,00	536,88	—	—	—	6,00	6,00	45,08	713	Bränvinsutsk.
21	Qviinge	1,20	—	59,68	5,00	298,40	—	—	—	5,00	5,00	—	172	D:o.
22	Marklunda	—	0,80	16,05	—	—	—	—	—	6,00	6,00	—	142	D:o. Entr. inr. 1876.
23	Östra Ljungby	—	0,80	23,25	—	—	—	—	—	10,00	10,00	—	411	Entr. inr. 1876.
24	Åby	—	0,80	20,70	—	—	—	—	—	9,00	9,00	—	1,565	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
25	Åstorp	1,20	—	15,73	14,42	226,80	—	—	—	9,62	9,62	—	231	Bränvinsutsk.
26	Fagerhult	1,20	—	11,48	20,91	240,04	—	—	—	8,66	8,66	18,04	49	
27	Örkelljunga	—	0,80	14,60	—	—	—	—	—	7,00	7,00	—	203	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
28	Spången	1,60	—	14,25	80,00	132,00	—	—	—	—	—	217,60	1,477	
29	Blekemåsa	—	0,80	11,50	—	—	—	—	—	8,72	8,72	—	185	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
30	Ulfs	—	0,80	8,25	—	—	—	—	—	6,00	6,00	—	207	Entr. inr. 1876.
31	Ingelstorp	—	0,80	7,28	—	—	—	—	—	—	—	—	109	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
32	Margretetorp	1,20	—	24,91	16,67	415,22	—	—	—	—	—	—	424	Bränvinsutsk.
33	Båstad	1,20	—	4,50	160,00	720,00	—	—	—	—	—	207,36	446	D:o.
34	Vestra Karup	—	0,80	1,96	—	—	—	—	—	—	—	—	236	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
35	Torekow	1,20	—	3,00	120,00	360,00	—	—	—	—	—	99,84	333	Bränvinsutsk.
	Summa	—	—	**609**,40	—	**15,897**,42	—	—	—	**123**,00	**123**,00	**3,090**,38	**13,725**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 11. Malmöhus län.													
1	Klörup	1,20	—	253,45	10,00	2,534,58	—	6,00	—	—	6,00	—	772	Bränvinsutsk.
2	Hvellinge	1,60	—	21,05	20,00	430,00	—	—	—	—	—	27,52	824	D:o.
3	Höganäs	1,20	—	13,92	107,75	1,500,00	—	—	—	—	—	408,82	1,349	D:o.
4	Tunneberga	1,20	—	7,94	46,26	367,34	—	—	—	—	—	81,52	457	
5	Fleninge	—	0,80	17,66	—	—	—	—	—	—	—	—	957	D:o.
6	Mörarp	1,60	—	86,15	9,84	857,34	—	7,52	—	—	7,52	—	605	D:o.
7	Ramlösa	—	0,80	18,19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	Dalby	1,20	—	23,40	10,11	236,50	—	—	—	Anm. 1.	—	—	615	D:o.
9	Weberöd	—	0,80	9,08	—	—	—	—	—	—	—	—	61	D:o.
10	Everlöf	—	0,80	18,80	—	—	—	3,41	—	Anm. 2.	3,41	—	58	D:o.
11	Lomma	1,60	—	80,30	8,40	675,00	—	—	—	—	—	—	370	
12	Hessleberga	1,20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	
13	Hurfva	1,60	—	72,60	11,18	812,00	—	—	—	—	—	—	883	D:o.
14	Hör	1,60	—	21,20	47,17	1,000,00	—	—	—	—	—	213,92	1,214	D:o.
15	Hörby	1,20	—	94,50	2,30	218,00	—	7,23	—	—	7,23	—	677	D:o.
16	Östraby	1,20	—	16,50	8,00	124,00	—	7,53	—	—	7,53	—	188	D:o.
17	Sjöbo	1,60	—	117,40	3,98	450,00	—	8,28	—	—	8,28	—	748	D:o.
18	Herrestad	1,20	—	138,00	12,78	1,764,00	—	5,79	—	—	5,79	—	211	
19	Anderslöf	1,60	—	224,20	10,50	2,353,78	—	5,67	—	—	5,67	—	644	D:o.
20	Skifvarp	1,60	—	208,40	10,66	2,223,54	—	—	—	—	—	—	334	D:o.
21	Tranås	1,60	—	77,00	9,35	730,00	—	11,94	—	—	11,94	—	503	D:o.
22	Snöftarp	—	0,80	19,70	—	—	—	—	—	—	—	—	10	D:o.
23	Tågarp	1,60	—	14,87	94,15	1,400,00	—	—	—	—	—	282,86	1,163	D:o.
24	Wallåkra	1,60	—	10,87	91,07	1,000,00	—	—	—	—	—	178,49	566	D:o.
	Transport	—	—	1,565,18	—	18,676,08	—	63,37	—	—	63,37	1,193,13	13,323	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,565,18	—	18,676,08	—	63,37	—	—	63,37	1,193,13	13,323	
25	Glumslöf	—	0,80	20,44	—	—	—	—	—	—	—	—	108	Bränvinsutsk.
26	Åkarp	1,60	—	40,00	30,00	1,200,00	—	—	—	—	—	—	1,003	D:o.
27	Röstånga	1,20	—	89,16	9,83	876,32	—	—	—	—	—	54,02	1,015	D:o.
28	Saxtorp	—	0,80	8,75	—	—	—	—	—	—	—	—	140	D:o.
29	Kjeflinge	1,20	—	29,25	18,09	529,00	—	—	—	—	—	33,28	332	D:o.
30	Löddeköpinge	1,60	—	18,00	17,77	320,00	—	—	—	—	—	—	184	D:o.
	Summa	—	—	**1,770**,78	—	**21,601**,40	—	**63**,37	—	—	**63**,37	**1,280**,43	**16,105**	

Anm. 1. Till *Dalby* gästgifveri (8) äro anslagne 4 ängar i Lyngby socken, utgörande i areal 57 tunnland 19 kappland och taxerade till sammanlagdt 18,200 kronor.

Anm. 2. Till *Everlöfs* gästgifveri (10) äro likaledes anslagne 2 ängar, innehållande 11 tunnland 29 kappland, taxerade till sammanlagdt 3,600 kronor.

N:o 12. Hallands län.

1	Åsa	—	0,80	27,16	—	—	—	—	—	—	—	—	400	Bränvinsutsk.
2	Skällared	—	0,80	91,75	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
3	Öxared	—	0,80	4,63	—	—	—	—	—	—	—	—	163	
4	Backa	1,20	—	42,88	—	—	—	—	—	—	—	—	453	Bränvinsutsk.
5	Åhsbro	1,60	—	13,75	—	—	—	—	—	—	—	—	430	D:o.
6	Ollered	1,60	—	5,96	—	—	—	—	—	—	—	—	17	
7	Rolfstorp	1,20	—	5,00	20,00	100,00	—	—	—	—	—	—	47	
8	Fastarp	1,20	—	11,50	11,21	129,00	—	—	—	—	—	—	83	
9	Köinge	1,20	—	10,43	4,21	54,00	—	—	—	—	—	—	35	
10	Risen	—	0,80	5,88	—	—	—	—	—	—	—	—	44	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
11	Morup	1,20	—	23,08	10,90	251,75	—	—	—	—	—	—	450	Bränvinsutsk.
	Transport	—	—	242,02	—	534,75	—	—	—	—	—	—	2,140	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Ränteförmån eller räntefrihet.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	242,02	—	534,75	—	—	—	—	—	—	2,140	
12	Ljungby	1,20	—	9,33	5,15	48,00	—	—	—	—	—	—	58	Bränvinsutsk
13	Norrmanstorp	—	0,80	9,25	—	—	—	—	—	—	—	—	38	Entr. inr. 1876.
14	Gunnarp	—	0,80	17,88	—	—	—	—	—	—	—	—	150	D:o.
15	Slöinge	1,20	—	21,47	2,00	42,93	—	—	—	—	—	—	516	Bränvinsutsk.
16	Krogsered	—	0,80	6,16	—	—	—	—	—	—	—	—	127	
17	Rya	—	0,80	7,97	—	—	—	—	—	—	—	—	64	
18	Sjönevad	—	0,80	3,54	—	—	—	—	—	—	—	—	149	Bränvinsutsk.
19	Qvibille	1,60	—	18,50	24,21	448,00	—	—	—	—	—	26,84	604	D:o.
20	Drahered	1,20	—	8,58	38,45	330,00	—	—	—	—	—	61,55	506	
21	Sjögården	1,60	—	10,00	80,00	800,00	—	—	—	—	—	204,80	265	Bränvinsutsk.
22	Breared	1,20	—	5,70	75,67	431,41	—	—	—	—	—	73,21	197	D:o.
23	Hilleshult	1,60	—	3,12	82,78	258,25	—	—	—	—	—	48,06	96	
24	Ahlhult	—	0,80	2,12	—	—	—	—	—	—	—	—	55	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876
25	Edenberga	1,20	—	3,25	120,92	420,00	—	—	—	—	—	—	56	
26	Ekebränna	—	0,80	5,65	—	—	—	—	—	—	—	—	65	
27	Karup	1,60	—	9,23	25,13	232,00	11,55	—	—	—	11,55	—	688	Bränvinsutsk.
28	Knäred	1,60	—	4,58	56,00	256,50	—	—	—	—	—	16,58	34	
29	Sjöared	1,20	—	2,75	60,00	165,00	—	—	—	—	—	38,72	5	
30	Skogaby	1,20	—	3,66	12,02	44,00	—	—	—	—	—	—	30	Bränvinsutsk.
31	Tjerby	1,20	—	15,54	9,75	151,50	—	—	—	—	—	—	349	D:o.
	Summa	—	—	410,30	—	4,162,34	11,55	—	—	—	11,55	469,76	6,192	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan.		Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag		Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta.					Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
		Entreprenad.	Icke entreprenad.		af hvarje helt hemman i skjutslaget.	af hela skjutslaget.	Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.			
	N:o 13. Göteborgs och Bohus län.													
1	Kärra	1,60	—	19,88	30,00	596,25	31,41	—	—	—	31,41	66,79	1,958	
2	Landvetter	1,60	—	20,38	23,00	468,63	23,88	—	—	—	23,88	—	193	Bränvinsutsk.
3	Torp	—	0,80	3,38	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
4	Hästvik	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
5	Bärby	—	0,80	19,00	—	—	—	—	—	—	—	—	59	
6	Arendal	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
7	Wedbacka	—	0,80	14,38	—	—	2,70	—	—	—	2,70	—	38	
8	Hede (Inland)	1,60	—	8,00	—	—	—	—	—	—	—	—	57	
9	Bresten	—	0,80	4,75	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
10	Tjufkilshufvud	—	0,80	7,00	—	—	—	—	—	—	—	—	43	Entr. inr. 1876.
11	Östra Röd	—	0,80	6,13	—	—	—	—	—	—	—	—	161	
12	Kyrkeby	—	0,80	12,75	—	—	191,07	3,00	—	—	194,07	—	287	
13	Smedseröd	—	0,80	8,25	—	—	71,65	3,00	—	—	74,65	—	150	
14	Strandnorum	—	0,80	3,88	—	—	—	—	—	—	—	—	167	
15	Widdesgärde	—	0,80	5,50	—	—	—	—	—	—	—	—	84	
16	Åsen	1,60	—	8,75	—	—	—	—	—	—	—	—	333	
17	Grohed	1,60	—	13,13	—	—	191,07	3,00	—	—	194,07	—	368	
18	Åker	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	134	
19	Bäck	—	0,80	7,63	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	34	
20	Holmen	—	0,80	9,25	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	340	
21	Sollum	—	0,80	5,50	—	—	47,06	—	—	—	47,06	—	152	
22	Intagan	—	0,80	5,50	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	170	
23	Svanesund	1,60	—	4,25	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	182	Bränvinsutsk.
24	Warekil	1,20	—	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	136	
	Transport	—	—	198,04	—	1,064,88	558,84	21,00	—	—	597,84	66,79	5,062	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebonifikation.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	198,04	—	1,064,88	558,84	21,00	—	—	579,84	66,79	5,062	
25	Wräland	1,20	—	3,75	—	—	—	—	—	—	—	—	80	
26	Assmunderöd	—	0,80	5,25	—	—	—	—	—	—	—	—	381	Branvinsutsk. Entr. inr. 1876.
27	Ström el. Slussen	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
28	Gåre och Hogen	—	0,80	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
29	Hogen	1,20	—	5,50	—	—	—	—	—	—	—	—	96	
30	Nösund	1,20	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
31	Sörbo	1,20	—	6,25	—	—	—	—	—	—	—	—	32	
32	Hällevik	1,20	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	58	
33	Fossa	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	2	Entr. inr. 1876.
34	Fiskebäckskil	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	21	D:o.
35	Skaftö	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
36	Kollekärr	1,20	—	5,00	—	—	—	—	—	—	—	—	65	
37	Bäckevik	1,20	—	2,50	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	7	
38	Stockevik	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	23	
39	Hallsbäck	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
40	Hammar och Tångeröd	1,20	—	5,25	—	—	—	—	—	—	—	—	36	
41	Fagerhult (Lane)	—	0,80	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	30	
42	Raknebo	1,60	—	10,25	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	6	*) "Gästgifvares löner."
43	Herrestad	1,60	—	22,12	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	632	
44	Gunnarby	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	26	
45	Sund	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	31	**) "Färjemäns löner."
46	Berg	1,20	—	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	119	
47	Store Hogen	1,60	—	0,50	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	2	
48	Qvistrum	—	0,80	19,12	—	—	—	6,16	—	—	6,16	—	1,102	
	Transport	—	—	312,28	—	1,064,88	558,84	30,16	—	15,38	604,38	66,79	7,867	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	312,28	—	1,064,88	558,84	30,16	—	15,38	604,38	66,79	7,867	
49	Svarteborg	1,60	—	14,75	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	396	*) "Gästgifvares löner."
50	Röd (Tunge)	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	14	**) "Färjemäns löner."
51	Skånerød	1,60	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
52	Folkesberg	1,60	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	25	
53	Åboland	—	0,80	2,88	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	143	
54	Sörbo	1,60	—	4,00	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	65	
55	Snaben	1,60	—	2,75	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	44	
56	Ferlef	1,60	—	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	85	
57	Skådene	1,20	—	3,75	—	—	—	—	—	*) 3,00	3,00	—	74	
58	Wrångebäck	1,20	—	3,00	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	76	
59	Sämstad	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	24	Entr. inr. 1876.
60	Häggvall	1,20	—	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	104	
61	Ahlsbäck	1,20	—	1,50	—	—	—	—	—	**) 3,19	3,19	—	1	
62	Lysekil	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	24	Bränvinsutsk.
63	Röd (Sotenäs)	1,20	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	35	
64	Walla	1,20	—	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	36	
65	Orreberg	1,20	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	50	
66	Amborserød	1,20	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	27	
67	Auråsa	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	62	
68	Eigst	—	0,80	16,12	—	—	—	—	—	—	—	—	79	
69	Fagerhult (Bullaren)	1,20	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	29	Entr. inr. 1876.
70	Fjellbacka el. Ödsmål	—	0,80	6,75	—	—	—	—	—	—	—	—	179	
71	Grebbestad	1,60	—	5,00	—	—	—	—	—	—	—	—	170	Bränvinsutsk.
72	Grimmeland	1,60	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	36	
	Transport	—	—	403,28	—	1,064,88	558,84	30,16	—	43,14	632,14	66,79	9,673	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	403,28	—	1,064,88	558,84	30,16	—	43,14	632,14	66,79	9,673	
73	Hede (Tanum)	1,20	—	9,25	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	613	Bränvinsutsk.
74	Hofsäter	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	61	
75	Hogdal	—	0,80	13,25	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	141	
76	Hälle	1,60	—	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	63	
77	Jörlof	—	0,80	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
78	Kollekind	—	0,80	5,50	—	—	—	—	—	—	—	—	129	
79	Qville	1,20	—	7,75	—	—	—	—	—	—	—	—	190	
80	Rabbalshede	1,20	—	11,63	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	476	Bränvinsutsk.
81	Skälleröd	—	0,80	9,50	—	—	—	—	—	—	—	—	236	
82	Skärholmen	1,20	—	8,25	—	—	—	—	—	—	—	—	74	
83	Tyft	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	40	
84	Tågeröd	1,20	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	41	
85	Wik	—	0,80	15,00	—	—	—	3,00	—	—	3,00	—	196	
86	Östad	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	30	
87	Östby i Lur	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	7	Entr. inr. 1876.
88	Östby i Näsinge	1,60	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	136	
89	Örtorp	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Summa	—	—	**499,41**	—	**1,064,88**	**558,84**	**42,16**	—	**43,14**	**644,14**	**66,79**	**12,115**	
	N:o 14. Elfsborgs län.													
1	Almås	—	0,80	5,38	—	—	—	—	—	—	—	—	62	Entr. inr. 1876.
2	Trollhättan	—	0,80	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	530	Bränvinsutsk.
3	Gerdhem	1,20	—	8,88	—	—	—	—	—	—	—	—	120	
4	Åsaka	—	0,80	6,00	—	—	—	—	—	—	—	—	90	
	Transport	—	—	23,01	—	—	—	—	—	—	—	—	802	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar
	Transport	—	—	23,01	—	—	—	—	—	—	—	—	802	
5	Bördsled	1,20	—	3,38	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
6	Fors	—	0,80	14,75	—	—	—	—	—	—	—	—	110	
7	Lilla Edet	1,60	—	10,13	18,51	187,60	—	—	—	—	—	9,50	115	
8	Nohl	—	0,80	16,75	—	—	—	—	—	—	—	—	120	Entr. inr. 1876.
9	Kattleberg	1,20	—	12,50	—	—	—	—	—	—	—	—	130	
10	Wadebacka	—	0,80	14,50	—	—	—	—	—	—	—	—	30	
11	Kärra	—	0,80	10,38	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
12	Werled	—	0,80	13,38	—	—	—	—	—	—	—	—	80	Entr. inr. 1876.
13	Östad	—	0,80	9,75	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
14	Krogstorp	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	19	
15	Sollebrunn	—	0,80	11,88	—	—	—	—	—	—	—	—	93	Entr. inr. 1876.
16	Lerum	—	0,80	11,88	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
17	Agnesberg	—	0,80	20,00	—	—	—	—	—	—	—	—	190	
18	Herrljunga	1,60	—	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	87	
19	Söfde	—	0,80	12,13	—	—	—	—	—	—	—	—	88	Entr. inr. 1876.
20	Eklanda	—	0,80	14,44	—	—	—	—	—	—	—	—	49	
21	Östadkulle	1,60	—	8,63	2,00	17,25	—	—	—	—	—	—	96	
22	Kullabo	—	0,80	9,00	—	—	—	—	—	—	—	—	43	
23	Ingared	—	0,80	13,75	—	—	—	—	—	—	—	—	2	Brännvinsutsk. Entr. inr. 1876.
24	Högna	—	0,80	12,13	—	—	—	—	—	—	—	—	47	
25	Ljung	1,20	—	10,00	—	—	—	—	—	—	—	—	151	Brännvinsutsk. Entr. inr. 1876.
26	Mörlanda	—	0,80	4,63	—	—	—	—	—	—	—	—	4	Entr. inr. 1876.
27	Häljarp	—	0,80	8,88	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
28	Foglavik	—	0,80	7,68	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
	Transport	—	—	281,44	—	204,85	—	—	—	—	—	9,50	2,544	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	281,44	—	204,85	—	—	—	—	—	9,50	2,544	
29	Wåby	—	0,80	6,00	—	—	—	—	—	—	—	—	65	Entr. inr. 1876.
30	Tårby	—	0,80	7,63	—	—	—	—	—	—	—	—	57	
31	Byttorp	—	0,80	11,69	—	—	—	—	—	—	—	—	272	Entr. inr. 1876.
32	Döfve	—	0,80	8,83	—	—	—	—	—	—	—	—	32	
33	Gånghester	1,60	—	10,25	120,00	1,230,00	—	—	—	—	—	55,47	620	
34	Ramslätt	1,60	—	15,50	70,00	1,085,00	—	0,94	—	—	0,94	205,84	716	Bränvinsutsk.
35	Seglered	1,60	—	6,25	80,00	500,00	—	—	—	—	—	101,33	45	
36	Hunnaryd	1,20	—	9,25	32,00	296,00	—	0,37	—	—	0,37	47,36	142	
37	Skene	—	0,80	23,50	—	—	—	1,12	—	—	1,12	—	485	Bränvinsutsk.
38	Sundholmen	—	0,80	17,41	—	—	—	0,75	—	—	0,75	—	459	D:o.
39	Torp	—	0,80	10,13	—	—	—	0,56	—	—	0,56	—	101	D:o.
40	Flahult	—	0,80	4,88	—	—	—	0,37	—	—	0,37	—	1	
41	Bonared	—	0,80	10,38	—	—	—	1,50	—	—	1,50	—	135	Bränvinsutsk.
42	Hvilg	—	0,80	9,38	—	—	—	0,18	—	—	0,18	—	84	
43	Fläskjum	—	0,80	23,88	—	—	—	0,18	—	—	0,18	—	89	
44	Hellingsjö	—	0,80	35,81	—	—	—	0,09	—	—	0,09	—	161	Bränvinsutsk.
45	Töllesjöholm	—	0,80	4,38	—	—	—	0,75	—	—	0,75	—	52	Entr. inr. 1876.
46	Borgstena	—	0,80	22,25	—	—	—	17,49	—	—	17,49	—	80	Entr. inr. 1876. Bränvinsutsk.
47	Sjömarken	—	0,80	12,50	—	—	—	0,28	—	—	0,28	—	79	Bränvinsutsk. Entr. inr. 1876.
48	Hedared	—	0,80	7,38	—	—	—	0,37	—	—	0,37	—	9	Bränvinsutsk.
49	Marbäck	—	0,80	6,13	—	—	"rotering, inqvartering, kronoskjuts"				66,13	—	488	
50	Arnungared	—	0,80	4,25	—	—	d:o	d:o	d:o		44,05	—	103	
51	Halud	—	0,80	5,63	—	—	—	—	—	—	—	—	144	
52	Gölingstorp	—	0,80	17,38	—	—	d:o	d:o	d:o		88,14	—	248	Bränvinsutsk.
	Transport	—	—	572,11	—	3,315,85	—	24,95	—	—	223,27	419,50	7,211	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntean slag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	572,11	—	3,315,85	—	24,95	—	—	223,27	419,50	7,211	
53	Kättsjö	—	0,80	7,25	—	—	"rotering. inqvartering. kronoskjuts"				33,05	—	59	
54	Hid	1,60	—	9,25	40,00	370,00	d:o	d:o	d:o		88,14	—	174	
55	Grönhult	—	0,80	4,88	—	—	d:o	d:o	d:o		44,69	—	132	
56	Tostarp	—	0,80	11,00	—	—	d:o	d:o	d:o		54,62	—	255	Bränvinsutsk.
57	Klef	—	0,80	8,00	—	—	d:o	d:o	d:o		44,07	—	240	D:o.
58	Svenljunga	—	0,80	15,88	—	—	d:o	d:o	d:o		5,75	—	811	D:o.
59	Sexdrega	1,20	—	13,06	61,12	798,20	—	—	—	—	—	187,55	525	D:o.
60	Brunn	1,60	—	11,56	80,00	925,00	d:o	d:o	d:o		75,00	120,42	279	D:o.
61	Gullered	1,20	—	11,88	—	—	d:o	d:o	d:o		114,84	66,99	100	
62	Timmelhed	—	0,80	18,31	—	—	d:o	d:o	d:o		91,80	—	117	Bränvinsutsk.
63	Trädet	—	0,80	13,31	—	—	d:o	d:o	d:o		66,13	—	139	D:o.
64	Östebyn	—	0,80	11,50	—	—	—	1,50	—	—	1,50	—	666	Entr. inr. 1876.
65	Dykällan	—	0,80	10,00	—	—	—	1,50	—	—	1,50	—	725	D:o. Bränvinsutsk.
66	Hakerud	—	0,80	4,50	—	—	—	—	—	—	—	—	95	Entr. inr. 1876.
67	Nygårdsåker	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
68	Timmervik	1,60	—	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	68	
69	Mellerud	—	0,80	10,00	—	—	—	1,50	—	—	1,50	—	852	Bränvinsutsk.
70	Danebo	—	0,80	2,88	—	—	—	—	—	—	—	—	290	
71	Fresterebyn	—	0,80	3,50	—	—	—	—	—	—	—	—	101	
72	Bränna	—	0,80	5,50	—	—	—	—	—	—	—	—	66	Entr. inr. 1876.
73	Bräckan	—	0,80	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	52	
74	Tångelanda	—	0,80	11,38	—	—	—	—	—	—	—	—	117	
75	Starlanda	—	0,80	4,75	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
76	Stora Bön	—	0,80	8,25	—	—	—	—	—	—	—	—	15	Entr. inr. 1876.
	Transport	—	—	775,50	—	5,409,05	—	29,45	—	—	845,86	794,46	13,133	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	775,50	—	5,409,05	—	29,45	—	—	845,86	794,46	13,133	
77	Hattefjell	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	35	
78	Åntorp	—	0,80	6,38	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
79	Dyrtorp	—	0,80	4,75	—	—	—	—	—	—	—	—	42	Entr. inr. 1876.
80	Fölen	—	0,80	8,63	—	—	—	—	—	—	—	—	58	D:o.
81	Rådaneberg	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
82	Wångsjö	1,60	—	4,00	36,50	146,00	—	—	—	—	—	7,04	68	
83	Vestra Hökesäter	—	0,80	3,41	—	—	—	—	—	—	—	—	160	Entr. inr. 1876.
84	Årbol (Eds s:n)	—	0,80	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	92	
85	Räfmarken	—	0,80	0,92	—	—	—	—	—	—	—	—	62	
86	Håbols stom	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Entr. inr. 1876.
87	Hindalebyn	—	0,80	3,88	—	—	—	—	—	—	—	—	80	
88	Näsbön	—	0,80	5,25	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
89	Högen	—	0,80	4,25	—	—	—	—	—	—	—	—	100	
90	Lundby	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	49	Entr. inr. 1876.
91	Gesäter	—	0,80	4,88	—	—	—	—	—	—	—	—	53	D:o.
92	Alltorp	—	0,80	6,88	—	—	—	—	—	—	—	—	192	
93	Skuggetorp	—	0,80	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	121	
94	Torpane	—	0,80	7,12	—	—	—	—	—	—	—	—	182	
95	Taxviken	1,60	—	2,38	32,00	76,00	—	—	—	—	—	9,14	106	
96	Fjell	1,60	—	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	193	
97	Grimmerud	1,60	—	5,50	30,00	165,00	—	—	—	—	—	18,48	278	
98	Högsbyn	1,60	—	3,88	30,92	120,00	—	—	—	—	—	14,44	149	
99	Låbyn	—	0,80	7,25	—	—	—	—	—	—	—	—	330	
100	Svartkärn	—	0,80	2,75	—	—	—	—	—	—	—	—	129	
	Transport	—	—	882,37	—	5,916,05	—	29,45	—	—	845,86	843,56	15,669	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	882,37	—	5,916,05	—	29,45	—	—	845,86	843,56	15,669	
101	Årbol (Ertemarks s:n)	1,60	—	3,00	37,33	112,00	—	—	—	—	—	7,68	92	
102	Nästegård	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	30	Entr. inr. 1876.
103	Torrskogs stom.	—	0,80	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	16	D:o.
104	Barkerud	—	0,80	1,59	—	—	—	—	—	—	—	—	167	
105	Bengtsfors	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	121	Entr. inr. 1876.
106	Ransbyn	—	0,80	1,88	—	—	—	—	—	—	—	—	59	D:o.
107	Lilla Strand	—	0,80	3,75	—	—	—	—	—	—	—	—	79	
108	Rörviken Norre	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	42	
109	Åskolund	—	0,80	7,50	—	—	—	—	—	—	—	—	406	
110	Torpane	—	0,80	10,63	—	—	—	—	—	—	—	—	274	
111	Hensbyn	—	0,80	5,63	—	—	—	—	—	—	—	—	276	Entr. inr. 1876.
112	Hugnerud	—	0,80	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	38	D:o.
113	Rådane	—	0,80	3,75	—	—	—	—	—	—	—	—	168	
114	Bålnäs sjögästgifvarier.	—	0,80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
115	Skottan sjögästgifvarier.	—	0,80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Summa	—	—	928,10	—	6,028,05	—	29,45	—	—	845,86	851,24	17,437	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 15. Skaraborgs län.													
1	Björsäter	1,60	—	104,00	4,00	416,00	—	4,00	1,50	—	5,50	—	141	
2	Björtorp	1,60	—	26,25	9,52	250,00	90,24	—	1,50	—	91,74	—	141	
3	Bromösund	1,60	—	1,00	150,00	150,00	—	—	—	—	—	25,02	13	
4	Finnerödja	1,20	—	58,03	8,60	500,00	—	—	—	—	—	—	194	
5	Hasslerör	1,60	—	106,00	2,00	212,00	70,50	—	1,50	—	72,00	—	187	
6	Hof	1,60	—	0,50	300,00	150,00	—	—	—	—	—	25,02	—	
7	Hofva	1,60	—	94,63	—	—	—	5,75	—	—	5,75	—	409	
8	Sundet Sörgården	1,60	—	1,00	150,00	150,00	—	—	—	—	—	25,02	3	
9	Sundsörn	1,60	—	1,10	136,37	150,00	—	—	—	—	—	42,21	28	
10	Torfved	1,20	—	25,50	7,65	195,00	105,75	—	1,50	—	107,25	—	56	
11	Binneberg	1,60	—	72,25	9,45	600,00	78,96	—	1,50	—	80,46	—	80	
12	Halna	1,60	—	20,13	44,06	900,00	—	—	—	—	—	85,54	306	
13	Hulängen	1,60	—	9,75	23,06	225,00	—	—	—	—	—	15,41	207	
14	Hunnekulla	1,60	—	47,28	11,63	550,00	—	—	0,75	—	0,75	—	181	
15	Rumbotorp	1,60	—	72,63	5,50	400,00	—	—	—	—	—	—	151	
16	Rödesund	1,60	—	20,38	49,06	1,000,00	—	—	—	—	—	111,57	1,019	
17	Sannerud	1,60	—	12,00	11,66	140,00	—	—	—	—	—	—	31	
18	Sjötorp	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	153	Entr. inr. 1876.
19	Spethult	—	0,80	5,88	—	—	—	—	—	—	—	—	210	
20	Walla	1,60	—	73,19	6,83	500,00	45,12	—	0,75	—	45,87	—	159	
21	Wäring	1,60	—	55,88	5,36	300,00	—	—	—	—	—	—	452	
22	Öfverby	1,60	—	28,47	53,38	1,499,00	—	—	—	—	—	174,52	354	
23	Edåsa	1,60	—	14,75	23,72	350,00	—	—	—	—	—	27,07	16	
24	Kyrkebo	1,60	—	29,44	20,07	650,00	62,04	—	—	—	62,04	70,92	193	
	Transport	—	—	884,04	—	9,287,00	452,61	9,75	9,00	—	471,36	602,30	4,684	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	884,04	——	9,287,00	452,61	9,75	9,00	——	471,36	602,30	4,684	
25	Stenstorp	1,20	—	25,75	5,82	150,00	——	4,75	1,50	——	6,25	——	653	
26	Torbjörntorp	1,60	—	79,63	1,00	79,83	——	2,00	0,75	——	2,75	——	123	Bränvinsutsk.
27	Tibro	1,60	—	39,53	15,17	600,00	——	4,00	1,50	——	5,50	——	561	
28	Torp	1,60	—	33,63	7,85	264,00	——	4,00	1,50	——	5,50	——	60	
29	Wersås	1,60	—	36,38	9,62	350,00	——	——	1,50	——	1,50	——	277	
30	Berg	1,60	—	1,75	94,29	165,00	——	——	0,57	——	0,57	25,58	38	
31	Bränninge	1,60	—	10,38	60,00	622,50	56,40	——	0,56	——	56,96	104,81	358	
32	Dimbo	1,60	—	138,06	2,85	393,06	33,84	33,66	0,75	——	68,25	——	133	Bränvinsutsk.
33	Hadäng	1,60	—	5,63	11,71	66,00	40,19	——	1,50	——	41,69	——	21	
34	Klämmesbo	—	0,80	7,25	——	——	——	4,00	1,50	——	5,50	——	41	
35	Kråkeryd	1,60	—	10,12	5,00	50,63	28,20	——	0,75	——	28,95	——	47	
36	Leaby	1,60	—	103,50	3,00	310,50	56,40	——	1,12	——	57,52	——	280	
37	Slättäng	1,60	—	170,63	4,00	682,50	45,12	——	0,75	——	45,87	——	254	
38	Sved	1,60	—	5,38	20,00	107,50	39,48	——	0,75	——	40,23	9,52	77	
39	Sörby	1,60	—	16,29	——	——	64,86	——	1,50	——	66,36	——	22	
40	Torkelsryd	1,20	—	8,75	34,28	300,00	33,84	——	1,12	——	34,96	70,40	80	
41	Vestra Kärr	1,60	—	82,50	8,00	660,00	28,20	30,88	0,57	——	59,65	——	245	Bränvinsutsk.
42	Wästorp	1,60	—	9,50	10,00	95,00	——	2,00	0,75	——	2,75	——	77	
43	Algutstorp	1,60	—	16,72	5,97	100,00	62,04	——	0,75	——	62,79	——	93	
44	Bolum	1,60	—	38,88	4,00	155,50	16,92	2,00	1,12	——	20,04	——	69	Bränvinsutsk.
45	Gökhem	1,60	—	10,50	13,71	144,00	67,68	——	0,75	——	68,43	——	65	
46	Halleberg	1,60	—	12,75	5,09	75,00	——	——	—	——	——	——	37	
47	Jung	1,60	—	83,25	14,41	1,200,00	50,76	——	0,57	——	51,33	——	274	
48	Keddabo	1,60	—	14,50	12,00	174,00	67,68	——	1,50	——	69,18	——	56	
	Transport	—	—	1,845,30	——	16,032,02	1,144,22	97,04	32,63	——	1,273,89	812,61	8,625	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,845,30	—	16,032,02	1,144,22	97,04	32,63	—	1,273,89	812,61	8,625	
49	Axvall	1,60	—	104,35	2,00	208,69	—	—	—	—	—	—	253	
50	Wånga	—	0,80	20,25	—	—	—	4,00	1,50	—	5,50	—	63	
51	Ekebo	1,60	—	11,88	—	—	56,40	—	1,50	—	57,90	—	5	
52	Enebacken	1,60	—	127,25	2,69	342,94	—	4,00	1,50	—	5,50	—	78	
53	Forshem	1,60	—	5,00	—	—	—	4,00	1,50	—	5,50	—	52	
54	Källängen	1,20	—	63,50	6,00	381,00	50,76	—	1,13	—	51,89	—	138	
55	Mellby	1,20	—	146,93	2,00	293,85	73,32	—	1,50	—	74,82	—	192	
56	Tholsjö	1,20	—	21,68	3,32	72,83	28,20	—	1,50	—	29,70	—	50	
57	Westerplana	1,60	—	5,50	—	—	—	—	—	—	—	—	46	
58	Winninga	1,20	—	61,13	5,00	305,62	—	—	—	—	—	—	378	
59	Örslösa	1,60	—	8,75	—	—	11,28	—	1,12	—	12,40	—	48	
60	Bäreberg	1,20	—	56,25	1,33	75,00	—	—	0,37	—	0,37	—	43	
61	Essunga	1,20	—	10,00	5,00	50,00	45,12	—	0,75	—	45,87	—	23	
62	Grästorp	1,20	—	87,63	5,43	475,00	28,20	—	0,37	—	28,57	—	455	
63	Håkantorp	1,60	—	52,88	2,27	132,19	67,68	—	1,50	—	69,18	—	63	
64	Munkesten	1,60	—	87,75	3,43	300,00	—	—	0,19	—	0,19	—	207	
65	Naum	1,20	—	9,31	—	—	70,50	—	1,50	—	72,00	—	5	
66	Nortorp	1,20	—	8,50	—	—	62,04	—	1,50	—	63,54	—	3	
67	Onsjö	—	0,80	54,50	—	—	—	—	1,02	—	1,02	—	42	
68	Sparlösa	1,20	—	38,88	1,28	50,00	—	—	—	—	—	—	48	
69	Täng	1,20	—	20.75	—	—	70,50	—	1,50	—	72,00	—	113	
70	Wedum	1,20	—	60,41	1,24	79,00	45,12	—	1,50	—	46,62	—	122	
71	Önum	1,20	—	8,50	—	—	—	—	0,75	—	0,75	—	14	
	Summa	—	—	**2,916**,88	—	**18,798**,14	**1,753**,34	**109**,04	**54**,83	—	**1,917**,21	**812**,61	**11,066**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 16. Vermlands län.													
1	Wall	1,20	—	68,88	5,00	344,00	rotteringsfria	—	—	—	—	—	368	Värdet af roteringsfriheten inom länet har ej kunnat uppgifvas, emedan rotemantal ej äro hemmanen åsatte.
2	Åtorp	1,20	—	39,50	9,20	374,00		39,76	—	—	39,76	—	274	
3	Rudsberg	1,60	—	18,80	34,36	646,00		—	—	—	—	112,06	66	
4	Hästås	1,20	—	32,84	35,75	1,174,35	—	—	—	—	—	225,08	343	
5	Öhna	—	0,80	9,49	—	—	—	—	—	—	—	—	96	
6	Westanå	1,60	—	33,78	38,59	1,301,25	—	—	—	—	—	131,64	235	
7	Spånga	—	0,80	24,91	—	—	rotteringsfria	—	—	—	—	—	218	
8	Prestgården	1,60	—	26,30	58,12	1,529,00		—	—	—	—	334,16	1,261	
9	Molkom eller Upperud	1,60	—	27,46	72,83	2,000,00	—	—	—	—	—	460,18	1,235	
10	Lersjön (Stenåsen)	1,20	—	2,69	269,51	725,00	—	—	—	—	—	218,25	470	
11	Brattfors	1,60	—	10,40	190,96	1,986,00	—	—	—	—	—	690,48	681	
12	Bjurbäcken	1,60	—	10,20	147,05	1,500,00	—	—	—	—	—	369,14	869	
13	Gäddekärn	1,20	—	10,38	90,56	940,00	—	—	—	—	—	239,62	388	
14	Yngshyttan	1,60	—	10,49	333,65	3,500,00	—	—	—	—	—	1,021,59	1,506	
15	Saxåhyttan	1,60	—	8,04	398,00	3,200,00	—	—	—	—	—	935,29	683	
16	Långbanshyttan	1,60	—	0,70	2,285,71	1,600,00	—	—	—	—	—	508,42	708	
17	Elfsjöhyttan	1,60	—	1,50	1,333,33	2,000,00	—	—	—	—	—	626,99	526	
18	Nordmarkshyttan	1,60	—	2,40	625,00	1,500,00	—	—	—	—	—	379,72	761	
19	Mokärnshyttan	1,20	—	0,50	2,080,00	1,040,00	—	—	—	—	—	330,24	250	
20	Dalkarlsjöhyttan	1,20	—	0,50	2,880,00	1,440,00	—	—	—	—	—	458,24	293	
21	Forshyttan	1,60	—	0,25	3,200,00	800,00	—	—	—	—	—	229,12	190	
22	Rämen	—	0,80	0,50	—	—	—	—	—	—	—	—	32	Entr. inr. 1876.
23	Ölme	1,60	—	13,96	50,00	698,00	—	—	—	—	—	39,82	57	
	Transport	—	—	354,47	—	28,297,60	—	39,76	—	—	39,76	7,310,04	11,510	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	354,47	—	28,297,60	—	39,76	—	—	39,76	7,310,04	11,510	
24	Borgvik	1,60	—	2,00	250,00	500,00	—	—	—	—	—	125,76	460	
25	Gunnarsby i Kils s:n	1,60	—	3,79	79,15	300,00	—	—	—	—	—	71,21	111	
26	Illberg	1,20	—	22,66	8,83	200,00	roteringsfria	—	—	—	—	—	500	
27	Lillnor	1,20	—	61,29	32,60	1,998,00	roteringsfria	—	—	—	—	325,56	1,589	
28	Malöga	1,00	—	22,12	—	—	roteringsfria	—	—	—	—	—	785	
29	Nordsjötorp	1,60	—	15,42	51,88	800,00	—	—	—	—	—	112,73	628	
30	Olsäter	1,60	—	15,72	94,59	1,490,00	roteringsfri	—	—	—	—	317,22	835	
31	Prestbol	1,20	—	19,12	31,37	600,00	—	—	—	—	—	95,18	729	
32	Östra Malsjö	1,60	—	4,33	230,94	1,000,00	—	—	—	—	—	252,66	506	
33	Östra Deije	1,60	—	15,33	31,90	490,00	roteringsfri	—	—	—	—	17,46	556	
34	Asped	1,60	—	0,63	1,666,66	1,050,00	—	—	—	—	—	284,77	217	
35	Boda	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	110	
36	Röjdoset	1,20	—	0,75	1,666,66	1,250,00	—	—	—	—	—	316,16	114	
37	Rådom	1,60	—	0,97	1,237,22	1,200,00	—	—	—	—	—	283,03	448	
38	Södra Lekvattnet	—	0,80	0,90	—	—	—	—	—	—	—	—	42	
39	Thorsby	1,20	—	2,45	444,44	1,200,00	—	—	—	—	—	179,46	524	
40	Åshagen	1,20	—	1,14	307,01	350,00	—	—	—	—	—	26,16	238	
41	Östmark	1,60	—	1,00	2,300,00	2,300,00	—	—	—	—	—	634,88	204	
42	Öfverbyn	1,60	—	3,33	1,291,29	4,300,00	—	—	—	—	—	971,04	624	
	Dessutom hafva samtlige skjutsskyldige hemmansinnehafvare inom *Fryksdals härads öfra tingslag* erhållit											589,24	—	
43	Asplund	1,60	—	0,50	750,00	375,00	—	—	—	—	—	—	760	
44	Bogerud	1,60	—	2,09	382,77	800,00	roteringsfri	—	—	—	—	21,52	840	
45	Bergsäng	1,20	—	3,25	123,07	400,00	—	—	—	—	—	—	417	
	Transport	—	—	554,26	—	48,900,60	—	39,76	—	—	39,76	11,934,08	22,747	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	554,26	—	48,900,60	—	39,76	—	—	39,76	11,934.08	22,747	
46	Dufvenäs	1,60	—	2,17	460,80	1,000,00	—	—	—	—	—	166,58	453	
47	Södra Grås	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	183	Entr. inr. 1876.
48	Laggåsen	—	0,80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	355	
49	Norra Skoga	1,60	—	2,00	187,50	375,00	roteringsfri	—	—	—	—	—	516	
50	Näs	1,20	—	3,88	128,86	500,00	—	—	—	—	—	—	372	
51	Otterdalen	1,20	—	—	—	300,00	—	—	—	—	—	—	303	
52	Råda	1,60	—	3,69	270,46	1,000,00	roteringsfri	—	—	—	—	—	1,237	
53	Thorsby	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	364	Entr. inr. 1876.
54	Bjurberget	1,60	—	1,12	1,428,57	1,600,00	—	—	—	—	—	202,24	167	
55	Bograngen	1,20	—	1,25	2,400,00	3,000,00	—	—	—	—	—	953,60	427	
56	Båtstad	1,60	—	1,71	1,228,07	2,100,00	—	—	—	—	—	925,64	193	
57	Ambjörby	1,60	—	4,09	611,24	2,500,00	—	—	—	—	—	763,06	551	
58	Fastnäs	—	0,80	4,17	144,22	600,00	—	—	—	—	—	—	298	Entrep. upph. den 30/6 1875. Ånyo inr. 1876.
59	Flatåsen	1,60	—	1,25	1,440,00	1,800,00	—	—	—	—	—	383,10	166	
60	Kindsjön	1,60	—	0,88	1,060,22	939,00	—	—	—	—	—	379,49	162	
61	Likenäs	1,20	—	9,75	76,92	750,00	—	—	—	—	—	190,08	653	
62	Ransby	1,60	—	5,80	327,60	1,900,00	—	—	—	—	—	548,97	608	
63	Slättne	1,60	—	5,33	168,85	900,00	—	—	—	—	—	287,81	322	
64	Stöllet	—	0,80	8,92	325,11	2,900,00	—	—	—	—	—	141,97	749	
	Samtlige skjutsskyldige inom *Elfdals härads nedra tingslag*											1,018,21	—	
65	Fröbol	1,60	—	11,71	102,47	1,200,00	—	—	—	—	—	—	269	
66	Rånkesed	1,60	—	2,00	400,00	800,00	—	—	—	—	—	81,92	140	
67	Högvalta	1,20	—	14,09	24,55	346,00	—	—	—	—	—	58,88	346	
	Transport	—	—	640,07	—	73,410,60	—	39,76	—	—	39,76	18,035,63	31,581	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	640,07	—	73,410,60	—	39,76	—	—	39,76	18,035,63	31,581	
68	Arvika	1,60	—	8,00	93,50	750,00	—	—	—	—	—	209,71	452	
69	Lerbol	1,20	—	13,42	—	—	—	—	—	—	—	—	346	
70	Grytterud	1,20	—	1,00	300,00	300,00	—	—	—	—	—	90,88	148	
71	Finnebäck	—	0,80	13,50	—	—	—	—	—	—	—	—	114	Entr. inr. 1876.
72	Högboda	—	0,80	12,00	—	—	—	—	—	—	—	—	12	
73	Korterud	—	0,80	1,84	—	—	—	—	—	—	—	—	231	Entr. inr. 1876.
74	Östra Flogned	1,60	—	19,63	31,10	610,50	—	—	—	—	—	155,37	675	
75	Åmot	1,60	—	38,67	47,78	1,848,00	—	—	—	—	—	393,38	815	
76	Morast	—	0,80	8,09	—	—	—	—	—	—	—	—	185	Entr. inr. 1876.
77	Ottebohl	—	0,80	1,75	—	—	—	—	—	—	—	—	81	
78	Grafås	1,60	—	1,84	143,58	264,00	—	—	—	—	—	70,83	218	
79	Treskog	1,60	—	1,75	114,28	200,00	—	—	—	—	—	55,04	137	
80	Löfåsen	1,60	—	5,25	209,55	1,100,00	—	—	—	—	—	325,12	381	
81	Södra Såneby	1,20	—	11,00	—	—	—	—	—	—	—	—	426	
82	Ingebyfjoln	1,60	—	8,88	78,82	700,00	—	—	—	—	—	119,02	222	
83	Skäggeberg	1,60	—	35,71	98,01	3,500,00	—	—	—	—	—	859,05	873	
84	Högberg	1,20	—	10,34	43,30	450,00	—	—	—	—	—	91,06	115	
85	Södra Ås	1,60	—	8,03	56,02	450,00	—	—	—	—	—	102,89	185	
86	Bäckebron	1,60	—	9,53	28,85	275,00	—	—	—	—	—	42,40	445	
87	Aplung	1,60	—	1,96	63,77	125,00	—	—	—	—	—	41,95	69	
88	Strandvik	1,60	—	6,67	90,00	600,00	—	—	—	—	—	138,15	235	
89	Uddheden	1,60	—	7,67	15,85	121,60	—	—	—	—	—	—	298	
90	Grinnemo	1,60	—	1,17	18,00	210,00	—	—	—	—	—	49,44	96	
91	Vestra Kymmen	1,60	—	0,63	180,00	115,00	—	—	—	—	—	25,18	59	
	Transport	—	—	867,40	—	85,029,70	—	39,76	—	—	39,76	20,805,10	38,399	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Rättefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	867,40	—	85,029,70	—	39,76	—	—	39,76	20,805,10	38,399	
92	Södra Vestra Rottne	1,60	—	2,63	114,06	300,00	—	—	—	—	—	34,39	183	
93	Björbyn	1,60	—	1,66	—	—	—	—	—	—	—	—	101	
94	Gränsjön	—	0,80	2,46	—	—	—	—	—	—	—	—	45	
95	Rudsbyn	1,20	—	3,25	—	—	—	—	—	—	—	—	217	
96	Ökne	1,20	—	11,16	41,21	460,00	—	—	—	—	—	92,58	647	Bränvinsutsk.
97	Heljebol	1,60	—	4,33	—	—	—	—	—	—	—	—	220	
98	Vestra Stömne	1,60	—	2,00	91,25	182,50	—	—	—	—	—	39,96	200	
99	Sättersbol	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	247	Entr. inr. 1876.
100	Töresbol	—	0,80	3,88	—	—	—	—	—	—	—	—	268	
101	Högerud	1,60	—	2,50	100,00	250,00	—	—	—	—	—	3,33	180	
102	Norra Fjöhle	1,20	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	269	
103	Degerbyn	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	35	Entr. inr. 1876.
104	Göstakrog	1,20	—	54,92	7,28	400,00	roteringsfria	—	—	—	—	—	736	
105	Afvelsäter	1,60	—	28,50	—	—	roteringsfria	—	—	—	—	—	524	
106	Norra Ed	1,60	—	26,83	—	—	—	—	—	—	—	—	437	
107	Berg & Torp	1,60	—	1,92	—	—	—	—	—	—	—	—	40	
108	Råglanda	1,20	—	1,25	—	—	roteringsfri	—	—	—	—	—	151	
109	Ekenäs	1,60	—	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	53	
110	Lurön	—	0,80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	Entr. inr. 1876.
111	Karlanda stom.	1,60	—	4,25	37,64	160,00	—	—	—	—	—	34,56	307	
112	Mosstakan	1,60	—	2,33	—	—	—	—	—	—	—	—	301	
113	Jernskogsboda	—	0,80	2,00	150,00	300,00	roteringsfri	—	—	—	—	59,32	469	
114	Fjuserud	—	0,80	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	141	
115	Påterud	—	0,80	2,00	—	—	—	—	—	—	—	—	102	
	Transport	—	—	1,036,52	—	87,082,20	—	39,76	—	—	39,76	21,069,24	44,289	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,036,52	—	87,082,20	—	39,76	—	—	39,76	21,069,24	44,289	
116	Östra Hängstad	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	38	
117	Sehlen	1,60	—	3,50	242,85	850,00	—	—	—	—	—	190,56	291	
118	Hajom	1,60	—	2,33	270,39	650,00	—	—	—	—	—	147,49	150	
119	Nedra Hån	1,60	—	3,25	176,92	575,00	—	—	—	—	—	41,84	91	
120	Östra Bön	1,60	—	1,50	200,00	300,00	—	—	—	—	—	30,29	151	
121	Uppron	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
122	Sundsbyn	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
123	Båstenäs	—	0,80	0,50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
124	Bön i Östervallskog	1,60	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
125	Fjell	1,60	—	2,83	—	—	—	—	—	—	—	—	40	
126	Harnäs	1,60	—	1,33	—	—	—	—	—	—	—	—	71	
127	Trubbyn	—	0,80	4,50	—	—	—	—	—	—	—	—	129	
128	Sillebotten	—	0,80	1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	42	
129	Södra Ström	1,60	—	2,50	54,40	136,00	—	—	—	—	—	15,36	240	
130	Årjeng	1,60	—	6,50	74,46	484,00	—	—	—	—	—	79,36	307	
131	Låbbyn	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	119	
132	Vestra Trättlanda	1,60	—	2,50	—	—	—	—	—	—	—	—	207	
133	Sundstabyn	1,20	—	2,00	60,00	120,00	—	—	—	—	—	28,16	187	
134	Norra Wiker	—	0,80	2,25	—	—	—	—	—	—	—	—	49	
135	Skenhall	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	24	
136	Skogen	—	0,80	1,00	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
	Summa	—	—	**1,084,51**	—	**90,197,20**	—	**39,76**	—	—	**39,76**	**21,602,30**	**46,528**	

Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
N:o 17. Örebro län.													
1 Mosås	1,60	—	78,75	6,42	500,00	—	—	—	—	—	—	126	
2 Wintrosa Sanna	1,60	—	100,38	4,47	450,00	rotefrihet och ränteanslag till belopp af				90,00	—	257	Bränvinsutsk.
3 Dylta	1,60	—	83,25	7,20	600,00	d:o	d:o		d:o	40,00	—	207	
4 Glanshammar	1,60	—	166,35	3,60	600,00	d:o	d:o		d:o	105,00	—	76	
5 Kilsmo	1,60	—	63,38	7,89	500,00	—	—	—	—	—	—	633	
6 Lennäs	1,60	—	84,00	4,00	336,00	—	40,00	—	—	40,00	—	145	
7 Torsta	1,60	—	59,25	9,28	550,00	—	—	—	—	—	—	163	
8 Glottra	1,60	—	74,88	6,67	500,00	—	—	—	—	—	—	178	
9 Emma	1,60	—	99,50	4,52	450,00	—	26,00	—	—	26,00	—	221	
10 Pålsboda	1,60	—	59,56	6,70	400,00	—	—	—	—	—	—	194	
11 Hallsberg	1,60	—	100,25	8,27	830,00	—	—	—	—	—	—	660	
12 Lerbäck	1,60	—	90,83	8,83	800,00	—	—	—	—	—	—	209	
13 Dunsjö	1,60	—	28,00	16,07	450,00	—	—	—	—	—	—	89	
14 Wretstorp	1,60	—	145,25	10,33	1,500,00	—	100,50	—	—	100,50	—	855	Bränvinsutsk.
15 Laxå	1,60	—	33,20	9,04	300,00	—	—	—	—	—	—	44	
16 Edsbergs Sanna	1,60	—	79,00	12,66	1,000,00	—	1,50	—	—	1,50	—	195	Bränvinsutsk.
17 Lekhyttan	1,60	—	88,66	14,66	1,300,00	—	1,50	—	—	1,50	—	129	
18 Storbjörboda	1,60	—	93,45	25,67	2,400,00	—	26,12	—	—	26,12	135,57	141	
19 Skalltorp	1,60	—	14,96	10,02	150,00	—	—	—	—	—	—	23	
20 Råå	1,60	—	75,16	12,63	950,00	—	72,21	—	—	72,21	—	87	
21 Bondbyn	1,60	—	97,30	10,20	1,000,00	11,70	—	0,75	—	12,45	—	297	
22 Elfhyttan	1,60	—	14,00	23,21	325,00	—	—	—	—	—	40,00	73	
23 Greksåsar	1,60	—	51,80	20,84	1,080,00	16,18	—	0,75	—	16,93	89,60	563	
24 Skärmarboda	1,60	—	29,00	17,24	500,00	—	36,50	—	—	36,50	—	39	
Transport	—	—	1,810,16	—	17,471,00	27,88	304,33	1,50	—	568,71	265,17	5,604	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,810,16	—	17,471,00	27,88	304,33	1,50	—	568,71	265,17	5,604	
25	Öskevik	1,60	—	15,00	66,66	1,000,00	—	—	—	—	—	248,33	351	
26	Hjulsjö	1,60	—	26,30	80,00	2,100,00	—	—	0,19	—	0,19	544,00	879	
27	Grythyttehed	1,60	—	23,00	78,26	1,800,00	—	4,67	—	—	4,67	463,37	889	
28	Kjerfvingeborn	1,60	—	20,00	100,00	2,000,00	7,06	—	0,56	—	7,62	445,36	559	
29	Nyttorp	1,60	—	24,00	108,33	2,600,00	—	—	—	—	—	714,21	647	
30	Brickegården	1,60	—	21,50	55,81	1,200,00	—	—	—	—	—	271,39	262	
31	Högåsen	1,60	—	19,20	52,08	1,000,00	6,68	—	—	—	6,68	222,71	254	
32	VestraKjedjeåsen	1,60	—	3,00	200,00	600,00	—	—	—	—	—	61,44	202	
33	Källmo	1,60	—	10,50	85,71	900,00	13,36	—	—	—	13,36	234,22	388	
34	Björkeberg	1,60	—	11,30	106,19	1,200,00	—	—	—	—	—	327,86	424	
35	Jernboås	1,60	—	13,00	153,85	2,000,00	—	—	—	—	—	578,53	458	
36	Guldsmedshyttan	1,60	—	43,88	17,09	850,00	*) rotefritt	24,18	—	—	24,18	70,33	476	*) Rotemantal ej åsatt.
37	Ramshyttan	1,60	—	49,84	48,44	2,400,00	d:o	0,75	—	—	0,75	572,92	367	
38	Morskoga	1,60	—	12,00	50,00	600,00	—	—	—	—	—	147,21	55	
39	Hagernäs	1,60	—	13,19	45,48	600,00	—	—	—	—	—	141,09	19	
40	Högfors	1,60	—	9,51	136,69	1,300,00	—	—	—	—	—	396,54	50	
41	Laxbro	1,60	—	18,80	95,74	1,800,00	—	—	—	—	—	484,19	1,880	Bränvinsutsk.
42	S:a Bredsjö	1,60	—	9,68	61,99	600,00	—	—	—	—	—	158,41	97	
43	Fellingsbro	1,60	—	132,83	2,25	300,00	*) rotefritt	110,55	—	—	110,55	—	99	Bränvinsutsk.
44	Sällinge	1,60	—	44,66	5,59	250,00	d:o	—	—	—	—	—	103	
45	Blixterbo	1,60	—	42,50	5,17	220,00	d:o	1,50	—	—	1,50	—	99	
46	Lia	1,60	—	5,00	78,00	390,00	d:o	—	—	—	—	101,77	16	
	Loka skjutsombytesställe	1,60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	
	Summa	—	—	2,378,85	—	43,181,00	54,98	445,98	2,25	—	738,21	6,449,05	14,338	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 18. Vestmanlands län.													
1	Kohlbäck	1,60	—	283,58	—	—	—	76,41	—	—	76,41	—	1,669	
	Skjutslaget eger gästgifvaregården, 3/4 mantal krono-skatte, samt utarrenderar densamma till entreprenören emot ett årligt arrende af 2,300 kronor.													
2	Ståltorp	1,60	—	17,50	28,57	400,00	—	—	—	—	—	38,42	314	
3	Ramnäs	1,60	—	11,56	49,75	575,00	—	—	—	—	—	124,80	551	
4	Wendle	1,60	—	9,75	5,00	48,75	—	—	—	—	—	—	226	
5	Bernshammar	1,20	—	28,42	58,05	1,650,00	—	—	—	—	—	383,34	308	
6	Gunnilbo	1,20	—	35,25	31,43	1,128,00	—	—	—	—	—	180,48	361	
7	Wallsta	1,60	—	39,00	10,00	390,00	—	—	—	—	—	—	161	
8	Kungsör	1,20	—	102,75	7,05	725,00	Krogrättighet enligt K. Br. d. 2/6 1687, hvartill hör en icke i mantal satt jordlägenhet.					—	894	Bränvinsutsk.
9	Onsjö Flyten	1,60	—	25,38	30,00	761,40	—	—	—	—	—	73,09	351	
10	Norberg	1,20	—	36,41	150,00	5,461,50	22,26	—	—	—	22,26	1,561,26	2,564	
11	Örbäck	1,60	—	27,44	75,00	2,058,00	13,66	—	—	—	13,66	254,64	244	
12	Forsby eller Westerby	1,60	—	84,15	28,69	1,815,00	—	—	—	—	—	—	146	
13	Nötmarken	1,60	—				—	—	—	—	—	—	94	
14	Hemmingsbo	1,20	—	52,13	20,00	1,042,50	—	—	—	—	—	64,80	364	
15	Hallsta	1,20	—	116,96	1,48	175,00	—	—	—	—	—	—	701	
16	Ekeby	1,20	—	8,50	—	—	—	—	—	—	—	—	529	
17	Åby	1,20	—	91,88	3,00	275,63	—	—	—	—	—	—	86	
18	Eklunda	1,20	—	37,31	7,00	261,19	—	—	—	—	—	—	52	
19	Söder Åsbo	1,20	—	46,12	7,00	322,88	—	—	—	—	—	—	67	
20	Granberga	1,20	—	22,75	10,00	227,50	—	—	—	—	—	—	263	
21	Landberga el. Pålsbo	1,60	—	12,00	12,50	150,00	—	—	—	—	—	—	33	
22	Heby	1,60	—	56,00	17,86	1,000,00	—	—	—	—	—	—	757	
	Transport	—	—	1,144,84	—	18,467,35	35,92	76,41	—	—	112,33	2,680,83	10,735	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,144,84	—	18,467,35	35,92	76,41	—	—	112,33	2,680,83	10,735	
23	Tärnaby	1,20	—	49,50	7,75	383,63	—	—	—	—	—	—	189	
24	Forneby	—	0,80	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	24	Bränvinsutsk. Skjutslaget utger dessutom 530 kr. årl. till skjutsentreprenad. i Sala.
25	Broddbo	1,60	—	137,38	11,64	1,500,00	43,45	156,09	—	—	199,54	—	344	
26	Sätra Brunn	1,60	—			100,00								
27	Ösby	1,20	—	69,36	4,32	300,00	20,00	1,50	—	—	21,50	—	161	
28	Gottsta	1,20	—	160,84	2,14	348,00	—	—	—	—	—	—	406	
29	Gestre	1,60	—	143,50	6,09	875,00	—	1,50	—	—	1,50	—	263	
30	Wånsjö	—	0,80	41,75	—	—	"ändring i roteringen"	1,50	—	—	1,50	—	66	
	Summa	—	—	1,751,17	—	21,973,98	99,37	237,00	—	—	336,37	2,680,83	12,188	
	N:o 19. Kopparbergs län.													
1	Smedsbo	1,60	—	105,03	28,56	3,000,00	—	61,87	—	—	61,87	529,01	2,768	Bränvinsutsk.
2	Fäggeby	1,20	—	82,37	37,50	3,089,00	—	63,43	—	—	63,43	566,74	819	
3	Strand	1,20	—	70,65	40,89	2,885,19	65,00	260,07	—	—	325,07	561,58	714	
4	Borgärdet	1,20	—	26,07	57,53	1,500,00	—	61,87	—	—	61,87	346,52	557	
5	Lumsheden	1,60	—	26,07	38,35	1,000,00	—	61,87	—	—	61,87	186,52	113	
6	Grådö	1,60	—	102,30	8,77	900,00	75,00	95,35	—	—	170,35	—	1,178	
7	Smedby	1,60	—	40,16	14,03	563,76	—	63,43	—	—	63,43	128,51	368	
8	Rörshyttan	1,60	—	26,66	33,78	900,90	—	63,43	—	—	63,43	236,14	219	
9	Finnhyttan	1,60	—	12,00	33,33	400,00	—	63,99	—	—	63,99	66,55	410	Bränvinsutsk.
10	By Kyrkoby	1,20	—	104,44	6,22	200,00	—	63,99	—	*)80,00	143,99	—	342	*) Afkastningen af en till gästg.-gården anslagen ö i Dalelfven.
11	Avesta	1,60	—			450,00	—	63,99	—	—	63,99	—	1,698	
12	Komtillmåtta	1,60	—	60,00	25,00	1,500,00	—	58,33	—	—	58,33	180,86	1,400	Bränvinsutsk.
	Transport	—	—	655,75	—	16,388,85	140,00	981,62	—	80,00	1,201,62	2,802,43	10,586	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar
	Transport	—	—	655,75	——	16,388,85	140,00	981,62	—	80,00	1,201,62	2,802,43	10,586	
13	Rusgården	1,60	—	47,77	52,33	2,500,00	——	63,43	—	——	63,43	555,42	1,518	
14	Nordanholn	1,60	—	18,26	41,07	750,00	——	——	—	——	——	150,35	714	
15	Gagnbro	1,60	—	44,08	34,02	1,500,00	——	63,43	—	——	63,43	254,37	1,186	Bränvinsutsk.
16	Buskåker	1,60	—	91,85	35,92	3,300,00	——	63,43	—	——	63,43	585,73	2,264	D:o.
17	Leksands Noret	1,60	—	60,28	110,15	6,720,00	——	58,47	—	——	58,47	1,841,77	2,079	D:o.
18	Hälgbo	1,60	—	53,89	27,76	1,596,00	——	58,87	—	——	58,87	248,48	2,262	D:o.
19	Utby	1,60	—	51,51	75,71	3,900,00	——	58,47	—	——	58,47	312,29	1,251	D:o.
20	Wikarbyn	1,60	—	22,52	133,56	3,008,00	——	——	—	——	——	719,26	819	D:o.
21	Ofvanmyra	1,60	—	17,12	140,18	2,400,00	——	13,08	—	——	13,08	584,59	533	D:o.
22	Arfvet	1,60	—	14,63	244,01	3,570,00	——	13,09	—	——	13,09	731,50	618	
23	Böle	1,20	—	5,68	554,57	3,150,00	——	——	—	——	——	978,92	340	
24	Bjursås kyrka (endast för embets- och tjenstemän)	1,60	—	0,74	45,27	33,50	——	——	—	——	——	10,05	—	
25	Gopa (d:o)	1,20	—	0,95	73,68	70,00	——	——	—	——	——	17,73	—	
26	Mora Strand	1,20	—	36,64	163,75	6,000,00	——	——	—	——	——	1,732,40	1,718	Bränvinsutsk.
27	Garsås (förut Fu)	1,60	—	23,55	84,92	2,000,00	——	——	—	——	——	383,42	692	
28	Åsen (för tjenstemän)	1,20	—	3,14	143,31	450,00	——	——	—	——	——	127,92	53	
	(för andre)	2,00	—	——	——	——	——	——	—	——	——	——	105	
29	Wika	1,20	—	14,29	62,77	895,00	——	——	—	——	——	213,24	847	
30	Orsa kyrkoby	1,20	—	23,90	74,59	1,782,70	——	——	—	——	——	444,88	711	
31	Skattungbyn	1,20	—	20,95	48,02	1,006,25	——	——	—	——	——	214,83	332	
32	Elfdals kyrkoby	1,60	—	14,95	234,11	3,500,00	——	——	—	——	——	1,043,45	1,182	
33	Garberg	—	0,80	——	——	——	——	——	—	——	——	——	1,094	
34	Kjettbo	1,60	—	31,92	87,56	2,795,00	——	——	—	——	——	504,96	532	
35	Särna	1,67	—	2,04	536,96	800,00	——	——	—	——	——	301,55	55	
	Transport	—	—	1,256,41	——	68,115,30	140,00	1,373,89	—	80,00	1,593,89	14,759,54	31,491	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgående hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,256,41	——	68,115,30	140,00	1,373,89	—	80,00	1,593,89	14,759,54	31,491	
36	Idre (gemens. med Särna)	1,67	—	——	——	295,00	——	——	——	——	——	——	18	
37	Bommarsbo	1,20	—	17,63	141,80	2,500,00	——	32,33	—	——	32,33	709,73	1,355	
38	Smedjebacken	1,60	—	35,50	69,01	2,450,00	——	29,98	—	——	29,98	615,31	2,223	Bränvinsutsk.
39	Hammarfallet	1,60	—			1,500,00	——	14,95	—	——	14,95		1,914	
40	Hellsjön	1,60	—	39,13	93,27	950,00	——	——	—	——	——	1,007,65	78	
41	Grangärde	1,60	—			1,200,00	——	——	—	——	——		1,102	
42	Westerby	1,60	—	19,86	92,23	1,833,36	——	——	—	——	——	508,42	996	Bränvinsutsk.
43	Wik	1,60	—	18,79	75,96	1,427,37	——	14,70	—	——	14,70	264,56	306	
44	Björbo	1,60	—			1,800,00	——	24,20	—	——	24,20	432,27	1,049	
45	Floda kyrkoby (för tjenstemän)	1,60	—	17,50	105,14	40,00	——	——	—	——	——	——	—	
46	Sveden	1,60	—			890,00	——	24,20	—	——	24,20		860	
47	Lindesnäs	1,60	—	17,50	102,26	900,00	——	——	—	——	——	464,00	330	
48	Håen	1,20	—	16,63	36,13	600,00	——	——	—	——	——	106,85	208	
49	Skamhed	1,60	—	20,45	34,23	790,00	——	24,20	—	——	24,20	148,10	605	
50	Ofvanheden	1,60	—	14,05	31,31	440,00	——	——	—	——	——	68,86	696	
51	Tyngsjö	1,20	—	9,81	48,42	475,00	——	——	—	——	——	101,77	286	
52	Ytter-Malung	1,60	—	9,75	92,30	900,00	——	——	—	——	——	238,08	761	
53	Öfver-Malung	1,60	—			3,000,00	——	——	—	——	——		797	
54	Österfors	1,60	—	12,37	321,27	974,00	——	——	—	——	——	1,106,59	382	
55	Öije	1,60	—	9,00	200,00	1,800,00	——	——	—	——	——	604,59	340	
56	Tandö	1,60	—	7,72	190,54	1,470,00	——	——	—	——	——	574,87	381	
57	Barbrobacken	1,20	—	7,72	260,10	1,998,00	——	——	—	——	——	599,84	565	
	Summa	—	—	**1,529,82**	——	**96,348,03**	**140,00**	**1,538,45**	—	**80,00**	**1,758,45**	**22,311,03**	**46,743**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 20. Gefleborgs län.													
1	Wahlbo	1,20	—	56,70	6,17	350,00	36,97	*) 48,40	—	—	85,37	—	224	*) = "gästgifveri hemkall."
2	Årsunda Fremlingshem	1,60	—	21,50	50,23	1,080,00	—	—	—	—	—	514,78	184	
3	Hedesunda	1,20	—	65,00	9,00	585,00	—	*) 48,34	—	—	48,34		147	
—	Fernebo Österänge	1,20	—	30,09	41,07	1,236,00	—	—	—	—	—		150	Gästgifveriet indrogs vid 1875 års slut.
4	Fernebo Stålbo	1,20	—	22,20	40,00	888,00	53,32	—	—	—	53,32		145	
5	Årsunda Sörby	1,20	—	26,91	25,00	672,70	87,38	—	—	—	87,38	77,50	236	
6	Thorsåker	1,20	—	56,00	55,20	3,091,20	66,66	*) 61,93	—	—	128,59	693,50	1,152	
7	Ofvansjö	1,60	—	41,61	29,53	1,228,92	59,25	*) 54,45	—	—	113,70	—	512	
8	Högbo	1,60	—	40,71	12,51	509,46	44,44	*) 56,06	—	—	100,50	—	518	
9	Ugglebo	1,60	—	35,20	100,00	3,520,50	44,43	—	—	—	44,43	766,30	784	
10	Hamrånge	1,60	—	29,05	220,47	4,500,00	25,48	*) 76,61	—	—	102,09	1,137,90	2,559	
11	Hille	1,20	—	37,00	94,60	3,500,00	20,39	*) 99,33	—	—	119,72	927,12	2,728	
12	Skog	1,60	—	32,39	82,34	**) 3,012,28	30,82	*) 89,10	—	—	119,92	823,61	2,499	**) deruti inbegripes lösen för 147,73 ctnr hö.
13	Lingbo	1,20	—	5,85	64,13	**) 853,57	6,73	*) 50,11	—	—	56,84	236,29	329	**) d:o af 20,8 ctnr hö.
14	Hanebo	1,20	—	82,37	27,19	2,240,49	86,46	*) 50,11	—	—	136,57	295,25	430	
15	Mo Myskje	1,20	—	99,80	83,20	8,303,53	94,43	*) 178,20	—	—	272,63	2,145,88	3,504	Bränvinsutsk.
16	Regnsjö	1,20	—	13,14	303,34	3,986,00	37,98	*) 80,75	—	—	118,73	1,040,97	1,944	
17	Bollnäs	1,20	—	134,62	31,69	4,265,83	37,89	*) 50,11	—	—	88,00	675,52	2,252	Bränvinsutsk.
18	Alfta	1,60	—	93,80	18,91	1,771,00	32,84	*) 50,11	—	—	82,95	—	1,471	
19	Ofvanåker	1,20	—	—	—	—	10,10	*) 8,52	—	—	18,62	—	939	
20	Woxna	1,60	—	8,19	109,89	900,00	—	—	—	—	—	246,03	335	
21	Norrala	1,20	—	82,77	43,92	3,634,90	14,67	*) 89,10	—	—	103,77	733,14	2,351	
22	Arbrå	1,20	—	59,25	32,00	1,896,00	41,88	*) 50,11	—	—	91,99	303,36	1,630	
23	Undersvik	1,60	—	49,75	64,00	3,184,00	39,25	*) 50,11	—	—	89,36	605,45	1,463	
	Transport	—	—	1,123,90	—	55,209,38	871,37	1,191,45	—	—	2,062,82	11,222,60	28,486	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfriheter.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,123,90	——	55,209,38	871,37	1,191,45	—	——	2,062,82	11,222,60	28,486	
24	Jerfsö	1,20	—	104,97	112,95	11,756,64	44,20	*) 50,11	—	——	94,31	2,967,30	1,863	*) se föreg. sida.
25	Ljusdal	1,20	—	117,66	32,00	3,765,12	44,20	*) 50,11	—	——	94,31	602,88	1,439	
26	Färila Kors-krogen	1,20	—	65,92	64,00	4,218,88	44,20	*) 94,67	—	——	138,87	1,012,53	1,153	
27	Kårböle	1,60	—	1,54	3,360,00	5,174,40	54,03	*) 89,09	—	——	143,12	1,330,80	958	
28	Enånger	1,20	—	47,28	80,00	3,782,40	17,98	*) 89,10	—	——	107,08	968,29	2,200	
29	Njutånger	1,20	—	45,90	44,00	2,019,60	16,67	*) 89,10	—	——	105,77	411,26	2,361	
30	Forssa	1,20	—	75,59	64,00	4,837,76	33,15	*) 50,11	—	——	83,26	919,17	1,176	
31	Delsbo	1,20	—	119,39	96,00	11,461,44	37,82	*) 50,11	—	——	87,93	2,384,84	1,725	
32	Norrbo	1,20	—	44,53	48,00	2,137,44	39,29	*) 50,11	—	——	89,40	455,99	355	
33	Bjuråker	1,20	—	25,15	96,00	2,414,40	98,22	*) 50,11	—	——	148,33	530,63	397	
34	Bergsjö	1,20	—	36,42	33,60	1,223,71	46,30	*) 50,11	—	**) 50,00	146,41	154,45	776	**) inkomsten af ett soldattorp.
35	Hassela	1,20	—	8,74	32,46	275,00	——	——	—	——	——	——	165	
36	Ilsbo	1,20	—	8,10	97,24	777,60	——	*) 26,42	—	——	26,42	168,48	667	
37	Rogsta	1,20	—	39,85	78,10	3,060,48	31,45	*) 89,10	—	——	120,55	640,16	2,214	
38	Tuna	1,20	—	75,95	32,00	2,430,40	26,28	*) 89,10	—	——	115,38	307,86	1,907	
39	Harmånger	—	0,80	49,59	40,00	1,983,60	27,03	*) 89,10	—	——	116,13	206,29	1,876	Entrep. upph. d. 15/7 1875.
40	Gnarp	1,20	—	32,70	96,00	3,139,00	13,18	*) 89,10	—	***) 40,00	142,28	837,12	1,682	***) afkastn. af 2 tunnl. jord.
	Summa	—	—	**2,023,18**	——	**119,667,25**	**1,445,37**	**2,287,00**	—	**90,00**	**3,822,37**	**25,120,65**	**51,400**	

Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller ränteanslag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
N:o 21. Vester-Norrlands län.													
1 Själand	1,60	—	67,25	18,71	1,257,58	roteringsfrihet och ränteanslag			—	116,76	100,43	1,493	
2 Weda (Högsjö s:n)	1,20	—	49,73	12,00	5,967,60	d:o		d:o	—	102,26	1,655,01	1,533	
3 Hornön	1,60	—	18,47	26,00	480,22	d:o		d:o	—	39,58	68,93	462	
4 Herrskog	1,60	—	55,18	35,48	1,958,04	d:o		d:o	—	98,16	344,32	1,339	
5 Äskja	1,60	—	41,00	28,50	1,168,70	d:o		d:o	—	86,86	198,99	1,198	
6 Docksta	1,60	—	43,91	30,30	1,330,48	d:o		d:o	—	85,86	242,62	1,057	
7 Spjute	1,60	—	57,85	25,00	1,446,25	d:o		d:o	—	99,42	215,97	1,067	
8 Hörnäs	1,60	—	70,90	32,78	2,304,25	d:o		d:o	—	85,86	423,51	1,667	
9 Lungånger	1,60	—	50,10	34,61	1,733,30	d:o		d:o	—	118,97	299,26	1,503	
10 Täfra	1,60	—	37,59	22,58	845,25	d:o		d:o	—	94,90	98,23	1,066	
11 Könsa	1,60	—	34,16	12,30	420,17	d:o		d:o	—	107,94	—	924	
12 Salteå	1,60	—	2,81	—	—	d:o		d:o	—	3,86	—	214	
13 Weda (Nordingrå s:n)	1,60	—	1,04	—	—	d:o		d:o	—	46,44	—	199	
14 Kungsgården	1,20	—	13,02	120,00	1,562,40	d:o		d:o	—	75,60	433,31	544	
15 Gålfva	1,60	—	19,92	25,75	509,95	d:o		d:o	—	71,09	65,45	404	
16 Hämra (Torsåkers s:n)	1,60	—	24,13	28,31	683,21	d:o		d:o	—	66,18	154,43	830	
17 Para	1,60	—	11,70	61,72	772,20	d:o		d:o	—	74,96	187,20	363	
18 Östanbäck i Eds s:n	—	0,80	15,26	20,00	305,20	15,46	28,29	—	—	43,75	65,11	619	Entrep. upph. d. 1/6 1875.
19 Hullsta	1,60	—	38,84	84,80	3,215,66	23,67	63,65	—	—	87,32	832,15	1,522	
20 Norrland	1,60	—	1,02	191,98	195,84	—	—	—	—	—	—	155	
21 Hämra (Sidensjö s:n)	—	0,80	9,09	9,00	81,81	roteringsfrihet och ränteanslag			—	85,86	—	419	
22 Bredbyn	1,60	—	6,75	130,00	877,50	d:o		d:o	—	95,89	262,08	446	
23 Djupsjö	1,60	—	0,75	417,53	313,13	—	—	—	—	—	85,96	165	
24 Skorped	1,60	—	0,50	30,00	60,00	—	—	—	—	—	9,71	82	
Transport	—	—	670,97	—	27,488,74	39,13	91,94	—	—	1,687,52	5,742,67	19,271	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntean slag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	670,97	——	27,488,74	39,13	91,94	—	——	1,687,52	5,472,67	19,271	
25	Mo	1,60	—	17,80	42,00	747,60	roteringsfrihet och ränteanslag			——	96,32	186,07	661	
26	Björnsjö	1,60	—	1,17	104,52	222,30	——	——	—	——	——	65,14	182	
27	Björna	1,60	—	1,00	180,00	180,00	——	——	—	——	——	55,61	161	
28	Nyliden	1,60	—	0,84	120,00	100,80	——	——	—	——	——	27,95	177	
29	Torsböle	1,60	—	7,59	14,31	118,66	——	——	—	——	——	——	221	
30	Sörgidsjö	1,60	—	7,46	27,93	201,42	——	——	—	——	——	29,44	241	
31	Frånö	1,60	—	31,58	80,98	2,557,51	roteringsfrihet och ränteanslag			——	94,39	808,45	994	
32	Hammar	1,60	—	38,85	42,51	1,651,64	d:o	d:o		——	79,77	472,42	1,130	
33	Klofsta	1,60	—	20,02	35,78	716,39	——	7,07	—	——	7,07	137,43	698	
34	Hamre	1,60	—	26,20	75,37	1,948,29	19,33	38,90	—	——	58,23	491,69	1,362	
35	Öden	1,60	—	16,20	91,76	1,486,62	15,46	31,83	—	——	47,29	392,77	1,063	
36	Holmstrand	1,60	—	14,75	63,60	938,10	11,60	3,54	—	——	15,14	224,67	1,301	
37	Utanede	1,60	—	14,13	108,00	1,526,04	15,46	28,29	—	——	43,75	415,99	1,245	
38	Krången	1,60	—	10,56	103,30	1,090,85	12,56	21,21	—	——	33,77	295,01	1,202	
39	Nordantjäl	1,60	—	8,50	142,00	1,207,00	7,73	14,14	—	——	21,87	342,72	813	
40	Sil	1,60	—	10,48	209,89	2,199,64	——	——	—	——	——	654,81	758	
41	Backe	1,60	—	10,24	330,15	3,380,80	7,73	17,69	—	——	25,42	1,031,40	870	
42	Ornäs	1,60	—	5,71	281,50	1,607,40	——	——	—	——	——	490,38	547	
43	Hoting	1,60	—	3,90	256,66	1,001,00	——	——	—	——	——	305,55	417	
44	Tåsjö	1,60	—	2,00	173,84	347,68	——	——	—	——	——	103,60	201	
45	Rörström	1,60	—	0,31	90,00	27,90	——	——	—	——	——	8,27	46	Entrep. gäller blott 5 mån. om året.
46	Nässjö	—	0,80	0,46	50,00	23,00	——	——	—	——	——	6,38	157	Entrep. upph. d. 1/6 1875.
47	Flyn	—	0,80	0,42	100,00	42,00	——	——	—	——	——	12,54	122	D:o.
48	Krokfors	—	0,80	0,38	——	——	——	——	—	——	——	——	95	
	Transport	—	—	921,52	——	50,811,38	129,00	254,61	—	——	2,210,54	12,300,76	33,935	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntean slag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	921,52	——	50,811,38	129,00	254,61	—	——	2,210,54	12,300,76	33,935	
49	Täxan	—	0,80	0,42	——	——	——	——	—	——	——	——	79	
50	Rudsjön	1,60	—	0,43	309,76	133,22	——	——	—	——	——	40,46	43	
51	Wallen	1,20	—	4,17	264,00	1,100,88	——	——	—	——	——	330,93	236	
52	Mo (Junsele s:n)	1,60	—	10,51	194,96	2,038,94	——	——	—	——	——	591,92	382	
53	Höfven	1,60	—	9,90	149,40	1,479,06	11,59	21,22	—	——	32,81	447,96	774	
54	Rå	1,60	—	10,48	111,00	1,163,28	12,56	21,21	—	——	33,77	327,54	535	
55	Holaforssen	1,60	—	7,79	125,00	973,75	——	——	—	——	——	278,37	493	
56	Häggsjö	1,60	—	72,67	30,44	2,213,09	roteringsfrihet och ränteanslag			——	99,59	264,79	1,957	
57	Näset	1,20	—	48,05	96,00	4,612,80	d:o	d:o		——	119,00	1,230,08	1,965	
58	Mellerstbyn	1,20	—	56,18	96,00	5,393,28	d:o	d:o		——	126,00	1,438,21	1,842	
59	Maj	1,60	—	19,50	162,00	3,744,00	d:o	d:o		——	113,00	915,20	1,424	
60	Wattjom	1,20	—	36,07	228,00	8,213,96	d:o	d:o		——	107,00	2,446,99	581	
61	Nedansjö	1,20	—	39,02	240,00	9,364,80	d:o	d:o		——	65,00	2,796,95	662	
62	Edsta	1,20	—	25,50	276,00	7,038,00	d:o	d:o		——	108,00	2,121,60	684	
63	Wissland	1,20	—	25,73	278,35	6,175,20	d:o	d:o		——	101,00	1,844,32	2,202	
64	Telje	1,20	—	22,81	441,15	10,948,80	d:o	d:o		——	114,00	3,386,83	2,833	
65	Jemtkrogen	1,20	—	9,13	576,67	5,265,00	d:o	d:o		——	114,00	1,636,10	2,026	
	Provinsen Jemtland skall, enligt Kongl. Maj:ts Befhfdes i Vester-Norrlands och Jemtlands län utslag, till entreprenören vid Jemtkrogen för den samma provins åliggande skjutsningsskyldighet betala enahanda belopp.													
66	Kofland	1,20	—	16,65	240,00	3,396,60	——	——	—	——	——	1,001,66	823	
67	Ofvansjö	1,20	—	4,88	240,00	1,171,20	——	——	—	——	——	349,80	545	
68	Wassnäs	1,20	—	6,77	480,00	3,249,60	"roteringsfrihet och ränta"			——	40,00	1,005,21	301	
	Transport	—	—	1,348,18	——	128,486,84	153,15	297,04	—	——	3,383,71	34,755,88	54,322	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	1,348,18	——	128,486,84	153,15	297,04	—	——	3,383,71	34,755,88	54,322	
69	Harfvom	1,20	—	14,47	48,00	6,945,60	——	——	—	——	——	2,148,51	910	
70	Backen	1,60	—	12,51	576,00	7,205,76	——	——	—	——	——	——	1,010	
71	Sillre	1,20	—	9,57	288,14	2,756,00	——	——	—	——	——	832,97	824	
72	Boda	—	0,80	10,45	——	——	——	——	—	——	——	——	811	
73	Ledinge	1,60	—	10,34	90,04	931,10	——	——	—	——	——	244,85	886	
74	Brunne	1,60	—	2,02	243,32	491,53	——	——	—	——	——	——	176	
75	Nordanå	1,60	—	1,33	236,00	313,88	——	——	—	——	——	——	89	
76	Willola	1,60	—	0,42	86,00	36,12	——	——	—	——	——	——	31	
77	Klocke	1,60	—	1,70	——	——	——	——	—	——	——	——	45	
	Summa	—	—	**1,410,99**	——	**147,166,83**	**153,15**	**297,04**	—	——	**3,383,71**	**37,982,21**	**59,104**	
	N:o 22. Jemtlands län.													
	A. Provinsen Jemtland.													
1	Lillviken	1,20	—	——	——	2,748,00	——	——	—	——	——	——	2,903	
2	Pilgrimstad	1,20	—	——	——	3,048,00	——	——	—	——	——	——	2,406	
3	Grimnäs	1,60	—	——	——	3,939,80	——	——	—	——	——	——	1,285	
4	Bräcke	1,60	—	——	——	4,048,00	——	16,37	—	——	16,37	——	1,521	
5	Tafnäs	1,20	—	——	——	1,465,60	——	——	—	——	——	——	670	
6	Baggsjö	1,20	—	——	——	1,465,60	——	——	—	——	——	——	735	
7	Stugun	1,60	—	——	——	2,890,00	——	——	—	——	——	——	657	
8	Strömsnäs	1,60	—	——	——	2,615,20	——	——	—	——	——	——	758	
9	Däviken eller Krångede	1,60	—	——	——	2,615,20	——	——	—	——	——	——	894	
10	Pålgård	1,60	—	——	——	3,164,80	——	——	—	——	——	——	924	
	Transport	—	—	——	——	28,000,20	——	16,37	—	——	16,37	——	12,753	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	—	—	28,000,20	—	16,37	—	—	16,37	—	12,753	
11	Bispgården	1,60	—	—	—	3,348,00	—	—	—	—	—	—	1,075	
12	Dille	1,20	—	—	—	1,374,00	—	—	—	—	—	—	1,305	
13	Hälje	1,20	—	—	—	1,447,28	—	—	—	—	—	—	941	
14	Husås	1,20	—	—	—	916,00	—	—	—	—	—	—	246	
15	Fällinge eller Backen	1,20	—	—	—	916,00	—	—	—	—	—	—	143	
16	Österåsen	1,20	—	—	—	1,648,80	—	—	—	—	—	—	505	
17	Larås	1,20	—	—	—	1,282,40	—	—	—	—	—	—	450	
18	Åsen	1,20	—	—	—	916,00	—	—	—	—	—	—	477	
19	Gisselås	1,20	—	—	—	641,20	—	—	—	—	—	—	440	
20	Näset el. Bredgård	1,20	—	—	—	1,254,92	—	—	—	—	—	—	308	
21	Undrom el. Silje	1,20	—	—	—	1,007,60	—	—	—	—	—	—	745	
22	Kingsta	1,20	—	—	—	1,190,80	—	—	—	—	—	—	769	
23	Wången	1,20	—	—	—	1,740,40	—	—	—	—	—	—	547	
24	Qvittsle	1,20	—	—	—	1,832,00	—	—	—	—	—	—	1,023	
25	Ede	1,20	—	—	—	916,00	—	—	—	—	—	—	124	
26	Bye	1,20	—	—	—	2,290,00	—	—	—	—	—	—	974	
27	Hjerpen	1,20	—	—	—	916,00	—	—	—	—	—	—	371	
28	Hålland	1,20	—	—	—	1,305,30	—	—	—	—	—	—	535	
29	Hamre	1,20	—	—	—	458,00	—	—	—	—	—	—	359	
30	Stalltjernsstugan	1,20	—	—	—	1,740,40	—	—	—	—	—	—	245	
31	Skalstugan	1,20	—	—	—	1,916,00	—	—	—	—	—	—	258	
32	Ytterhallen	1,20	—	—	—	599,98	—	—	—	—	—	—	256	
33	Bölåsen	1,20	—	—	—	1,099,20	—	—	—	—	—	—	236	
34	Hafvermo	1,20	—	—	—	1,099,20	—	—	—	—	—	—	265	
	Transport	—	—	—	—	59,855,68	—	16,37	—	—	16,37	—	25,350	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	—	—	59,855,68	—	16,37	—	—	16,37	—	25,350	
35	Kårgärde	1,20	—	—	—	1,416,00	—	—	—	—	—	—	551	
36	Östnår	1,20	—	—	—	1,413,00	—	—	—	—	—	—	498	
37	Wij	1,20	—	—	—	709,90	—	—	—	—	—	—	404	
38	Svensta	1,20	—	—	—	2,374,00	—	—	—	—	—	—	913	
39	Fanbyn	1,20	—	—	—	1,282,40	—	—	—	—	—	—	730	
40	Westerhus	1,20	—	—	—	274,80	—	—	—	—	—	—	79	
41	Österåsen eller Ålsta	1,60	—	—	—	3.374,00	Trettio gästgifverier inom provinsen Jemtland åtnjuta räntor från hemman i Vester-Norrlands län till belopp af ...					—	828	
42	Rätan	1,60	—	—	—	2,874,00						—	469	
43	Klöfsjö	1,60	—	—	—	2,074,00		1,184,25	—	—	1,184,25	—	307	
	Summa	—	—	**532**,22	—	**75,647**,78	—	**1,201**,12	—	—	**1,201**,12	**20,465**,53	**30,129**	
	Härtill kommer provinsen Jemtlands bidrag till det inom Vester-Norrlands län belägna gästgifveriet vid Jemtkrogen	—	—	—	—	5,091,91	Statsbidraget är ej bestämdt.					—	—	
	Summa	—	—	**532**,22	**151**,70	**80,739**,69	—	**1,201**,12	—	—	**1,201**,12	**20,465**,53	**30,129**	
	B. **Provinsen Herjeådalen.**													
	Svegs tingslag med undantag af Ytter-Hogdals socken.													
44	Ransjö	1,20	—	—	—	1,540,00	—	1,00	—	*)44,00	45,00	—	420	*) Anslag af statsmedel.
45	Glissjöberg	1,20	—	—	—	1,540,00	—	2,00	—	*)35,50	37,50	—	411	
46	Öfvermon	1,20	—	—	—	3,030,00	—	2,50	—	*)35,00	37,50	—	611	
47	Lillherrdal	1,20	—	—	—	472,00	—	1,50	—	*)13,50	15,00	—	68	
48	Kolsätt	1,20	—	—	—	2,568,00	—	2,00	—	*)35,50	37,50	—	552	
49	Öfverhogdal	1,20	—	—	—	2,260,00	—	4,50	—	*)48,00	52,50	—	601	
	Summa	—	—	**60**,50	**164**,17	**11,410**,00	—	**13**,50	—	**211**,50	**225**,00	**3,295**,52	**2,663**	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgående hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Ytter-Hogdals socken.													
50	Östansjö	1,20	—	12,30	95,15	1,170,41	—	53,63	—	—	53,63	311,73	663	
	Hede tingslag.													
51	Wemdalen	1,20	—	—	—	1,560,00	—	3,75	—	*)41,25	45,00	—	303	*) Anslag af statsmedel.
52	Wiken	1,20	—	—	—	2,235,00	—	1,00	—	*)29,00	30,00	—	354	
53	Hede	1,20	—	—	—	1,260,00	—	1,00	—	*)36,50	37,50	—	324	
54	Långå	1,20	—	—	—	1,275,00	—	1,00	—	*)44,00	45,00	—	246	
55	Walmåsen	1,20	—	—	—	1,010,00	—	1,00	—	*)44,00	45,00	—	140	
56	Funäsdalen	1,20	—	—	—	1,000,00	—	1,50	—	*)36,00	37,50	—	60	
57	Malmagen	1,28	—	—	—	80,00	—	—	—	*)300,00	300,00	—	73	
	Summa	—	—	44,41	189,55	8,420,00	—	9,25	—	530,75	540,00	2,417,18	1,500	
	Dessutom hafva från de särskilda skjutslagen inom länet utgått till skjutsombytesställen, anordnade på mindre farvägar för tjenstemän	—	—	—	—	3,160,20	—	—	—	—	—	—	—	

Sammandrag:

Provinsen Jemtland	—	—	—	—	80,739,69	—	1,201,12	—	—	1,201,12	20,465,53	30,129
Svegs tingslag med undantag af Ytter-Hogdals socken	—	—	—	—	11,410,00	—	13,50	—	211,50	225,00	3,295,52	2,663
Ytter-Hogdals s:n	—	—	—	—	1,170,41	—	53,63	—	—	53,63	311,73	663
Hede tingslag	—	—	—	—	8,420,00	—	9,25	—	530,75	540,00	2,478,18	1,500
Skjutsombytesställen för tjenstemän	—	—	—	—	3,160,20	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	658,93	—	104,900,30	—	1,277,50	—	742,25	2,019,75	26,550,96	34,955

Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
N:o 23. Vesterbottens län.													
1 Afva	1,60	—	37,28	32,18	1,200,00	ej är till värdet uppgifven.	74,06	—	—	74,06	102,45	864	
2 Lefvar	1,60	—	45,21	43,79	2,000,00		63,47	—	—	63,47	295,56	1,297	Roteradt, men åtnjuter ersättning för roterkostnaden.
3 Ängersjö	1,20	—	31,45	34,65	1,100,00		29,11	—	—	29,11	192,62	886	
4 Sörmjöle	1,20	—	39,93	27,54	1,100,00		14,59	—	—	14,59	147,56	968	
5 Stöcksjö	1,60	—	41,59	26,39	900,00		14,59	—	—	14,59	156,19	963	
6 Innertafle	1,60	—	30,46	32,83	1,000,00		14,59	—	—	14,59	108,08	864	
7 Säfvar	1,60	—	38,05	42,05	1,500,00		14,59	—	—	14,59	124,50	855	
8 Djekneboda	1,60	—	26,65	30,00	800,00		14,59	—	—	14,59	120,17	744	
9 Rickleå	1,20	—	19,03	47,29	900,00		14,59	—	—	14,59	190,57	874	
10 Gumboda	1,20	—	22,95	41,35	950,00		18,27	—	—	18,27	192,85	807	
11 Nybyn	1,60	—	9,11	109,87	1,000,00	—	—	—	—	—	99,44	334	Bränvinsutsk.
12 Grimsmark	1,60	—	19,50	51,27	1,000,00	dock	14,87	—	—	14,87	92,87	519	
13 Broänge	1,20	—	30,21	19,86	500,00	—	14,87	—	—	14,87	—	585	Flyttadt från Selet.
14 Daglösten	1,20	—	29,19	17,13	500,00	—	14,87	—	—	14,87	—	458	Dito fr. Bäck.
15 Bureå	1,60	—	24,51	48,95	1,200,00	Roteringsfrihet, som	14,87	—	—	14,87		488	
16 Innervik	1,60	—	22,53	18,85	425,00		14,87	—	—	14,87		524	
17 Sunnanå	1,60	—	37,86	53,39	2,300,00		18,27	—	—	18,27		936	
18 Frostkåge	1,60	—	20,32	48,72	1,090,00		14,27	—	—	14,27		759	
19 Byske	1,60	—	31,89	31,04	1,090,00		14,87	—	—	14,87		867	
20 Åbyn	1,60	—	18,54	24,59	456,00		14,87	—	—	14,87		656	
21 Kinnbäck	1,60	—	26,28	11,22	295,00		14,87	—	—	14,87		632	
22 Warutträsk	1,20	—	0,78	301,28	235,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Skellefteå, Norsjö och Jörns socknar.					2,666,19	107	
23 Svanfors	1,20	—	0,57	498,22	284,00	—	—	—	—	—		114	
24 Kankberg	1,60	—	0,56	714,30	400,00	—	—	—	—	—		106	
Transport	—	—	604,45	—	22,225,00	—	423,95	—	—	423,95	4,489,05	16,207	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	604,45	——	22,225,00	——	423,95	—	——	423,95	4,489,05	16,207	
25	Jörn	1,20	—	0,31	806,45	250,00	——	——	—	——	——		49	
26	Inre Ursviken	1,20	—	6,34	392,74	250,00	——	——	—	——	——		180	
27	Medle	1,20	—	0,85	410,76	350,00	——	——	—	——	——		189	
28	Krångfors	1,20	—	0,44	568,18	250,00	——	——	—	——	——	se anteckningen vid N:o 22.	107	
29	Röjnoret	1,20	—	0,75	480,00	360,00	——	——	—	——	——		67	
30	Badstuträsk	1,60	—	0,36	1,388,88	500,00	——	——	—	——	——		57	
31	Pjesörn	1,60	—	0,39	1,282,05	500,00	——	——	—	——	——		122	
32	Norsjö	1,60	—	0,38	1,342,10	500,00	——	——	—	——	——		67	
33	Ragvaldsträsk	1,20	—	2,70	120,37	325,00	——	——	—	——	——		257	
34	Renbergsvattnet	1,20	—	3,45	80,00	300,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Burträsks socken.					255,83	191	
35	Gammelbyn	1,60	—	3,46	144,50	500,00							170	
36	Bursiljum	1,20	—	2,70	111,11	300,00							197	
37	Webomark	1,20	—	1,63	184,05	300,00	——	——	—	——	——	87,65	211	
38	Hissjön	1,60	—	11,94	29,31	350,00	——	——	—	——	——	26,64	353	
39	Tafvelsjö	1,20	—	13,48	24,00	323,62	——	——	—	——	——	34,51	353	
40	Ytter-Rödå	1,60	—	7,97	50,31	400,00	——	——	—	——	——	20,40	490	Skjutsningen bestrides 6 månader vid hvartdera gästgifveriet.
41	Öfver-Rödå	1,20	—	3,26	46,01	150,00	——	——	—	——	——	31,26		
42	Degerfors	1,20	—	7,32	40,71	300,00	——	——	—	——	——	58,11	373	
43	Hjuken	1,20	—	7,06	33,57	237,00	——	——	—	——	——	39,64	514	
44	Strycksele	1,20	—	6,81	35,24	240,00	——	——	—	——	——	41,88	333	
45	Ekorrsele	1,60	—	6,81	88,10	600,00	——	——	—	——	——	157,08	354	
46	Ekorrträsk	1,60	—	3,26	191,51	625,00	——	——	—	——	——	183,72	224	
47	Hedlunda	1,20	—	46,82	25,60	600,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Lycksele socken.					790,57	268	
48	Lycksele	1,20	—			599,00							205	
	Transport	—	—	742,94	——	31,334,62	——	423,95	—	——	423,95	6,216,34	21,538	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	742,94	—	31,334,62	—	423,95	—	—	423,95	6,216,34	21,538	
49	Eränland	1,20	—	6,00	33,33	200,00	—	—	—	—	—	33,27	227	
50	Wännäs	1,20	—	6,65	50,38	335,00	—	—	—	—	—	73,10	193	
51	Kolksele	1,60	—	5,40	37,03	200,00	—	—	—	—	—	58,49	200	
52	Bracksele	1,60	—	3,52	113,62	400,00	—	—	—	—	—	110,23	244	
53	Sunnansjö	1,60	—	4,28	163,41	700,00	—	—	—	—	—	202,08	276	
54	Nyåker	1,60	—	4,04	158,51	600,00	—	—	—	—	—	152,63	206	
55	Agnäs	1,60	—	4,93	121,69	600,00	—	—	—	—	—	124,10	202	
56	Bjurholm	1,20	—	5,88	85,03	500,00	—	—	—	—	—	129,89	487	
57	Balsjö	1,60	—	3,27	214,06	700,00	—	—	—	—	—	207,21	216	
58	Öfra Nyland	1,60	—	3,85	246,49	949,00	—	—	—	—	—	228,08	199	
59	Lögdasund	1,60	—	0,51	1,568,62	800,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Fredrika socken.					165,23	194	
60	Wiska	1,60	—	1,54	461,04	700,00							259	
61	Tallsjö	1,60	—	2,12	330,18	700,00							228	
62	Orgnäs	1,60	—	1,75	457,14	700,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Åsele socken.					318,30	217	
63	Åsele	1,60	—	3,06	375,81	1,150,00							220	
64	Torfsjö	1,60	—	2,00	275,00	550,00							89	
65	Långtjern	1,60	—	2,28	250,00	575,00	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Wilhelmina socken.					514,06	73	
66	Dalasjö	1,60	—	3,25	169,23	550,00							60	
67	Bergbacka	1,60	—	1,88	319,04	600,00							30	
68	Ström	1,60	—	2,12	188,67	400,00	—	—	—	—	—	—	98	
69	Öhrträsk	1,20	—	3,87	116,27	450,00	—	—	—	—	—	se ant. vid N:o 47.	62	
70	Lomsjön	—	0,80	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	86	Entr. inr. 1876.
71	Lafsjön	—	0,80	1,25	—	—	—	—	—	—	—	—	79	D:o.
72	Bergvattnet	—	0,80	1,81	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
	Transport	—	—	821,20	—	43,693,62	—	423,95	—	—	423,95	8,533,01	25,703	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgående hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	821,20	—	43,693,62	—	423,95	—	—	423,95	8,533,01	25,703	
73	Umgransele	1,20	—	0,88	284,09	250,00	—	—	—	—	—	se ant. vid N:o 47.	89	
74	Kattisafvan	1,20	—	0,95	210,52	200,00	—	—	—	—	—	d:o	64	
75	Rusele	1,20	—	1,50	133,33	200,00	—	—	—	—	—	d:o	57	
76	Åskilje	1,20	—	0,63	273,69	149,75	Samtliga skjutsskyldiga hemman inom Stensele socken.					133,35	48	
77	Badstuträsk	1,20	—	2,38	740,03	200,00							52	
78	Barsele	1,20	—	0,76	131,58	100,00							23	
79	Stensele	1,20	—	1,41	35,46	50,00							25	
80	Brattfors	1,20	—	1,00	230,00	230,00	—	—	—	—	—	se ant. vid N:o 47.	65	
81	Ottonträsk	1,20	—	0,44	454,54	200,00	—	—	—	—	—	d:o	30	
82	Lillögda	—	0,80	1,54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gästg.gårdarne äro indragna o. stationer inr.
83	Tallberg	—	0,80	1,56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
84	Knaften	1,20	—	2,43	119,34	290,00	—	—	—	—	—	se ant. vid N:o 47.	125	
85	Långsele	1,20	—	1,44	138,88	200,00	—	—	—	—	—	d:o	48	
86	Vänjaurträsk	1,20	—	1,20	104,16	125,00	—	—	—	—	—	d:o	38	
87	Flakaträsk	1,20	—	0,31	403,22	125,00	—	—	—	—	—	d:o	48	
88	Storlögda	—	0,80	1,76	—	—	—	—	—	—	—	—	93	
89	Lomfors	1,20	—	0,63	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
90	Nedra Sandsele	1,20	—	1,38	—	—	—	—	—	—	—	—	31	
91	Saxnäs	1,20	—	1,02	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
92	Sorsele	—	0,80	0,89	—	—	—	—	—	—	—	—	16	Entr. inr. 1876.
	Summa	—	—	845,31	—	46,013,37	—	423,95	—	—	423,95	8,666,36	26,597	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	N:o 24. Norrbottens län.													
1	Jefre	1,60	—	30,07	39,91	1,200,00	—	—	—	—	—	158,00	663	
2	Roknäs	1,20	—	—	—	950,00	—	—	—	—	—	54,36	58	Dessa 4 gästgifverier upphörde d. 25/7 75 och skjutsningen är ordnad enl. Kgl. Kung. d. 14/12 1866.
3	Önusberget	1,20	—	—	—	1,000,00	—	—	—	—	—	77,97	57	
4	Granliden	1,20	—	—	—	1,300,00	—	—	—	—	—	109,82	53	
5	Högbacken	1,20	—	—	—	1,700,00	—	—	—	—	—	150,65	32	
6	Rosvik	1,20	—	16,79	35,73	600,00	roteringsfrihet.	14,44	—	—	14,44	106,01	740	
7	Öijeby	1,60	—	32,11	21,76	699,00	—	—	—	—	—	—	1,132	
8	Byn	1,60	—	7,85	102,92	800,00	—	—	—	—	—	152,54	145	
9	Tvärån	1,60	—	7,85	65,21	500,00	—	—	—	—	—	115,25	234	
10	Arnemark	1,60	—	7,85	45,09	355,00	—	—	—	—	—	81,62	240	
11	Boksele	1,60	—	4,78	188,28	900,00	—	—	—	—	—	265,42	85	
12	Abborrträsk	1,60	—	4,78	146,66	700,00	—	—	—	—	—	199,52	122	
13	Arvidsjaur	1,60	—	4,78	418,41	2,000,00	—	—	—	—	—	615,52	172	
14	Afvaviken	1,60	—	4,78	167,36	800,00	—	—	—	—	—	234,76	60	
15	Långträsk	1,20	—	—	—	250,00	—	—	—	—	—	—	—	Indraget den 25/7 1875.
16	Ersnäs	1,20	—	22,49	20,00	450,00	25,83	14,44	—	—	40,27	28,79	770	
17	Gäddvik	1,20	—	22,45	26,78	600,00	25,82	7,23	—	—	33,05	77,02	676	Bränvinsutsk.
18	Luleå gamla stad	1,20	—	29,95	36,72	1,100,00	18,96	14,44	—	—	33,40	198,60	1,536	D:o.
19	Persö	1,20	—	22,45	11,13	350,00	25,83	14,44	—	—	40,27	—	721	
20	Säfvast	1,60	—			—	—	—	—	—	—	—	410	
21	Boden	1,00	—			—	—	—	—	—	—	—	510	Bränvinsutsk.
22	Bredåker	1,20	—	110,57	9,03	300,00	—	—	—	—	—	—	166	
23	Svartlå	1,20	—			—	—	—	—	—	—	—	141	
24	Harads	1,20	—			300,00	—	—	—	—	—	—	80	
	Transport	—	—	329,55	—	16,854,00	96,44	64,99	—	—	161,43	2,625,85	8,803	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag. af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	329,55	—	16,854,00	96,44	64,99	—	—	161,43	2,625,85	8,803	
25	Storsand	1,20	—	se N:is 20—24.	—	400,00	—	—	—	—	—	—	101	
26	Storbacken	1,60	—			1,200.00	—	—	—	—	—	262,59	178	
27	Kåskats	1,60	—	*) 44,06	57,42	800,00	—	—	—	—	—	178,60	227	*) Alla i skatt ingångna hemman i Jokkmokks socken.
28	Jokkmokk	1,20	—			550,00	—	—	—	—	—	102,60	166	
29	Råneby	1,20	—	35,63	—	—	—	14,14	—	—	14,14	—	857	
30	Jemtö	1,60	—	19,67	27,71	545,00	—	14,43	—	—	14,43	—	822	
31	Niemisel	1,20	—	12,08	41,39	500,00	—	—	—	—	—	—	182	
32	Öfverstby	1,20	—	12,52	40,00	500,00	—	—	—	—	—	—	71	
33	Töre	1,20	—			—	roter.-fritt.	7,21	—	—	7,21	—	602	
34	Månsby	1,60	—			234,00	—	14,43	—	—	14,43	—	642	
35	Neder-Kalix kyrkostad	1,20	—	**) 78,95	20,29	1,200,00	—	14,43	—	—	14,43	—	930	**) Alla i skatt ingångna hemman i Neder-Kalix socken.
36	Sangis	1,20	—	***) 19,63		180,00	—	14,43	—	—	14,43	—	536	
37	Kamlunge	1,20	—			200,00	—	—	—	—	—	—	102	***) Från Öfver-Kalix socken.
38	Westanäs	1,20	—			186,00	—	—	—	—	—	—	243	
39	Bränna	1,20	—	8,67	79,58	690,00	—	—	—	—	—	—	203	
40	Skröfven	1,60	—			500,00	—	—	—	—	—	—	23	
41	Nedre Hakkas	1,60	—			500,00	—	—	—	—	—	—	26	
42	Leipojärvi	1,60	—	†) 39,47	52,55	600,00	—	—	—	—	—	—	52	†) Alla i skatt ingångna hemman i Gellivare socken.
43	Gellivare	1,60	—			490,00	—	—	—	—	—	—	17	
44	Seivis	1,60	—	8,42	95,00	800,00	—	14,43	—	—	14,43	91,56	513	
45	Nikkala	1,20	—	8,38	61,94	519,00	—	14,43	—	—	14,43	123,16	564	
46	Öfvervojakala	1,20	—	8,81	79,45	700,00	—	—	—	—	—	178,88	469	
47	Karungi	1,20	—	8,43	59,31	500,00	—	—	—	—	—	116,83	452	
48	Witsaniemi	1,60	—	6,57	76,10	500,00	—	—	—	—	—	71,73	356	
	Transport	—	—	641,14	—	29,148,00	96,44	172,92	—	—	269,36	3,751,80	17,137	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Anmärkningar.
	Transport	—	—	641,14	—	29,148,00	96,44	172,92	—	—	269,36	3,751,80	17,137	
49	Niemis	1,60	—	6,57	45,50	299,00	—	—	—	—	—	—	349	
50	Puostijärvi	1,20	—	0,16	187,50	30,00	—	—	—	—	—	3,33	24	Blott vintertiden.
51	Ruskula	1,60	—	8,71	45,92	400,00	—	—	—	—	—	—	346	
52	Kuusijärvi	1,60	—	4,37	111,44	487,00	—	—	—	—	—	66,56	165	
53	Ruokojärvi	1,60	—	4,43	48,78	216,00	—	—	—	—	—	42,23	160	
54	Pirtiniemi	1,60	—	4,36	183,48	800,00	—	—	—	—	—	46,20	172	
55	Ohtanajärvi	1,60	—	4,39	77,44	340,00	—	—	—	—	—	87,07	183	
56	Sattajärvi	1,60	—	3,12	159,61	500,00	—	—	—	—	—	49,35	163	
57	Pajala	1,60	—	3,52	196,64	690,00	—	—	—	—	—	71,88	89	
58	Peräjävaara	1,20	—	2,30	156,08	359,00	—	—	—	—	—	103,11	105	
59	Lovika	1,20	—	2,32	168,10	390,00	—	—	—	—	—	112,92	80	
60	Junusuando	1,20	—	2,31	216,45	500,00	—	—	—	—	—	148,17	41	
61	Wittangi	1,20	—	*) 12,43	4,27	12,00	—	—	—	—	—	—	ej uppg.	*) Jukkasjärvi socken bildar ett skjutslag.
62	Parakkavaara	1,20	—			11,00	—	—	—	—	—	—	d:o	
63	Soppero	1,20	—			20,00	—	—	—	—	—	—	d:o	
64	Idivuoma	—	0,80	**) 3,34	—	—	—	—	—	—	—	—	d:o	**) Enontekis socken d:o.
65	Karesuando	1,20	—		10,47	35,00	—	—	—	—	—	—	d:o	
	Summa	—	—	703,47	—	34,237.00	96,44	172,92	—	—	269,36	4,621,48	19,014	

	Gästgifvaregårdens namn.	Skjutslegan. Entreprenad.	Skjutslegan. Icke entreprenad.	Antal hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hvarje helt hemman i skjutslaget.	Entreprenadbidrag af hela skjutslaget.	Friheter och förmåner, som gästgifvaregårdarne åtnjuta. Roteringsfrihet.	Räntefrihet eller räntebidrag.	Skjutsfärdspenningar.	Andra förmåner.	Summa.	Statsbidrag år 1875.	Utgångna hästar år 1875.	Antal gästg.gårdar som åtnjuta roteringsfrihet.	Antal gästg.gårdar som hafva bränvinsutskänkn.
	Sammandrag.														
1	Stockholms läu	—	—	3,010,62	—	19,038,67	990,25	2,063,61	12,00	199,27	3,265,13	22,32	20,667	22	6
2	Upsala d:o	—	—	2,447,17	—	9,176,49	504,18	1,605,94	11,25	—	2,121,37	—	5,408	6	4
3	Södermanlands d:o	—	—	874,84	—	8,185,00	1,136,16	1,079,37	—	—	2,215,53	356,71	21,122	30	4
4	Östergötlands d:o..	—	—	3,278,86	—	22,237,78	1,631,69	981,23	13,50	204,50	2,830,92	667,20	28,205	39	10
5	Jönköpings d:o.....	—	—	550,96	—	12,597,50	1,845,26	88,17	—	220,00	2,153,43	2,254,94	12,135	33	10
6	Kronobergs d:o	—	—	400,74	—	5,701,05	1,560,78	308,23	19,98	—	1,888,99	830,00	7,244	21	9
7	Kalmar d:o	—	—	498,06	—	6,553,96	995,09	357,78	30,10	—	1,382,97	1,320,04	19,591	30	4
8	Gotlands d:o	—	—	102,02	—	447,00	—	—	—	—	—	84,48	5,010	—	2
9	Blekinge d:o	—	—	205,91	—	3,725,40	—	—	—	—	—	443,50	5,194	—	14
10	Kristianstads d:o...	—	—	609,40	—	15,897,42	—	—	—	123,00	123,00	3,090,38	13,725	—	28
11	Malmöhus d:o.....	—	—	1,770,78	—	21,601,40	—	63,37	—	—	63,37	1,280,43	16,105	—	25
12	Hallands d:o.....	—	—	410,30	—	4,162,34	11,55	—	—	—	11,55	469,76	6,192	1	15
13	Göteborgs o. Bohus d:o	—	—	449,51	—	1,064,88	558,84	42,16	—	43,14	644,14	66,79	12,115	7	8
14	Elfsborgs d:o.....	—	—	928,10	—	6,028,05	—	29,45	—	—	845,86	851,24	17,437	13	21
15	Skaraborgs d:o.....	—	—	2,916,88	—	18,798,14	1,753,34	109,04	54,83	—	1,917,21	812,61	11,066	33	4
16	Wermlands d:o.....	—	—	1,084,51	—	90,197,20	—	39,76	—	—	39,76	21,602,30	46,528	17	1
17	Örebro d:o	—	—	2,378,85	—	43,181,00	54,98	445,98	2,25	—	738,21	6,449,05	14,338	14	5
18	Westmanlands d:o..	—	—	1,751,17	—	21,973,98	99,37	237,00	—	—	336,37	2,680,83	12,188	5	2
19	Kopparbergs d:o...	—	—	1,529,82	—	96,348,03	140,00	1,538,45	—	80,00	1,758,45	22,311,03	46,743	2	13
20	Gefleborgs d:o.....	—	—	2,023,18	—	119,667,25	1,445,37	2,287,00	—	90,00	3,822,37	25,120,65	51,400	35	2
21	Vester-Norrlands d:o	—	—	1,410,99	—	147,166,83	153,15	297,04	—	—	3,383,71	37,982,21	59,104	44	—
22	Jemtlands d:o.....	—	—	658,93	—	104,900,30	—	1,277,50	—	742,25	2,019,75	26,550,96	34,955	—	—
23	Westerbottens d:o..	—	—	845,31	—	46,013,37	—	423,95	—	—	423,95	8,666,36	26,597	17	1
24	Norrbottens d:o....	—	—	703,47	—	34,237,00	96,44	172,92	—	—	269,36	4,621,48	19,014	6	3
	Summa	—	—	**30,840**,38	—	**858,900**,04	**14,976**,45	**13,447**,95	**143**,91	**1,702**,16	**32,255**,40	**168,535**,27	**512,083**	**375**	**191**

	Län.	Hemman, som enligt gällande författningar icke äro underkastade gästgifveri-, håll- och reservskjuts.							Skjutsningsskyldiga hemman.					Summa Summarum.
		Lustslott, kungsgårdar och kungsladugårdar.	Säterier, rå- och rörs- samt insockne frälsehemman.	Boställen.	Lotshemman.	Akademie-, dom-kyrko-, kyrko-, hospitals- och barnhushemman.	Bergsfrälsehemman.	Summa.	Gästgifverihemman.	Till reservskjuts indelade.	Till hållskjuts indelade.	Till skjuts icke indelade.	Summa.	
1	Stockholms	52,86	728,26	219,80	21,87	8,25	—	1,031,04	77,88	203,47	2,768,84	1,75	3,051,94	4,082,98
2	Upsala	18,13	375,74	271,58	—	170,55	—	836,00	17,43	49,40	2,645,12	99,88	2,811,83	3,647,83
3	Södermanlands	96,51	582,22	188,95	4,75	13,50	—	885,93	43,49	461,29	547,99	1,382,19	2,434,96	3,320,89
4	Östergötlands	38,63	573,46	383,29	81,25	13,00	—	1,089,63	54,71	574,50	2,847,31	919,52	4,396,04	5,485,67
5	Jönköpings	5,50	484,22	308,19	—	2,00	8,13	808,04	59,00	1,067,84	—	1,966,73	3,093,57	3,901,61
6	Kronobergs	—	218,34	218,73	—	1,00	—	438,07	57,50	323,06	—	1,988,20	2,368,76	2,806,83
7	Kalmar	18,13	257,38	217,25	8,63	1,00	—	502,39	76,10	436,48	—	2,351,08	2,863,66	3,366,05
8	Gotlands	1,00	—	114,00	—	1,00	—	116,00	58,00	60,00	—	1,405,00	1,523,00	1,639,00
9	Blekinge	—	27,00	43,00	45,00	7,00	—	122,00	12,00	361,00	—	1,526,00	1,899,00	2,021,00
10	Kristianstads	43,50	785,19	248,86	—	64,08	—	1,141,63	8,69	659,25	234,23	1,696,42	2,598,59	3,740,22
11	Malmöhus	24,20	1,391,10	377,60	—	149,58	—	1,942,48	9,53	575,58	834,08	1,278,00	2,697,19	4,639,67
12	Hallands	15,75	392,64	113,35	—	23,08	—	544,82	11,35	407,84	—	1,952,84	2,372,03	2,916,85
13	Göteborgs och Bohus	—	157,93	212,77	12,74	9,50	—	392,94	73,06	410,88	—	1,995,25	2,479,19	2,872,13
14	Elfsborgs	—	302,45	291,05	—	3,06	—	596,56	71,39	886,60	—	2,551,02	3,509,01	4,105,57
15	Skaraborgs	15,00	580,90	436,78	—	3,50	—	1,036,18	54,59	995,00	2,192,98	434,19	3,676,76	4,712,94
16	Wermlands	1,00	109,54	96,90	—	—	2,50	209,94	95,38	341,43	759,73	374,91	1,571,45	1,781,39
17	Örebro	—	181,88	152,10	—	2,00	—	335,98	18,66	436,41	2,051,03	48,75	2,554,85	2,890,83
18	Westmanlands	46,75	153,42	208,30	—	5,00	—	413,47	16,88	250,71	2,080,11	87,65	2,435,35	2,848,82
19	Kopparbergs	—	1,25	56,00	—	—	119,00	176,25	1,02	670,00	895,50	116,78	1,683,30	1,859,55
20	Gefleborgs	—	0,63	50,65	0,04	—	—	53,72	12,19	442,02	1,443,21	168,55	2,065,97	2,119,69
21	Vester-Norrlands	—	6,23	45,17	2,68	—	—	54,08	—	468,88	1,103,41	69,09	1,641,38	1,695,46
22	Jemtlands	—	0,87	77,51	—	—	0,37	78,75	0,25	1,023,22	—	—	1,023,47	1,102,22
23	Westerbottens	—	—	16,96	—	—	—	16,96	6,22	187,00	561,82	255,49	1,010,53	1,027,49
24	Norrbottens	—	8,60	13,75	—	—	—	22,35	4,14	41,08	529,33	243,40	817,95	840,30
	Summa	**379**,36	**7,319**,25	**4,362**,54	**176**,96	**477**,10	**130**,00	**12,845**,21	**839**,46	**11,332**,94	**21,894**,69	**22,512**,69	**56,579**,78	**69,424**,99

Bil. Litt. C.

	Län.	Antal gästgifvaregårdar, der under år 1875 utgått i medeltal för hvarje dag					Antal gästgifvaregårdar, der under samma år ingen häst utgått.	Högsta hästantalet vid någon gästgifvaregård inom länet.	
		1 häst eller mindre (0—365).	2 hästar (366—730).	3 hästar (731—1,095).	4 hästar (1,096—1,460).	5 hästar och mera (1,461—).			
1	Stockholms	38	15	8	1	—	—	Märsta	1,125
2	Upsala	21	4	2	1	—	—	Upsala	1,140
3	Södermanlands	34	13	4	1	3	—	Gnesta	2,159
4	Östergötlands	34	21	3	3	6	1	Norrköping	4,499
5	Jönköpings	59	11	2	—	—	—	Jönköping	880
6	Kronobergs	64	4	1	—	—	—	Wexiö	795
7	Kalmar	82	16	3	2	—	2	Westervik	1,196
8	Gotlands	53	2	1	—	—	—	Wisby	840
9	Blekinge	12	7	3	—	—	—	Hästaryd	859
10	Kristianstads	23	11	1	3	—	—	Åby	1,565
11	Malmöhus	15	11	5	4	2	—	Malmö	3,582
12	Hallands	24	11	1	—	—	—	Halmstad	814
13	Göteborgs och Bohus	84	6	—	1	2	1	Göteborg	2,143
14	Elfsborgs	104	12	2	1	1	2	Borås	1,590
15	Skaraborgs	67	8	1	1	—	1	Sköfde	1,253
16	Wermlands	88	34	10	4	3	1	Filipstad	2,524
17	Örebro	33	12	4	—	1	—	Laxbro	1,880
18	Westmanlands	23	4	4	2	1	—	Norberg	2,564
19	Kopparbergs	20	13	8	9	10	—	Falun	3,321
20	Gefleborgs	9	5	4	4	21	—	Mo Myskie	3,504
21	Vester-Norrlands	24	17	18	8	12	—	Telje	2,833
22	Jemtlands	20	20	12	2	4	—	Lillviken	2,903
23	Westerbottens	70	9	13	1	—	—	Lefvar	1,297
24	Norrbottens	46	12	6	3	1	—	Luleå gamla stad	1,536
	Summa	**1,047**	**279**	**115**	**51**	**67**	8		

Summa Summarum **1,559**

Andra Artikelns Bevillning år 1875.

	Län.	Städerna.	Landet.	Jordbruks-fastighet.	För hela länet.
1	Stockholms	12,952,89	67,046,64	23,489,30	79,999,53
2	Upsala	35,065,18	41,830,18	14,802,93	76,895,36
3	Södermanlands	24,668,56	46,864,67	21,719,97	71,533,23
4	Östergötlands	[1]) 94,854,48	92,026,27	42,275,30	186,930,75
5	Jönköpings	34,881,10	40,901,08	23,345,10	75,782,18
6	Kronobergs	9,922,97	31,558,55	15,607,50	41,481,52
7	Kalmar	34,076,00	52,883,40	28,361,78	86,959,40
8	Gotlands	14,885,76	16,027,15	8,558,13	30,912,91
9	Blekinge	44,979,24	24,119,58	11,826,02	69,098,82
10	Kristianstads	27,429,27	56,256,15	34,967,10	83,685,42
11	Malmöhus	[2]) 167,035,79	108,479,14	64,593,91	275,514,93
12	Hallands	22,956,33	27,663,84	15,201,66	50,620,17
13	Göteborgs och Bohus	[3]) 284,863,19	64,873,25	20,148,43	349,736,44
14	Elfsborgs	29,545,13	58,400,75	27,014,46	87,945,88
15	Skaraborgs	28,967,51	65,207,45	37,810,99	94,174,96
16	Wermlands	29,454,00	85,569,96	28,101,12	115,023,96
17	Örebro	30,821,94	80,213,07	25,630,61	111,035,01
18	Westmanlands	28,043,18	47,874,10	17,055,15	75,917,28
19	Kopparbergs	21,392,81	102,867,99	16,114,77	124,260,80
20	Gefleborgs	69,023,48	76,010,79	13,567,59	145,034,27
21	Vester-Norrlands	51,271,46	87,443,99	14,355,83	138,715,45
22	Jemtlands	7,689,39	18,289,19	6,276,54	25,978,58
23	Westerbottens	12,349,73	29,448,64	7,791,43	41,798,37
24	Norrbottens	15,615,64	21,506,83	5,511,09	37,122,47
	Summa	**1,132,745**,03	**1,343,412**,66	**524,126**,41	**2,476,157**,69

[1]) Härifrån bör afdragas bevillningen för Norrköping, som utgör 68,063,16.

[2]) » » » » » Malmö, » » 78,300,44.

[3]) » » » » » Göteborg, » » 265,574,07.